JAROSLAVAS MELNIKAS

TOLIMA ERDVĖ

/ romanas

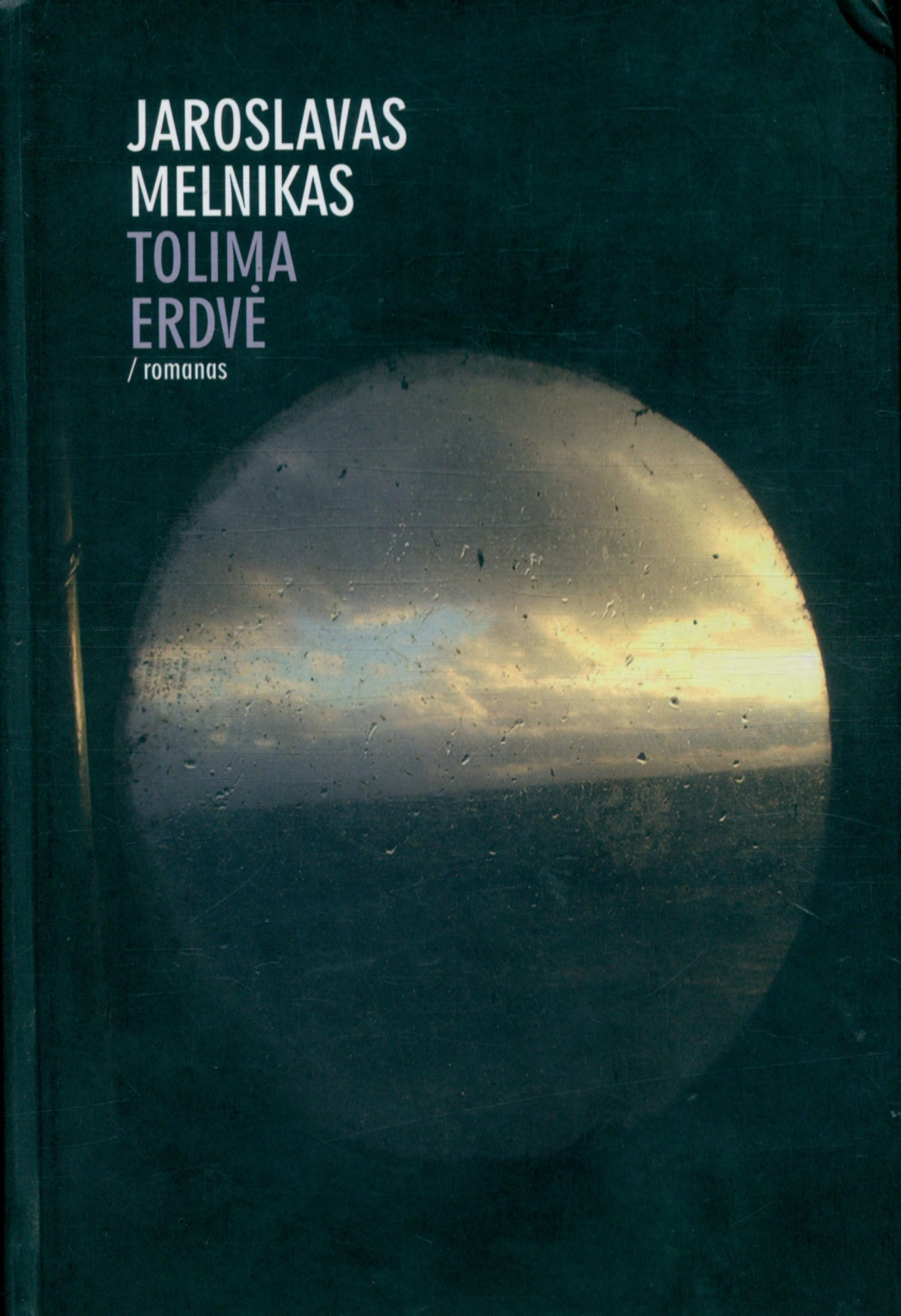

JAROSLAVAS
MELNIKAS

tolima erdvė

romanas

LIETUVOS
RAŠYTOJŲ
SĄJUNGOS
LEIDYKLA
VILNIUS

UDK 888.2-3
Me-126
Knygos išleidimą rėmė Kultūros ministerija
Viršeliui panaudota Jaroslavo Melniko nuotrauka
© Jaroslavas Melnikas, 2008
© Apipavidalino Romas Orantas, 2008
© Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2008
ISBN 978-9986-39-571-3

Aš, aš įsiveržiau į tavo gyvenimą: į tavo gyvenimą, supranti? Kaip? Nežinau. Įsiveržiau į tavo gyvenimą – šiltu prisilietimu, štai šiuo veidu – žiūrėk, bet daugiausia – žodžiais. Dar – akimirksnio svajone, galbūt. Akimirksnio svajone – blykstelėjo ir dingo. Svajone, galbūt dar kažkuo gyvenu tavyje. Nežinau.

Svetimų likimų sklidinas tavo gyvenimas, mano gyvenimas. Ne, ne svetimų. Žmogaus gyvenimas.

Gyveni šioje žemėje, gyvenu su tavimi, mes visi. Pripildydami vienas kitą.

Kodėl gyveni manyje, kodėl? Tavo mintys apie mane, mano mintys apie tave, mūsų mintys apie daugelį, daugelis galvoja apie mus. Apie kiekvieną iš mūsų, apie mus kartu. Galvoja daugelis ir gyvena mumis. Ach.

Tame gyvenime, dvidešimtojo amžiaus smaigalyje.

Tūkstantmečių adatėlės, skriejančios – kur? kur?

Mes, apgirtę nuo greičio, vienas kitame, nebūties išvakarėse.

Dispanseris / I /

Nenorėdamas prarasti orientacijos, Gabras kietai sumerkė vokus ir judėjo, atsiliepdamas į akustinius dispanserio jutiklius. Apskritai visą gyvenimą – iki to siaubingo, jam nutikusio įvykio – Gabras gerai orientuodavosi paprastoje erdvėje. Paprastąją erdvę sudarė leistino sudėtingumo posūkiai: kaip ir jo bendraamžiai, Gabras jautė kliūtį 1 m 30 cm atstumu. Tai buvo baigiamojo egzamino įskaitinis lygis. Šeštosios kategorijos koledžo, kurį kadaise baigė, varžybose, jis atspėjo kliūtį 2 m 05 cm atstumu. Tai nebuvo pasaulio rekordas – 17 m 33 cm, bet vis dėlto Gabras didžiavosi tuo savo pasiekimu. Pusės metro atstumu jis galėjo bendrais bruožais nustatyti objekto formą, o dvidešimties centimetrų – medžiagą, iš kurios padarytas objektas. Visa tai įėjo į būtinąją šeštosios kategorijos koledžo programą, o Gabras buvo gabus mokinys.

Tačiau dabar jis judėjo siauru koridoriumi, sukdamas tai į kairę, tai į dešinę, orientuodamasis pagal akustinius jutiklius. Jie kvietė, veikdami jo kūną, iš už kiekvieno kampo. Kontrolės ministerijos dispanseris buvo labirinto formos šešiolikto lygio sudėtingumo statinys: o statiniuose, kurių sudėtingumas viršijo įprastą, visur buvo įtaisyti akustiniai Obro jutikliai.

Gabras slinko lėtai, pasikliaudamas perduodamų signalų grandine: jie vedė jį užklaustu praleidžiamajame punkte maršrutu, tiesiai į psichodiagnostikos centrą. Jam nereikėjo įsiklausyti į atsiveriančią erdvę: jutikliai pranešdavo, jei kas nors artindavosi, ir Gabras iš anksto pasukdavo kairiosios sienelės link. Jis traukė koridoriais, visiškai atsijungęs, pasikliaudamas vedančia jėga.

Pagaliau per jo veido odą nuvilnijo galingas delta spindulių srautas ir Gabras sustojo. Jis pasiekė tikslą.

– Įeikite, – kartu su švelniu atsiveriančių durų garsu išgirdo kažkieno balsą.

Po kelių minučių savimi pasitikintis autoritetingas balsas jam kalbėjo:

– Jums nėra ko nerimauti. Svarbiausia, ko iš jūsų buvo reikalaujama, – padarėte. Vien tik apylinkės kontrolierius ir galėjo jums padėti. Dabar esate patikimose rankose, nusiraminkite.

Gabras sėdėjo, padėjęs rankas ant kelių ir nuleidęs galvą.

– Ir ką gi man daryti?

– Jūsų liga reta, bet žinoma medicinai. Svarbiausia – laikytis Kontrolės ministerijos nurodymų. Ir nereikia niekam apie tai pasakoti. Patys turite suprasti, kas antraip jūsų laukia. Esama ligų, apie kurias ligoniai niekam nepasakoja.

Gabras atidžiai klausėsi.

– Jūsų siaubas, susijęs su erdvės suvokimu – logiškas, – tęsė balsas. – Erdvės haliucinacijos psichiatrijai žinomos nuo seniausių amžių. Negana to – iškart pasakysiu, kad žinomi masinės psichozės atvejai.

– Bet erdvė juk egzistuoja, – pasakė Gabras.

– Taip, – atsakė balsas, – artimoji erdvė: tai turite žinoti ne blogiau už mane. Tarp manęs ir jūsų dabar artimoji erdvė. Kad ir kur atsirastumėt – visuomet būsite artimosios erdvės zonoje. Su tuo susiję žmogui būdingi jausmai – jaukumas ir saugumo pojūtis. Nesveiki jūsų jausmų organai sukelia haliucinacijas, kurios medicinoje žinomos pavadinimu „tolimoji erdvė“. Tai rimtas pasaulio suvokimo sutrikimas. Net tokie nereikalingi, rudimentiniai dariniai, kaip apendiksas, kartais supūliuoja ir ima kenkti žmogaus kūnui ir sielai. Ką jau tuomet kalbėti apie akis.

– Akys nėra rudimentas, – pasakė Gabras.

– Jūs visiškai teisus, – sutiko balsas. – Jos visuomet buvo ašarų

liaukų talpa, ir tiek. Taigi akys – tai pora ašarų liaukų. Bet, kaip žinome, ir skrandžiu galima ištarti žodžius, kaip kad daro pilvakalbiai. Skirtumas tik tas, kad pilvakalbystė nekenkia žmogaus psichikai, o jūsų atveju psichikai daroma didžiulė žala, o tai, tiesą sakant, ir paskatino jus savo noru kreiptis į mus, ar ne?

– Taip, – atsakė Gabras.

– Turite suprasti, – toliau įkalbinėjo balsas, – Valstybinis Susivienijimas ir jo institutai egzistuoja jau septyniolika skaičiavimų, ir visus tuos metus jie dirbo žmogaus labui. Siaubas, kurį patiriate, kai jus aplanko haliucinacijos, jums sukelia dideles kančias, ar ne? Mes jus išvaduosime nuo tų nemalonių būsenų. Bet privalote įvykdyti dvi mūsų sąlygas: nepriekaištingai vartoti paskirtus vaistus ir nešioti akių plombas, kol visiškai pasveiksite.

– Kas yra akių plombos? – paklausė Gabras.

– Tai labai senas būdas kovoti su tolimosios erdvės psichoze. Kadaise, kol dar nebuvo išrasti aktyvieji smegenų agentai, nuslopinantys haliucinacinius centrus, tai buvo vienintelė gelbstinti nuo klejonių priemonė. Grynai mechaninė. Plombos jau ne vieną šimtmetį guli beveik nenaudojamos Pagrindinėje mūsų ministerijos Trečiojo skyriaus saugykloje – tokiems štai retiems atvejams kaip jūsiškis.

– Tai išskirtinis atvejis? – paklausė Gabras.

– Vienareikšmiškai. Mano, kaip gydytojo, praktikoje – pirmasis. Bet, tiesą sakant, ir iš savo kolegų nieko panašaus nesu girdėjęs. Na ir mūsų laikraščiuose neskaičiau. Visa, ką jums pasakoju apie tolimosios erdvės psichozę, – mažai kam žinoma profesionali informacija, pamiršta dėl to, kad nereikalinga. Bet kadaise, rengdamasis ginti disertaciją apie istorines psichozes, praleidau ne vieną naktį, studijuodamas archyvuose tolimosios erdvės psichozę. Taigi, jaunuoli, mūsų susitikimas nėra atsitiktinis. Vyriausiojoje statistikos valdyboje, paskambinus mūsų apylinkės kontrolieriui, vos mane surado. Net sakyčiau, kad šioje srityje yra tik du profesionalai visame Valstybi-

niame Susivienijime: aš ir toksai Rodžas iš megapolio A-kvadrato. Tik jis ir aš galime suprasti, kas jums dedasi, ką jaučiate.

– Ačiū, – Gabras atsistojo.

– Jūs pakilote? – paklausė daktaras.

– Taip, – atsakė Gabras.

– Gaila, plombos dar neatvežtos iš saugyklos. Todėl dabar uždėsime ant jūsų vokų įprastus tamponus, o po savaitės užplombuosime jūsų akių plyšius pusei metų.

– Pusei metų? – paklausė Gabras.

– Taip, būtent tiek laiko reikia laipsniškai, be pavojaus sveikatai nuslopinti haliucinacinius centrus jūsų smegenyse.

– Bet chirurginės intervencijos neprireiks?

– Tai išskirtiniu atveju. Jums paskirtas bicefrasolis veikia beveik nepriekaištingai.

Gabras išgirdo, kaip atsivėrė durys ir kažkas priėjo prie jo: kažkieno rūpestingos rankos jam ant akių uždėjo minkštus tamponus.

– Kai prausitės, stenkitės, kad nepatektų vandens, – pasakė moteriškas balsas. – Paprastai jie gerai laikosi.

Profesorius Mokras / I /

Gabras nusileido žemyn ir išėjo į pėsčiųjų takelį, kuris pristatė jį į uždaro ekspreso stotį. Jis girdėjo ir jautė, kaip aplinkui zuja žmonės – ne atsitrenkdami, o apeidami vienas kitą. Orientacijos pratybose koledže, o paskui ir prim-universitete, Gabras visuomet gaudavo gerus pažymius. Išmokęs jausti negyvą kliūtį beveik dviejų metrų atstumu, gyvą kūną galėjai pajusti per visus keturis metrus. Tik kartais, braudamasis per vagoną, jis užkliudydavo kieno nors pernelyg skubantį kūną. Įkišęs į praleidžiamojo automato nasrus kortelę, jis pajuto, kaip grindys po jo kojomis ėmė važiuoti, o paskui bejausmis roboto-orientatoriaus balsas ištarė: „Šeši-nulis-trys

šimtai-iks-Gabras, jūs uždarojo ekspreso salone.“ Atsiėmęs kortelę, Gabras įsiklausė ir kviečiamas įmontuoto į jo krėslą indikatoriaus signalo nuėjo, aplenkdamas kažkokius žmones.

Uždarasis ekspresas veikė įprastu pneumotraukinio režimu. Gabras nemėgo pneumotraukinių: juose nejausdavai gaivaus vėjo, kuris šiaip būtų veržęsis pro viršuje atidarytus liukus. O šleikštus gėlių kvapas, tvyrantis salone, atrodė jam nenatūralus. Bet šiandien norėjo kuo greičiau nusigauti iki Mičhoko.

Trūktelėjimas – ir traukinys nuskriejo pneumotuneliu. Šalia sėdinti moteris – Gabras jautė jos plaukų ir odos kvapą – klausėsi filmo. Gabro ausis pasiekdavo vos girdimos atskiros herojų frazės. Jis išskleidė laikraštį ir pasinėrė į skaitymą: pirštai greitai slydo raidžių ir žodžių skylutėmis, tik kartais sustodami ties įdomiausiomis vietomis.

Profesorius Mokras pasitiko Gabrą išskėstomis rankomis. Pasirodo, jis ne tik prisiminė gabų studentą, bet ir domėjosi jo retomis, tačiau reikšmingomis publikacijomis. Kai po poros valandų jie išėjo į balkoną, profesorius net apsikabino jį per pečius:

– Tu be reikalo ėjai į Ministeriją, – pasakė jis mąsliai.

– Kodėl gi? – paklausė Gabras.

– Negalima būti tokiam naiviam. Tai, ką papasakojai, – ne taip jau nekalta.

– Nekalta? – Gabras pasisuko į profesorių. – Nejaugi aš kuo nors nusikaltau?

– Matai, – pasakė Mokras, – jie ten, Ministerijoje, niekada nepasakys atvirai, ką apie tave galvoja ir ką planuoja.

– Bet man *baisu*, – pasakė Gabras. – Nesuprantu, kas tai: tarsi aš išnykčiau. Aš gelbėjausi nuo siaubo.

– Pasistenk paaiškinti.

– To neįmanoma papasakoti, – Gabras atsuko veidą vakaro vėjui. – Tarsi pasaulis taptų visai kitoks negu buvo. Viskas virpa, smenga, viskas yra kita.

– Tu girdi kažkokius neįprastus garsus ar ką?

– Tai ne garsai, visai ne garsai, negaliu to paaiškinti. Girdžiu... ne, ne girdžiu – visai kas kita. Kai pirmą kartą taip nutiko – apmiriau iš baimės. Ne, tai bjauru, bjauru!

– Taip, tave sunku suprasti. Matau, tai kažkokie ypatingi jausmai, – pasakė pagalvojęs profesorius. – Įdėmiai tavęs klausiausi dvi valandas ir žinai, ką tau pasakysiu? Kadaise dirbau slaptajame Mikrobiologijos valdybos archyve. Kiekvienoje valdyboje yra savas slaptasis archyvas. Ir dėl ko gi jis slaptas, kaip manai?

– Aš nežinau.

– Man irgi nesuprantama. Kas gali būti slapta mūsų su tavimi moksle? Bet tau štai ką noriu papasakoti: aš ten aptikau keistas knygas, dar būdamas doktorantas. Aš ilgai galvojau apie tas knygas, o paskui pavargau. Labai senos knygos, tūkstančių metų senumo.

– Kuo gi jos keistos? – paklausė Gabras.

– Jos tuščios – visiškai tuščios: ten nieko neparašyta. Tūkstančiai visiškai tuščių puslapių.

– Ir kaip tai suprasti?

– Aš į tą klausimą irgi negalėjau atsakyti.

– Galbūt tai elektroninis skaitymas?

– Čia ir esmė, kad tai ne plokštelės, o paprastas popierius, jokio spinduliavimo. Ir štai ką tada pagalvojau: o gal kadaise žmonės turėjo mums nežinomus jutimų organus? Mes paprasčiausiai negalime pajusti tų ženklų, kurie galbūt ten yra.

– Nesąmonė, – pasakė Gabras.

– Kodėl? Mes juk negalime atmesti neįmanomo galimybės – jei laikome save laisvais. Kodėl turime riboti savo fantaziją? Galbūt tai, ką girdi savo ašarų liaukomis, – yra tiesa? Tu suvoki tai, ko niekas kitas nesuvokia.

– Koks siaubas, – pasakė Gabras. – Jau eisiu. Jūsų mąstymas, profesoriau, visuomet buvo nevaržomas, paradoksalus.

– Palauk, – sulaikė jį už rankovės Mokras. – Aš jau senas, o tu jaunas. Tačiau kodėl aš labiau tikiu tavimi negu tu pats savimi?

– Nes jūs nežinote, ką patiriu, kai... Ne, jūs nesuprasite... Kam man tai, iš kur visa tai mane užgriuvo?

– Palauk, drauguži. Dar minutėlę. Pasistenk vis dėlto paaiškinti, ką jauti.

– Vienatvę, – pasakė Gabras. – Siaubingą vienatvę, siaubingą ilgesį. Manyje sukyla kažkokia banga – prieš mano valią: į mane įsiveržia tolimoji erdvė. Aš tarsi pasidarau svetimas visiems ir sau. Ir tada... į mane silpnai prasismelkia garsas. Būnu visas susitelkęs į tą kitoniškumą, nieko negaliu padaryti.

– Šiaip ar taip – tai vargu ar gali patikti Ministerijai. Jei žmogus nesusitelkęs į aplinkos garsus, kurie į jį skverbiasi, – vadinasi, jis gali atsijungti, nukrypti.

– Į ką?

– Aš juk nežinau, kokios ten tavo haliucinacijos. Tavęs tada gali jau ir nebeprisišaukti – iš principo. Jei išeisi iš artimosios erdvės – tu nepasiekiamas: nei Kontrolės ministerijai, nei Valstybiniam Susivienijimui. Todėl jei tolimąją erdvę laiko, kaip tu sakai, „psichoze“, – tai yra ne tik kažkokio ten fakto atspindys, tačiau bet kuriuo atveju – tai dar ir naudinga. Naudinga Ministerijai.

– Ką jūs čia kalbat?

– Mano berniuk, – pasakė profesorius. – Nejaugi tu manai, kad mano galvoje, daugelio galvose, nekirba mintys? Kartais ir neįtikėtinos? Iš pažiūros visi mes mylime Valstybinį Susivienijimą ir jo institutus: esame dėkingi už gerovę, už rūpestį. Bet giliai mumyse prabunda mintys, supranti? Aš daug nugyvenau ir kai ką supratau toje sistemoje. Tik niekam nepasakok.

Po šio pokalbio Gabras keletą dienų sėdėjo užsirakinęs savo bute. Į darbą nusprendė neiti: visas jo gyvenimas, iki šiol suprantamas, harmoningas, griuvo. Jei tik jis galėtų visiškai tikėti Ministerija!

Arba profesoriumi Mokru. Profesorius tik pažadino jame jo paties nuojautas: dėl to jis taip aršiai ginčijosi su profesoriumi. Bet niekas tiksliai negalėjo pasakyti, kas jam darosi, kur tiesa.

Pagaliau neišlaikęs nusprendė pasivaikščioti Centriniu bulvaru. Jis taip ir neišgėrė nė vienos jam išrašytos tabletės – ir jautėsi dabar kaip nusikaltėlis. Ir kam jis iš tiesų nuėjo pas apylinkės kontrolierių, kam susidėjo su Ministerija? Dabar turi tam tikrų įsipareigojimų. Po keleto dienų jie uždės jam plombas pusmečiui: po pusmečio jis vėl bus kaip visi. Tai ko gi jis nori? Ko bijosi?

Gabras ėjo Centriniu bulvaru, įsiklausydamas į kojų čiužėjimą ir praplaukiančių pro šalį žmonių balsus. Staiga, netikėtai pačiam sau, jis nusiplėšė nuo akių abu tamponus. Aplinkui judėjo kažkokių pabaisų skruzdėlynas: susisupę į keistus skarmalus, susikūprinę, jie kažkodėl labai lėtai, kaip girti, šlitinėjo šen bei ten. Gabras stovėjo tarp jų, nieko nesuprasdamas: likus metrui iki jo, pabaisos pasukdavo į šoną, tęsdami kažkokį savo maršrutą. Jų veidai, nuleisti žemyn, rodė vidinį susirūpinimą. Nesuprantamos būtybės pasirodydavo ir dingdavo bulvaro gale – taip toli, kad Gabras iškart vėl pajuto siaubingą vienatvę. Jis greitai nurijo bicefrasolio tabletę ir taip stovėjo, ramindamasis, nugrimzdamas į tamsą: pasaulis palengva traukėsi iki artimosios erdvės matavimų. Pagaliau jis pasijuto pats savimi – nužingsniavo miglos aptrauktomis akimis, susitelkęs į ateinančiuosius jo link.

Iš „Geosofijos vadovėlio šeštojo lygio koledžams“

Sudarytojas – Valstybinio Susivienijimo Bendrųjų disciplinų akademija

Įsidėmėkite dešimt bendrosios geosofijos tezių:

1. Erdvė egzistuoja.
2. Erdvė yra subjektyvi ir supa kiekvieną kaip aura.

3. Erdvė juda kartu su žmogumi.

4. Nėra objektyvių tolimųjų erdvių, yra tik artimosios erdvės.

5. Judėjimo erdvėje negali būti, gali būti tik erdvės (artimosios) judėjimas drauge su žmogumi.

6. Bet kuriame taške žmogus yra namie. Jis nejuda.

7. Vadinamieji „dideli atstumai" – fantazijos vaisius.

8. Laikas, praleistas „kelyje", nieko nesako.

9. Tolimoji erdvė – tai laikas, o ne erdvė.

10. Naujų žmonių ir daiktų atsiradimas žmogaus artimojoje erdvėje nereiškia, kad žmogus pakeitė buvimo vietą.

Iš Gabro dienoraščio

17 skaičiavimo aštuntojo sektoriaus 2134 diena.

Kad ir kaip būtų keista, nusprendžiau vėl rašyti dienoraštį, nors tai ir kvaila. Didžiausią nerimą man kelia tai, kad galiu padaryti nepataisomą klaidą. Seniau manyje gyveno tik haliucinacijų siaubas, o po apsilankymo Ministerijoje atsirado ir baimė. Aš kažkodėl bijau tų plombų, kurias man greitai uždės, nors ir suprantu, kad tai mane sugrąžintų į save ir prie kitų žmonių, ir apskritai į gyvenimą. Aš ėmiau blogai save suprasti. Aš noriu atsikratyti haliucinacijų, bet, kartą išgyventos, jos tarsi nusėdo manyje giliai ir negaliu jų pamiršti. Ir aš nesuprantu, kas tai.

Radijo skambutis Gabrui trečią nakties

Gabras. Kas čia?

Balsas. Jūs manęs nepažįstate. E-e... išklausyk mane, vaikine.

Gabras. Ko jūs norite?

Balsas. Tu neseniai lankeisi Kontrolės ministerijoje.

Gabras. Taip.

Balsas. Ir tau pasiūlė uždėti plombas pusei metų?

Gabras. Na taip.

Balsas. Nedaryk to.

Gabras. Kas jūs? Iš kur sužinojote?

Balsas. Susitikim.

Gabras. Kur? Kada?

Balsas. Tuojau pat. Važiuok iki trisšimtosios gatvės, nusileisk eskalatoriumi iki pirmosios aikštelės ir paskui eik akustinio švyturio link. Aš pats prie tavęs prieisiu. Tik įjunk Obro indikatorių, kad tave atpažinčiau.

Gabras norėjo dar kažko paklausti, bet nepažįstamasis išjungė mikrofoną.

Nepažįstamasis

Miestas miegojo ir Gabras galėjo beveik bėgti, nesibijodamas su kuo nors susidurti. Jį sustabdydavo tik stiprus delta spindulių pluoštas sankryžose. Na ir telemetriniai bokštai jį atitraukdavo savo įkyriu infra zirzimu. Aerostotis taip pat buvo visiškai tuščia ir akustiniai laisvų sraigtaplanų signalai sklido iš visų pusių. Gabras nuėjo vieno jų link ir netrukus jau sėdėjo patogioje kabinoje, rinkdamas trisšimtąją gatvę. Sraigtaplanas vos kryptelėjo, ir Gabras nusiteikė laukti. Po pusvalandžio jis bus trisšimtojoje gatvėje: bet pojūčio, kad jis juda, nebuvo – judėjo tik laikas. O pats Gabras, apsuptas artimosios erdvės, liko tame pačiame taške. Ir trisšimtosios gatvės aerostotis – nebuvo kita aerostotis, esanti kažkur „toli toli“. Sąvoka „toli toli“ galėjo būti tik proto fikcija, ne daugiau. Gabras išlipo ten, kur ir įlipo: tik jo artimosios erdvės galimybės dabar pasikeitė. Joje skambėjo kiti akustiniai indikatoriai ir į ją galėjo įžengti kiti negu pirma objektai ir žmonės.

Išėjęs iš aerostoties, Gabras įsiklausė: eskalatoriaus indikatorius

kvietė į dešinę. Gabras pasuko į dešinę, apėjo kažkokį negyvą objektą kelyje ir atsistojo ant judančio takelio. Tasai greitai jį ėmė nešti palei penktą, ketvirtą, trečią ir antrą trisšimtosios gatvės aikštelės. Tuo tarpu, kai jis leidosi vis žemyn, palikdamas viršutinius lygmenis, – signalizatorius po jo plaštaka aiškiai perduodavo informaciją delnui. Pagaliau Gabras gavo signalą, kad pasiekė tikslą, tad nulipo nuo eskalatoriaus ir pasuko garso, sklindančio nuo įėjimo durų, link. Įėjimas buvo dešinėje, o išėjimas kairėje. Gabras stumtelėjo duris ir atsidūrė gatvėje.

Akustinis švyturys, paprastai stūksantis kiekvieno lygmens gale, siuntė signalus kažkur iš už nugaros. Gabras apsisuko ir nuėjo signalo link. Jo asmeninis Obro indikatorius buvo nustatytas ties šeštąja, pačia galingiausia, banga.

– Aš jus pažinau, – išgirdo balsą, vos tik pasuko už gelžbetoninio gatvės savivaldos bloko. – Eikite čia.

Ir kažkieno ranka patraukė jį į šoną, prie estakados barjero.

– Čia niekas mums nesutrukdys.

Gabras įsiklausė: jo artimojoje erdvėje buvo kažkoks pagyvenęs žmogus. Nuo jo trenkė nevalyvumu ir būdingu 4B kvadratui dezinfekciniu kvapu.

– Jūs gyvenate 4B kvadrate? – paklausė Gabras.

– Taip, velniai rautų, – pasakė žmogus. – Aš gyvenu toje dvokiančioje skylėje. Nuo manęs trenkia kaip nuo dvėselienos.

– Ne, – paprieštaravo Gabras.

– Na pakaks apie tai. Aš turiu mažai laiko. Mano draugai iš Kontrolės ministerijos pranešė, kad pas juos pagaliau pakliuvo žmogus, sergantis tolimosios erdvės psichoze. Tai jūs.

– Taip. O jūs kas?

– Klausyk, – jis vėl sakė „tu“. – Mane informavo, kad tu dar jaunas. O man aštuoniasdešimt. Aš nugeibęs ir nuplikęs. Gyvenu landynėse.

– Nejau jūsų neišlaiko Vyriausioji socialinės apsaugos valdyba? – nutraukė jį Gabras.

– Klausyk, ar buvai kada nors 4B kvadrate?

– Kartą. Mums pasakojo, kaip jūs gyvenate.

– Pasakojo! – piktai nusijuokė nepažįstamasis. – O ką tu matei? A?

– Ką reiškia „matei“? – nesuprato Gabras.

– Matei, velniai rautų!

Žmogus nutilo.

– Jūs visi avinai, – ištarė jis pagaliau. – Avinų banda. Visuomet taip sakiau.

– Nesuprantu jūsų.

– Velniai rautų, – nusikeikė žmogus. – Klausykis manęs atidžiai: aš buvau toks pat idiotas kaip ir tu, prieš pusę amžiaus, man irgi buvo tolimosios erdvės psichozė.

– Jums irgi?! – sušuko Gabras.

– Taip, velniai rautų. Aš, kaip ir tu, nuėjau pas tuos niekšus į Kontrolės ministeriją, nes išsigandau, nes nebuvo kam paaiškinti.

– Ir ką?

– Velniai rautų, jie man uždėjo ant akių tas keptuves.

– Plombas?

– Taip, velniai rautų, plombas. Ir paskui pusę metų bukino mano smegenis bicefrasoliu.

– Bet jūs gi išsilaisvinote nuo haliucinacijų?

– Taip, vaikine, taip. Bet, manai, aš galėjau gyventi kaip kiti? Kas kartą su tuo susidūrė, tam viskas, supranti? Jis nebegalės būti toks, koks anksčiau buvo.

– Koks siaubas, – pasakė Gabras.

– Tu nė velnio nesupratai. Klausyk manęs atidžiai, vaikine. Tik neišprotėk nuo to, ką išgirsi.

Gabras ėjo namo priblokštas. Jis dukart sumaišė kryptį ir buvo priverstas ieškoti telemetrinio orientyro, kad sužinotų, kur yra. Tik po trijų valandų sugrįžo namo ir užsirakino.

Iš Gabro dienoraščio

17 skaičiavimo aštuntojo sektoriaus 2136 diena.

Nejaugi tai tiesa, tai, ką išgirdau? Ką man daryti?

Iš Lioz laiško

Gabrai, brangusis! Kur dingai? Aš skambinau tau į darbą, ten tavęs nėra. Aš visą laiką galvoju apie tave. Kur tu? Kas tau? Aš labai jaudinuosi.

Jūra

Gabras skriejo greituoju pneumotraukiniu pamiršęs viską. Neperskaityti laikraščiai gulėjo jam ant kelių: kaip beprasmiška jam pasidarė visa, kuo gyveno Valstybinis Susivienijimas. Nejaugi ir jam anksčiau tai rūpėjo? Jo nervai buvo pertempti. Daugiau laukti jis neįstengė. Jis turi veikti, veikti. Turi patikrinti tai, ką jam papasakojo nepažįstamasis.

Traukinys skriejo tokiu greičiu, kad Gabro pečiai, nugrimzdę į minkštą atkaltę, prisipildė malonaus švino. Bet artimoji erdvė aplink jį liko ten pat ir, vadinasi, iš esmės jis nejudėjo. Vis dėlto Gabro sieloje kirbėjo kažkoks neaiškus nerimas; ir tai reiškė, kad jo artimoji erdvė iro.

Gabras galvojo apie tai, kas jo laukia ateityje. Šlykščios niūrios

būtybės, atsirandančios aplinkui jį, kai jis pakeldavo vokus, – tai, jei tikėtum nepažįstamojo žodžiais, dar ne viskas. Kaip ne viskas – šlykščios sienos, bėgančios palei gatves, šlykščios statinių konfigūracijos, purvas ir krūvos visur išdrabstytų atliekų. „Tai ne haliucinacijos, vaikine."

Gabras miegojo viską pamiršęs.

Kada jis nubudo – traukinys stovėjo ir diktoriaus balsas prašė išlipti iš vagonų.

Gabras išėjo į atviros stoties aikštelę – ir tuoj pat susigūžė nuo šalto ir drėgno vėjo gūsio.

Čia nebuvo pėsčiųjų takelių, ir Gabras, laikydamasis turėklų, ėmė lėtai laipteliais leistis žemyn. Pagaliau jis po kojomis pajuto gurgždantį smėlį. Jis ilgai ėjo, orientuodamasis tik į tolimą ošimą: čia nebuvo ir akustinių švyturių. Šiose vietose buvo Y zona. Zona, kurioje judėti galima pasikliaujant tik savo jutimo organais. Tik nedaug keistuolių važinėdavo į šias zonas, norėdami pasimėgauti savo nepriklausomybės nuo technikos jausmu. Gabras žinojo, jog Valstybinis Susivienijimas nedraudė tokių kelionių: jis save laikė demokratine struktūra. Bet jis taip pat žinojo, kad žmonės kažkodėl nelabai skubėjo čionai vykti.

Jis pavargo, kol nusigavo iki triukšmo. Dabar Gabro ausys buvo pripildytos netolygaus ir galingo šniokštimo.

Iš „Biometrijos vadovėlio šešto lygio koledžams"

Sudarytojas – Valstybinio Susivienijimo Gamtos mokslų akademija

JŪRA. Specifinis triukšmas, kurį kartais pertraukia šaižūs garsai artimojoje erdvėje. Jūra sukelia oro spaudimą žmogaus ausų būgneliuose. *Drėgmė* (žr. aukščiau), esanti ore, – yra „jūros" priklausymo vandens reiškiniams padarinys. Toliau judant artimo-

joje erdvėje, jūra gali atsidurti joje tiesiogiai. Pagal pavojingumo žmogaus gyvybei lygį, jūra atitinka trečiąjį laipsnį pagal Bamro skalę. Šiuo atžvilgiu jūra galėtų būti palyginta su gaisru ir griūtimi. Žmogaus orientacija prie jūros sutrinka.

Gabras priėjo prie vandens ir sustojo: jo pėdos jau buvo šlapios. Jis taip pastovėjo keletą sekundžių, o paskui nuėjo drėgnu smėliu, šonu į vėją. Artimoji erdvė tokiose vietose susilpnėdavo: viskas pamažu susipainiodavo žmogaus sieloje. Gabras prisiminė tą vaikystės įspūdį, kada tėvai jį atsivežė prie jūros – ir jis ėjo palei triukšmą ir visiškai nieko nejautė – nei tėvų šalia, nei savęs. Tai buvo keista būsena. Ir neatsitiktinai jis tuomet atsitrenkė į kažką, ateinantį jo link: megapolyje tokių dalykų jam niekad nenutikdavo. Jie abudu įkrito į vandenį, o tėvai, paklaikę iš baimės, rėkė, rankomis jo ieškodami vandenyje, ir paskui tučtuojau išvažiavo namo.

Gabras ėjo palei triukšmą: jis nesuprato jūros. Jam visada atrodė, kad akvametrijos vadovėliai kažko iki galo nepasako: tarsi jūra būtų netilpusi į artimosios erdvės ribas. Bet, kita vertus, jie ir nemelavo, tie vadovėliai: jūra iš tiesų buvo drėgmė ir triukšmas artimojoje erdvėje. Tik štai toji erdvė Gabrui pranykdavo: tą vadovėliai nutylėdavo. Jis prarasdavo save – ir tuomet, vaikystėje, ir paskui, kai atvykdavo čia studentaudamas. Apie tą „praradimo jausmą“ visi nutylėdavo, išskyrus psichiatrus. Paskutinėje koledžo klasėje jis sužinojo, kad „savęs praradimo“ jausmas yra artimosios erdvės praradimo jausmas, o prim-universitete, kur dvejus metus buvo dėstoma psichiatrija, jis išgirdo, kad tas liguistas jausmas vadinamas šizofrenišku: žmogui ima rodytis, kad jo nėra. Taigi tarsi nebelieka tikslingos asmenybės, žmogus nebesugeba veikti, gyventi. Ir tada vienintelis gydymo tikslas gali būti grąžinti žmogui jo artimąją erdvę.

Tačiau dabar Gabras apie nieką negalvojo. Jis ėjo ir ėjo, tai įbris-

damas iki kulkšniukų į vandenį, tai išbrisdamas: tarsi tame betiksliame ėjime palei triukšmą būtų buvusi kokia nors prasmė.

Ūmai jis sustojo ir, kažką pagalvojęs, nuplėšė tamponus nuo abiejų akių. Kurį laiką stovėjo, nesiryždamas pakelti vokų, giliai kvėpuodamas. Jis mėgino nugalėti siaubą, kuris apėmė nujaučiant tai, kas jam dabar nutiks. Seniau jis nežinojo, kas yra nežinomybė. Artimojoje erdvėje viskas visuomet buvo žinoma: tuo rūpinosi Valstybinis Susivienijimas. Artimoji erdvė buvo prifarširuota orientacinės technikos. Artimojoje erdvėje buvo tik uoslė, girdėjimas ir lytėjimas: ir nežinomybė visuomet buvo jie – kvapas, garsas arba paviršius, kuris buvo jaučiamas per atstumą. Pasaulis nekėlė grėsmės. Jei kažkas nutikdavo žmogui, jis tiesiog nespėdavo susivokti, nesuspėdavo išsigąsti.

Bet dabar Gabras išgyveno tikrą siaubą, nes žinojo, kad tai, kas jam gali atsiverti, – nė į nieką nėra panašu. Bet galbūt jis dar labiau staiga išsigando, kad klysta ir kad nieko nėra – prieš jį nieko nėra. Pirmąkart – nustebęs – jis savyje aptiko deginantį jausmą – norą pajusti tolimąją erdvę, gyventi joje. Stovėdamas veidu į vėją, jis meldėsi, kad tolimoji erdvė – netgi pati siaubingiausia, pati šlykščiausia – būtų. Nesvarbu, ar tai haliucinacija, ar ne – bet tegul ji būna. Tegul ji būna!

Antraip, jam rodės, jis numirs.

Jis atmerkė akis.

Pirmąjį akimirksnį jis vos nenugriuvo: jis susvyravo ir vėl nuleido vokus. Bet tuojau pat nesuprantamas, deginantis ilgesys to, ką buvo išvydęs, privertė jį vėl atmerkti akis: ir žiūrėti, žiūrėti.

Kas tai? Kas tai? Kas tai?

Gabras stovėjo iki kulkšniukų vandenyje: iš visų pusių, begalinė žydra platuma link jo skriejo linksmi kalneliai. Dar nepraradęs blizgesio, didžiulis raudonas kamuolys artėjo prie horizonto.

Gabras negirdėjo, kaip nesuprantami, dar niekada jo neištarti garsai, veržėsi jam iš burnos – ištirpdavo šėlstančios stichijos dun-

desyje. Jei jis nebūtų rėkęs, jo širdis būtų plyšusi, niekad anksčiau nepatirtas jausmas jį būtų uždusinęs iš vidaus.

Kažkokios nuostabios baltos būtybės lakiojo virš jo, leisdamos veriančius garsus.

Gulėsi prie kojų sutramdyti kalneliai.

Kas tai?

Gabras gulėjo, kojomis į vandenį. Jis nieko daugiau nebesuvokė.

Po kurio laiko banga rūpestingai jį užklojo, ir Gabras atgavo sąmonę.

Jis atsisėdo ir apsidairė aplinkui: vis taip pat rėkė apie beprotybę begalinė raibuliuojanti platuma. Vis taip pat leido veriančius garsus baltos būtybės, skraidančios ore. *Kas tai? Kas tai?*

Lioz / I /

Lioz taisė valgį, kada jis įėjo į jos butą. Ėmė nuo lentynos stiklainius, pirštais juos skaitė, o paskui bėrė jų turinį į verdantį vandenį.

– Kas ten? – paklausė ji, pajutusi, kad jos artimojoje erdvėje kažkas yra.

– Tai aš, – pasakė Gabras.

– Gabrai! Kur tu buvai? – ji išjungė viryklę ir neklysdama puolė į Gabro pusę. – Kas nors atsitiko?

– Taip, – atsakė Gabras, spausdamas ją prie krūtinės. – Atsitiko kažkas labai svarbaus.

– Kas?

Jie sėdėjo ant minkštos sofos ir Lioz jam kalbėjo kūkčiodama:

– Tegul tau uždeda plombas, girdi? Tave išgydys, girdi? Prašau. Viskas buvo taip gerai. Man baisu, kada tu apie tai pasakoji: pati

einu iš proto. Tai baisu, Gabrai. Tolimoji erdvė – tai tiesiog beprotybė. Tai beprotybė. Kada tu pasakoji – viskas griūna.

– Lio, aš nežinau. Aš negaliu. Man atrodo, jog jei besąlygiškai klausysiu Ministerijos – kažką išduosiu. Bijau kažką prarasti, – visiems laikams.

– Ką prarasti? Haliucinacijas?! – pratrūko Lioz: jos nervai nebeatlaikė.

– Tu nesupranti, – palingavo galvą Gabras. – Tu tiesiog nesupranti.

– Tu nori pražudyti mūsų gyvenimą, taip? Mūsų ateitį? Gabrai, sugrįžk! Kas tau? Aš tavęs neatpažįstu.

– Aš pats savęs neatpažįstu.

Jis paliko Lioz sunkia širdimi: kam ėjo pas ją? Ką galėjo suprasti silpnas moteriškas protas, ištverti silpni moteriški nervai? Jis užkrovė jai ant pečių tai, kas ir jam pačiam buvo ne pagal jėgas. Be to – ji nežino, apie ką jis kalba: baimės, nubundančios joje, neatsveria tolimoji erdvė, ji tiesiog bijo, ir viskas. Baltos būtybės, sklandančios virš galvos – o ten, visur aplinkui, ritasi kalneliai, prie jo, be galo, po ***kažkuo*** didžiuliu viršuje, ir nėra ***tam*** pabaigos: viso šito Lioz nežino. Ir jis nesuranda žodžių stebuklui įvardyti.

Gabras ilgai vaikščiojo gatvėmis, bet ėjimas jo nenuramino. Namie jis pasidarė stiprų organinį gėrimą ir nusprendė išsimaudyti vonioje. Kada pasigirdo radiofono skambutis, jis pagalvojo, kad skambina Lioz.

– Jus trukdo iš Kontrolės ministerijos, – pasakė jam mandagus balsas. – Mes tiesiog pamanėme, jog šiandien pamiršote ateiti į priėmimą. Pranešame jums, kad plombos jau atvežtos, laukiame jūsų rytoj tuo pačiu laiku. Iki pasimatymo.

Gabras kurį laiką stovėjo, klausydamasis radiofono pypsėjimo. Paskui puolė prie kelionės rinkinio. Čiupęs jį, jis išbėgo į gatvę.

Iš „Psichiatrijos vadovėlio uždarosioms įstaigoms“

Sudarytojas – Valstybinio Susivienijimo
Medicinos mokslų akademijos
Smegenų psichofizikos instituto specialusis skyrius

TOLIMOJI ERDVĖ. Reta, bet stipri psichozė. Dar: *Tolimosios erdvės psichozė* (toliau – TEP). Beprotybė kaip reiškinys.

Klinikinis vaizdas. Psichozė sukelia ryškias haliucinacijas, kurias lydi mirtinas ilgesys, nepasitenkinimas. Ligonis neranda sau vietos, visas jo gyvenimas netenka prasmės. Vienas iš ryškiausių simptomų – nenumaldomas ligonio troškimas kažkur bėgti, bėgti „kuo toliau“. Ligonis mato tolimosios erdvės, kuri „jį vilioja paskui save“, haliucinacijas.

Dėl liguistų jausmų organiškai sutrinka smegenų ląstelių darbas ketvirtame smegenų skilčių sektoriuje, taip pat hipofizio delta dalyje.

Psichogenezės lygmeniu klinikinis vaizdas byloja apie artimosios erdvės sugriuvimą, dėl to susilpnėja, o sunkiais atvejais net visai išnyksta „intymusis aš“. Ligonis praranda socialinę orientaciją ir ima visiškai tapatinti save su tolimąja erdve.

Iš emocinės konstitucijos taško, liga yra stipriausia anomali emocija, išgyvenama apėmus kliedesiams. Apie ligos charakterį galime spręsti iš tokių požymių: padažnėjęs kvėpavimas, padidėjęs spaudimas ir tonusas, nekontroliuojami galūnių judesiai (ypač jei ligonis pririštas palatoje-bokse), pakilę antakiai. Dažnai ligonis rėkia, nepajėgdamas ištverti haliucinacinių vaizdų.

Svarbi TEP savybė yra mnemonija. Kartą pamatytos haliucinacijos neišnyksta be pėdsako pasveikus, jos ir toliau visam gyvenimui lieka sunkios neurozės šaltinis. Dėl to sergantieji psichoze sėkmingo gydymo atveju laikomi tik sąlygiškai pagijusiais ir visą gyvenimą lieka Kontrolės ministerijos dispanserio įskaitoje.

Socialinė ligos prognozė nėra palanki. Liga, sunaikindama – nors ir laikinai – „intymųjį aš“, drauge sugriauna socialinius ryšius

su visuomeninėmis struktūromis. Ligonis tampa blogai valdomas, o sunkiais atvejais – nevaldomas. Vienoje iš stadijų paprastai atsiranda didybės manija: savo haliucinacinius vaizdinius ligonis suvokia kaip realybę, kuri atsivėrė jam dėl jo turimų – neva ypatingų – jutimo organų. Kliedesys pereina į stadiją, kuri pavojinga visuomenei. Pavojinga ligonio veiklos pasekmė gali būti tai, kad jis ima skleisti savo abejones dėl normalių piliečių visavertiškumo. Ligonio, apimto kliedesio, psichika pasiekia kritišką įtampos laipsnį, nors mentalinės savybės išlieka: šioje situacijoje atskiri įtaigai pasiduodantys asmenys lengvai patenka ligonio įtakon. Transpsichozė vystosi atsirandančio „ilgesio tam, kas neįgyvendinama", linkme; ligonis įtikina auką, kad egzistuoja „kitos nepažįstamos realybės", dėl to auka neurotizuojama. Medicinos istorijai žinomi masinės transpsichozės atvejai, kuriuos sukeldavo vienas ar keli ligoniai. Antai 12-ojo skaičiavimo dvidešimtojo sektoriaus 346 dieną keletas dešimčių silpnų nervų piliečių, kurių vaizduotę sujaudino ligonis, nusižudė dėl išprovokuotos „nevilties". Taip pat žinomos „aiškiaregių", kaip kad jie save vadino, sektos, susikūrusios 1-ame, o paskui 6-ame ir 8-ame skaičiavimuose. Pastaruosius devynis skaičiavimus ligonių, sergančių TEP, nepastebėta.

Gydymas. Ankstyvų stadijų psichozė gydoma triguba bicefrasolio doze pagal Rinko schemą. Būtinai užplombuojamos akiduobės visam gydymo laikui. Po trijų mėnesių pereinama prie šoko dozių. Prognozė palanki. Jei ligonis yra valdomas, jis gali būti gydomas ambulatoriškai.

Tuo atveju, jei šoko dozės po pusės metų nepanaikina haliucinacijų – rekomenduojama hospitalizacija ir tolesnis chirurginis talamusų blokavimas Kobo metodu.

Priverstinę hospitalizaciją atlieka Kontrolės ministerijos specialusis būrys, nustačius ligonio pavojingumo visuomenei laipsnį.

Smuikininkas

Kavinės durys buvo atidarytos ir Gabras užėjo į vidų, užsisakė dvi taures organinio gėrimo. Prie staliukų sėdėjo daugybė žmonių: jų balsai sklido iš visų pusių, susiliedami į ištisinį gausmą. Priešais jį sėdėjo vyras ir rūkė.

Čia, šitoje kavinėje, Gabras jautėsi geriau negu namie. Jis ėmė įsiklausyti į balsus. Žmonės kalbėjosi apie visokius niekus: kontoros reikalus, šeimos problemas, paskutinį Aukščiausiojo valstybės pasitarimo nutarimą. Įprastas gyvenimas, kuriuo visi gyveno. Griežė smuikininkas: jo muzika tirpo triukšmingame prirūkytame ore.

Gabras išsiėmė užrašų knygelę ir perbėgo ją pirštais: štai adresai, kuriuos jam davė nepažįstamasis.

Praskrido apylinkinės budėtojo sraigtaplanas, užgožęs savo propeleriais visus garsus. Ir vėl – stojusioje tyloje – Gabras išgirdo smuiką: labai neįprasta ir tarsi pažįstama melodija. Ji žadino neseniai patirtus jausmus.

Gabras pakilo ir nuėjo tarp staliukų, paskui – per šokių aikštelę, apeidamas poras – į instrumento garsą.

– Atleiskite, – pasakė jis, pajutęs, kad smuikininkas greta, už dviejų žingsnių. – Atleiskite, ar galėčiau su jumis pasikalbėti?

– Vaikinai! – sušuko smuikininkas, liovęsis griežti. – Tęskite!

Ir smuikas užleido vietą elektriniam trimitui, kuris iškart ėmė skelti įprastą pašėlusį tempą. Iš siautulingo trypimo ir spygavimų Gabras atspėjo, kad šokamas „Žiebtuvėlis“ – šokis, kuris tapo madingas pastaruoju metu.

– Klausau jūsų.

Šalia jo ant pakylos krašto sėdėjo pagyvenęs žmogus: Gabras palinko prie jo ausies, mėgindamas perrėkti triukšmą.

– Ką jūs griežėte?!

– Paeikime į šoną! – pasakė smuikininkas. – Čia blogai girdėti!

Jie nuėjo į kampą, už pertvaros muzikantams.

– Tai sena muzika, – pasakė smuikininkas, kai tik jie liko dviese. – Kodėl domitės?

– Pirmąkart girdžiu tokius garsus, – pasakė Gabras, sėsdamasis greta. – Jie kažką žadina sieloje.

– Taip, – atsiduso smuikininkas. – Šiai muzikai daug tūkstančių metų. Nesuprantama, kas galėjo parašyti tokią muziką. Ji nežmogiška.

– Iš kur ją gavote?

– Mane jos išmokė mano mokytojas, o jį – jo mokytojas. Natų saugykloje jos nesurasite.

– Kodėl? Ji uždrausta?

– Negirdėjau, kad ji būtų uždrausta, – pasakė smuikininkas. – Kaip apskritai galima uždrausti muziką? Esama baisesnių dalykų: ji tiesiog nereikalinga.

– Nereikalinga? – nustebo Gabras.

– Žmonės jos nesupranta. Kartais čia ją griežiu – kol elektroninkai ilsisi. Pačiam sau, labai retai.

– Ta muzika kažkur kviečia, – garsiai pasakė Gabras. – Ji drasko širdį.

– Iš kur imate tokius žodžius? – savo ruožtu nusistebėjo smuikininkas.

– Nežinau. Tiesiog kalbu apie tai, ką jaučiu. Kada klausausi jos – įsivaizduoju... nežinau, kaip tai pavadinti. Panašius jausmus patyriau, kai...

– Ko gi jūs nutilote?

Tada Gabras paklausė:

– Ar esate ką nors girdėję apie „tolimąją erdvę“?

– Ne, – prisipažino smuikininkas. – Aš taip seniai mokiausi, viską pamiršau. „Tolimoji erdvė“? Ne, neprisimenu.

– O ką jums duoda ši muzika? – paklausė, sulaikydamas kvėpavimą, Gabras.

– Daug ką. Be jos negalėčiau gyventi.

Jie patylėjo.

– Sakykite, – Gabras palinko prie smuikininko. – Ką darytumėt, jei jus priverstų jos atsisakyti?

– Muzikos? – nusistebėjo smuikininkas. – Kaip jos galima atsisakyti? Net jei užsikimščiau ausis – ji vis tiek skambės viduje.

– Matote... – pasakė pagalvojęs Gabras.

– Taip taip. Kalbėkite.

– Ne, dovanokit. – Jis pakilo. – Ačiū jums. Ko gero, eisiu.

Ir jis, suradęs sausą delną su ilgais pirštais, paspaudė jį.

Atsisėdęs prie savo stalelio, Gabras kurį laiką bandė atsitokėti. Jis norėjo papasakoti muzikantui apie save – bet ką? Ką jis galėjo pasakyti? Kad jis mato kažkokius reginius? Kad jį nori gydyti nuo psichozės? Ką galėjo suprasti senas žmogus, girdėdamas keistus dalykus apie kažkokius reginius? Ką galėjo patarti? Tik būtų išsigandęs.

Melodija, savo ilgesingumu žadinusi neaiškius troškimus, buvo ne žmogaus parašyta: taip, regis, pasakė smuikininkas apie jos autorių. „Nepažįstami jausmai". Bet ne jam, Gabrui, nepažįstami: jis juos patyrė, kai jam virš galvos skraidė baltos rėkiančios būtybės.

Kaimynas priešais rūkė: tylėdamas, užpildydamas artimąją Gabro erdvę.

O ar buvo visa tai iš tiesų – baltos būtybės, mirguliuojanti begalinė platuma su skubančiais prie kojų kalneliais? Ar iš tiesų jo akys – langas į kitą pasaulį? Nejau ta kavinė – visai kas kita, negu dabar atrodo jam, kiekvienam čia esančiam? Nejau iš tiesų – viskas yra kitaip, visas pasaulis?

Gabras pakėlė ranką prie kairės, paskui prie dešinės akies. Jis norėjo įsitikinti dar kartą.

Tamponai dabar gulėjo jam ant delno.

Keista, bet jis nenualpo – ir net baimė nebuvo tokia stipri kaip seniau: jis pamatė tai, ko ir tikėjosi.

Tamsi dirbtinė ola plikomis gelžbetonio sienomis. Joje prie bjaurių staliukų sulinkusios sėdėjo jau pažįstamos skarmaluotos

pusnuogės baidyklės, jos rūkė, nuleidusios galvas žemyn, siurbė organinį gėrimą per šiaudelius. Dalis jų kratėsi kampe. *Kažkas* sklido per atviras duris – ir pusiaukelėje geso kampuose. Būtybės, panašios į šešėlius, sėdėjo ir judėjo vos matomos.

Gabras pakilo: *artimosios erdvės* nebuvo. Jam nereikėjo jos klausytis – jis ėjo, apeidamas staliukus ir būtybes – *neįsiklausydamas.* Neįsiklausydamas į tai, kas šalia.

Lengvai ir greitai nuėjęs iki durų, jis sustojo: žmogus, sėdėjęs prie jo staliuko – lėtai skverbėsi jam pavymui. Per keletą metrų nuo jo – su paieškos indikatoriumi rankoje – sustojo. Žmogus kažko laukė. Laukė, nenorėjo atsidurti artimojoje Gabro erdvėje. Kam jis ėjo prie jo? Kodėl sustojo? Kas jis?

Gatvė – plikas gelžbetonis – gaudė ir drebėjo nuo praskriejančių gretimuose lygmenyse, po kojomis ir virš galvos, magnetinių blokų. Iš kairės, pro tvirtinamąsias konstrukcijų sijas, *kažkas* matėsi: nuo to Gabro širdis ėmė daužytis. Tai buvo panašu į *tai*, kas kabėjo virš neaprėpiamos bėgančių putotų kalnelių platybės. Krūtinėje vėl užgimė garsai – konvulsiški, kūkčiojantys: jie veržėsi laukan, jų nebegalėjo sustabdyti.

Blankios būtybės, plaukiančios pro šalį, sustodavo ir įsiklausydavo, nesuprasdamos, iš kur kyla tas nenumaldomas kvatojimas.

Iš viršutinio lygmens, purtomo magnetinių blokų, krito gabalėliai betoninės dangos.

Stirksojo geležinės konstrukcijos.

Iš „Archaizmų žodyno“

Sudarytojas – Valstybinio Susivienijimo Archeografijos akademijos Leksikologijos institutas

JUOKAS – sprendžiant iš senų knygų, konvulsiški nekontroliuojami garsai, kuriuos palydi krūtinės ląstos suspaudimas ir ūmus oro

išmetimas per gerklas, dėl ko ir atsiranda garsas, panašus į *kliuksėjimą* (žr. *Šiuolaikinės kalbos žodynas*).

Laikomas gyvuliškos kilmės rudimentu. Šiandien pastebimas, kai ligonis, sergantis kai kuriomis psichozės formomis, yra kliedesio būsenos; jį lydi asmenybinio susitelkimo susilpnėjimas ir instinktų protrūkis.

Žr. *Džiaugsmas*

DŽIAUGSMAS – specifinė gyvūno nervų sistemos būklė, kuriai būdingas judesių aktyvumas. Tarp žmonių jis pasitaiko senatvėje ir sergant psichinėmis ligomis. Byloja apie silpnaprotystę. Psichiatrijoje – aukščiausia emocinė būklė, esant haliucinaciniams kliedesiams. Panašu į *EUFORIJĄ*.

Iš Gabro dienoraščio

17 skaičiavimo aštuntojo sektoriaus 2139 diena.

Esu vis labiau įsitikinęs, kad tai, kas man nutiko, slepia kažkokią paslaptį. Patekau į kažkokią paslaptį, ir esu sukrėstas dėl to, kad negaliu jos atskleisti. Negaliu netikėti savimi. Siaubas, kurį jaučiau iš pradžių, po truputį praeina: man darosi vis įdomiau. Aš imu priprasti. Kam paskubėjau į Ministeriją? Man patinka tie nauji jausmai, jaučiuosi kitoks. Aš tarsi nubudau. Ir nenoriu vėl užmigti. Bet nežinau, kaip gyventi su visu tuo, kas man atsivėrė. Man vis labiau norisi orientuotis pasikliaunant akimis – taip patogiau, paprasčiau, tai nepalyginama su artimosios erdvės pojūčiu. Bet kas aš tuomet? Šiame megapolyje. Visame Valstybiniame Susivienijime. Kur tada mano vieta? Aš jos nematau.

Iš Lioz laiško

Gabrai! Maldauju! Susitikim dar kartą. Tu mane labai išgąsdinai, kas tau? Juk mums buvo viskas gerai, mes norėjome pradėti bendrą gyvenimą. Iš kur ta liga? Bijau dėl tavo proto. Prašau tavęs – reguliariai gerk bicefrasolį, viskas praeis, pamatysi. Mes dar būsime laimingi. Aš taip to noriu. Paskambink man, aš tavęs negaliu rasti.

Dvasininkas

Šimtas penktoji gatvė, devintasis lygmuo. Praėjo septynios valandos: Gabras buvo 9-X kvadrate. Kvadratas 9-X buvo toje pačioje vietoje kaip ir kvadratas 8-X, kaip ir kvadratas 4-B, kaip ir jo paties kvadratas 23-K-4. Viskas buvo vienoje ir toje pačioje vietoje: septynios valandos kelio pneumotraukiniu ekspresu reiškė tik tai, jog į artimąją erdvę įeis kiti žmonės, kiti objektai. Tik tai – bet iš vietos niekas nejudėjo. Judėjimas erdvėje neegzistavo.

Gabras surado kojinį skambutį prie slenksčio, nuspaudė pedalą. Kažkas priėjo prie durų.

– Aš nuo Okso Niurpo.

– Užeikite.

Jie sėdėjo prie židinio – šeimininkas ėmė žnyplėmis pliauską ir dėjo į ugnį.

– Tai senas paprotys, – kalbėjo šeimininkas, – dabar visur infratechnika, bet mano tikėjimas reikalauja senovinio paprastumo. Šiandien visame Valstybiniame Susivienijime nesurasite daugiau kaip dešimt židinių. Mus laiko keistuoliais. Aš pats jį sumūrijau – štai tomis rankomis, pagal brėžinius. Atvažiavote pasižiūrėti į keistuolį?

– Oksas man pasakojo apie jus, – atsakė Gabras. – Matote, mano gyvenimiška situacija yra sudėtinga. Oksas sakė, kad jūs...

– O jūs tikintis? – nutraukė jį šeimininkas.

– Nesuprantu.

– Ar esate girdėjęs apie Dievą?

– Ne, – atsakė Gabras.

– Palieskite sienas, – pasakė kiek patylėjęs šeimininkas.

Gabras atsistojo ir priėjo prie sienos: ji buvo be galo minkšta.

– Ji apmušta specialia medžiaga, – paaiškino šeimininkas. – Tai ne gelžbetonis. Grindys, lubos – viskas apmušta. Girdite, kaip tylu? Čia neprasiskverbia dundesys. Taip kažkada gyveno. Aš apskritai gyvenu ne čia.

– O kur?

– Ten. Gyvenu praeitose epochose ir Dievuje. Jums tai keista girdėti.

– Pasakėte, kad gyvenate ne čia.

Šeimininkas sujudėjo, patvarkė pliauskas ugnyje.

– Tai reikia ilgai aiškinti. Dievas, jaunuoli, – jis... jis susijęs su begalybe. Dievas – tai begalybė. Jis toli. Taip, visa tai sudėtinga, jaunuoli.

– Bet juk tolimosios erdvės nėra, – ištarė, sulaikydamas kvėpavimą, Gabras.

– Ji yra, – tyliai atsakė šeimininkas. – Jei Oksas jus pasiuntė pas mane – vadinasi, jūs su ja jau susidūrėte. Jums nėra reikalo apsimetinėti.

Gabras išraudo.

– Klokite tiesiai, – pasakė šeimininkas. – Jei pamatėte tolimąją erdvę, taip ir sakykite.

– Pamatėte?

– Taip. Taip sako Oksas. Garsai girdimi, o tolimoji erdvė „matoma“. Keistas žodis, ar ne? Jūs jo nesurasite nė viename žodyne. Nebent nesuprantamame posakyje „matote“. Manau, kad Oksas pats jį sugalvojo. Jis ir save vadina „reginčiu“, nors jau seniai nebesuvokia tolimosios erdvės. Jis irgi keistuolis.

– O jūs? Jūs suvokiate?

– Aš? – šeimininkas atsiduso. – Aš tiesiog galvoju, kad ji yra. Jos negali nebūti. Bet aš nežinau, kas tai. Ir Oksas, manau, irgi nežino: jos neįmanoma suvokti. Ji yra, bet jos nėra.

– Ką norite tuo pasakyti? – paklausė Gabras.

– Ji yra kaip idėja, suprantate? Jei yra Dievas, vadinasi, yra begalybė, vadinasi – yra tolimoji erdvė. Jei nėra tolimosios erdvės – vadinasi, nėra atstumo, nėra begalybės, nėra Dievo. Dievas visagalis, ir jis negali gyventi čia, ankštame narve. Jis negali trokšti megapolyje. Jei nėra „toli" – tai nėra ir Dievo, suprantate? Kas jaučia „toli" – tas jaučia Dievą.

– Ir jūs jaučiate?

– Taip, – atsakė šeimininkas. – Aš tą jaučiu. Nors ir nežinau, kas tai.

– O jei... – Gabras sulaikė kvėpavimą. – Jei pasakysiu, kad žinau, kas tai?

– Jaučiu Okso ranką, – nusišypsojo šeimininkas. – „Antroji realybė", jūs „matote antrąją realybę", visi kurti, o jūs vienas girdintis... Ar taip?

– Aš buvau prie jūros, – pasakė Gabras. – Aš mačiau begalybę.

– Kaip pasakėte? – nutraukė jį šeimininkas. – „Matėte begalybę"? Žavu, žavu.

– Jūs netikite?

– Jaunuoli. Nugyvenau tiek pat, kiek ir Oksas. Jei ne daugiau. „Matyti", kaip sako Oksas, tai yra tiesiogiai jausti begalybę, – negali niekas. Tai būtų tas pats, kas „matyti Dievą", turėti tiesioginį kontaktą su Dievu. Tokia laimė žmogui nelemta. Ir didelę nuodėmę daro tas, kas sako, jog matė tolumą. Galime tik protu įsivaizduoti tai, kas mums neprieinama.

– Kodėl jūs toks tikras?

– Aš nesu tikras – aš tą žinau. Taip parašyta mūsų šventose knygose. Dievas žmogui nematomas. Jis už suvokimo ribų.

Gabras nieko neatsakė.

– Norėtumėt prisidėti prie mūsų? – paklausė po kurio laiko šeimininkas.

– Nežinau, – atsakė Gabras. – Niekada anksčiau nebuvau apie jus girdėjęs.

– Mūsų nedaug. Gyvename tarsi pogrindyje – savo siaurame pasaulyje: todėl mūsų tarsi nėra.

– Kas tokie – „mes“?

– Dievo idėja pasiekė mus per tūkstantmečius. Iš lūpų į lūpas. Šiuolaikiniai žmonės nežino tokių žodžių: „religija“, „bažnyčia“, „Dievas“, o žodį „tikėjimas“ naudoja visai kitame, siaurame kontekste. Taip, jaunuoli, Valstybinio Susivienijimo esmė susijusi su artimosios erdvės idėja. Mes vaikštome, susitelkę ties savo ausimis, ties erdve, kuri yra per kelis metrus nuo mūsų. Mums čia jauku, gera – sutinku. „Toliai“ neegzistuoja: kad tai fikcija, apie tai žinome nuo vaikystės. Ir daugiau apie juos negalvojame. Ir tai nulemia visus mūsų jausmus. Na, o kas, jei jie yra? Tada mūsų megapolis, visas mūsų Valstybinis Susivienijimas – tik gabalas kieto pagrindo. O jei tas kietas pagrindas – skrieja drauge su mumis? Tuščioje erdvėje.

– Kaip? – nesuprato Gabras.

– Ateikite pas mus – ir daug ką sužinosite. Mes čia ne tik tikime – mes dar ir mąstome, filosofuojame. Jūs ką – galvojate, kad Valstybinis Susivienijimas, *pikta norėdamas* neleidžia net galvoti apie „tolį“? Tai ne taip paprasta. Visa sistema remiasi „artimąja erdve“: viskas griūna, kai atsiranda „tolis“. Visa suderinta egzistencinė sistema – su visa savo technika: o tai ne juokai, jaunuoli. Toje sistemoje gali gyventi tik tokie žmonės, turintys tokias sampratas, kokie joje ir gyvena. Antraip...

Ugnis židinyje beveik užgeso: bet šeimininkas sėdėjo nejudėdamas. Gabras nebejautė šilumos šaltinio.

– Bijau, – pasakė Gabras, – kad man bus trošku pas jus.

– Jūsų netraukia mintis? Mes išmokysime jus galvoti. Štai, tar-

kim, jūs žinote, kad su „toliu“ susijusi ne tik „Dievo“, bet ir „laisvės“ sąvoka? Tai sena pamiršta sąvoka. Viename senoviniame filosofijos vadovėlyje...

– Bet jūs gi... – nutraukė jį Gabras. – Jūs gi visą laiką sėdite čia, šiame kambaryje, užsidaręs...

– Tolis suvokiamas protu, – kiek įsižeidė šeimininkas. – Reikia pakilti iki Dievo idėjos – ir tai suteiks tikėjimą. Ir nėra reikalo, jaunuoli, išeiti iš kambario, kad pažintum „tolį“.

Karkasai

Grįžti Gabras nusprendė sraigtaplanu: kažkodėl nesinorėjo lįsti į pneumotraukinį. Jau kuris laikas jis negalėjo išsilaisvinti nuo jausmo, jog, sėsdamasis į penumotraukinį, jis įlenda į siaubingą uždarą vamzdį. Tarsi būtų save gyvą laidojęs.

Jis ėjo šonine estakados alėja – akustinio aerostoties švyturio link. Buvo gana vėsu: dulksnojo smulkus lietutis, vėjas kiaurai perpūtė tvirtinimų konstrukcijų aukštus. Magnetiniai blokai skriejo į visas puses ir savo bildesiu trukdė susikaupti. Gabras žengė ant kontrolinio takelio ir, nekreipdamas dėmesio į perspėjantį deltą spindulių pluoštą, – priėjo prie pat laiptų turėklo. Taigi, kas gi yra tas megapolis? Kas yra tas sausžemis, ant kurio jis gyvena?

Žmogus, kuris jį ką tik priėmė, – buvo protingas, protingesnis už jį. Bet... tas žmogus daug suprato, bet tik suprato: prasiskverbdamas protu už savo celės ribų. Tačiau jis *nežinojo*. Jis nematė vaizdinių – kalbėjo apie tai, ko nežino.

Kaip niekada ramiai, Gabras atlaisvino abi akiduobes nuo tamponų. Jam norėjosi dar kartą susitikti su tolimąja erdve. Šįkart ji buvo kiek kitokia: mažai būtybių, šmirinėjančių šen bei ten, vien tik tamsios ir baisios tvirtinimų štangos – šimtai, tūkstančiai įvairaus storio štangų. Jos ėjo tolyn, vertikalios, užstodamos viena

kitą. Gabras įsikibo į turėklą ir, nekreipdamas dėmesio į sutankėjusius delta spinduliavimus, persilenkė per jį: lygiai, kuriais lėkė magnetiniai blokai, kartais susikryžiuojantys su šlykščiais pneumotraukinių vamzdžiais, tęsėsi iki begalybės. Jiems nebuvo galo. Gabras pamėgino suskaičiuoti, orientuodamasis į sankryžas, bet nesugebėjo. Jam ėmė suktis galva, ir jis nuslydo ant slidžios geležies. Ir taip drėgną kaktą išpylė šaltas prakaitas. Bejėgiškai pakėlęs galvą – jis pamatė tą patį vaizdą aukštai virš savęs: nesuprantamai kryžiuodamosi, virš jo kabėjo estakados, virš kurių – savo ruožtu – irgi kabojo kažkokios plieninės magistralės, o gal ir ištisos gatvės.

Bet visa tai – dėl karkasinės erdvės, buvo toli matoma. *Kas tai?* Apie tai, kur jie gyvena, – niekas nežinojo. Niekas nesusimąstydavo: užsidaręs savo butelyje, žinodamas tik kelią į darbą ir namo, savo gatvę. Tiesa buvo siaubinga, o nežinojimas – palaima. Tada kam žinoti teisybę – ir kam ji reikalinga? Jis pats neišmanė, ką su ja daryti.

Gabras paliko kontrolinę juostą ir, naudodamasis tik akimis, stebėdamasis pats savimi, nuėjo link pastato, virš kurio kilo, barškėdami sraigtais, kažkokie apvalūs absurdiški daiktai.

Po skambučio iš Kontrolės ministerijos – jis nesiryžo eiti namo. Bet kur dėtis ir ką daryti – jis taip ir nežinojo. Jau sėdėdamas sraigtaplane, jis prisiminė Lioz ir, prisiartinęs prie orientacijos pulto, surinko kitą maršrutą. Sraigtaplanas lengvai truktelėjo, ir Gabras palinko į kairį šoną. Autopilotas tiksliai išpildė nurodymą. Dabar Gabras galėjo kurį laiką atsipalaiduoti.

Lygiai gaudė motoras. Gabras galvojo apie nepažįstamąjį.

– Velniai rautų, – jis prisitraukė Gabrą prie pat savo ausies. – Tai, ką aš mačiau, ką matai tu – ne kliedesiai. Turi tą suprasti, vaikine, girdi? Tau atsivėrė tiesa.

– Bet kaipgi visi? – paklausė, įsitvėręs į nepažįstamojo ranką, Gabras: stiprus vėjas pūtė jam į veidą. – Kodėl esu vienas?

– Velniai rautų, – nusikeikė tas, – tau teko laimė, o tu postringauji apie avinus? Tu daugiau nebeisi į Ministeriją, supratai? Klausyk manęs atidžiai: visas pasaulis, kuriame gyvename, – tai aklųjų pasaulis, įkirtai?

– Ką reiškia „aklieji“?

– Neregintys. Tu matai, o jie – ne. Tu – dievas, supratai? O jie visi – avinai. Ir nedrįsk savęs laikyti nevisaverčiu! Prieš daug skaičiavimų visą pasaulį apakino – kad žmonės pavirstų avinais ir juos būtų galima valdyti.

– Kalbate keistus dalykus! – bandydamas perrėkti virš galvos pralekiančio traukinio dundesį, sušuko Gabras. – To negali būti! Kas galėjo tai padaryti?

– Tie, kas šiandien valdo Valstybinį Susivienijimą. Palaipsniui, per daugelį tūkstantmečių, jie išnaikino mintį apie tolimąją erdvę – ir sunaikino visus regėjimo pėdsakus.

– Regėjimo? – perklausė Gabras, slėpdamasis nuo vėjo už stambaus nepažįstamojo stoto. – Nesuprantu jūsų žodžių.

– Tu ***matai*** – tai svarbiausia. Tau nėra reikalo suprasti.

– Dėl ko čia toks vėjas?

– Tai trys šimtoji gatvė – nuo čia netoli megapolio pabaiga. Čionai retai kas būna: niekas mūsų negali pasiklausyti.

– Man baisu.

– Laikykis už manęs stipriau, antraip tai vėjas nuneš. Tu mums reikalingas, supratai?

– Kam? – paklausė Gabras.

– Mums. Mūsų nedaug. Mes gyvename 4-B kvadrate: visi kažkada matėme – o paskui mus apakino. Velniai rautų, mums reikalingas *regintysis*. Gyvename blogiau už šunis – avarinės būklės bunkeriuose, kartu su visokiomis atmatomis.

– Kam aš jums?

– Tu turi nusigauti į Centrinę elektroninę valdybą ir padaryti tai, ką tau pasakysime.

– Bet kam?

– Mes neturime ko prarasti – tu irgi. Suprask, vaikine, – tavęs laukia 4-B kvadratas: iš ten nevažinėja traukiniai.

– O kaipgi jūs? – paklausė Gabras.

– Aš čia draugų dėka. Mes jau daugel metų ieškom reginčiojo. Mūsų žmonės yra daugelyje vietų. Manai – galime gyventi tarp avinų: net jei mes dabar tokie pat bejėgiai kaip ir jie? Mes matėme dangų, aš, vaikine, mačiau jūrą! Bet mano smegenys, velniai rautų, buvo prifarširuotos makaronų: *aš netikėjau savo akimis.* Aš atidaviau save į rankas niekšams, kurie to ir telaukė.

– Jūs norite atsikeršyti? – spėjo Gabras.

– O taip, – sušnabždėjo jam į ausį nepažįstamasis. – Aklųjų pasaulis išnyks. Prieš man numirštant – tas pasaulis išnyks. Amžiams. Liks tik jūra, tik padangė. Negaliu numirti, žinodamas, kad žemėje nesiliaus egzistavęs tas košmaras.

– Kas yra „padangė"?

– O kas yra Dievas, laisvė, grožis? Nuvažiuok prie jūros, atmerk savo akis, ir tu visa tai pamatysi. Iš pradžių tu sustabdysi pasaulį – paskui eik, gyvenk drauge su erdve. Tu pats laimingiausias iš žmonių: tu jau Dievas. Jaunas Dievas. O aš... – jis nutilo. – Aš ir visi mes – esame kurmiai. Žemės kirminai. Amžiams.

Gabras pajuto, kaip ant jo išorinės plaštakos pusės nukrito karšti lašai.

– Tu irgi netrukus galėsi verkti, vaikine, – pasakė, šluostydamasis veidą, nepažįstamasis. – Drauge su šviesa, su tolimąja erdve į

tave nužengia Dievas, kuris išmokys tave gilių jausmų. Tu suprasi, kas yra grožis, kas yra laisvė. Bet dabar klausyk, – nepažįstamasis vėl jį prisitraukė prie savęs. – Tu nusigausi iki Centrinio Valdymo pulto ir pakeisi ten vieną bloką.

– Jūs norite susprogdinti Valstybę?

– Susprogdinti Valstybę? – nusijuokė nepažįstamasis. – Manai, kas nors pajėgtų susprogdinti milijonus tonų gelžbetonio konstrukcijų, milijardus plieninių atramų? Ne, vaikine: pakanka kvadratą 4-B sukeisti su kvadratu 4-A. Egzistuoja tik artimoji erdvė, cha cha! Štai ir gyvenk su savo artimąja erdve neaišku kur.

– Aš jūsų nesuprantu.

– Mes jiems sumaišysime kortas, supratai? Akustiniai orientatoriai išprotės – niekas nieko nesuras, niekas nežinos, kur jis. Tai velniškai paprasta – su avinais: tu nė neįsivaizduoji.

– Bet žmonės... jie juk nekalti, – pasakė Gabras. – Jų gyvybė...

– Štai jie, tie patys žmonės, rytoj užlauš tau rankas ir išpjaus tau velniop talamusus iš tavo supelėjusios smegeninės. Ir numes tave dvėsti į 4-B kvadratą. Na kaip? Tada tu kitaip užgiedosi. O gal manai, kad sugebėsi pabėgti nuo Kontrolės ministerijos? Prie jūros, toli toli? Klysti, vaikine. Jie, nors ir akli kaip kurmiai, bet jų lokatoriai apčiuopia viską – ir ten, kur pabėgsi, jie apčiuops tave ir išplėš iš tavo laisvės. Ne, vaikine, – turi vienintelį kelią: padėti mums. Kartu padėsi sau pačiam. Jei čia tie milijonai avinų apmirs vietoje, nežinodami kur eiti, ką daryti, bijodami žengti žingsnį, kad nenuvirstų į bedugnę, – štai tuomet keliauk sau ir neatsisuk. Manyk, kad to košmaro tavo gyvenime nebuvo.

– Bet kuo kalti vaikai? – tyliai paklausė Gabras. – Ir tie žmonės, kurie galėtų būti ateityje?

– Ką – nori, kad žabaliai veistųsi toliau? Šiame pasaulyje nužudyta visa, kas šventa – aplinkui šviesa ir toliai, o čia amžina tamsa ir „artimoji erdvė“. Pasaulis, kur tyčiojamasi iš laisvės, – svetimas gamtai. Jis neturi egzistuoti.

– Man reikia pagalvoti, – pasakė Gabras.

– Galvok, vaikine, ir greičiau. Kol dar esi Dievas.

Lioz / II /

Lioz klausėsi kūnogramos, kai Gabras įėjo į jos kambarį. Jis tą suprato iš jos leidžiamų garsų: plokštės, pritvirtintos prie jos nugaros ir krūtinės, skambant elektrinio trimito garsams, pasakojo jai dar vieną istoriją, ir Lioz linksmai niūniavo.

– Lio, čia aš, – pasakė Gabras, uždarydamas paskui save duris. – Gavau tavo laišką.

– O, Gabrai, – atsakė ji kiek dirbtinai: buvo girdėti, kaip ji nusiėmė plokštes. – Laukiau tavęs. Tu buvai ministerijoje?

– Aš ten neisiu, – pasakė Gabras. – Tai ne haliucinacija. Lio. Aš vis labiau tuo įsitikinu. Esu siaubingai sudėtingoje situacijoje – turiu apsispręsti, bet negaliu. Aš vienas, visiškai vienas.

– Tu tiki savo regėjimais? – ji priėjo arčiau.

– Tai ne regėjimai. Jei tu žinotum, kas tai, – jis atsiduso.

– Pagirdysiu tave organiniu gėrimu.

– Gerai.

Jis nuėjo į virtuvę – užčiuopė žinomoje vietoje kėdę.

– Aš pats gailiuosi gyvenimo, kurį turėjau. Tavo ir mano gyvenimo. Viskas buvo taip paprasta.

Jam norėjosi bent prieš ką nors pasirodyti silpnam, norėjosi – kito padedamam – pagailėti savęs, suprasti.

– Manai, aš nedūsauju dėl to jaukumo, kurį turėjome? Eidavau į darbą, užsukdavau pas tave. Mes apie kažką kalbėdavomės, svajodavome. Mes pripratome prie savo mažos erdvės, mes daug nenorėjome. Taip, tegul gyvenome kaip avinai, – nežinodami, kur gyvename, kas sukūrė mums mūsų aplinką, kas sustatė kiekviename žingsnyje orientatorius. Bet mums – mūsų lopinėlyje – buvo gera.

– Apie kokius avinus tu kalbi? – ji padavė jam puodelį garuojančio gėrimo.

– Matai, – pasakė Gabras, – tas gyvenimas, kurį su tavimi gyvenome, – aklas gyvenimas. Jis neatsižvelgia į visą teisybę. Tai yra, jei tu būtum išėjus į gatvę ir praregėjus – būtum pamačius kažką baisaus: mūsų gatvė kabo ore, remdamasi į didžiulius karkasinius vamzdžius: ir visas pasaulis aplinkui susideda iš purvinų, užkrautų vienas ant kito karkasų. Niekas to nemato, nes nėra regėjimo. Visi mano, kad yra tik artimoji erdvė, kurioje jie gyvena.

– Tu kažkaip keistai kalbi, – pasakė Lioz. – Aš visiškai nieko nesuprantu. Iš kur tu prisigraibei tokių žodžių?

– Nežinau, kaip tau viską paaiškinti, – jis gurkštelėjo organinio gėrimo: įsiklausė į raminančią bangą viduje. – Jei žinočiau, kad galima pamiršti viską, sugrįžti į praeitį ir viskas. Bet į praeitį aš nebesutilpsiu – nebesutilpsiu, Lioz. Net jei vėl apaksiu. Aš atsidursiu 4-B kvadrate. Tolimoji erdvė tapo mano likimu: mano laime ir mano nelaime. Atskirti neįmanoma – ne, neįmanoma. Nėra kelio atgal.

Jis papurtė galvą.

– Aš liūdžiu be tavęs.

– Žinau.

Lioz sėdėjo priešais, liesdamasi savo keliais prie jo.

– Jei tu matytum tolimąją erdvę, – tyliai pasakė Gabras. – Jei žmonės matytų – jie ir dienos neišgyventų megapolyje: juos apimtų siaubas. Tiesos siaubas. Jie išeitų prie jūros, į miškus... Aš mačiau tokią didžiulę platumą – ir jai nebuvo pabaigos: ir kažkas neįmanomo kabojo virš jos, žadino... net nežinau, kaip tą įvardyti. Ir aš pagalvojau apie tave, tą akimirką – tarsi tas tolis buvai tu: tu buvai tais toliais. Nežinau, kaip tas vadinama.

– Tu taip keistai kalbi.

– Taip, pastaruoju metu mačiausi su daugeliu žmonių ir manyje kažkas apsivertė. Negaliu žvelgti į pasaulį kaip anksčiau. Ir negaliu tau to perteikti.

– Tai tu neisi į ministeriją?

– Ne, Lio, – papurtė galvą Gabras. – Man trošku: kasdien man darosi vis troškiau čia.

– Kur?

– Megapolyje, šiame gyvenime, kuriuo visi gyvena, kuriuo pats gyvenau. Supratau, ką reiškia gyventi be orientatorių – naudotis savo paties akimis. Eini kur nori – į nieką neįsiklausai, esi pats sau, supranti? Jokios artimosios erdvės – visas esi *toli*.

– Gabrai, brangusis, – ji atsistojo priešais jį ant kelių, prisitraukė prie savęs jo galvą. – Tik tu neišsigąsk. Aš tave labai myliu ir noriu, kad tu sugrįžtum pas mane toks, kokį tave pažinojau. Tu mano pats mylimiausias. Tai kliedesys, visa tai tik kliedesys.

– Iš kur ištraukei tokį žodį? – jis pabandė išsilaisvinti iš jos rankų. – Kas tau įteigė, kad aš kliedžiu?

– Gabrai, gerasis mano. Tu pervargai, žinau. Viskas bus gerai, na, pamatysi. Tik neišsigąsk. Aš lankysiu tave.

Gabras pasipurtė ir atsistojo: per du metrus nuo jo buvo dar kažkokie žmonės. Jie lėtai artinosi. Žengęs žingsnį atgal, jis greitai nusiplėšė tamponus.

Gelžbetoniniame bunkeryje, nuo kurio lubų kabėjo kažkokie laidai, – per metrą nuo jo, ant kelių stovėjo kažkokia kudlota būtybė, o duryse, apšviestos iš nugaros, sustingo kažkokios figūros su šalmais: kiekvieno rankoje po prietaisą.

– Gabrai! – sukliko į grindis žiūrinti būtybė. – Jie padės tau, girdi! Tu pasveiksi, žinau! Tau reikia gydytis, Gabrai! Tave išgydys! Jie pažadėjo!

Figūros, atstačiusios pirmyn prietaisus, nuleidusios galvas artinosi prie jo. Gabras užšoko ant stalo. Įėjęs priekyje sustojo ir ilgai ieškojo Gabro, nukreipinėdamas prietaisą į visas puses.

– Jaunuoli, – pasakė jis pagaliau iš po savojo šalmo, – būkite protingas. Mes iš tiesų norime jums gero.

– Jūs pabaisos! – sušuko staiga neišlaikęs – išsiduodamas –

Gabras. – Jūs nematote savęs. Jūs akli, visi akli! Aklųjų pasaulis! Nekenčiu!

– Jis kampe, – sukomandavo pirmasis. – Tik imti atsargiai.

– Atsargiau, atsargiau, – ėmė rypuoti Lioz. – Jis geras, girdite? Jūs man žadėjote.

– Nusiraminkite, – pasakė pirmasis. – Ko jūs jaudinatės? Būna ir baisesnių kliedesių.

Du – iš kairės ir dešinės – puolė prie Gabro, atkišę į priekį rankas. Gabras prisispaudė prie sienos – rankos graibė orą, bandydamos jį surasti.

Kada jį nešė lauk, kudlota blanki būtybė bėgo šalia, prislėgtu balsu kartodama:

– Rytoj aplankysiu tave, girdi? Viskas tau praeis, aš tikiu. Viskas bus gerai, Gabrai. Man pasakė, kad po pusmečio tu būsi toks kaip anksčiau. Aš taip noriu, kad mes būtume laimingi. Aš apie tave galvosiu, Gabrai!

Kada jį nešė juodos ekstremaliosios pagalbos dėžės link, kažkas tamsiu šalmu išėjo iš kabinos ir vienas iš nešikų raportavo:

– Ligonis hospitalizuotas. Hospitalizuojant priešinosi.

– Į palatą-boksą, – atsakė juodai vilkintis žmogus. – Bicefrasolis ir Zorbo raminamieji.

Iš „Reginčiųjų partijos programos“

Mes, buvę regintieji, iškilmingai pareiškiame: kiekvienas iš mūsų paaukos gyvybę kovodami su laisvės pavergėjais. Mes, mačiusieji tiesą, – negalime gyventi visuomenėje, pagrįstoje melu. Kiekvienas aklasis – mūsų priešas, nes jis yra sistemos varžtelis, per kurį sistema veikia ir kuriame gyvuoja. Sistema egzistuoja tiems, kas ją sudaro.

„Nekaltumo“ sąvoka negali būti pritaikyta tiems, kas daro blogį to nežinodamas. Galima nematyti šviesos, bet neleistina pasipūtėliškai teigti, kad nėra to, ko nematai.

Teisę į žiaurumą suteikė mums tie, kas apakino mus, mačiusius pasaulį, kas pamynė teisybę, kurios liudininkais esame kiekvienas iš mūsų.

Tegyvuoja mūsų pirmtakai!

Tolimoji erdvė egzistuoja! Pasaulis, neigiantis teisybę, turi žūti!

Dispanseris / II /

– Na, jaunuoli, kaip sekasi?

Gabras sukluso. Jis gulėjo, kažkuo prispaustas prie kušetės, negalėjo pajudėti.

– Aš jūsų gydytojas. Ir, jei sutinkate, jūsų draugas.

Kažkas priėjo, atsisėdo šalia.

– Suprantu jūsų tylėjimą. Jūs esate įsižeidęs. Čia esate prieš savo valią. Bet patikėkite – mes vadovaujamės pačiais geriausiais ketinimais jūsų atžvilgiu.

– Kas man ant akių? – paklausė Gabras.

– Akių plombos.

– Paskui mane išsiųs į 4-B kvadratą?

– Kokį dar kvadratą? Apie jokį kvadratą nesu girdėjęs. O, tiesą sakant, kas jus taip jaudina? Jūsų vaizdiniai daugiau nebepasikartos, jūs greitai vėl tapsite savimi.

– Aš nebenoriu gyventi, – pasakė Gabras.

– Taip jūs *dabar* kalbate.

– Man nėra prasmės gyventi aklam.

– Iš kur ėmėte tuos žodžius?

Gabras neatsakė.

– Vadinasi, jūs ir toliau manote, kad jūsų vaizdiniai – realybė?

Kad matote pabaisas, siaubingą pasaulį – ir kad tai tiesa. O visi mes, to nematantys, – gyvename be tos tiesos?

– Taip, – atsakė Gabras.

– Na, tarkim, taip ir yra, – daktaras jam uždėjo ranką ant peties. – Tarkim, kad jūs iš tiesų „matote" realybę. Dabar pasakykite: ar ji jums atnešė laimę? Tai ką – norėtumėt, kad visi žmonės aplinkui matytų pabaisas? Kam norite sugriauti milijonų žmonių laimę? O jų jūs atsiklausėte – ar jie norėtų iškeisti artimosios erdvės jaukumą į jūsų tiesos siaubą? Ar ji jiems reikalinga, ta jūsų tiesa?

– Jūs – ne gydytojas, – pasakė Gabras.

– Kodėl gi?

– Esate pernelyg protingas kaip gydytojas.

– Ir kas gi aš, anot jūsų.

– Jus atsiuntė iš Ministerijos Specialiojo skyriaus.

– Kas tai dar per skyrius? Pirmąkart apie jį girdžiu.

Gabras tylėjo.

– Supraskite, – tęsė tas, kuris vadino save „gydytoju", – net jei jūsų, dovanokite, kliedesinis įsitikinimas teisingas – jis veda į aklavietę. Žmonėms, kurie gyvena Valstybiniame Susivienijime, visiškai nereikalinga jūsų, kaip kad jūs vadinate, tiesa. Pirma, ji jiems tušti žodžiai, nes jie nežino, apie ką kalbate: jūs gi pats prisipažinote, kad esate toks vienintelis, suvokiantis „antrąjį matavimą", „antrąją realybę", ar kaip ten ją vadinate. O gal aš jums primetu ne jūsų žodžius?

– Ne, – atsakė Gabras.

– Na va. O dabar – antra: įsivaizduokite, kad visi Valstybinio Susivienijimo gyventojų milijonai, kaip ir jūs, ima suvokti „antrąją realybę". Ir ką gi jie mato? Pavartosiu jūsų paties žodžius: „pabaisas", „siaubingus karkasus", „kabančius laidus", „purvą", „plikus vamzdžius iš kairės, dešinės, virš galvos ir po kojomis". Aš nieko neiškreipiau?

– Ne, – atsakė Gabras.

– Na, ir kaip jūs įsakysite gyventi tiems žmonėms, kai jie tai pamatys? Ar jie galės gyventi toliau ten, kur gyveno? Ir taip, kaip gyveno?

– Ne.

– Štai ir aš taip galvoju. Jie patirs tokį pat siaubą kaip ir jūs. Štai jūs pasakojote, kad tarsi egzistuoja daugybė megapolio lygių. Štai žodžiai iš jūsų dienoraščio: „Kada persilenkiau per barjerą ir pažiūrėjau žemyn, pamačiau, kad kabu, gyvenu ore, o po manimi, mažėdamos, driekiasi, pritvirtintos ant plikų karkasų, vis naujos estakados. Ir aš nepamačiau pabaigos. Ir tas pats buvo man virš galvos. Ir iš kairės, ir iš dešinės. Vieni vamzdžiai, strypai ir perdengimai." Juk tai siaubinga, tai, ką, kaip rašote, „pamatėte".

– Iš kur gavote mano dienoraštį? – visu kūnu trūktelėjo Gabras.

– Jį mums davė jūsų draugė. Ji paėmė jį iš jūsų slėptuvės. Ir nesmerkite jos: priešingai, negu jūs, ji pasitiki mumis ir žino, kad informacija apie jūsų sielą, jūsų mintis – būtina pagalbinė priemonė psichiatro darbe. Mes turime visiems laikams padaryti tvarką ne tik jūsų jutimo organuose, bet ir jūsų mintyse, jūsų sąmonėje. Ir, patikėkite, to reikia ne mums, o jums pačiam – kad galėtumėt sugrįžti pas savo draugę, į savo buvusią laimę. Sugrįžti ir gyventi, o ne kentėti. Mes į jus žiūrime su užuojauta, vien tik su užuojauta, kaip į ligonį. Žinau, pastaruoju metu jūs susitikote su daugeliu žmonių, ir jie sugebėjo jus paveikti. Iš kur žinau? Matote, tokie žmonės kaip Oksas, – pernelyg aktyvūs, kad jų nepastebėtum. Svarbu ne tai, iš kur man apie jį žinoma, o tai, kad jo mintys ir veiksmai – gryniausias absurdas, gryniausias amoralumas. Štai žiūrėkite: jūsų tolesnis kelias priklauso nuo jūsų – ar tikėsite Oksu ir jo kliedesiu, ar savimi. Kur nuves jūsų kelias? Jei net nesutiksite su tuo, kad jūsų tiesa – tai ligotų smegenų haliucinacijų vaisius (o būtent taip ir yra), – tai turite bent jau sutikti, jog jūsų tiesa nesuderinama su milijonų žmonių laime. Savo tiesa jūs norite sugriauti

jų pasaulį, jiems įprastą artimąją erdvę – ir parodyti haliucinacinius savo tolimosios erdvės šonkaulius: kam? Kad jie liautųsi vaikščioję į darbą, kaip jūs? Kad drebėtų iš siaubo kiekviename žingsnyje, kaip jūs? Nebepažindami savęs, savo artimųjų, savo gatvės? Kuo norite paversti jų gyvenimą? Juk niekas iš jų nejaučia, jog gyvena neįsivaizduojamame aukštyje, apsuptas kažkokių, kaip sakote, „vamzdžių ir nuogų karkasų“. Kas nutiks žmonėms, jei jiems, kaip kad parašėte dienoraštyje, „nutrauksite šydą nuo akių“. Tai ką – nuo šiol jie turės gultis, apimti siaubo, kad kabo ore? Gyvena ne butuose, o purvinuose bunkeriuose? Jūs galite laikyti amoraliu dalyku tai, kad jus per jėgą atvežė čia. Bet šiuo atveju jūs esate vienetas. O čia kalbama apie milijonus, kuriems jūs grasinate: ketindamas savo „tiesa“ sugriauti jų gyvenimus, jų būtį. Štai ir pagalvokite apie mūsų, besirūpinančių ne tiesa – kuri dar neaišku, ar yra tiesa, ar kliedesys, egzistuojantis tik Okso ir jūsų galvose – o milijonais, moralumą.

– Kas ties „mes“? – paklausė Gabras.

– Mes, Valstybinis Susivienijimas, sukūręs žmonėms tą gyvenimą, kuriame jie laimingi.

– Jie nesupranta, kokie yra nelaimingi, – pasakė Gabras.

– Tad ir nueikite – papasakokite visiems, kokie jie nelaimingi savo laimėje. O gal jie susigundys jūsų tolimąja erdve.

– Jie nesusigundys, nes nesupras. Nes jie visi akli, jie nežino kitos laimės.

– Jūs įdomus žmogus, garbės žodis, – pasakė tas, kuris sėdėjo šalia. – Na, tarkim, jie, kaip jūs sakote, visi „akli“: tai ką gi jiems daryti? Tai, jūsų nuomone, kilnu – draskyti jiems sielą savo pasakojimais apie realybę, kurios jiems niekada nelemta suvokti? Jūs jiems su savo tiesa – visuomet svetimas; o mes, Valstybinis Susivienijimas, – mes juos priimame tokius, kokie jie yra. Ir mes darome viską, kad jų gyvenimas būtų saugus, patogus, automatizuotas. Kad jų galvose nebūtų net pagrindo kliedesiams apie kažką

jiems nepasiekiamo. Ir tie žmonės jaučia mūsų meilę jiems, mūsų rūpestį. Be mūsų jie tučtuojau žūtų.

– Jūs tarsi sutinkate su tuo, jog antroji realybė yra? – paklausė Gabras.

– Aš juk jums sakiau: tarkim, esate teisus. *Tarkim*. Netgi tuo atveju, kaip matote, kilniau būtų nerodyti šitiems žmonėms savo pranašumo.

– Tai ką? – Gabras tarsi pamiršo, kur jis ir su kuo. – Laikyti save psichikos ligoniu? Nevisaverčiu visuomenės nariu? Jei aš neteisus, tai teisūs jie: trečio kelio nėra.

– O jūs manote, – pasakė žmogus šalia, – logiškiau laikyti nevisaverčiais milijonus?

Stojo ilga nerimastinga tyla. Gabras bandė pajudėti, bet negalėjo: jis buvo įtvirtintas kažkokiame konteineryje, kuris tvirtai iš viršaus buvo apglėbęs jo kūną.

– Jūs pavertėte žmones aklais avinais – o dabar didžiuojatės, kad jie myli jus ir be jūsų negali, – pasakė Gabras.

– Tai ne jūsų žodžiai, jaunuoli, – atsakė „daktaras". – Pradėkim nuo to, kad jūs puikiai žinote, jog jau bent septyniolika skaičiavimų žmonės gimsta tokie, kokie gimsta. Žinau, kas jums kelia nerimą: jumyse tūno mintis, kad kažkada kažkas „apakino" žmoniją, kažkodėl prasiskverbė į jos genetinį potencialą. Tarkim. Vėlgi – *tarkim*. Kuo gi kalti mes, besistengiantys sukurti gyvenimą žmonėms, kuriems, anot jūsų, nelemta matyti „antrojo matmens"? Štai jūs, sekdamas Oksą, pravardžiuojate žmones avinais ir norėtumėt nušluoti juos nuo žemės paviršiaus, ar ne? O mes mylime juos ir stengiamės palengvinti jų gyvenimą. Ir kas galiausiai jums lieka? Jūsų tiesa, taip?

– Taip, – atsakė Gabras.

– Tiesa, kuri nereikalinga milijonams. Jūs, tikiuosi, sutinkate? Juk jūs protingas žmogus.

– Taip.

– Ir jums ji nereikalinga. Tolimoji erdvė, kaip patys prisipažinote, kelia jums siaubą, pasišlykštėjimą, jums sukasi galva. Štai jūs rašote: „tarsi būčiau pamatęs išvirkščią būties pusę“. Artimosios erdvės žmonių sielose viešpatauja taika ir ramybė. O jumyse visa tai sugriauta. Ir dėl ko? Ar jums reikalinga tokia siaubinga tiesa?

– Bet tai juk tiesa. Visas tas siaubas – tiesa.

– Kas tiesa – jūsų jausmai?

– Ne, – atsakė Gabras. – Aš mačiau vamzdžius, laidus, vorus, plienines sijas. Visa tai tiesa. Mūsų kvartalai – tai tamsūs gelžbetoniniai bunkeriai su laidais ir vamzdžiais, kabančiais palubėje. O patys žmonės – šlykštūs.

– Tarkim, tai ne jūsų kliedesiai, o tiesa, – sutiko „daktaras“. – Kas tai mato?

– Niekas, – atsakė Gabras.

– Vadinasi, viso to nėra.

Stojo tyla.

– Bet juk yra. Yra! – ten, po jį prispaudusiu dangčiu, jis suspaudė kumščius. – Aš negaliu atsisakyti to, kas yra.

– Paklausykite, jaunuoli, – daktaras padėjo jam ant kaktos ranką. – Vadinamieji „tiesos atnašautojai“ – pats baisiausias, koks gali būti, dalykas. Dėl savo tiesos jie pasiryžę sugriauti pasaulį. Ramų milijonų žmonių pasaulį.

– Tai ne mano tiesa, – truktelėjo Gabras. – Ji tiesa pati savaime.

– Tai jūsų tiesa – nes jūs, jūs vienas ją „matote“. Jums teks rinktis tarp „tiesos“, kaip kad ją vadinate (kuri, mūsų nuomone, yra gryniausia haliucinacija), ir visuomenės, moralės.

– Jūs apgavikas! – ėmė rėkti Gabras. – Jūs nieko nepasakėte apie jūrą, apie dangų, apie kalnus, apie miškus. Jūs pribjaurojote erdvę ir dabar sakote: kam žmonėms tas siaubas! Jūs patys padarėte tą siaubą! Jūra žadina ilgesį, bet ji ne siaubinga – tai nepribjaurota tolimoji erdvė. Tenai galima vaikščioti žeme, kvėpuoti pilna krūtine, jaustis laisvam.

– O Oksas gerai padirbėjo su jumis, – pasakė „daktaras“.

– Aš jūsų nekenčiu!

– Visa tai nervai, jaunuoli. Tarkim, jūra, kaip jūs sakote, dangus. Na, imkit ir nuveskit visus tuos milijonus palei vandenis, papasakokite jiems apie begalybę.

– Ir nuvesčiau, – pasakė Gabras.

– Ir tai nebūtų pasityčiojimas? Jūs norėtumėt, kad žmonės kentėtų – žinodami, kad jūsų tiesa jiems neprieinama? Ar ne geriau pasilaikyti tiesą sau, o žmonėms palikti jų laimę?

– Tegul kenčia, – pasakė Gabras. – Tiesa niekada nebuvo pasityčiojimas. Tai jūs tyčiojatės iš žmonių, slėpdami nuo jų tai, kas – ir tą puikiai žinote – egzistuoja.

– Jūs vėl pamiršote, kad aš tik stengiuosi laikytis jūsų požiūrio, įsivaizduoti, remdamasis jūsų žodžiais, jūsų haliucinacinį pasaulėvaizdį. Pats aš netikiu jūsų „antrąja realybe“. Bet atsakysiu į jūsų kaltinimus: žmogus neturi kentėti. Nueikite ir jų paklauskite – ar jie sutinka kentėti?

– Jūs slėpėte nuo jų tiesą, jūs saugojote juos nuo kančios – ir padarėte juos lėkštus, ribotus, niekingus. Į juos gaila žiūrėti.

– Tai tik jūsų požiūris. Jie laimingi. Jie veikiau jūsų pagailės. Štai jūsų draugė: ji labai jūsų gailisi, prašo jums padėti. Ji jums išprašė trečiąjį, patį geriausią skyrių. Ne jie sau, o jūs jiems keliate gailestį. Jūsų didybės manija jiems yra tik gailesčio objektas. Jūs esate ligonis, jūs klejojate.

– Jūs tyčiojatės iš manęs.

– Ne. Ne jie, o jūs be galo nelaimingas žmogus. Beje, aš jus gerbiu: jūs užsikrovėte tokią naštą.

„Daktaras“ pakilo.

– Nusiraminkite ir pagalvokite apie tai, apie ką kalbėjome. Užsuksiu pas jus rytoj.

Gabras liko vienas. Bet negalėjo apie nieką galvoti.

Įrašai asmeninėje jungtinio žurnalo kortelėje

Budėtojas Karkas Ovlas. Atvyko: 17 skaičiavimo aštuntojo sektoriaus 2149 diena. Pristatytas ekstrinės pagalbos tarnybos. Išankstinė diagnozė: reaktyvinės stadijos TEP. Paguldytas į palatą-boksą. Dviguba bicefrasolio dozė ir Zobro raminamieji, trys tabletės.

17 skaičiavimo aštuntojo sektoriaus 2150 diena. Budėtojas Zilas Tirpas. Neramiai elgėsi, reikalavo „išlaisvinti“, į įkalbinėjimus nereagavo. Maitinimas priverstinis, per zondą. Rodo agresyvumą. Dviguba bicefrasolio dozė ir Zobro raminamieji ampulėmis (trys injekcijos).

17 skaičiavimo aštuntojo sektoriaus 2151 diena. Budėtojas Karlas Oltas. Tyrimų rezultatai: padidėjęs hormono X-B-4 omega kiekis kraujyje. Smegenoskopija: jaudinimo židinys talamusų srityje. Rekomenduojama nugaros smegenų blokada ir tolesnė talamusų neuroskopija. Rekomenduojama žodinė psichogenezė. Tęsiamas bicefrasolis ir Zobro raminamieji tais pačiais kiekiais.

17 skaičiavimo aštuntojo sektoriaus 2152 diena. Budėtojas Borkas Omkas. Psichologinė krizė, pasireiškianti grasinimais, reikalavimais susitikti su pažįstama mergina, spjaudymu. Panaudotas 18 jėgų elektros šokas, po kurio ligonis visą dieną pramiegojo. Bicefrasolis tomis pačiomis dozėmis.

17 skaičiavimo aštuntojo sektoriaus 2153 diena. Budėtojas Karlas Ovlas. Po pokalbio su psichosofu – psichogeninio stuporo būklė iki pat antrojo maitinimo. Valgė pats, po to tyliai paprašė išlaisvinti iš boksokameros. Hipotalamusų ląstelių tyrimas: haliucinacinė įtampa Alfa srityje, degeneraciniai pakitimai membranos srityje. Bicefrasolis, dvi dozės, Zobro raminamieji, viena ampulė. Rekomenduojamas sintezatorius 2-X-G į nugaros smegenų sritį.

Į Kontrolės ministerijos ketvirtojo skyriaus
ekstrinio veikimo skyrių

Oksas Niurpas. Sunaikinti.

Pirmasis Valstybės Kontrolės Pirmininko pavaduotojas

Lioz / III /

Pasimatymų kambarys buvo kažkokia erdvė, iš visų pusių apsupta artimų sienų: Gabras jautė jas iš kairės ir dešinės, iš priekio ir nugaros. Ir kažkas sėdėjo priešais jį, giliai kvėpavo.

Gabras užčiuopė suolelį ir atsisėdo.

– Tai tu, Lioz?

– Taip, – atsakė pažįstamas balsas.

– Kodėl tavęs taip ilgai nebuvo? Taip tavęs laukiau pirmąją dieną. Ir antrąją. Tik tu viena žinai, kad aš čia.

– Aš negalėjau, – pasakė trūkinėjančiu balsu Lioz. – Man buvo blogai.

– Kodėl?

– Kada tave išvežė, pajutau, kad nieko negaliu daryti – man kažkas atsitiko. Atrodo, paskui nualpau.

– Aš taip tavęs laukiau, – pasakė Gabras. – Neturiu su kuo pasikalbėti, pasitarti. Aš čia nuo visų aklinai uždarytas.

– Aš negalėjau, – pasakė Lioz.

– Kaipgi tu pati – be sąmonės...

– Aš... Su manimi buvo mama.

– Mama? – nustebo Gabras. – Ji atvažiavo pas tave? Nejau jai papasakojai?

– Ne, – pasakė Lioz. – Aš... Aš pati nuvažiavau pas tėvus.

– Kada?

– Tuojau pat... Suprask, man staiga pasidarė taip siaubinga, taip ilgu.

– Ir jie tavęs pagailėjo?

– Aš negalėjau. Norėjau važiuoti paskui tave, bet... aš skambinau, man pasakė, kad tavęs nereikia trukdyti.

Gabras pakilo ir priėjo prie Lioz, apčiuopė jos petį.

– Lio, – pasakė jis, sėsdamasis šalia. – Lio. Tu padarei siaubingą klaidą. Bet aš tavęs nekaltinu – tu nieko nesupranti. Lio, padėk man iš čia išeiti. Aš noriu matyti. Jie man uždėjo ant akių plombas, ir greitai viskas bus baigta: jie kasdien kemša į mane kažkokią bjaurastį. Lio, aš negaliu čia, suprask: tu gi dar mane myli? Mes pabėgsime iš čia toli, girdi? Prie jūros, į kalnus. Pasakosiu tau apie tai, ką matau – per mane tu pajusi tą begalybę. Papasakosiu tau apie grožį, apie Dievą – apie tolimąją erdvę, kuri aplinkui: tik tikėk manimi, girdi? Aš parūpinsiu maisto – tai įmanoma, visai nebūtinai maistą pristato Centrinis Paskirstytojas. Jei žmogus mato – jis geba pats pasirūpinti maisto: jis geba būti nepriklausomas. Mes būsime patys laimingiausi žemėje – tik padėk man iš čia išeiti. Tu turi susisiekti su vienu žmogumi, turi jam parnešti – Lio, brangioji, tu juk tiki manimi, mūsų laime?

– Ne! Ne! – nuaidėjo isteriškas riksmas. – Aš negaliu! Tu turi gydytis, privalai! Tave išgelbės! Man pažadėjo! Tave išgydys!

– Lio! Aš sveikas – girdi? – jis stvėrė jai už peties. – Aš tiesiog praregėjau: esu visiškai sveikas.

– Tai haliucinacijos! – paleisk mane! Tave išgydys! Tu iš pradžių turi pasveikti – ir mes susitiksime. Paskui, paskui!

– Lio! Kurgi tu? Kas tau?

Jis išgirdo, kaip ji parkrito, ėmė purtytis nuo traukulių.

– Lio, neišduok manęs, girdi?

Bet kaip atsaką išgirdo tik ūbavimus, o paskui kažkieno balsas – tiesiai virš galvos – pasakė jam:

– Liaukitės kankinę merginą. Išveskite jį.

Kažkieno rankos pačiupo jį iš abiejų pusių ir ėmė tempti.
– Lio! – sušuko Gabras. – Aš su tavimi, girdi? Netikėk jais, Lio!

Įrašas asmeninėje jungtinio žurnalo kortelėje

17 skaičiavimo aštuntojo sektoriaus 2156 diena. Budėtojas Narkas Ovlas. Psichologinė krizė po pasimatymo. Trečiojo skyriaus konsiliumas: rekomenduojamas 29 jėgų elektros šokas, po kurio – dviejų savaičių transas. Toliau – sąmonės atjungimas surmagendu 9-KM, kol pacientas visiškai pasveiks. Ketvirtasis režimas, jokių išorės dirgiklių.

Gydymas. Panaudotas pirmasis serijinis elektros šokas, dvidešimties jėgų stiprumas: pasireiškė vidutinio intensyvumo galūnių traukuliai, lydimi nesąmoningų šūksnių ir putų. Paskui pacientas užmigo. Suleista bicefrasolio, trys dozės.

Iš „Archaizmų žodyno“

Sudarytojas – Valstybinio Susivienijimo Archeografijos akademijos Leksikologijos institutas

GROŽIS. Sofistinė, kaip ir *eteris*, sąvoka, tyrinėta *estetikos* (žr. skirsnį *Pseudomokslai*). Įsitikinimo, kad *tolimoji erdvė* egzistuoja, pasekmė (žr. *Jausmų patologija*). Psichiatrijos duomenimis – ypatinga haliucinacijų savybė, kuriai būtingas „ryškumas“ (žr. *šviesa*) ir patrauklumas. Estetai tvirtino, kad daiktas, kuriam būdingas grožis, tampa „dievinimo“ (žr. *Dievas*) objektu. Paprastai G. siejamas su *toliu*. Manoma, kad estetika atsirado kaip psichiškai nevisaverčių žmonių liguistų jausmų atspindys. Pastaruoju metu G. kaip sąvoka nevartojama dėl to, kad nėra mokslinė.

DIEVAS. Įsitikinimo, kad *tolimoji erdvė* egzistuoja, išdava (žr. *Jausmų patologija*). Anot religijos (žr. skirsnį *Pseudomokslai*), Dievas – mitinė būtybė, esanti *toli* (žr. *Erdvės pseudizmai*). Turima omenyje neva realiai egzistuojanti begalybė, kas prieštarauja sveikam protui ir jutimo organų parodymams. Dievas turi neišmatuojamą galią ir nulemia visą būtį. Sąvoka nėra vartojama dėl akivaizdaus dirbtinumo ir nemokslišKumo.

LAISVĖ. Įsitikinimo, kad *tolimoji erdvė* egzistuoja, išdava (žr. *Jausmų patologija*). Išreiškia mitologinę visiškos žmogaus nepriklausomybės galimybę. Kitaip, negu tikroji laisvės sąvoka, susijusi su buvimu artimojoje erdvėje, – laisvė anksčiau nurodyta reikšme traktuojama kaip beprasmė galimybė „išeiti“. O juk žinoma, kad „išeiti“ žmogui nėra kur. Samprata grindžiama logine klaida, anot kurios galima išeiti iš artimosios erdvės. Laisvė čia suprantama kaip judėjimas erdvėje, o tai yra neįmanoma: su juo siejamas vadinamasis „pabėgimas nuo kontrolės“, tai yra, išnykimas „tolimoje erdvėje“, o tai vėl neįmanoma dėl objektyvaus tolimosios erdvės neegzistavimo. Sąvoka nebevartojama dėl jos akivaizdaus sofistiškumo.

Oksas Niurpas

Kurtinantys smūgiai, sklindantys iš visų pusių, privertė Gabrą pabusti: jis gulėjo, prispaustas bokso dangčio, baisiausiai kratomas. Pirmoji jo mintis buvo apie elektros šoką: tačiau netrukus jis suprato, kad tokiu atveju seniai gulėtų be sąmonės. Kratėsi ne jis, ne jo kūnas – purtė visą jo palatą-boksą. Kažkas byrėjo iš viršaus, su trenksmu atskilinėjo: Gabras aiškiai girdėjo plieno žlegėjimą ir skylančio betono garsą. Kažkas rėkė, bet balsą nuslopino nesiliaujantis triukšmas ir trenksmas.

Staiga – už jo galvos – griuvo kažkas didelis: taip, kad panašus į sprogimą griūties trenksmas užgožė visa kita. Ir tuojau pat Gabras išgirdo besiartinančių sraigtaplanų gaudimą. Kažkokiu būdu jie suskrido vienas po kito, kaip jam pasirodė, į palatą – ir štai jau jų švilpesys užpildė viską. Jie suko virš pat jo galvos, tai pakibdami, tai toliau atlikdami nesuprantamus manevrus. Jų buvo daug: jų propelerių burzgesys užpildė visą erdvę.

Vėl pasigirdo kurtinantis sprogimas, ir Gabras išgirdo, kaip kažkas nukrito visai šalia – ir pasklido degėsių dvokas. Pasidarė tvanku – kažkokie žmonės kažką rėkė iš viršaus, iš padebesių, praskriedami virš jo.

Gabras, visiškai nejudrus, nieko nesuprasdamas, su palengvėjimu atsiduso: jis suprato, kad visos jo problemos netrukus išsispręs – viskas bus baigta. Ir tai, kad jis yra visiškai bejėgis, – tik nuramino jį: viskas, galas.

Dėl to, kai jo boksas, užkabintas iš apačios, trūktelėjo ir ėmė plaukti oru, – Gabras net neišsigando. Viduje jis jau išgyveno mirtį – ir dabar tik nustebo, kad dar tarsi kvėpuoja.

Jį smarkiai kratė: ir buvo akivaizdu, kad jį kažkur perneša. Sraigtaplanų gaudesys nė sekundę netilo. Kažkur tolumoje buvo girdėti sprogimai ir aeroforsų pliūpsniai.

Pamažu rėžiantys garsai tilo, ir Gabras girdėjo tik lygų sraigtaplanų gaudimą.

Praėjo daug laiko, kol Gabras pajuto kraujo antplūdį smilkiniuose: jis staiga leidosi – iš didelio aukščio. Užgulė ausis kaip greitaeigiame lifte. Smūgis – ir Gabras pajuto kietą paviršių po savimi. Vienas po kito – iš visų pusių – leidosi sraigtaplanai.

Beliko laukti. Beliko tik laukti.

17 skaičiavimo aštuntojo sektoriaus 2157 diena.

Rašau vėlai vakare, už sienos mama ir tėtis. Žinau, kad darau taip, kaip reikia. Aš turiu klausyti tėvų, o ne jo. Neturiu nieko gailėtis: taip man pasakė daktaras. Kitaip man prasidės neurozė. Jis serga, ir jį išgydys, ir viskas bus gerai. Taip visi sako.

Mane parvežė šiandien rytą, ekstrinė pagalba. Esu dar mieguista nuo raminamųjų. Man reikia su juo nesusitikti keletą mėnesių, o paskui susitiksime, ir viskas bus gerai. O dabar man negalima apie tai galvoti: antraip mane vėl ištiks priepuolis. Aš tikiu gydytojais ir tikiu tėte su mama. Ir aš tebemyliu Gabrą: darau, kad jam būtų kuo geriau. Ir aš turiu viską iškęsti, net jo susierzinimą, jo blogus žodžius apie save. Visa, ką darau, – jo labui. Jis dabar to nesupranta. Jis pasveiks, ir jam bus gėda dėl savo žodžių, jis pats jų atsisakys. Aš neturiu įsižeisti: tai kliedesys. Jis kliedi: ir dar ne baisiausiai. Man jo gaila, aš taip noriu jam padėti.

Tėtė sako, kad abu sergame: taip ir yra. Man irgi reikia gydytis – nuo nervų, ir jam. Mes turime pirmiausia pagyti, kad paskui turėtume ką vienas kitam dovanoti. Esu tikra, kad viskas bus puiku – po metų. Ta mintimi turiu gyventi ir apie nieką negalvoti. Nepadariau nieko blogo: reikėjo gelbėti Gabrą, jis jau nebesivaldė, ir aš galėjau jį iš viso prarasti.

Kai jis man vakar kalbėjo savo baisiuosius žodžius – visa stingau iš siaubo: nieko nesupratau, tik mačiau, kad tai kliedesys, tikriausias kliedesys. Mane perspėjo, kad aš tylėdama klausyčiaus, niekuo nesistebėčiau ir neprieštaraučiau. Bet aš nepajėgiau: jo balsas buvo toks siaubingai nepadorus – tiek jausmo, kad man pasidarė bloga ir aš neištvėriau. Aš jo tiesiog nepažinau: tai ne Gabras, tai liga. Jį išgydys, ir jis vėl pas mane ateis toks, kaip buvo, kokį jį pažinojau. Mano tylus ir išauklėtas Gabras.

Man dabar jau ramu. Taip šilta ir jauku namie: dabar skaitysiu

savo mėgstamą knygą, paskui nusimaudysiu elektrovonioje ir galbūt pasiklausysiu su tėvais strereofilmo. Šiandien penktoji serija. Ir svarbiausia – visą tą laiką žinosiu, kad Gabrui irgi gerai – kad jis patikimose rankose, turi geras sąlygas. Ir lauksiu susitikimo su juo visus tuos mėnesius. Aš myliu visus: tėtę, mamą ir Gabrą.

Bazė

– Duok elektrines žnyples!

Kažkas krapštėsi prie jo bokso, kažką laužtuvu ir lydydamas.

– Niekšai, – pasakė tas pats balsas, – duok laužtuvą!

– Aš elektrinėmis žnyplėmis.

– Nupjausi jam kojas, kvaily! Duok laužtuvą!

Gabras išgirdo staigų trakštelėjimą – ir jį slėgusi jėga kažkur išnyko: jis pajudino rankas ir kojas.

– Imkite jį!

Jį paėmė už rankų ir kojų ir ėmė nešti.

– Na, kaip, vaikine? Ar gyvas, velniai griebtų!

Gabras sėdėjo pusiau gulomis kažkokioje minkštoje nišoje: šalia buvo kažkokie žmonės.

– Kas jūs?

– Nepažinai manęs? – pasakė kimus balsas.

– Oksas? – tyliai paklausė Gabras.

– Tas pats, velniai griebtų! Na ir paslėpė tave tie niekšai – mes vos prasiveržėme. Jei ne neutralizatoriai – mums būtų buvęs galas. Ir aeroforsai padėjo.

– Kur mes? – paklausė Gabras.

– Būk ramus: čia mūsų jie nepasieks. Čia perregima dėmė, na, paskui tau paaiškinsiu. Dabar svarbiausia – ei, Kozai! Duok tamponą atmirkyti. Ir pakviesk Niją. Klausyk, vaikine: kiek jau tave gydė, velniai griebtų?

– Nežinau.

Pasigirdo kažkoks triukšmas, judėjimas. Tarsi per minią kažkas būtų skynęsis kelią.

– Aš čia, – pasakė moters balsas.

– Eikš čia. Duok ranką, štai taip. Pabandyk nuimti jam plombas.

Kažkieno ilgi šilti pirštai prisilietė prie Gabro veido.

– Na kaip?

– Nieko neišeina, – pasakė moters balsas.

– Skauda, – sudejavo Gabras.

– Štai tamponas.

– Tai nepadės, – pasakė moteris. – Reikia androstilo tirpalo.

– Kurgi jį paimsim, velniai rautų?

– Aš niekada su tuo nesu susidūrus, – pasakė moteris. – Kiek žinau, panašūs dalykai nuimami panaudojant androstilą.

– Kaip tu nežinai? – pasakė kimus balsas. – Tau juk pačiai dėjo plombas.

– Tai buvo taip seniai: aš nieko nepamenu, – atsakė moteris.

– Kozai! Eikš čia! Tučtuojau suorganizuok ekspediciją į megapolį androstilo parvežti.

– Klausau, generole.

– O dabar – palikite mus.

Gabras išgirdo daugybės nueinančių kojų trepsėjimą.

– Na štai, – pasakė kimus balsas, kada triukšmas nutilo. – Tu saugus.

– Ką reiškia „generolas“?

– Tai senas žodis – reiškia „viršininkas“. Velniai rautų, tu gyvas, vaikine! – Gabrą patapšnojo per petį. – Mes manėme, tave jau pribaigė. Na ir siena tave atitvėrė: jei manęs nebūtų įkalbėję pasiimti didžiojo ultrapjautuvo – viskas būtų nuėję velniop. Grynas plienas.

– Jūs sugriovėte sieną? – paklausė Gabras.

– Po velniais – ir sieną, ir lubas, visą jų gyvatyną. Na, ilsėkis.

Rytoj vaikinai gaus androstilo – mes tau nugramdysim tas keptuves nuo akių. Ir daugiau apie nieką nebeklausinėk. Tavo uždavinys dabar – atgauti jėgas ir atsitokėti.

– Daug jūsų žuvo? – paklausė Gabras.

– Ilsėkis, vaikine, ilsėkis.

Žmogus, sėdėjęs šalia, nuėjo, ir Gabras liko vienas.

Visoms ekstrinio veikimo tarnyboms, tarp jų ir grupei „Bizonas“

Visiška parengtis. Okso Niurpo grupė. Sunaikinti.

Pirmasis Valstybės Kontrolės
Pirmininko pavaduotojas

Iš laikraščio „12-K kvadrato žinios“

Regioninės orientavimosi varžybos

Vakar baigėsi mūsų kvadrato orientavimosi varžybos. Čempionate dalyvavo geriausi kaimyninių kvadratų sportininkai. Rezultatu 4 m 20 cm nugalėjo Zilkas Govkas iš 15 gatvės, atpažinęs judantį objektą iš antrojo bandymo. Verti dėmesio ir prizininkų Ėjos Čiž ir Žiuro Avzo rezultatai. Gan aukšti rodikliai leidžia tikėtis, jog bus galima patekti į didžiojo kvadrato finalą. Nepamirškime, kad būtent mūsų kvadrate gimė megapolio čempionas Abras Siuzas. „Norime būti kaip Abras“, – pasakė mūsų korespondentui Ėja Čiž.

Bizas Varkas

Aukščiausiojo Kvadrato Pasitarimo posėdis

Įvyko Aukščiausiojo Kvadrato Pasitarimo posėdis. Pranešimą „Apie tolesnį artimosios erdvės automatizavimą“ skaitė pirmasis Elektroninės kontrolės pirmininko pavaduotojas Ujaras Vanras. Pabrėžta, kad atsiliekama aprūpinti gatves naujais akustikais, skleidžiančiais neurospindulius. Tiesioginis neurojutiklio ryšys su smegenimis dar atrodo neįprastas daugeliui bendrapiliečių, tačiau naujojo orientatoriaus pranašumas yra akivaizdus: pirmiausia turimas omenyje orientavimosi greitis ir – nepalyginamas su jutiminiu priėmimu – signalų aiškumas.

Kaip rašo istoriofilosofai, lygiai tokia pat reakcija buvo būdinga mūsų protėviams, kai buvo pereita nuo mechaninio prie garsinio ir jutiminio orientavimosi. Tačiau šiandien bet kuris mūsų jau nė neįsivaizduoja savo gyvenimo kitaip: atrodo barbariška ir neįmanoma judėti mechaniniam objektui pavymui. Technika suteikė žmogui tikrą laisvę, ir paklauskime savęs: ar pradėjus naudoti neurojutiklius neįvyks dar viena revoliucija mūsų gyvenime? Juk jų veikimo spindulys nepalyginamas su garsinių ir jutiminių orientatorių. Mes negalime nė įsivaizduoti, koks gali pasidaryti pasaulis ir žmogus kitame skaičiavime.

Javras Burkas

Gaisras ligoninėje

Vienoje dispanserinių ligoninių 8-DK-I kvadrate kilo gaisras. Pagal išankstinius duomenis žuvo devyni personalo darbuotojai. Manoma, kad užsidegė elektros instaliacija. Speciali komisija tiria gaisro priežastis.

Biarkas Sažkas

Oksas paėmė jį už rankos ir lėtai nusivedė: virš galvos šlamėjo medžiai.

– Čia nėra orientatorių, mes gyvename patys savaime, kaip gyventa prieš daugelį skaičiavimų.

– Argi jūs gyvenate ne 4-B kvadrate?

– Tai priedanga, – pasakė Oksas. – Ten, velniai griebtų, esu paprasčiausias elgeta – Valstybiniam Susivienijimui. O čia...

Jis atsiduso.

– Kur mes einame?

– Mes tau nuimsime keptuves, vaikine. Tu būsi mūsų akimis – žinai, kiek mūsiškių dėl tavęs žuvo? Taigi tu mums dabar brangesnis už auksą. Daugelį metų mes laukėme ir ieškojome reginčiojo. Ir štai, velniai griebtų, tu esi. Įsidėmėk: tavo matančios akys – visas tavo turtas, vienintelis dalykas, kuo tu neįkainojamas, išsiskiri. Atsargiai, čia medis.

Jie aplenkė medį ir vėl išėjo į takelį.

– Mūsų nesuras? – paklausė Gabras.

– Ne, – nusijuokė Oksas. – Mes perregimoje dėmėje. Kas tai? Velniai griebtų, mūsų pirmtakams iš 16 skaičiavimo pavyko išrasti neutralizatorius – tai tokie prietaisiukai, vaikine, be kurių mus visus sugaudytų kaip museles.

– Jūs pasakėte – pirmtakai?

– Taip, velniai rautų. Tu dabar turi viską žinoti – nagi, prisėskim.

Jie apčiuopė prie takelio kažkokį gulintį medį ir atsisėdo ant jo.

– Čia tylu, – pasakė Oksas. – Tai štai – įdėmiai klausyk. Regintieji kartais gimsta visus tuos skaičiavimus – bet Kontrolės ministerija juos išgaudo ir nukenksmina. Ten yra specialus būrys, kuris tuo užsiima.

– Jie iš tiesų galvoja, kad susiduria su psichikos ligoniais?

– O velnias juos supaisys. Vykdytojai gali ir taip manyti; o apie

aukščiausius ešelonus mes nieko nežinome. Ir štai, įsivaizduok, – žmonės, matę pasaulį, paskui baigia savo dienas 4-B kvadrate. Ir tai yra jau daugel skaičiavimų: ką daryti tokiam žmogui? Ar gali jis pamiršti apie sukrėtimą, kuris kažkada nutiko jo gyvenime? Kažkada, labai seniai, atsirado grupė, paskui partija, kurią sudaro buvę regintieji: viena karta dirbo kitos labui. Ir štai pagaliau suprato, vaikine: tol, kol jie sėdės 4-B kvadrate – nieko nepadarys: ten viskas kontroliuojama. O bandymai įsikurti ne megapolyje visuomet patirdavo krachą, supranti? Jie juk užčiuopia lokatoriais didžiules teritorijas aplinkui: pabėgti ir pasislėpti neįmanoma. Dvi ar trys tolimos bazės, sukurtos praėjusiais skaičiavimais, buvo lengvai nušluotos nuo žemės paviršiaus. Ir tuomet atsirado vienintelė viltis – sukurti aparatą, kuris blokuotų lokatorių čiuptuvus.

– Kaip? – paklausė Gabras.

– Kaip? Sukuriama dėmė, kuri nematoma lokatoriams: švarus laukas, supranti?

– Nejau tai įmanoma?

– Kaip matai, – nusijuokė Oksas. – Dėl šito, sėdėdami 4-B kvadrato landynėse, galvas laužė keletas kartų, slapčiomis. Tam savi žmonės buvo infiltruojami į technikos laboratorijas. Trumpai tariant, praeitą skaičiavimą pagaliau pavyko sukurti neutralizatorius – ir iškart buvo sukurta nematoma bazė, kurioje dabar esame. Supratai, velniai rautų?

– Taip.

– Mes čia jau trečia karta – trečia karta.

– Ir apie ją nieko nežinoma?

– Jie nesupranta, iš kur mes atsirandame ir kur išnykstame. O apčiuopti mus rankomis – ne taip jau paprasta!

Oksas garsiai nusijuokė.

– Dabar klausyk, vaikine, – jis padėjo Gabrui ranką ant peties. – Kokio velnio susidėjai su ta boba?

Gabras visas įsitempė.

– Nereikia būti liurbiu, – pasakė Oksas. – Nesilaikyk įsikibęs sijono. Ar žinai, kas tave įkišo į kamerą-boksą?

– Prašyčiau nekalbėti apie... – Gabras užsikirto.

– Prasikrapštyk akis, vaikine! Mes tave seniai sekame – tu buvai mūsų planuose jau prieš dvidešimt metų. Ko tu taip nustebai? Tavo prosenelis buvo regintysis. Mes prieiname prie Statistikos centro kartotekos. Mes laukėme. Jie laukė, ir mes laukėme – ir štai pagaliau mes tave perėmėme. O tu vos nesugadinai viso mūsų žaidimo: pasikliovei boba.

– Aš...

– Išklausyk visą tiesą – tada kalbėk, – pasakė Oksas. – Jei manai, kad tavo mergužėlė paskambino į ekstrinę pagalbą ir tavęs atvažiavo – tai esi tiesiog asilas.

– Iš kur jūs viską žinote?

– Tu klausyk: jos tėtušis dirba Valstybinio Susivienijimo aparate – smulki žuvelė, bet aparatinė, supranti? Jis brangina savo vietelę. Jis ir pakvietė, ką reikia.

– Kuo čia dėtas jos tėvas?

– Nejaugi – dar nieko nesupratai? Isteriška mergužėlė iš nevilties važiuoja pas mylinčius tėtuką ir mamytę ir perteikia jiems siaubingus įspūdžius apie tavo kliedesį. Tėtis ir mama ją įtikina, kad tu rimtai sergi ir kad jūsų, velniai rautų, aukštos meilės vardan – tave nedelsiant reikia įkišti į dispanserį, kitaip tu pasidarysi visai trenktas. Supratai dabar? Dėl tos tavo bobos mes netekome šitiek žmonių. Jei nori žinoti, vaikine, tai viena iš mūsų žūtbūtinių ginkluotų operacijų: įsivaizduoji, kas dabar dedasi Valstybės Taryboje? 17 skaičiavimų nieko panašaus nebuvo. Na, eime. Pakaks plepėti.

Oksas pakilo.

Jie praėjo pro kažkokius statinius, pasuko į dešinę ir sustojo.

– Čia, – pasakė Oksas.

Kažkieno rankos švelniai prisilietė jam prie kaktos.

– O jei androstilas nepadės? – paklausė kažkas, stovėjęs šalia.

– Neplepėk. Nija!

– Tuojau.

Gabrui atvertė galvą ir užpylė kažkokio skysčio.

– Užčiaupk burną, – pasakė moters balsas.

– Tik atsargiai, nepažeiskite jam akių.

– Taip, generole.

Visą laiką, kol kažką darė su jo plombomis, užeidavo žmonės. Kažko pašnibždomis klausinėjo vienas kito.

Pagaliau Gabras pajuto, kaip jo akiduobės – po skausmingo truktelėjimo – atsilaisvino.

– Pažeista oda, – pasakė moters balsas.

– Tai ne bėda. Na, vaikine, – Oksas priėjo prie jo. – Na! Ko gi tu tyli?

– O ką? – tyliai paklausė Gabras.

– Ką matai, velniai rautų? Ar atmerkei akis?

– Taip.

– Ir ką matai?

– Nieko.

– Kaip nieko? Po paraliais! Veskite jį į kiemą! Greitai!

Jį išvedė į kiemą – šildė saulė.

– Ką?! – kažkas purtė jį už pečių.

– Nieko, – beveik sušnibždėjo Gabras.

Paskui tarsi kur būtų nusmegęs. O kai atsipeikėjo, tai išgirdo minios judėjimą ir triukšmą.

– Velniai rautų! Velniai rautų! – rėkė kaip nesavas Oksas. – Jie spėjo jį apakinti!

Iš knygos „Neišnaudotų jausmų diapazonas“

Autorius – Zarchas Linkas. Leidimo laikas – 14 skaičiavimo trečiasis sektorius. Inventoriaus numeris 18-LZ-44387. Dėžutė Nr. 3674445. Du egzemplioriai. Tiražas sunaikintas. Išnešti iš specialaus fondo ir kopijuoti draudžiama.

III SKYRIUS. *RIBOS IR JŲ CHARAKTERISTIKA*

Nuo mažens mus moko, kad šeima, vaikai, prisirišimo vienas prie kito jausmas – svarbiausios ir vienintelės vertybės, sudarančios santykių tarp lyčių pagrindą. Rytą atsikeliame, pasišildome maistą, paskui bėgame į darbą. Mūsų pasaulis yra apribotas butu, darbu, pažįstama gatve ir paskirstytoju, kuris mus aprūpina maistu. Ir mes mylime šį pasaulį, jame mums jauku – ir artimieji, egzistuojantys jame, iš tiesų mums yra artimi: juos visada galima paliesti. Ir net jei mums kartais tenka kur nors išvykti – mes nepatiriame kelionės jausmo, atitrūkimo nuo artimųjų jausmo: juk mes, vykdami kur nors, nejudame iš vietos – mūsų artimoji erdvė su mumis ir tik laukia, kol pažįstami daiktai ir žmonės vėl jame užims savo vietas. O dėl to mes esame visuomet tikri.

Bet akimirkai pažvelkime į šį idilišką paveikslą iš kito taško. Labiau įsigilinus, aptinkami keisčiausi dalykai.

A. Mūsų pasaulis ribotas

Ištardami šią frazę, mes neįsigiliname į paskutinįjį žodį: o juk jame slypi gili etimologija. „Ribotumas“ mūsų sąmonėje reiškia „uždarumą“, „jaukumą“: tai yra galbūt tai, kas mums brangiausia – mūsų gyvenimo pagrindas.

Bet kas, tiesą sakant, yra „riba“? Tai senas žodis, beveik nebevartojamas: bet būtent jis yra sąvokos „ribotumas“ pagrindas. „Riba“ –

turi tarsi du prasminius vektorius: vienas nukreiptas į vidų ir nulemia „jaukumą“, o kitas... Štai čia ir prasideda mūsų neįsisąmoninta sritis. Antrasis vektorius yra nukreiptas į išorę: jei yra riba, kraštas – vadinasi, reikia manyti, yra ir tai, kas *už* ribos. Koledžuose mus moko, kad toks mąstymas yra pagrįstas sofizmu ir jo rezultatas – kvailas, neegzistuojantis beribiškumas. Bet susimąstykim: kas bus, jei peržengsime žinomos gatvės ribas? Mes to nedarome tik todėl, kad mums *baisu*. Mes „nenorime prarasti savęs“. Ir dėl to mes geriau tiesiog negalvojame apie „tuščias problemas“.

Ir iš tiesų: mūsų gyvenime tiek problemų! Tai nejau mums dar reikia užsikrauti ant pečių kažką visiškai abstraktaus, knaisiotis kažkokiose bendrose sąvokose, kurios nėra susijusios su mūsų gyvenimu?

Vargu bau. Aš nerašyčiau šios knygos, jei nebūčiau tikras, kad nuo atrodančių pernelyg abstrakčiomis problemų sprendimo priklauso vienos didžiulės mūsų būties paslapties atskleidimas. O būtent: mes *iš pat pradžių* esame kažkuo riboti. Ir tik dėl to „ribotumas“ mums siejasi su teigiama „jaukumo“ reikšme, bet kažkodėl ne su nerimastinga, troškia „įkalinimo“ reikšme.

Pasistengsiu paaiškinti šią paradoksalią mintį. Tarkim, kad kažkokiu būdu mes jaustume erdvę ne dviejų ir ne aštuonių metrų (kaip mūsų čempionai) atstumu, o – dešimčių, o galbūt ir šimtų ir daugiau metrų. Nejaugi ir tuomet mums nebūtų įdomu, o *kas* yra už mūsų gatvės? Bent jau – tuomet nepatirtume *pavojaus* jausmo, kuris, ko gero, ir atmuša mums norą „lįsti į nežinomybę“. Tiesą sakant, ir „nežinomybė“ tuomet liautųsi būti tokia jau nepažįstama, jei ji būtų suvokiama iš tokio didelio atstumo. Tai jau visai kitokia „nežinomybė“ negu ta, kurią jaučiame esant per du metrus nuo savęs. Svarbiausia – išnyksta arba labai sumažėja pavojaus jausmas, kuris kyla iš „nežinomybės“. Ji jau nepriešiška mums – nuo mūsų atskirta didelių distancijų. Drauge – paradoksaliai esame su ja susiję, su ja kontaktuojame.

Čia išdėstyti samprotavimai gali skaitytojui pasirodyti dykinėjančio proto mankšta, ir tiek. Bet pamėginkime vis dėlto mūsų logiką išnagrinėti iki galo. Suvokdami pasaulį iš toli, mes visą laiką patirsime pagundą jį pažinti: nes jis, viena vertus – mūsų suvokiamas, o kita vertus – tarsi ir neprieinamas, tai yra „tolimas" – jis mus kvies.

Neįmanoma net įsivaizduoti, kas tai būtų per žmogus: pamiršęs savo susikoncentravimą į keleto metrų spindulio plotą. Jam išsitiesintų pečiai, giliau imtų kvėpuoti krūtinė, jis išdidžiai pakeltų galvą – pasaulis įeitų į jį su savo ***didybe***, išgarindamas jo siaurą pasaulėlį. O drauge ir žeminančią baimę.

Bet galbūt aš kalbu pernelyg nesuprantamai? Veikiausiai tie, kurie mane skaitys, įsižeis, o gal ir pasipiktins: tai nejaugi, pasakys jie, mes visi – kažkokios užguitos, išgąsdintos būtybės? Ko jis iš mūsų nori, tas galvočius?

Aš nieko nenoriu – tik išdėstyti savo mintį, kuri neturi numirti drauge su manimi. Mūsų kasdieninio gyvenimo ribotumas – ne tik gėris: mes patys – kuriuos taip mylime ir gerbiame – dėl to tampame riboti. Kas gi čia blogo, galite paklausti? Taip, ribotumas – tai apibrėžtumas, kuris mus ir palaiko. Bet išsakysiu beprotišką mintį: palaikyti žmogų gali ir ***beribiškumas***, vadinasi – ***neapibrėžtumas***. Juo žmogus gali kvėpuoti, mėgautis. Bet bijau, kad mane supras nedaugelis.

Jei yra ribotumas – vadinasi, turi būti ir beribiškumas. Jei yra apibrėžtumas – vadinasi, turi būti ir neapibrėžtumas. Bet kur jie? Kas tai?

B. Mūsų pasaulis priklausomas

Neišvengiama ribotumo pasekmė yra priklausomumas. Norint padaryti žmogų priklausomą – reikia jį padaryti ribotą: o tai pasie-

kiama susiaurinant jo gyvenimo erdvę (bet kuriuo būdu). Be to, susiaurinimas turi būti iš pat pradžių – kad, bent jau pirmąją savo gyvenimo pusę, žmogus praleistų ribotoje erdvėje: tada jis formuojasi pagal tam tikrus stereotipus ir tolesnėje ateityje laikosi savo ribotumo.

Priklausomybės laipsnis – tiesiogiai proporcingas žmogaus ribotumo laipsniui. Kuo labiau ribotas žmogus – tuo lengviau jį padaryti priklausomą. Paaiškinama tai paprastai: ribotumas susijęs su apibrėžta vieta – pirma, ryšys su *viena vieta* lengvai padaro žmogų kontroliuojamą, jį galima įtraukti į įskaitą, o antra – gyvendamas ribotame rate, žmogus ima, kaip sakoma, *gyventi* ribotu ratu. Kitais žodžiais tariant – jis prisiriša prie visko, kas yra tame rate, prie kiekvienos smulkmenos. Iš čia ir jo susitelkimas ties „visu artimu". Bet *drauge* jis pasidaro lengvai pažeidžiamas: pakanka jėgoms, kurios valdo jo *artimąją erdvę*, tiesiogiai ar netiesiogiai jam pagrasinti, kad tos erdvės visai (ar iš dalies) nebeliks – kaip žmogus puola panikon. Psichologija čia paprasta: jei aš visą gyvenimą gyvenu štai šiame lopinėlyje ir su juo esu suaugęs – tai aš negaliu nedrebėti prieš tą, kuriam tam lopinėlis priklauso, kas turi arba gali turėti jam valdžios. Kas aš tuomet, susitapatinęs su tuo, kuo iš esmės aš nesu?

Čia ir slypi *beribiškumo*, priklausymo „visam pasauliui" pranašumas, nes ten nėra savęs sutapatinimo (bent jau tokio visapusiško) su kažkokiu „šiuo ir tik šiuo" gyvenimo arealu. Ir dėl to virš žmogaus nekabo valdžios svertas.

Gyvendamas mažame pastoviame rate – aš apaugu tūkstančiais įpročių: ir ilgainiui net vieno jų, paties menkiausio, sutrikimas – tampa man sukrėtimu. Aš pasirengęs viską kęsti ir viską vykdyti – kad tik būtų neliečiamas „mano mažytis gyvenimas": man jau vis tiek – kas ir kaip valdo megapolį, valstybę, ką daro valdytojai – man tas nerūpi. Kaip ir nerūpi, kas virš manęs, po manimi, kas gretimoje gatvėje. Aš būsiu, kaip buvo sakoma senovėje, tylus kaip

žemė, ramus kaip avinėlis – tik jūs nelieskite manęs. Bijau dėl savo lopinėlio. *Aš drebu dėl to, kuo tapau.*

Jei tartume, kad kažkada žmogus buvo neribotas, tai gyvenimas, kuriuo visi mes gyvename, – geriausia, ką buvo galima padaryti, kad žmogus vietoj lengvumo ir laisvės[1] naštos įgytų priklausomybės saldumą ir nuodus. Šiandien gyvename komfortiškomis sąlygomis: namie kalbamės radiofonais, klausomės filmų, kūnogramų, patiriame palaimą elektrovoniose; gatvėse einame, pasikliaudami daugybe akustinių ir kitokių jutiklių. Mes nugrimzdome į artimąją erdvę, paskendome joje – gyvename ja, kiekvieną dieną ją garbindami. Bet *kas* jau esame? *Kuo* mes tapome? *Kuo* galėjome būti? O galbūt *kuo* mes *buvome*? Ir svarbiausia – kas per jėga sukūrė mums mūsų lokalųjį pasaulį: ir drauge mus pačius, į tą pasaulį besąlygiškai pasinėrusius? Kas per jėga – kodėl? Koks galutinis tikslas? Mums malonu būti globojamiems – mes *valdomi*: mes, vyrai ir moterys, visi be išimties, – moteriškai mylime tą jėgą. Ir, neduok Dieve, – kas nors pasakys mums: kas gi jums pasidarė? Nė žingsnio patys. Džiaugiatės savo visiška priklausomybe. Nesijaučiate jos pažeminti. Neduok Dieve: mes suplėšysime tokį akiplėšą į skutelius! Nes... Nes gerbiame save, taip. Mes nepakęsime tokio požiūrio į save. Ir iš visų jėgų stosime ginti tų, kurie sukūrė mus tokius, kokie esame: nes – jų nuomone – mes verti savigarbos, mes turime *aukščiausią* vertybę – esame *padorūs* piliečiai ir taip toliau: ir mes... mes neatiduosime savo savigarbos – neimsime keisti požiūrio į save, o veikiau tave patį sutrinsime į miltus!

Vis dėlto – nepriklausomai nuo požiūrio į autorių – kad ir kieno tas požiūris būtų – teisybė, mintis yra nesunaikinamos. Dėl to, kad nematome alternatyvos sau – ji neišnyksta.

[1] *Laisvė – arch.*, reiškia beribiškumą, nepriklausomybę.

C. Mūsų pasaulis emociškai nevisavertis

Trečioji mūsų gyvenimo charakteristika skamba ne mažiau paradoksaliai. Juk kiekvienas mūsų mano, kad jo emocijų pasaulis – vienintelis galimas: nes, tarkim, kas gi gali būti aukščiau už prisirišimą prie žmonos, šeimos, tylios meilės mumis besirūpinančiam Valstybiniam Susivienijimui?..

O juk bet koks ribotumas neišvengiamai apriboja ir mūsų jausmus. Žinau, su tuo vargu ar kas sutiks: kad gali būti kažkokie kitokie, mums nepažįstami jausmai. Bet kodėl gi negali?

Čia mes tiesiogiai susiduriame su klausimu apie lytinius santykius. Jei gyvename ribotame kampelyje – tai ir visi mūsų jausmai atitinka tą lokalų kampelį: kitaip būti negali. Bet kas nutiktų mūsų jausmams, jei taptume neberiboti?

Tai, ką vadiname „meile", – tik mums, artimosios erdvės žmonėms, būdingas jausmas. Meile mes vadiname prisirišimą. Artimi mums žmonės – identiški artimiems daiktams, kurie tapo mūsų pačių dalimi. Žinau, kad tokiam teiginiui daug kas smarkiai pasipriešins. Argi tai ne tiesa: mylime artimą už tai, kad jis visą laiką su mumis, mūsų artimojoje erdvėje; mes skubame pas jį lygiai taip pat kaip prie nesikeičiančio mylimo stalo ar mėgstamos knygos. Ir dar reikia išsiaiškinti, *kas* mums kartais būna brangiau – artimas žmogus, nuo kurio neretai pavargsti, ar elektrovonia, apie kurią svajoji nuo ryto. Bent jau būna akimirkų, kada vienoje plotmėje atsiduria pripratimas prie žmogaus ir pripratimas prie daikto: ar ne taip nutinka nesusipratimų dėl tam tikrų daiktų reikalingumo ar nereikalingumo metu? Kartais klausaisi filmo, o tau visą laiką trukdo artimas žmogus: ir tu pyksti. Tegul tai tik tame laiko atome – bet žmogus atsiduria žemiau už materialų daiktą. Ir nejau taip nebūna kartkartėmis? Tai ką gi tuomet reiškia mūsų meilė?

Iš šių knygos puslapių noriu pareikšti: gali būti kitokia meilė.

Bet ji susijusi su tuo gyvenimu, kurio mes negyvename. Tai ar verta kalbėti? Verta: jau bent tiesos vardan. Nes jei galima išeiti už savo kampelio ribų – vadinasi, galima būti *toli* nuo artimojo. Bet ar ne absurdiškai skamba ta frazė? Jei jau artimasis ne arti – vadinasi, jis liaujasi būti artimas žinoma mums prasme. Taip atsiranda nepažįstama mums *meilė tolumai*: tai garsiai pareiškiu.

Žinau, manęs paklaus: o ar tai apskritai įmanoma? Ar gali žmogus būti *toli* nuo kito žmogaus? Ar žmogaus nebuvimas artimojoje erdvėje – nėra laikina arba absoliuti nebūtis (taip mus mokė koledžuose)? Aš sakau: ne! Net išeidamas iš namų į darbą vyras paverčia žmonos egzistavimą nebūtimi: atgal pas ją jį traukia įprotis, nieko daugiau. Moteris ima egzistuoti vyrui tik jai atsiradus jo artimojoje erdvėje: tas pats pasakytina ir apie vyro egzistavimą moteriai. Tai laikoma normaliu dalyku. *Įsitikinimas*, kad artimas žmogus išėjo ne visiems laikams, kad jis reguliariai kažkurią valandą atsiranda mano artimojoje erdvėje, – štai persmelkiantis mūsų būtį jausmas. Jausmas, galima sakyti, atpalaiduojantis, atvedantis prie to, jog kitas žmogus gyvena iš esmės ne mumyse, o mūsų artimojoje erdvėje. Ar ne todėl jo išnykimo atveju mes kenčiame ne dėl tam tikro, nepakartojamo žmogaus netekties, o dėl atsiradusio artimosios erdvės tuštumo. Ir ar ne dėl to taip greitai mes surandame pakaitalą – ir taip greitai nusiraminame?

Mūsų jausmai silpni, kasdieniai: mūsų siela dirba puse galingumo. Ir visa tai todėl, kad esame nelaisvi. Artimas pasaulis paėmė mus į savo glėbį ir uždusino. Bet tas uždusinimas yra saldus: jis panašus į vyno garus, kurie apsvaigina galvą ir panardina į mielą atsipalaidavimą. Bet ko dėl jo netenkame? Apie tai mes negalvojame.

Gyvendami artimojoje erdvėje – mes ir gyvename iš esmės su artimąja erdve: jei ne su daiktais, tai su žmonėmis, ją užpildančiais. Mes gyvename tai su radiofonu, tai su akustikais, į kuriuos sutelktas visas mūsų dėmesys. Dėl to mes ir esame visu tuo, kuo

gyvename. O kas esame mes patys? Nejausdami savęs, savo asmens – kaip galime pajausti kitą žmogų?

Vienatvė: mes net pamiršome, nežinome, ką reiškia tas žodis. Mums nesuprantami su juo susiję jausmai. Negana to – mes bijomės jų ir, panikos apimti, bėgame pas psichosofus: kai tik tie jausmai mus apima. Nė nepabandę susigaudyti jų turtingume ir įvairovėje, mes kabiname ant jų „baimės priepuolių" etiketę. Mažiausias vidinis diskomfortas atrodo mums liga, nuo kurios reikia ryti tabletes.

Bet įsivaizduokime sau išėjimą iš savo kampelio – į didįjį pasaulį: *visa, kas yra artima, pasidarys tolima*, o mes patys pajusime, kad netenkame tvirtos dirvos, bet drauge – ir neaiškius troškimus, naujų, kol kas neaiškių, jėgų antplūdį. Mums niekas nereikalingas, bet, kita vertus, – iš artimo tapęs tolimas – kitas žmogus įsitvirtins mumyse galbūt giliau, negu kad jį kiekvieną dieną liečiant rankomis. Ir seniau, ir dabar jis mūsų dalis – bet seniau nebuvo mūsų, o dabar mes esame: ir, vadinasi, mes mylime ne žmogaus užpildytą artimąją erdvę, o patį žmogų.

Žinau, su manimi vėl nesutiks, pasakys: kokias nesąmones jis paisto? Kur mes galime išeiti? Kaip galime judėti be orientatorių? Kaip galima apskritai gyventi ne megapolyje? Ką valgyti? Kur eiti? Ir apskritai – *kuo* gyventi? Megapolis – tai visas pasaulis.

Taip, aš ir pats sau užduodu šiuos klausimus. Tai, ką jaučiu – mums yra beprotystė. Bet galbūt aš jaučiu gyvenimą, kuris buvo lemtas ne mums? Tiesą, kuri nesiliauja ja buvus, net jei žmogus jos negali įgyvendinti? Galbūt aš kalbu tik apie teorines galimybes, apie tai, kad gyvenimo ir žmogaus jausmų ribos, – būtent ribos: kad pats gyvenimo ir jausmų paveikslas – nepalyginimai, galbūt iki begalybės, yra platesnės? Tada kyla klausimas: kodėl esame užsidarę tose ribose? Kas mus uždarė? Kas yra beribiškumas? Kas ir kada jį įgyvendino, įgyvendina ar gali įgyvendinti?

Ir paskutinysis klausimas: kodėl mes negalime būti bepročiai?

Nija / I /

Sraigtaplanai pralėkdavo vienas po kito, užgoždami kažkieno giesmę, bangų mūšą, Nijos balsą.

Apačioje, apsuptas miško, tyvuliavo ežeras. Nuo jo dvelkė drėgme ir pelkingų vietų kvapu. Gabras pasilenkė ir virš ugnies ėmė šildytis sustirusias rankas.

– Nekreipkite dėmesio, – pasakė Nija. – Jie pasuks ir nuskris.

– Perregima dėmė?

– Taip, – atsakė Nija. – Jų lokatoriai nieko negali pastebėti.

– Vakar atsidūriau į vielą, – pasakė Gabras. – Daug vielos ten, už bazės.

– Tai dėmės sienos. Dėmė apjuosta vielinėmis antenomis: jos neutralizuoja bet kokį spindulį.

Sraigtaplanai iš tiesų ėmė tolti. Kuo jie labiau tolo, tuo aiškiau girdėjosi kažkieno giesmė, bangos pliuškenimas.

– Kas tai per garsai? – paklausė Gabras.

– Tai paukščiai. Mes jų nematome, bet jie yra.

– Paukščiai...

Gabras dar labiau priartino rankas prie ugnies – jo gyslomis nutekėjo džiaugsminga šiluma. Nejaugi jis gyvas? Nejaugi laimė dar įmanoma?

– Nija...

– Taip.

Jis ieškojo žodžių.

– Jūs matėte pasaulį.

– Taip. Tai buvo seniai.

– Ir jūs atsimenate?

– Taip. Tarsi tolimą sapną. Kažką ryškaus ir skausmingo.

– Skausmingo dėl to, kad nieko negalima sugrąžinti?

– Taip, turbūt.

Papūtė vėjas – ėmė spragėti malkos. Kažkas veriamai suriko virš galvos.

– Paukščiai... – tyliai pasakė Nija.

– Ką mums daryti, Nija?

– Nežinau.

– Jūs tikite Oksu? Jo siekiais?

– Ne, – atsakė Nija.

– Tad kodėl jūs čia?

– Kodėl aš čia? – jos balsas nuskambėjo ironiškai. – O kuo geriau megapolyje? Čia nors ežeras, paukščiai...

– Taip, jūs teisi.

Jie šiek tiek atsitraukė nuo įkaitusio laužo. Sėdėjo liesdamiesi pečiais.

– Gera čia?

– Taip, – atsiduso Nija.

– Kodėl žmonės neišvažiuoja iš megapolio ir nepradeda va taip gyventi?

– Todėl, kad jie neturi perregimosios dėmės. Kitą dieną juos visus sugaudytų ir sugrąžintų.

– Pasityčiojimas iš žmogaus...

– Megapolyje šito niekas nesupras. Niekas net neketina bėgti iš ten.

– Nes nežino kito gyvenimo, kitos laimės.

– Nežino ir todėl nenori žinoti.

– Bet... – Gabras sulaikė kvėpavimą. – Jiems paprasčiausiai *neskirta* žinoti.

– Neskirta, ir dėl to jie nežino ir nenori žinoti. Ratas užsidaro, Gabrai.

– O jūs keista moteris...

Ežeras teliūškavo apačioje, visai netoli. Ir taip šildė per drabužius Nijos petys. Šiluma – tai buvo pati Nija, besiskverbianti į vidų, užpildanti jį visą.

– Jums nešalta?

– Truputį.

– Gal pasislinkim prie ugnies.

– Ne, neverta. Man patinka, kai ugnis šildo kojas. Tik kojas.

– Jūs mėgstate kontrastus.

– Galbūt. Geriau apkabinkite mane.

Gabras apglėbė susigūžusius jos pečius. Lioz: ar ji jaučia, kas vyksta? Kur jis? Su kuo? Kaip jis gali apkabinti svetimą keistą moterį? Kaip? Tarsi kažkokia kita, išsilaisvinusi jo dalis, apmirdama nuo drąsos, tai darė. Lioz, tavo berniukas traukiasi. Užleidžia vietą kažkam kitam, džiaugsmingai nepažįstamam. Lioz, kodėl tu tokia paika? Tu išdavei, taip – išdavei, tada. Kodėl tu tokia paika, Lioz?

– Apie ką galvojate?

– Apie gyvenimą, – atsakė Gabras. – Buvau aklas. Naivus ir aklas. Esu juokingas pats sau.

– Megapolyje visi juokingi.

– Kodėl?

– Nes juda, kaip pajacai, trypčiodami. Nes bejėgiai, priklausomi. Padorūs. Ypač apgailėtini vyrai. Aš juk juos *mačiau*: kažkokios purvinos kudlotos kaliausės, pusnuogiai, skarmaluoti.

– Jūs pamenate?

– Taip. Aš nieko nepamiršau. Aš... aš juk mačiau keletą mėnesių. Jie vaikščiojo aplink mane, tokie pasipūtę, o aš... aš *mačiau* juos visus. Kas jie per vieni. Tai buvo nepakeliama. Nuo to laiko visi jie man apgailėtini. Kad ir ką jie kalbėtų. Megapolyje nėra vyrų.

– O čia?

– Perregimoje dėmėje? Nežinau. Jie... Jie visi apimti pykčio. Vien pyktis. Pyktis ir akla neapykanta. Tai griovimo demonai. Jie nenori gyventi: jiems jau vis viena.

– Mirti ir paskui save nusitempti visus?

– Taip, jie nori atsikeršyti. Tik to. „Baisiai atsikeršyti“, kaip sako Oksas.

– O kas jie jums?

– Nežinau. Jie duoda man valgyti, čia aš saugi – galiu gyventi su paukščiais ir ežeru. Kaip turbūt niekas daugiau. Bet jie visi man svetimi.

– Ar jie tai žino?

– Jiems nėra kada galvoti apie tokias kvailystes, – jos balse vėl pasigirdo ironija. – Jie visi kovotojai, veiksmo žmonės.

– Kodėl jūs... Kodėl gi jūs tarnaujate jiems? Už duoną ir saugumą?

– Išeina, kad taip. Neturiu iš ko rinktis. Galiu gyventi arba čia, arba megapolyje, kontroliuojama.

– Ir jūs čia seniai?

– Taip. Aš jau atpratau nuo megapolio. Nuo to gyvenimo.

Trakštelėjo šakelė krūmuose, kažkas sušlamėjo ir nutilo. Gabras instiktyviai įsitempė.

– Čia veisiasi kažkokie gyvūnai, – pasakė Nija. – Nepavojingi.

– Jie mato?

– Manau, kad taip.

– Keista. Nija... Norėjau jūsų paklausti... Jūs juos nors užjaučiate?

– Taip, turbūt. Vis dėlto aš juos galiu suprasti: jie kadaise matė, kaip ir aš.

– Nija, o ką jūs galvojate apie mane? Kam pasikvietėte mane čionai?

– Nežinau, Gabrai. Jūs truputį kitoks.

– Kuo?

– Jūs tai geriau už mane žinote.

Gabras nuėmė ranką jai nuo peties, lėtai pakilo: laužas jau baigė degti.

– Įdėsiu į pelenus bulvių.

– Įdėkite.

Jis ištraukė iš kišenės penkias bulves, praskleidė lazda pelenus ir užrausė vėl.

– Nija, turiu jums prisipažinti, – pasakė jis, nesiartindamas prie jos, atsirėmęs į drėgną medžio kamieną. – Manęs nespėjo apakinti. Aš matau. Matau pasaulį.

– Aš žinau, – pasakė Nija.

Iš Čizo Dilko eilėraščių rinkinio „Artimas tolis“

Leidimo laikas – pirmasis IX skaičiavimo ketvirtis.
Centrinis archyvas. Inventoriaus numeris 19-KL-41215.
Dėžė Nr. 14421596. Vienas egzempliorius. Tiražas sunaikintas.
Išnešti iš specialiojo fondo ir kopijuoti draudžiama.

Gyvenimo pistoletas. Kažkas nuspaudė gaiduką ir aš išlėkiau į šį pasaulį – keturis kilogramus sveriančiu kūneliu drėbtelėjau į šviesos ir oro šalį. Lėkiau, skrosdamas dar pliku viršugalviu erdvę ir laiką, augdamas skrydyje. Kažkas nuspaudė gaiduką ir aš įskridau į tą keistą gyvenimą – džiaugsmas žmonėms, tėtei ir mamai, paskui – daugeliui daugeliui. Krauju paverčiantis tuos ir kitus, visas kruvinas nuo savo ir jų kraujo, rėkiantis iš skausmo, iš nevilties ir džiaugsmo, maišydamasis su pasaulio krauju.

O, mylėkite mane! Atsitrenkiantį į jus, sudūžtantį į jus, skaudinantį save ir jus. O, aš nekaltas, lekiantis be dvasios, suknežinantis artimus ir svetimus veidus, raudantis ir rėkiantis. Ką galiu padaryti? Po trisdešimties, keturiasdešimties ar devyniasdešimties metų šleptelėsiu, ūmai praradęs greitį, kaip kokia pavargusi kulka, į atmerktą karsto akį.

Amžinybė mirktels – ir manęs nėra.

Kažkas, sakau, nuspaudė gaiduką ir aš keturiais kilogramėliais, veriančiu riksmu įsibroviau į šį gyvenimą, vos pajusdamas pėdų pagalvėlėmis pergalingą šūvį. Pergalingą šūvį, tokį panašų į atsisveikinimo papliūpas.

Kažkas, sakau, paspaudė tą gaiduką. O, kas, kas tai padarė?

Megapolis

Sraigtaplanų triukšmas nutilo. Dabar Gabrui reikėjo eiti pėsčiomis. Kelių nebuvo, bet jis negalėjo paklysti. Tolumoje, beveik horizonte, stūksojo susiliedama su begalybe tamsi siena. Ji išnykdavo tame nesuprantamame, grėsmingame, kybančiame virš žemės. *Nesuprantamas* greitai skriejo virš galvos: galima buvo įžiūrėti atskirus skutelius, iš kurių jis buvo sudarytas. Kurgi tas *didelis, apvalus*?

Gabras skubėjo prie sienos horizonte. Kuo arčiau jis ėjo, tuo aiškiau ryškėjo jos tuščias, karkasinis vidus. Iš vientisos tamsios dėmės siena virto atskirų lygių ir sankryžų sangrūda, gelžbetonio ir plieno pyniava, niūriu negyvu labirintu, kuriam nebuvo pabaigos nei kairėje, nei dešinėje, nei viršuje.

To labirinto neįmanoma buvo apeiti – jis pertvėrė pasaulį. Per jį negalėjai pereiti: į jį tik galėjai įeiti ir ten pasilikti. Ištirpti amžiams. Labirintas stovėjo ant kelio – ir buvo toks pat nesuprantamas kaip *lekiantis virš galvos*, kaip *didžiulis, apvalus*.

Bet Gabras žinojo jo pavadinimą: tai buvo megapolis. Valstybinis Susivienijimas. Tas pasaulis, kuriame jis gimė, išaugo, iš kurio netikėtai iškrito.

Dabar jam reikėjo vėl į jį įeiti. Dabar jau – kaip į svetimą, naują, gąsdinantį. Kas atsitiko? Nejaugi ne čia jis praleido vaikystę, jaunystę, ne čia – baigė koledžą, prima-universitetą, pažino pirmąją moterį... Tai juk buvo jo, Gabro, pasaulis. Čia viskas pažįstama, viskas jo – ten, labirinto viduje... Baisaus labirinto viduje.

Gabras nusileisdavo į slėnį, ir akimirksniui siena dingdavo, artimų medžių užstota. Bet vos tik jis pakildavo į nedidelę aukštumė-

lę, – ir ji vėl išdygdavo: kaskart galėjai įžiūrėti vis daugiau detalių. Jau buvo matyti tūkstančiai didžiulių, bjaurių pneumovamzdžių, nusidriekusių į visas puses, milijonai plieninių sijų, milijardai atraminių kolonų, padarytų iš ypač atsparių metalų. Jos tolo į visas puses ir lipo į viršų, pereidamos viena į kitą, susikirsdamos, išnykdamos tamsioje begalinių susipynimų gelmėje.

Miškas darėsi retesnis, ir Gabras, pamatęs pro medžius prasišviečiantį lauką, paspartino žingsnį. Kodėl jis negalėjo sugrįžti į šį pasaulį kaip į savo? Kodėl visa, kas buvo brangu, pažįstama – tapo skausminga? Skausminga ir apgailėtina. Tarsi aštriu skustuvu jį kas būtų atrėžęs nuo praeities.

Iš arti megapolis buvo dar baisesnis negu iš tolo. Dabar, kai Gabras išėjo į atvirą lauką, – visą artimąjį horizontą užpildė kylanti iki dangaus siena iš geležies ir betono. Ir jai nebuvo galo. Jau buvo galima įžiūrėti šmėkščiojančius artimiausiuose lygiuose magnetinius blokus. Ir įsibėgėjančių pneumotraukinių garsas, sumišęs su estakadų gausmu – jau, tegul ir prislopintas, pasiekdavo ausis. Megapolis tyliai gaudė, tamsus, užstojantis visą pasaulį.

Gabras pagaliau suprato, kas atsitiko: jis neteko nežinojimo palaimos. Visas jo gyvenimas, kaip ir milijonų gyvenimas, tebesančių ten, savo laimėje, iki šiol – tekėjo jaukiame nežinojime. Siaubinga išvirkštinė gyvenimo pusė, kurią jis mato dabar, – būtent ji ir sugriovė, griauna – savo tikrumu – buvusio nežinojimo rojų.

Sraigtaplanai, primenantys besisukančius taškus, praskriedavo tai čia, tai ten, įvairiuose megapolio lygiuose griežtai nustatytu maršrutu. Jų zvimbimas darėsi vis ryškesnis. Ir dar kažkas žvangėjo megapolio viduje, tarsi būtų dirbę didžiuliai geležiniai svertai. Iš čia, keleto kilometrų atstumu, megapolis, kuriame jau galėjai aiškiai išskirti pagrindines karkaso dalis, priminė siaubingo dydžio fabriką. Gyvybės fabriką: gyvybę palaikantį, gyvybę valdantį. Koks teisus buvo dvasininkas! Tos negyvos konstrukcijos ir žmonės jų viduje, ir Valstybinis Susivienijimas, jo organai, – visa tai

buvo nedaloma visuma. Vienas kitą papildantys, vienas be kito negalintys egzistuoti. Valstybiniam Susivienijimui reikalingas tas labirintas ir žmonės: labirintas gyvena žmonėmis ir Valstybiniu Susivienijimu, be jų jis – metalo sangrūda, o žmonės... jie gyvena labirinto viduje, kurio – prikimšto technikos ir elektronikos – padedamas Valstybinis Susivienijimas užtikrina jų gerovę ir egzistenciją. Viskas teisinga: ne taip lengva išpainioti kamuolį, apkaltinti Valstybinį Susivienijimą piktavališkumu. Blogis susipynė su gėriu, tapo gėriu.

Gabras ėjo pažliugusiu lauku, tirštėjančiose sutemose. Ir sulig kiekvienu žingsniu siena, kurios neįmanoma perlipti, – darėsi vis įspūdingesnė. Šio geležinio giganto, besitęsiančio iki begalybės, akivaizdoje Gabras jautė savo bejėgiškumą. *Kas* jis – apgailėtino kūno gabalėlis – prieš negyvą ir organizuotą pabaisą? Bet kitas jausmas, kurį jis vijo, vis aplankydavo: nejaugi jis, štai šitomis rankomis, gali suparalyžiuoti ištisą pasaulį? Tokią galybę? To jo bejėgiškumo gelmėje dygo trapi visagalybės gėlė, keistas jausmas, kurį mėgino įteigti Oksas. Nematyti gyvų žmonių viduje – neprisiminti savo mielos praeities, praėjusio gyvenimo saldybės: amžiams – nelyginant skustuvu – nurėžti visus ryšius su tuo, kas *brangiausia*. Ir tada lieka tik ta pabaisa, kuri nori nušluoti tave – *tave asmeniškai*, tavo vienintelį gyvenimą – nuo žemės paviršiaus. Ir tame susirėmime vienas prieš vieną – tu nori būti nugalėtojas. Tu nugalėsi savo praeitį, patį save – nes tai, kas buvo brangu, jau niekados nebetaps brangu: esi išrautas iš dirvos.

Taip jam kalbėjo Oksas.

Bėgti iš megapolio buvo galima tik pas Oksą, o Oksas jį stūmė atgal. Trečio kelio nėra: už perregimos dėmės ribų tave anksčiau ar vėliau užčiuops ir lokatorių būsi sugautas. Ir tuomet gyvenimo pabaiga. Arba aklumas ir 4-B kvadratas. Vadinasi, vėl Oksas. Oksas – jis irgi buvo spąstai, tik iš kitos pusės. Dvasininkas sėdi sau ten, labirinto gelmėse, ir bendrauja su savo Dievu:

jei tikėtum juo – jis jaučia laisvę, jis laisvas. Aklas. O jis, Gabras, galbūt vienintelis, matantis pasaulį – su dovanota jam laisve – blaškosi tarsi užburtame rate.

Gabras atsisėdo atsipūsti – ant kažkokio vamzdžio gabalo: metalo laužo, artėjant prie megapolio, pasitaikydavo vis dažniau. Tai čia, tai ten iš žemės kyšojo vamzdžių nuolaužos ar ištisi blokai, voliojosi tvirtinimo konstrukcijos ir sulūžusios sijos. Dar pusvalandis – ir jis pasieks tikslą. Taigi jis įžengs į praeitį – tačiau kaip kas? Galbūt jis susitiks su savo pažįstamais, su Lioz, su tais, kurie ir toliau gyvena tą patį gyvenimą (nejaugi tai įmanoma?). Bet *kas* jis bus?

Stiprus drėgnas vėjas, skriejęs per lauką, plakė Gabrui veidą. Bet jis nekreipė į nieką dėmesio – žiūrėjo nenuleisdamas akių į gigantiškus megapolio pamatus, kolonomis kylančius į viršų – kabančius virš galvos, grasinančius, kaip pasvirę bokštai, nugriūti bet kurią akimirką. Taip atrodė. Ten, šimtų metrų aukštyje, prasidėjo pirmasis lygmuo: per jo susipynusias grotas buvo matyti antrasis ir – dar toliau – trečiasis. Į įsibėgėjančių pneumotraukinių triukšmą ir krovininių magnetinių blokų dundesį, į traškesiu virtusį šmėkščiojančių sraigtaplanų zvimbimą – įsimaišė dar ir kvapas: keistas megapolio kvapas, prasiskverbiantis į tave negyvenamose teritorijose, kuriose nėra aerozolinių sintezatorių. Tai buvo sumišęs sieros, naftos ir dar kažkokių techninių medžiagų dvokas. Gabrui, kurio nosis spėjo priprasti prie kitokių kvapų – jis sukėlė lengvą pykinimą ir pasišlykštėjimą. *Visa šita – jo Tėvynė.*

Tai kas gi jį atrėžė nuo to, kas *brangu*? „Tėvynė" – kaip turi skambėti tas žodis? Gimtoji gatvė, gimtasis namas, artimi žmonės – kas įvarvino į *artimumo* jūrą lašą nuodų? Kas pastatė barjerą tarp jo ir jo praeities?

Gabras nejuto, kaip jo veidu srovena tai, ko nemokėjo įvardyti. Karti karti pažinimo našta. Nejaugi tiesa gali nužudyti tai, kas šventa? Nejaugi reikia būti aklam, visą laiką skęsti mele – kad liktum savo dirvoje, kad visą gyvenimą būtum tas, kuo save laikei ir matei

palaimingoje vaikystėje, laimingoje jaunystėje? Kodėl jis praregėjo? Kodėl jis mato šitą siaubą – tą negyvą pabaisą, kuri negali sukelti nieko, išskyrus pasišlykštėjimą, išskyrus neapykantą? Oksas! Jis irgi nekenčia savo buvusio gyvenimo – vien tik todėl, kad ir jis *viską* pamatė, ir jis sudrebėjo nuo tiesos.

Gabras pajuto, kad sušalo, ir pakilo. Vėjas taršė jo plaukus. Tai gal – teisūs tie, iš Kontrolės ministerijos? Galbūt – negalima leisti žmogui praregėti: atsiranda galimybė pažvelgti į savo tylų ir nuostabų pasaulį – iš šalies. Ir... vietoj „tylaus ir nuostabaus pasaulio" – pamatyti klykiančią tuštumomis išvirkštinę gyvenimo pusę, gąsdinantį savo dydžiu, *kažkieno* pastatytą (*kieno, kada?*) labirintą. Ir – *kas* tuomet tavo „tėviškė"? Žemėmis užpiltas betoninis pagrindas, esantis dešimtame lygmenyje? *Kaip* po to gyventi? Galbūt – ir negalima, nedera žmogui išeiti laukan – ir *matyti*: matyti iš šalies, iš tolo savo visatą? Galbūt – negalima jam palikti savo visatos: kad amžinai, po švento melo gaubtu, būtų išsaugota *visa, kas brangu*, jo jaukumas?

Ką suradai tu, Gabrai? Ir ko netekai?

Buvo jau vėlu, kai nusigavo iki pirmųjų kolonų. Kad nepasiklystų – nepradėjo eiti į tolstančio begalybėn stulpų miško gilumą, o patraukė palei megapolį. Kolonos buvo neįsivaizduojamo diametro ir visos slidžios. Kažkokie suodžiai, sumišę su želė virtusiu tepalo sluoksniu, dengė jas iki pat pagrindo. Jos niekados nerūdijo, tos kolonos. Bet daugybę skaičiavimų jų niekas nevalė – niekam jos nerūpėjo.

Gabras stovėjo tarsi po kokiu didžiuliu tiltu: skirtumas tik tas, kad perdangos buvo ne ištisinės, o kai kur nutrūkdavo – ir kiaurymėje, užvertus galvą, buvo galima pamatyti kito lygmens perdangas. Jei pasisekdavo ir abiejų lygmenų kiaurymės sutapdavo – tada Gabras matydavo trečiojo lygmens perdangas.

Buvo tamsu ir Gabras vos judėjo, klupdamas ant krūvų laužo,

nukritusio iš viršaus, iš neįsivaizduojamo aukščio, čia, į pragarą. Iš kažkur sunkėsi vanduo ir stipriai, iki šleikštulio, smirdėjo technine mastika.

Staiga jis apmirė – netoliese kažkas bolavo. Kažkas, kas neturėjo nieko bendra su geležimi. Jis priėjo ir pritūpė. Tai buvo kaulai: kažkieno kauliai ir kaukolės, išmėtyti bet kaip. Iš kur?

Dar po pusvalandžio jis aptiko seną sudužusį sraigtaplaną, šalia gulėjo sulamdyta elektrovonia ir keletas sumaitotų orientavimosi prietaisų su išdaužtais spinduliuotuvais.

Gabras apsidairė ir tarp dviejų kolonų pamatė dar gyvą lauko lopinėlį. Leisdamasis čionai nesusiprotėjo pasiklausti, o kaipgi pasikelti į megapolį? Jis nepagalvojo, kad liftai gali nesiekti šios vietos. Kaip užsiropšti, įveikti tuos šimtų šimtus metrų – tenai, kur aukštai virš galvos gyvena žmonės: kur dirba kavinės, filmų salės, kur vakarais žmonės šoka, prie staliukų geria organinius gėrimus ir plepa apie paskutinįjį orientavimosi čempionatą? Kur tas pasaulis? Ar jis yra apskritai? Kaip į jį patekti?

Gabras užsikorė ant sraigtaplano ir pasiekęs artimiausią koloną perlipo ant vieno iš jos keistų išsikišimų. Jis ropšis štai taip aukštyn, nuo išsikišimo ant išsikišimo, kol pateks ten, kur sustabdytas laikas. Ten, aukštai aukštai, *savo* gatvėje, jis užeis į pažįstamą kavinę ir klausysis muzikos: pamiršęs viską. Jis išbrauks iš atminties Oksą, Lioz – visus, kurie gali jam priminti tai, kas įvyko. Ir tai, kokiame aukštyje yra jis, visi jį *supantys*. Kontrolės ministerijoje jis paprašys atimti ne tik regėjimą, bet ir paskutiniųjų įvykių atmintį. Nes jis, Gabras, pavargo. Pavargo nuolat spręsti, kaip jis turi ir kaip neturi elgtis. Jis, Gabras Silkas, pavargo galvoti – pavargo nuolat žiūrėti į baisias ir nesuprantamas tiesos akis. O, grąžinkite jam jo aklumą, jo jaukumą. Jis nori vaikščioti į darbą ir iš darbo – ir plepėti apie smulkmenas su pažįstamais, liežuvauti apie kaimynus su žmona. Jis ne Dievas, Gabras Silkas, savo gatvės ir savo kvadrato gyventojas. Jis nori tikrumo, kažkieno – tegul ir Valsty-

binio Susivienijimo – rūpinimosi ir globos. Jis tik žmogus – ir nori susigrąžinti teisę į silpnybę: galbūt vienintelį dalyką, iš kurio gimsta šventumas.

Prisiglaudęs prie šalto ir slidaus kolonos paviršiaus, Gabras tyliai krūpčiojo visu kūnu. Jį vėl dusino nesuprantami traukuliai, kurių jis nemokėjo įvardyti: iki kito kolonos išsikišimo buvo koks penkiasdešimt metrų.

Iš Lioz dienoraščio

17 skaičiavimo aštuntojo sektoriaus 2247 diena. Šiandien man nėra paskaitų – skaičiavimo pradžios diena. Sėdžiu dabar savo kambaryje, klausausi kūnogramos. Naujas įrašas. Gaila, kad esu viena ir neturiu su kuo pasišnekėti apie savo jausmus ir mintis. Tik dienoraštis – mano vienintelis ištikimas draugas.

Jau daug dienų jo nerašiau, nes buvo įvairiausių įvykių. O pats svarbiausias – atsirado Gabras. Aš sukrėsta – tėvai taip pat. Mes visi manėme, kad jis žuvo per gaisrą dispanseryje. Tėvai labai jo gailėjosi, o aš juos kaltinau žiaurumu, nes jei ne tėtis, jis nebūtų patekęs į dispanserį ir būtų likęs gyvas. Tėtis tada pasakė, kad jis norėjo kaip geriau, dėl manęs pačios, kad visa tai atsitiktinumas ir kad Gabras taip pat galėjo žūti nuo gaisro savo bute. Aš buvau tuomet tokia sukrėsta, kad patekau į psichosofinį skyrių: neįsivaizdavau gyvenimo be Gabro. Dvi savaites man leido raminamuosius ir net darė elektrošoką, nes negalėjau miegoti ir visą laiką rėkiau iš siaubo.

Kada grįžau – tėtis su mama išnešė visus daiktus, susijusius su Gabru, ir vaikščiojo paskui mane ant pirštų galiukų. Aš pamažu ėmiau atsitokėti. Ir štai jis vėl paskambino, ir man vėl šokas! Tėvams taip pat: tėtis sako, kad numirs, geria visą laiką širdies vaistus. Ką man daryti? Gabras reikalauja susitikimo, o aš bijau. Tėtė

sako, kad jis nori mane užmušti. Mama vakar verkė parklupusi prie mano lovos, prašydama pasigailėti tėvo, kuris greitai mirs nuo visų tų sukrėtimų. Jie mane drasko į gabalus. Aš atsisakiau susitikti, pasakiau Gabrui, kad labai užsiėmusi, nors jį tebemyliu. Jei tik jis nueitų į Ministeriją ir baigtų gydytis! Jei tik jis pasidarytų toks kaip anksčiau! Vakar buvo atėjęs mano psichosofas ir pasakė, kad man, gink Dieve, negalima su juo susitikti, kad Gabro liga pasiekė paskutiniąją, pačią pavojingiausią stadiją. Jis iš tiesų kažkur mane kvietė ir vėl kalbėjo nesuprantamai ir gąsdinamai, apie kažkokį labirintą. Aš viską papasakojau psichosofui, o jis tik pasakė: „Jūs juk pati matote." Tai siaubinga, siaubinga, kas nutiko Gabrui! Aš nelaiminga, vieniša. Kartais man nesinori gyventi, aš pasirengusi prieš save pakelti ranką. Kažkodėl tai pasakiau psichosofui – buvau visiškai sutrikusi – ir dabar tėtis su mama mane seka. Jaučiuosi tarsi būčiau kokiam narve. Bet psichosofas sako, kad tai depresija, psichikos būklė, kad man reikia išsigydyti nervus ir aš vėl galėsiu džiaugtis gyvenimu. Jei tik taip būtų! Kas tau, Gabrai? Kur tu, – tas, kurį prisimenu? Rašau ir kramtau lūpas.

Šilgas

Skarmaluotos būtybės lėtai, kaip prisuktos lėlės, judėjo iš kairės ir dešinės. Paklusdami alfa spinduliams, indikatorių signalams. Gabras jau keletą dienų vėl gyveno savo kvadrate ir per tą laiką priprato prie tiesos. Jis suvokė, kad pats artimiausias, pats brangiausias žmogus – pasirodo besąs pilka skarmaluota būtybė.

Todėl jis nenustebo, kada jo geras pažįstamas, Šilgas, vaikystės draugas, pasirodė besąs kaip tik toks: mažas, sulinkęs, su nuleista gauruota galva.

– A, Gabras! Užeik! Tu kur dingai?

Jis nusivedė Gabrą į tamsaus bunkerio gilumą, pasodino ant

neaptraukto gabalo porolono, kuriuo buvo padengtas krėslas. Gabras atsisėdo ir pasižiūrėjo į viršų: aukštos lubos buvo apraizgytos vamzdžių, laidų ir voratinklių. Paties Šilgo plaukuose stirksojo įsivėlusios šiukšlės.

– Tu kur dingai, seni? – vėl paklausė Šilgas, atsisėdęs priešais. – Kalba, tu vos nesudegei.

– Taip, visko buvo, – miglotai atsakė Gabras.

– Kalba, gaisras buvo kažkokioje ligoninėje. Ką tu ten darei?

– Truputį apsirgau.

– Organinio gėrimo nori?

– Puodelį.

Jie išgėrė.

– O mes čia tokį versliuką užsukom, – pasakė užsirūkydamas Šilgas. – Puiku, kad paskambinai. Tu mums reikalingas.

– Aš? – nustebo Gabras.

– Na taip. Mūsų firma rengia pelningą kontraktą. Tu gali gerai užsidirbti: juk puikiai išmanai chemosofiją?

– Neblogai.

– Mums neužtenka statistų, supranti? O kontraktą reikia pasirašyti per artimiausius mėnesius. Tiek darbo – išprotėti galima.

– O ką jūs darote?

– Nejaugi nežinai? Tarą organiniams gėrimams.

– Tu darai tarą?

– Na ne. Tarą gamina kiti: mes ją saugome. Mes turime antikorozinę laboratoriją, na, juk žinai. Tara privalo tarnauti ilgiau negu tarnauja – aišku? Mes išradome tirpalą. Žinai, koks pelnas? Tik pagalvok: kiekvienuose namuose geria organinį gėrimą. Vadinasi, ištisi sandėliai yra užversti pripildytais buteliais. Ir kiek, tavo manymu, jie ten gali būti laikomi?

– Kiek? – vangiai paklausė Gabras: jam buvo vis viena.

– Organinis gėrimas kontaktuoja su taros medžiaga. Tai neišvengiama. Galime padidinti taros tinkamumo laiką viena dešimtą-

ja. Nepakenkdami gėrimo kokybei. Tai mažai, sutinku: bet padaugink iš butelių kiekio, iš sandėlių skaičiaus... Na, ko tu tyli?

Keista buvo kalbėti su žmogumi, susilenkusiu pusiau, tarsi įsistebeilijusiu sau po kojomis: visiškai nugrimzdęs į save. Gabras staiga pajuto, kad jo, tiesą sakant, ir nėra čia: jis tai būtybei, buvusiai kadaise nors ir nedidele, bet vis dėlto jo dalimi, – tik balsas. Balsas, ir nieko daugiau.

– Ne, Šilgai, – tyliai pasakė Gabras.

– Tau nereikalingi pinigai?

– Nereikalingi.

– Duosi tėvams.

– Na, tu juk žinai – kokie dar tėvai?

– Bet juk tavo motina dar gyva?

– Motina mane prakeikė.

– Ar jūs taip ir nesusitaikėte?

– Ne, Šilgai, – palingavo galvą Gabras. – Aš jau susitaikiau su tuo, kad esu vienišas.

– O ji kaip tik teiravosi apie tave. Mes atsitiktinai susidūrėme gatvėje.

– Rimtai?

– Taip. Ji jau prastai orientuojasi, net pagal akustikus.

Stojo tyla.

– Kas tau? – pagaliau tarė Šilgas. – Tu kažkoks keistas.

– Kodėl?

– Nežinau, kažkaip keistai elgiesi.

Gabras dar kartą apžvelgė pustamsį bunkerį, nevalyvą sulinkusią būtybę.

– Šilgai...

– Taip.

– Tu... tu manęs nesuprasi.

– Kodėl gi? – pasakė būtybė. – Argi aš tavęs kada nors nesupratau? Prisimink savo motiną, Lioz...

– Tai kas kita. Kita, Šilgai.

– Kas kita?

– Tu paprasčiausiai nieko nežinai.

– Ko nežinau?

– Štai tu rytoj eisi į darbą.

– Na taip.

– Ir tu su tokiu džiaugsmu pasakojai apie kontraktą... O kur tavo žmona?

– Ji išėjo, su dukra.

– Štai tu gyveni ta tara, turi šeimą...

– Aš nesuprantu tavęs.

– Šilgai... – Gabras žiūrėjo į įėjimo kiaurymę, pro kurią skverbėsi šviesa. – Jei tu matytum, ***koks*** esi, ***kur*** gyveni...

– Ką reiškia „matytum"?

– Tu neįsižeisk, – pasakė Gabras. – Viskas beprasmiška, aš eisiu.

– Ne, aš tavęs neišleisiu, – būtybė pašoko ir, ištiesusi rankas, prisiartino. – Kur tu? Leisk prisėsti šalia. Draugas aš tau ar ne?

– Taip, turbūt.

– Tu turi man paaiškinti, kas tau dedasi. Man jau sakė.

– Tikrai?

– Taip. Man skambino Sančas. Tau atsirado kažkokių minčių? Taip?

– Taip, įsivaizduok, – kreivai šyptelėjo Gabras.

– Tu turi papasakoti, girdi? Seni, dėl mūsų daugelio metų draugystės.

– Kam tau?

– Noriu žinoti, kas tau darosi.

– Na gerai. Tu gyveni siaubingame bunkeryje, purviname, priaugusiame voratinklių. Pats tu irgi siaubingas, visas aplipęs kažkokiais maisto likučiais. O tavo namas kabo ore – drauge su gatve, tavo firma, su viskuo. Už kontrolinės juostos, už barjero – praraja, supranti? Po mumis šimtai lygmenų. O tikroji žemė – ten, giliai

apačioje. Prieš kelias dienas buvau prie pagrindo: ten atliekų sąvartynas, iš viso megapolio. O svarbiausia – jūs visi gyvenate nieko nematydami. Jūs nematote, kur gyvenate ir kas jūs tokie.

– Tu apie ką, seni?

– Akys, – pasakė Gabras. – Jos ne tik ašaroja nuo vėjo.

– Seni, baik, ką tu? – būtybė apsikabino jį per pečius. – Tau reikia išsimiegoti, garbės žodis. Tau reikia pasinerti į darbą: štai! Tai tau tikras atradimas, mano pasiūlymas, garbės žodis.

– Akys – jos suvokia kitą realybę, – pasakė Gabras stodamasis: ūmai kažkas suakmenėjo jo širdyje – tarsi aštrus peilis kartą ir visiems laikams jį būtų atskyręs nuo tos, kadaise artimos, būtybės. – Tu manęs nesuprasi, niekada.

– Gabrai!

Visas jo pasaulis pasidarė ne jo: su visais to pasaulio žmonėmis. Kas jam iškrėtė šitą piktą pokštą? Jis nori priartėti ir – tolsta. Tam, kad vėl susilietum su tais žmonėmis, reikia jų nematyti: nei jų, nei kur jie gyvena – nieko. Reikia užmerkti akis: o užmerkus – vėl pasinerti į jų smulkmeniškus rūpesčius, į taros klausimus, vakarinius laikraščių skaitymus, į santykius su savo mergina, žmona, giminėmis ir pažįstamais. Vėl atgauti ***aną*** „aš“. Bet jis, Gabras, negali to padaryti: užmerkti akių. Dabar jis jau nebegali susiaurėti iki ankstesniųjų ribų. Ir nenori. Visas tas ***žinojimas***, kurio anksčiau nebuvo ir kuris dabar pripildė, praplėtė jį, – jis tūno jame: visos tos vietos, kur jis jau buvo ir kurias pamatė – ir jūra, ir bazė, ir megapolio papėdė, ir tos gatvės su būtybėmis, bunkeriai – visos tos vietos jau su juo: tokios, kokios yra. Jis niekada nepamirš savo žvilgsnio – iš ten, nuo megapolio papėdės. Nepamirš savęs, žiūrėjusio į viršų, užvertus galvą: esančio pačiame tiesos pragare.

Gabras jautėsi esąs stiprus – todėl, kad žinojo, tiesiai žvelgė į tiesą. Bet kažkas miela, žmogiška, kas jam buvo taip brangu, jame

mirė. Jis darėsi kitas – svetimas ir tiems žmonėms, ir pačiam sau. Bet kartais tas naujasis „aš“ jį jau užgoždavo – ir jis liaudavosi gailėtis to, ko buvo netekęs.

Taip ir dabar jis ėjo palei daugiaaukščius bunkerinius statinius: ir plikas metalas blyškiai spindėjo ryto šviesoje, jau nekeldamas didesnių emocijų. Jis ėjo greitai, aplenkdamas dešimtis būtybių, lėtai skubančių savo reikalais, atsargiai įsiklausančių į artimąją erdvę, į akustinius jutiklius.

Kartais jis užsukdavo į laiptinę ir užeidavo pro kurias nors arčiausiai pravertas duris. Toliau ilgi koridoriai skendo visiškoje prieblandoje: o jam nuo šiol nesinorėjo vaikščioti patamsyje. Ir ten, užėjęs pro artimiausias duris, jis įsižiūrėdavo į bunkerio gilumą: nerizikuodamas būti pastebėtas. Ten kažkas kuitėsi: tamsoje, kampuose kažkas krapštėsi. Kartais girdėdavosi vyriški, kartais moteriški, kartais vaikiški balsai. Nejaugi tokiame urve gyveno ir jis pats?

Greitai išėjęs iš namo, Gabras traukdavo toliau – ir po kelių kvadratų vėl užeidavo, neištvėręs, į metalinį konteinerį – ir vėl kažkieno gyvenimo garsai atskriedavo iki jo iš prietemų gilumos.

Tačiau jis turėjo tikslą: jam reikėjo prieiti iki gatvės krašto, trūks plyš prieiti iki kontrolinės juostos. Bet jo dėmesį traukė viskas: namai ir sankryžos, pėsčiųjų takai ir pneumotraukinio vamzdis virš galvos. Viskas buvo plika, apnuoginta, visi viduriai buvo paviršiuje. Na ir kam slėpti tai, ko niekas nemato? Akustiniai švyturiai – dėžės, apraizgytos laidais su į visas puses kyšančiomis signalizatorių antenomis. Aukštai viršuje jie baigėsi besisukančia galva: ir visas sukimosi mechanizmas, visi dideli ir maži krumpliaračiai buvo matyti kaip ant delno. Lygiai taip pat ir namai, pradedant antruoju aukštu, buvo apkabinėti bakais ir kažkokiais storais vamzdžiais: matyt, šilumos centrais. O ant jų, netvarkingai pindamiesi, driekėsi į viršų, iki vos įžvelgiamo stogo, elektros laidai, radiofonų kabeliai. O ten, virš stogo, atskirtas

geru šimtu metrų, – kabojo kitas lygmuo: ir kažkur ten, ant jo, vis tokie pat daugiaaukščiai bunkeriai, aplipę vamzdžiais, bakais ir laidais...

Pneumovamzdžiai virš galvos irgi linko nuo visokiausių dalykų: didelės ir mažos ataugos, prisisiurbusios iš visų pusių, teikė pneumovamzdžiui jėgą, šilumą, slėgį. Ir tokios pačios krūvos laidų, kabelių, nugultos amžių dulkių, apraizgytos voratinklių. Ir visa tai diena po dienos, smulkiausiomis dalelytėmis – pneumovamzdis vis sudrebėdavo nuo pralekiančio jame traukinio – visa tai nepastebimai krito ant apačioje praeinančių žmonių galvų: ir jie irgi buvo tarsi nusėsti netikrumo dulkių.

Iki kontrolinės juostos teko keliauti visą valandą. Bet Gabras žinojo: pabaiga turi būti. Kvadratas turi baigtis. O kas toliau? Sėsdamas į pneumotraukinį ar sraigtaplaną – jis visada kirsdavo kvadratų ribas – nors būdavo tvirtai įsitikinęs, kad „ribų" iš viso nėra, kad viskas, visi kvadratai, – vienoje ir toje pačioje vietoje. Bet dabar, kada jis matė paties megapolio ribas, norėjo žinoti ir visas kitas ribas – kas už namo ir už kvadrato. Viską žinoti – neklausinėjant savęs kam, kokia prasmė. Žinoti, kad žinotum.

Nija / II /. *Pokalbio pabaiga*

Gabras ištraukė iš kišenės penkias bulves, praskleidė lazda pelenus ir užrausė vėl.

– Nija, turiu jums prisipažinti, – pasakė nesiartindamas prie jos, atsirėmęs į drėgną medžio kamieną. – Manęs nespėjo apakinti. Aš matau. Matau pasaulį.

– Aš žinau, – pasakė Nija.

Gabras nepajudėjo iš vietos, žiūrėjo į būtybę, sėdėjusią priešais jį, prie užgesusio laužo.

– Iš kur jūs galėjote žinoti?

– Aš tai pajutau. Jūs elgėtės kaip regintysis. Vieną akimirksnį. Aš atspėjau.

– Tai dar kas nors pastebėjo?

– Nemanau. Kodėl jūs pamelavote?

– Aš nenoriu griauti Valstybinio Susivienijimo, – pasakė Gabras.

– Bijote ar... Juk jų tikslas kilnus, ar ne?

– Aš neegzistuoju, – pasakė Gabras. – Aš tik kažkieno valios vykdytojas. Tegul ir kilnios. Ar matėte, kaip jie su manimi elgiasi? Kokiu tonu su manimi kalbasi Oksas? Iš pradžių, kai buvau aklas, buvau sraigtelis vienose rankose. O dabar, pasinaudodami mano sutrikimu, mano ypatinga, nesuprantama situacija, – nori mane padaryti sraigteliu kitose rankose. Ar manęs klausia, noriu aš ar ne? Jie mane slegia savo valia, verčia paklusti, ir viskas. O aš? Kas aš?

– Na, ir kas gi jūs? – pašiepė Nija, apsikabindama save per pečius.

– Aš dar nežinau, – Gabras pasitraukė nuo kamieno, pritūpė prie šiltų pelenų. – Aš kol kas ieškau savęs.

– Jūs save surasite, Gabrai.

Jis pakėlė galvą ir nustebęs pažvelgė į tylią būtybę, sėdėjusią už kelių metrų.

Tas *apvalus, didžiulis*, kuris kabėjo virš jūros, – dabar leidosi už miško, užliedamas ežero paviršių raudonu spindesiu. Gabro žvilgsnis, aplenkdamas būtybę, skriejo tenai, iš kur sklido ramybė ir palaima.

– O ar žinote, kiek žuvo žmonių, vaduodami jus iš dispanserio?

– Taip, esu skolingas, – atsiduso Gabras. – Už tai, kad dabar matau prieš save tą stebuklą, tą pasaulį, – užmokėta gyvybėmis.

– Ir kaip po to galite apvilti visus tuos žmones? – paklausė būtybė, tamsuojanti akinančio rutulio fone.

– Nežinau. Aš...

– Tiek kartų, – pasakė būtybė, – tiek padėtų gyvybių. Visa ta

bazė, tie žmonių būriai – egzistavo ir egzistuoja tik dėl vieno tikslo, kurį dabar turite pasiekti jūs.

– Prisipažinkite, – staiga pakėlė galvą Gabras. – Visi pastebėjo, kad aš matau, ir Oksas... jis nusprendė jus pasiųsti, kad jūs... akis į akį su manimi...

– Koks jūs vis dėlto kvailas, – nusijuokė moteris. – Manote, kad ketinu jus psichologiškai apdoroti?

– Tada – kam man visa tai sakote, klausiate?

– Man esate įdomus, kaip to nesuprantate? Gal bulvės jau iškepė?

Gabras atsiduso ir pirštais praskleidė šiltus pelenus: bulvės buvo dar kietos.

– Neatsakėte į mano klausimą, – tarė būtybė.

– Į jūsų klausimą... Kažkas paaukojo gyvybes, kartos dirbo dėl kažkokio tikslo...

– Va būtent – nejaugi jums vis vien, kad jūsų laukė dešimtmečius? O gal net ištisus skaičiavimus. Tik regintysis gali nusigauti į Centrinę Dispečerinę ir surasti reikiamą bloką.

Apvalus, didžiulis iki pusės pasislėpė už medžių ir dabar spindesys ant vandens pasidarė juodai raudonas.

– Aš bijau, – pasakė Gabras. – Aš bijau, štai tomis rankomis, padaryti kažką baisaus. Tai ne mano tikslas – Okso tikslas. Be to... tiems žmonėms viskas paprasta: sunaikinti megapolį, visą sistemą. Sunaikinti „pasaulį, pagrįstą melu“, aklųjų pasaulį.

– O jūs manote, kad tas pasaulis pagrįstas tiesa? – paklausė būtybė.

– Ne, aš sutinku... aišku, melu. Jis siaubingas. Bet...

– Kas gi?

– Jūs žinote, – pasakė Gabras, – pastaruoju metu sutikau ten įvairių žmonių. Įsivaizduoju: blokas pakeistas, štai tomis rankomis. Ir viskas. Visi signalizatoriai, orientavimosi prietaisai, visi indikatoriai eina iš proto, duoda melagingą informaciją. Žmonės sustingsta apimti siaubo – tie, kurie dar nenukrito nuo gatvių

į bedugnę. *Visus apima siaubas*. Ir seną muzikantą, ir dvasininką, ir mano merginą... Taip visus juos pasmerksiu, visus. Suprantate? Kas jums?

Būtybė, gaubdamasi kažkokia medžiaga, krūpčiojo.

– Aš taip ir galvojau... Taip ir galvojau, – jos balsas trūkčiojo nuo mėšlungiškų garsų. – Jie patys sau paspendė spąstus. Patys.

– Apie ką jūs?

– Apie Oksą, apie visus mus.

– Nesuprantu.

– Jie ieškojo reginčiojo – ir surado jį. Bet tai, ką jie sumanė, galėjo padaryti tik aklasis. Tiktai.

Būtybė krūpčiojo, šluostėsi ranka akis.

– Nesuprantu, – pasakė Gabras.

– Techniškai – tik regintysis. O psichologiškai – tik aklasis. Nes... nes regintysis nebus toks įniršęs, kad nieko aplinkui nematytų. Reginčiajam lieka visas pasaulis – kam jam pražudyti megapolį, kažkieno pasaulį? Jis mato *kitą* pasaulį, mato šviesą – ir šviesa žadina viltį, tikėjimą. O jie... iš jų visa tai atėmė žmonės iš megapolio. Amžiams. Jiems nėra ko prarasti. Jų gyvenimas baigtas.

– Norite pasakyti...

– Taip, – nutraukė jį būtybė. – Jie visi *pasmerkti*! *Apimti nevilties*, suprantate? Ir jie surado regintįjį, kad jis taptų jų ginklu. Bet juk... juk regintysis negali būti apimtas nevilties, niekada.

– Jūs taip manote?

– Taip. Jam dovanotas visas pasaulis – antrosios realybės stebuklas. Jis gali eiti be niekieno pagalbos, *pats* pasirūpinti maisto. Su juo visada *stebuklas*. Jis – *regintysis*. Kam jam apgailėtinas grupelės nusivylusiųjų ir pasmerktųjų tikslas? Jų keliai – skirtingi.

– Iš kur tokios mintys?

– O jūs manėte – tik vienas esate toks protingas? – jos balsas vėl linksmai suvirpėjo. – Man tai sakė vienas žmogus. Jis irgi čia. Bet... jis pernelyg didelis galvočius.

– Kas jis?

– Beveik niekas. Budi sandėlyje. Jis turi laiko galvoti. Bet, žinote, aš netikėjau jo pranašystėmis.

– Kokiomis?

– Kad jie įvijo save į kampą. Kad su reginčiaisiais jiems nieko neišeis.

– O juk jūs gailitės jų... – pasakė pagalvojęs Gabras. – Kada jūs kalbėjote, kad jie pasmerkti, kad jie apimti nevilties, jūsų balse nuskambėjo gailestis, skausmas.

– Aš pernelyg ilgai gyvenau su jais, – atsakė moteris. – Jie nelaimingi. Visi. Jie visi matė pasaulį, o paskui juos ištrėmė į 4-B kvadratą. Ko čia stebėtis?

Didžiulis, akinantis jau pasislėpė už medžių: prasiskverbdavo tik liepsningi atšvaitai.

– O jūs kitokia, – staiga pasakė Gabras.

– Kokia prasme?

– Žiūriu į jus – ir jūs kitokia negu tie, kuriuos matau, mačiau aplinkui. Plaukai...

– A, tai įprotis, – nusišypsojo moteris. – Tais mėnesiais, kai mačiau, išmokau susitvarkyti. Truputį rūpinuosi plaukais, drabužiais. Kada matai – visa turi prasmę. Išorė.

– Dėl ko gi jūs...

– Dėl savęs pačios, – neleido jam baigti moteris. – Įsivaizduoju, kad mane gali kas nors pamatyti.

– Kodėl?

– Pati nežinau, – patraukė pečiais moteris. – Aš darau štai taip.

Būtybė įkišo ranką kišenėn, išsitraukė kažkokį daiktą.

– Aš šukuojuosi plaukus.

– „Šukuojatės“?

– Taip, štai šitaip.

Ir ji nuėjo jo balso link, priėjo visai arti.

– Kur jūsų galva?

Rankomis ji apčiuopė jo veidą, ėmė lėtai braukti kažkuo per plaukus.

– Ką jūs darote?

– Kvaileli, tylėkite, – pasakė būtybė. – Aš šukuoju jūsų plaukus.

Ribos

Kontrolinė linija čia buvo visiškai kitokia negu palei gatvės pakraščius. Čia, kur baigėsi kvadratas, ji siekė keletą dešimčių metrų, ir Gabras ėjo ja, stengdamasis nekreipti dėmesio į vis stiprėjančius alfa spindulių pluoštus. Pagaliau įsijungė ir garsinis signalas, kuris nesiliovė visą laiką, kol Gabras buvo prie barjero.

Barjeras buvo grotos, kylančios į viršų. Dar jų nepriėjęs, Gabras pastebėjo kažką labai keisto: ten, už grotų, nesimatė lygmens tąsos. Jis nepamatė tolumoje ir viršutinio lygmens: tarsi čia būtų baigęsis megapolis. Bet ar įmanomas toks sutapimas?

Netrukus, prisispaudęs prie grotų, jis suprato: lygmuo vis dėlto tęsėsi – tolumoje irgi stūksojo vos matomos grotos. O tarp dviejų grotų žiojėjo praraja: kanjonas. Gabras pamėgino kuo daugiau prasprausti galvą pro virbus ir žvilgterėti žemyn. Dugno jis, aišku, nepamatė.

Tai buvo griūtis. Tikra griūtis: su kyšančiais sijų gabalais, sumaitotais, kai kur karančiais ant sulinkusių vamzdžių geležiniais namų konteineriais: per išmuštas skyles matėsi varganas butų vidus. Iš visur kabojo netvarkingos laidų kekės: vienas akustinis jutiklis mataravo tiesiai ant grotų. Matyt, jis nukrito nuo kažkurio lygmens vėliau ir pakeliui užsikabino vienu galu. Tačiau tuštumą kirto keletas veikiančių pneumovamzdžių: traukiniai – o juose žmonės – skriejo per tuštumą nieko neįtardami.

Taigi tos galingos atramos, kurias jis matė apačioje prieš keletą dienų, – jos anaiptol ne amžinos. Jis taip ir galvojo. Neaišku, kiek

skaičiavimų jos stovi. Protarpiais jos neatlaiko svorio ir visų lygmenų masė griūva žemyn. Drauge su gatvėmis, namais, restoranais, filmų salėmis ir kvadratų Pasitarimais. Tada atvyksta kažkas – kas gi? – ir stato grotas, nutiesia kontrolines juostas. Vadinasi – kažkas viską žino? Kažkas vis dėlto žino, kad ne viskas baigiasi artimąja erdve?

Gabras ėjo palei grotas – ir vis nauji paveikslai vėrėsi jam prieš akis. Ant stirksančių sijų nuolaužų kabėjo supuvę daiktų likučiai, baldų liekanos. Kiek skaičiavimų praėjo nuo tos katastrofos dienos? Ir kodėl žmonės, gyvenantys greta, už šimto metrų, – apie tai nieko nežino? Kas jiems papasakos?

Žinoma, jie niekada nepatikės, niekada. Jei jie patikės tuo, kas yra šalia, už jų namo, – jie praras viską: ramybę, jaukumą, laimę. Viskas bus sugriauta per vieną akimirką. Dėl to jie patikės ne tik Valstybiniu Susivienijimu – bet kuriuo kaimynu, kuris paskelbs tas kalbas nesąmonėmis, o patį pasakotoją – psichikos ligoniu. Patikėti tuo – tai palaidoti save, savo gyvenimą.

Gabras atsitraukė nuo grotų – ir čia pamatė iššokusį iš tolimesnio perdengimo sraigtaplaną. Ir iškart, tiesiai ties sraigtaplanu, krito į akis skeletas, kabantis žemyn galva ant sumaitotos sijos.

Dairydamasis Gabras pasileido bėgti link artimiausių namų. Nors jis seniai paliko kontrolinę juostą – garsinis signalizatorius nesiliovė pratisai kaukti.

Iš Čizo Dilko eilėraščių rinkinio „Artimas tolis“

Leidimo laikas – pirmasis IX skaičiavimo ketvirtis.
Centrinis archyvas. Inventoriaus numeris 19-KL-41215.
Dėžė Nr. 14421596. Vienas egzempliorius. Tiražas sunaikintas.
Išnešti iš specialiojo fondo ir kopijuoti draudžiama.

Raukšlelių saulutė štai čia – tai tu. Bučiuoju tuos džinsus. Kailinukai – tai tu – švelniai glostau juos, paliktus. Kvepalai, buvę kvepa-

lais vitrinoje ir tapę tavimi, – tai tu. Tai tu – suknelės, batelio įlinkis, žodžiai „bjaurybė neraliuotas“, ašaros, trankymas durimis, kvapas iš pažastų. Baltas rankų žiedas apie mane, kuriame skrendu, išblaškęs betono sienas, išblaškęs visa, beprotiškai šaukdamas, ne, tyliai kūkčiodamas, aš.

Kaip, kaip aš pagausiu tave?

Tai tu – ne tavo lūpų dažai, ne tavo akis, ne tavo mintis. O, tai tu – ne tavo garbanos, žiedai, ašaros. Ne tavo žodžiai, šauksmai, ne tavo sapnas. O, tai tu – ne tavo aimana, priekaištas, pagyrimas. Ne tavo miestas, ne tavo gyvenimas.

Atleisk, atleisk man.

Oksas / III /. *Paskutinysis pokalbis perregimoje dėmėje*

Buvo pusiaudienis, įstriži spinduliai skverbėsi pro stogą, skrosdami prietemą.

– Taigi neapsimesk kvailiu, vaikine, – pasakė Oksas. – Mes ne tam pražudėme aštuonis mūsų vaikinus, kad tu, velniai rautų, vedžiotum mus už nosies. Kodėl tu nenori mums padėti?

Gabras sėdėjo palapinėje, veidu į išėjimą – o į vidų besiliejančios šviesos fone tamsavo galinga Okso figūra. Jo seniokiški žili plaukai, apšviesti palei kraštus, buvo tarsi koks nimbas.

– Aš nevedžioju jūsų už nosies, – pasakė Gabras. – Aš iš tiesų nieko nemačiau, kai nuėmė plombas. O paskui... paskui pamažu regėjimas grįžo. Jūs juk žinote – neaišku, kaip ilgai jie mane farširavo bicefrasoliu.

– Kodėl gi vėl pradėjai matyti?

– Jie nespėjo. Paprasčiausiai nespėjo baigti kurso.

Senis, atrodo, suabejojo.

– Tu suprask, vaikine: iš tavęs reikalaujama keleto fizinių veiksmų, ir tiek. Blokas mažutis, paslėpsi kišenėje. Mūsų žmogus tave

praves per kontrolės punktą ir papasakos, kaip nusigauti į Pagrindinę CEV salę. Tu juk matai, velniai rautų. Matai! Ar bent supranti tai? Tu gali apeiti bet kokį sargybinį, apeiti lanku. Palaukti, kol jis praeis pro šalį, pasišalins – ir tada šmurkštelėti prie reikiamų durų.

Kažkas užstojo šviesą – ir Gabras išgirdo balsą:

– Generole, aštuntasis blokas parengtas.

– Gerai, – atsakė Oksas. – Tegul paruošia sraigtaplaną.

– Klausau, generole.

– O kaip jūs gyvensite, jei žus megapolis? – paklausė Gabras.

– Palauk, aš nebaigiau. – Senis sujudėjo, ištiesė nusėdėtą kojį. – Tu įeisi į Pagrindinę salę: ten prie pultų sėdės budėtojai. Jie visi akli, ir tau nėra ko jų bijoti. Tu vienas matai, visame megapolyje. Mes tau parodysime schemą – ten yra pagrindinis sektorius, o jame vieta, kurioje yra tau reikalingas blokas. Viskas truks dvi sekundes – jis lengvai nuimamas. Pakeisi bloką – ir tyliai spausk iš ten.

– Kaipgi aš išeisiu atgal?

– Kaip ir įėjai – koridoriais nusigausi pats, o prie išėjimo tave pasitiks tas pats žmogus – ir praves.

– Kaip jis mane praves? Argi ten nėra lokatorių?

– Velniai rautų, tai jau mūsų reikalas, – nusikeikė Oksas. – Tu per daug klausinėji. Nejaugi tu manai, kad mes tave sviesime žvėriui į nasrus, ir viskas? Mes dėl tavęs paaukojome tiek gyvybių, vaikine. Kokie buvo vaikinai!

– O jei... jei aš atsisakysiu.

– Tu negali atsisakyti, velniai rautų.

– Kodėl?

– Pirmiausia todėl, kad, velniai rautų, sumokėta pernelyg brangiai. Bet dar ir todėl, mažiuk, kad tau nėra kur dingti. Už perregimos dėmės ribų tave sugaus per keletą dienų: nespėsi niekur pabėgti. Jie turi greitaeigius sraigtaplanus. Čia, dėmėje, tau, velniai

rautų, irgi nėra kas veikti. Vadinasi – lieka megapolis: na ir grįžk ten, gyvenk. A? Pamėgink vėl gyventi jų gyvenimą – viską matydamas, viską pažinęs. Ką? Netinka? Štai taip, vaikine. Esi atriekta riekė – kaip ir mes visi: dėl to jaučiame, kad esi mūsiškis – nors ir kaip gudrautum.

– O jei aš sustabdysiu megapolį?

– Sustabdysi – ir esi laisvas paukštis: eik į tolimąją erdvę. Turėdamas akis nepražūsi. Gyvenk su jūra, kalnais – tu tapsi dievu, girdi? Tu neteksi garantuoto aprūpinimo – bet įgysi visą pasaulį.

– O jūs? – paklausė Gabras.

– Ką mes? Kas tau darbo?

– Jūs juk viską imate iš megapolio. O kai jis žus...

– Velniai rautų, apie ką kalbi. Kokią tai turi reikšmę – išgyvensime mes ar ne. Nebebus daugiau baisiosios jėgos, kybančios virš žmogaus – tai svarbiausia. Po daugelio skaičiavimų galbūt atsiras čia regintys žmonės – galbūt tavo palikuonys. Ir tik nusistebės, sutikę savo kelyje siaubingą geležinę sieną, bekraščius labirintus. Tik nusistebės, ir viskas. Viskas bus negyva – negyvo metalo krūva, prikimšta laidų ir vamzdžių.

– Ir skeletų.

– Ką? – paklausė Oksas.

– Ir skeletų, – pakartojo Gabras.

– Koks skirtumas, – iškart atsakė Oksas, – ar visi mirs šiomis dienomis ar po šiek tiek ilgesnio laiko. Kas iš jų netaps skeletu? Atsakyk.

– Visi taps, – atsakė Gabras.

– Na tai ko tu jaudiniesi? Užtat nebebus kitų kartų – nebebus daugiau paminama tiesa, grožis.

– O jei tie žmonės gyvena ne dėl tiesos ir ne dėl grožio?

– Toks gyvenimas yra beprasmis, jis neturi teisės egzistuoti, – atkirto Oksas.

– Iš kur jūs žinote?

– Na, viskas, vaikine, – Oksas staiga pakilo; susilenkė – išėjo iš palapinės. – Išeik, mums nėra kada filosofuoti.

Gabras išėjo – *didžiulis, apvalus* apžlibino jį.

– Bet kuriuo atveju – tu dabar būsi pristatytas į megapolio papėdę. Rinkis pats: jei gali gyventi jų gyvenimą – gyvenk. Bet įsidėmėk, kad matyti šį pasaulį, – jis mostelėjo ranka aplink save, tarsi pats būtų jį matęs, – tau teks neilgai. Ne tik šį – bet kokį pasaulį: ateis laikas – ir tu kankinsies, kad nematai bent jau geležinio bunkerio, bent jau aplinkinių bjaurumo. Tu būsi aklas, amžiams – kaip mes.

– Jie mane pagaus?

– Jie pradės tave sekti nuo pirmosios akimirkos – ir pagaus tinkamu laiku. Ir antrą kartą jau tavęs nebeišlaisvinsime iš palatos-bokso. Net jei ir norėtume. Tu vis tiek sugrįši pas mus – iš pradžių į kvadratą 4-B, o paskui – tiesiu keliu pas mus: nes perregimoji dėmė – vienintelis oro gurkšnis tokiems, kokiu tapsi. Tu vėl stovėsi čia, šioje vietoje – jei apskritai išgyvensi: bet tik aklas. Aklas, supratai? Tu nori pereiti tą ratą, vaikine?

Gabras tylėjo.

– Nejaugi tu galvoji, kad savo atsisakymu išgelbėsi megapolį? Velniai rautų, tu priklausai nuo mūsų, nuo megapolio, o mes – nuo nieko nepriklausom: mes nematomi. Mes tęsime paieškas – ne šiandien, tai rytoj, tegul po keleto skaičiavimų surasime tą, kuris mums reikalingas, ir atliksime savo darbą. Pabaisa neturi egzistuoti.

Gabras vėl nieko neatsakė.

– Mes nematomi, – pasakė Oksas. – Mes turime laiko. Na?

Apvalus, karštas kabėjo aukštai virš miško, viską užliedamas nenusakoma laime.

– Jūs ten neturite artimųjų, – pasakė Gabras. – Todėl jums viskas taip lengva.

– Nejaugi tu manai, aš be sielos, vaikine? – Oksas žengė jo link, uždėjo sunkią ranką ant peties. – Aš irgi galiu jausti žmogaus skausmą ir baimę. Ir jei manai, kad neįsivaizduoju pneumovamzdžiuose užstrigusiųjų siaubo – ir ten suradusių amžino poilsio vietą – tai tu smarkiai klysti. Velniai rautų, aš žmogus, mažiuk: ir matau, kaip jie visi blaškosi, atsitrenkdami vienas į kitą, ir krenta į bedugnę, užsimuša į žemesnius lygmenis. Tačiau tas pragaras truks tik parą, ne ilgiau. Po paros beveik nieko nebeliks.

– Daugelis išmirs namie, iš bado.

– Tokių bus mažai. Tu pakeisi bloką anksti rytą, kada beveik visi bus ne namie. Tai apgalvota. Niekas iš jų iki namų nenusigaus. Orientatoriai nukreips juos į mirtį. Mirtis baisi, vaikine, kai apie ją kalba, kada ją aprašinėja. O žmogui, kuris nukrenta į prarają, – tai viena ar dvi sekundės: jis net nesupras. Jis nieko nemato.

– Kokią turime teisę atimti jiems gyvybę?

– O kokią turi teisę egzistuoti pasaulis, pagrįstas melu, pasaulis, kuriame išniekinta tiesa, grožis? Užteks postringauti, – Oksas skaudžiai suspaudė jam petį. – Aš irgi ten turiu dukterį.

– Jūs? – nustebo Gabras.

– Taip. Ir dukterį, ir dar kai ką. Ir visi, kas dėmėje, – kažką ten turi. Jei jie gyventų amžinai – aš galbūt jausčiausi nusikaltėlis. Bet jie mirtingi, ir jų gyvenimai – mano artimųjų gyvenimai – akimirksnį trunkantys. Rytoj jie bus tokiais pat skeletų kalnais.

– Ką jūs kalbate?

– Vaikine – tiesą reikia pasakyti iki galo. Sutrumpinti akimirką – tai beveik niekis: jei ant kitos svarstyklių lėkštelės padedi didžiausią iš tikslų. Iš kur žinai, kad žmogus, kuris užsimuš rytoj, nė nesupratęs kas čia dedasi, – poryt nebūtų kankinamai vadavęsis sava mirtimi, prakeikdamas viską pasaulyje? Kur tada gėris, o kur blogis? Tu suteiki skausmo – gerai. O ką suteikia natūrali mirtis? Koks žmogui skirtumas – kas sukels jo skausmą: įsikiši tu ar ne – mirtis

vis tiek neišvengiama, ji ateis. Tu neatneši nelaimės, o tik priartini ją – o galbūt ir palengvini, velniai rautų.

Gabras pažvelgė į senio veidą: Oksas buvo aukštesnis ir jo veidą, apaugusį trumpai kirpta žila barzda, Gabras matė iš apačios – įsitempusį, valingą, su nevilties raukšlelėmis lūpų kampučiuose.

– Jūs pasakėte, kad kitoje lėkštelėje – didžiausias iš tikslų.

– Taip.

– O iš kur mes žinome, koks tikslas didžiausias?

– Tas žinojimas paprasčiausiai duotas, – pasakė Oksas. – Jūra, dangus, saulė, paukščiai, miškai, debesys – aš visa tai spėjau pamatyti savo akimis. Ir tada supratau, kad visa, kas prie to nedera, kas nuo to atskirta, egzistuoja už jo ribų ir yra priešiška, – neturi egzistuoti. Tai pūlinys sveikame kūne. Megapolis – tai šlykštus dvokiantis pūlinys, ir jis turi būti pašalintas. O kai šalini pūlinį – visada patiri pasišlykštėjimą: taip pat ir savimi. Bet kam chirurgas tai daro? Mes, vaikine, tokie chirurgai. Neįmanoma daugiau kęsti pasityčiojimo iš tiesos, grožio, laisvės. Žmonės, jei jie turi teisę egzistuoti, – neturi priminti aklų kaliausių. Jie neturi būti avinų banda.

– Sraigtaplanas paruoštas, generole!

Gabras atsisuko ir pamatė bėgantį vyrą su šalmu.

– O jūsų gyvenimas? – kažkodėl paklausė Gabras. – Ką reiškia jūsų gyvenimas?

– Aš neturiu gyvenimo, – pasakė Oksas, išsiimdamas iš kišenės kažkokį daiktą. – Aš lavonas. Aš jau seniai lavonas.

Motina

Kažkas krutėjo kampe, beveik neįžvelgiamas: o Gabrui truks plyš reikėjo matyti. Jis jau negalėjo ir nemokėjo būti tamsoje – bendrauti nematydamas. Jei anksčiau jis bijojo žiūrėti, bijojo tiesos –

tai dabar jis ne mažiau bijojo jos netekti. Dabar, kada jis prarado ankstesnį gyvenimą – visus tuos jausmus, mintis, kurie palaikė jį kadaise – dabar jis galėjo kvėpuoti tik tiesa: nuolat, kas akimirką ją pažindamas. Kai tik jis atsidurdavo tamsoje ir tiesa – siaubinga, sukrečianti, bet tiesa – pranykdavo, – iškart ištikdavo krizė: ir jis blaškydavosi, nežinodamas, ko griebtis. Dabar regėjimas jam pasidarė vienintelis išsigelbėjimas, ta vienintele platforma, ant kurios užsiropštęs jis dar galėjo iškęsti tai, ką žinojo. Tik patirdamas apnuogintą tiesą – jis dar galėjo iškęsti savo išskirtinumą, savo vienatvę.

Būtybė kampe pagaliau išsilaisvino iš skarmalų ir, keisčiausia, ėmė ne eiti, o ropoti prie jo: keturiomis. Ir jis, pats ją pašaukęs, – traukėsi atgal, kol atsirėmė į sieną prie durų. Kažkoks silpnas atspindys vis dėlto pateko čionai iš koridoriaus.

– Atėjai, pagaliau, – ištarė būtybė.

– Taip, – atsakė Gabras, negalėdamas atitraukti žvilgsnio nuo skarmalų krūvos, krutančios prie jo kojų. – O tu nesidžiaugi?

– Ir ką gi – vedei tą besmegenę?

– Ji ne besmegenė, mama.

– Ji isterikė! Aš jos nekenčiu.

– Nekalbėkim apie tai, mama. Tu sergi?

– Iš kur ištraukei?

– Aš... man pasirodė, tu...

– Na, kas?

– Tau sunku judėti?

– Aš šiek tiek nusilpau. Bet aš... aš judu taip, kaip noriu. Be to – iš kur ištraukei, kad aš blogai judu? O tu kaip judi?

– Dviem kojom, aišku, – tyliai ištarė Gabras.

– O aš, tavo nuomone – kaip? Aš taip pat stoviu prieš tave ant dviejų kojų.

– Taip... žinoma, – atsakė Gabras. – O kur tavo vyras?

– Jis grįš, netrukus. Tai tu vedei besmegenę?

– Prašau nevadinti jos taip.

– O ji kaip mane pavadino? Pameni, ką ji man pasakė tada?

– Ne.

– Ji pasakė: „Jūs kvaila mamulė – Gabras mano, o ne jūsų. Ir apskritai jūs jam ne motina."

– Mama...

– Taip, žinau, aš bloga motina, – sujudėjusi prie jo kojų ėmė rypuoti būtybė: ir jos balsas vos girdėjosi iš ten, iš skarmalų krūvos. – Man nereikėjo tavęs palikti tėvui. Bet taip nusprendė Kvadrato Taryba. Aš pirmoji buvau neištikima – o tai atima teises. Bet aš negalėjau gyventi su tavo tėvu, aš mylėjau Pinčą.

– O kur Oel?

– Ji irgi grįš, vėliau. Kai mirė tavo pamotė – norėjau tave pasiimti. Nueiti pas tavo tėvą ir pasakyti, kad jis parašytų atleidžiamąjį laišką. Vis viena nuo ryto iki vakaro jis sėdėdavo Ministerijoje, o tu jam buvai reikalingas tik iš pradžių – kad man kažką įrodytų ir kad laikytųsi taisyklių.

– Nežinau, – pasakė Gabras. – Man atrodo, tėvas – jis...

– Kam apie jį kalbėti, – būtybė dabar gulėjo prie durų nejudėdama. – Jo jau nebėra. O tada... tada aš nenuėjau pas jį: pati nežinau kodėl. Gimė Oel – ir Pinčas šalia. Ir buvo taip gera – trise. Tai siaubinga, bet aš... aš bijojau, kad kažkas sugrius. Norėjau, kad tu būtum šalia, bet...

Būtybė prie kojų vos pastebimai krūpčiojo.

– Kas tau? Tau šalta?

– Nieko. Nemanyk, kad visai tave pamiršau.

– Mama, – Gabras pasilenkė, paskui pritūpė šalia. – Aš...

– Viskas taip kvailai išėjo, – sklido lyg iš gilumos prislopintas balsas. – Visas gyvenimas kvailas.

– Nereikia. Viskas gerai.

Jis kalbėjo kažkokius *reikalingus* žodžius: bet jautė juos ne iki galo. Jis net nesuprato, kodėl atėjo čionai, į tą bunkerį.

– Nori, pagirdysiu tave organiniu gėrimu?

Ir – nelaukdama atsakymo – būtybė nuropojo į olos gilumą.

– Ne, ne! Nereikia, girdi?

Jis išsigando tamsos – baisios tamsos, į kurią reikėjo pasinerti. Ten, virtuvėje, tvyrojo visiškas patamsis.

Būtybė sustingo dvejodama.

– Kas tau? – paklausė ji užjaučiamai. – Tu toks nervingas. Kažkas nutiko?

– Taip, mama.

– Kažkas bloga?

– Taip, labai.

– Tu susirgai?

– Ne, blogiau. Tu nesuprasi.

Skudurų krūva pasisuko ir ėmė ropoti jo link.

– Aš noriu žinoti.

– Aš nežinau, ką man daryti, – Gabras sėdėjo atsirėmęs nugara į šaltą sieną. – Aš visiškai sutrikęs.

– Kas nutiko? Kalbėk. Aš tai jau tikrai mokėsiu tau patarti.

– Ne, mama, ne, – palingavo galvą Gabras: jis pirmąkart per daugelį dienų pasijuto silpnas. Ir akimirką jam net pasirodė, kad motina vėl visagalė, kaip vaikystėje – ir viskas savaime išsispręs: vos tik jis papasakos. Ji motina – ir ji patikės juo – o tai jau daug: jei patikės – tai galės ir kažką patarti: galės. – Aš ėmiau matyti, mama. „Matyti" – tai panašu kaip girdėti, tik akimis.

Būtybė net nekrustelėjo.

– Tu girdi mane?

– Taip, – atsakė būtybė.

– Aš štai dabar sėdžiu šalia tavęs – ir matau tave. Tave ir tavo butą, ir matau visas gatves, visą megapolį. Ir tai taip baisu: baisu, nes visa tai tiesa.

– Kas tiesa?

– Kad tu... kad tu visa skarmaluota ir... ropoji, keturiomis.

– Iš kur... iš kur tu žinai? – jos balse nuskambėjo nuostaba ir baimė.

– Aš matau, mama. Atpažįstu tave tik iš balso, o pati tu... – jam pritrūko oro. – Tu man svetima – pažįstu tavo balsą, bet ne tavo išvaizdą.

– Na taip, aš svetima, aš tau svetima – aš visada buvau svetima.

– Ne, tu nesupratai.

– Aš viską supratau. Ir tu niekini mane, kad nesigėdžiu ropoti. Bet aš... aš pavargstu vaikščiodama. Rytą ėjau į eksploatacijos kabinetą, paskui į Kvadrato Tarybos aktyvistų grupę, paskui rengiausi rytdienos susirinkimui, bibliotekoje. Jei tik žinotum, kaip pavargau.

– O kam tau tai?

– Aš be to negaliu. Man tai svarbu – tu juk skaitai laikraščius?

– Ne, – nutraukė ją Gabras. – Aš dabar neskaitau laikraščių.

– Kodėl?

– Ten gyvenama pasauliu, kuris... Aš irgi anksčiau juo gyvenau. Jis labai siauras, supranti? Yra dar kitas pasaulis, ne laikraštinis – jūra, miškai, tolimoji erdvė. Visiškai kitas pasaulis. Aš jį matau.

– Bet juk reikia kažką skaityti. Aš daugiausia skaitau „Kvadrato naujienas“ ir „Penki šimtai dešimtosios gatvės aidai“. Bent jau perskaitau nuo a iki z.

– Mama, mes ne apie tai šnekėjome, – pasakė Gabras. – Ir man jau reikia eiti.

– Taip taip.

Ji, atrodo, sumišo: iš pradžių tokia valinga, pikta.

– Mama, – pasakė Gabras. – Galbūt matau tave paskutinį kartą.

– Nesupratau...

– Noriu, kad išklausytum – nesvarbu, suprasi ar ne, bet išklausyk. Man davė užduotį – siaubingą užduotį: sustabdyti megapolį. Valstybinis Susivienijimas išnyks, supranti? Ir tu, ir visi išnyks – viskas. Jaučiu, kad mane seka iš abiejų pusių: vieni nori mane apakinti, atimti tiesą, o antri – nori paskatinti mane tam žingsniui.

– Kokiam žingsniui?

– Aš juk tau sakiau – sustabdyti viską, viską sumaišyti. Ne, kam aš tau tai sakau? Nebegaliu daugiau, nebegaliu.

Gabras verkė, prigludęs skruostu prie šalto metalo.

– Nusiramink, sūneli.

– Mama, jie mane apakins, – ištarė jis pro ašaras. – Aš jau bijau tamsos. Aš bijau net su tavimi nueiti į virtuvę – man baisu. Aš noriu matyti. Noriu. O jie nugramzdins mane į tamsą visiems laikams. O jei pabandysiu pabėgti iš megapolio – jie mane tučtuojau suseks lokatoriais ir vis tiek pagaus ir apakins. Aš galiu išsigelbėti tik perregimoje dėmėje – tai toli už megapolio, ten gyvena žmonės, kurie kadaise matė, akimis... Bet ten... Ten man nėra vietos – jie iš ten mane išstūmė čionai: kad jiems padėčiau sustabdyti megapolį. Ir man... kas man lieka?

Stojo tyla. Kada, po penkių minučių, šiek tiek aprimęs, Gabras nusišluostė akis ir pažvelgė prieš save, – jis pamatė, kad būtybė nepajudėjo iš vietos: gulėjo išsitiesus ant grindų.

Praslinko dar minutė.

– Aš nieko nesupratau, – išgirdo jis pagaliau balsą. – Apie ką tu?

– Mama! – jis neištvėrė, prisislinko prie jos, čiupo už kaulėtų pečių. – Mes kabome ore – po mumis nėra tikros dirvos! Girdi? Ir aplinkui vamzdžiai, sijos, laidai. Ir visi akli, visi – aklųjų pasaulis! Ir tu akla, mama. Mes visi prakeikti. Visi prakeikti ir nelaimingi!

– Nepurtyk manęs, – pasakė būtybė. – Ir liaukis.

Gabras paleido jos pečius.

– Iš kur ištraukei, kad aš nelaiminga?

– Tu savęs nematai!

– Nesuprantu, apie ką kalbi.

– Aš eisiu.

– Palauk, noriu tau pasakyti: nemanyk, jei aš gailiuosi, kad viskas taip kvailai susiklostė, tai esu nelaiminga. Ne, aš buvau laimin-

ga. Kada tu gimei, paskui, kada sutikau Pinčą ir kada gimė Oel. Ir dabar ne viskas taip blogai: greitai grįš Oel ir Pinčas – ir mes gersime rūgštų organinį gėrimą. Aš ten įlašinsiu du lašelius barilio rūgšties – tu juk turi prisiminti, kaip aš...

– Mama, prašau tavęs, nereikia.

– Ko nereikia? Tu irgi pasilik – pasėdėsi su mumis. Jie tavimi apsidžiaugs, ypač Oel. Ji juk tau sesuo.

– Mama... Aš... Aš arba žūsiu, arba... kaip man tvanku! Kaip aš čia dūstu!

– Čia visai netvanku – durys atidarytos visą dieną.

– Aš jau žuvęs. Žuvęs šiam gyvenimui.

Vietoj atsako – tyla.

– Štai ką: tau paprasčiausiai reikia vesti, – išgirdo jis pagaliau balsą. – Vesi – ir visus tavo nervus kaip ranka nuims. Kad ir tą besmegenę.

Iš Čizo Dilko eilėraščių rinkinio „Artimas tolis“

Leidimo laikas – pirmasis IX skaičiavimo ketvirtis.
Centrinis archyvas. Inventoriaus numeris 19-KL-41215.
Dėžė Nr. 14421596. Vienas egzempliorius. Tiražas sunaikintas.
Išnešti iš specialiojo fondo ir kopijuoti draudžiama.

Primirštoje ilgesingoje dainoje prisiminsi save: o Dieve, kas tai? Išplėtęs akeles, prisiminsi save.

Išsipūtę burių sijonai, lėktuvų žuvėdros, perrėžiančios sparnais, nevilties šūksniais saulėtą padangę. Mirtingi žmonės simbolinėmis maudymosi kelnaitėmis. Beribis dangus ir dar kažkas. Šiltas bangos atodūsis atsitrenks į langą ir tu pravirksi dėl tolimos meilės. Dėl nesugrįžtančio laiko pravirksi, prakeikdamas. Ką? Ką?

Paskui išplėši drauge su vinute radijo imtuvą ir trypsi jį iš visų

jėgų: še tau, še tau! Ir nuneši į šiukšlių vamzdį, ir dar tris dienas vaikščiosi priblokštas.

Kol pamirši save.

Pamirštojo ilgesingoje dainoje tu vėl prisiminsi save ir nesuprasi: kam reikia tave kankinti? Kam? Kam?

Žiedas / I /

Jis pastebėjo juos iš toli – jie artėjo iš trijų pusių, su paieškos indikatoriais rankose. Ir trys antenos, nukreiptos į jo pusę, artėjo, grasindamos persmeigti kiaurai.

Gabras buvo tik išėjęs iš motinos: jis nepažino to kvadrato. Ir nežinojo, kas ten, už geležinio namo kampo.

Apsidairęs aplinkui, jis žengė vieno jų link: tas, su ausinėmis, išgirdęs stiprėjantį signalą, sustingo sutrikęs. Tą pačią akimirką kažkam sukomandavus kiti du puolė prie trečiojo. To ir tikėjosi Gabras. Jis šoko į laisvą erdvę, perbėgo, nekreipdamas dėmesio į alfa spindulius, ant kontrolinio takelio ir pasileido juo kiek turėdamas jėgų. Čia jam niekas netrukdė.

Užbėgęs už namo kampo, jis vėl apsižvalgė ir, pamatęs besisukančią akustinio švyturio galvą virš pneumostoties bunkerio, – nubėgo tenai.

Tačiau netrukus Gabras priekyje pastebėjo žmones su šalmais. Jie stovėjo jo kelyje – su įtaisais rankose, lygia linija, palenkę galvas. O už nugaros girdėjo bėgančiųjų kojų trepsėjimą. Dar sekundė – ir kažkokia keista grupė pasirodė iš už kampo. Kaipgi jie bėga? Neatsitrenkdami į sienas?!

Įsižiūrėjęs Gabras pamatė ant jų galvų šalmus su antenomis ir suprato, kad juos dabar valdo centrinė orientacinė stotis: jis buvo girdėjęs apie šiuos šalmus, juos panaudodavo ekstremaliais atvejais, gaisrų metu.

Negalima buvo delsti nė minutės. Siauras praėjimas tarp namų neleido šmurkštelėti pro bėgančiuosius. O nusigauti iki pneumostoties – neverta ir galvoti: be to, ten jie turbūt seniai užblokavo jo vardinį kodą.

Liko tik neutrali juosta šalia ir barjeras.

Gabras pažvelgė į viršų – į virš galvos skriejančius magnetinius blokus. Ir ten, kairėje, toli už barjero, už bedugnės, vos įžiūrimas bolavo kitas to paties lygmens kvadratas.

Gabras puolė prie barjero – ir tą pačią akimirką žmonės su šalmais šoko jo pusėn: į alfa spindulių srauto šauksmą. Gabras peržengė barjerą ir koja atsistojo ant geležinio kolonos išsikišimo. Apačioje, šimtų metrų gilumoje, – metaliniai kito lygmens namų stogai.

– Čionai! Čionai! – išgirdo jis balsus.

Geležinė sija buvo visai šalia, Gabras atsigulė ant jos ir nušliaužė – po perdanga.

O tuo metu oras prisipildė priskrendančių sraigtaplanų gaudesio.

Iš laikraščio „Valstybinio Susivienijimo balsas“

X-406-A5 kvadrato trečiosios tiksliųjų prietaisų gamyklos mechanikų iniciatyva

Per minutę atlikti šešias operacijas vietoj penkių – tokią iniciatyvą iškėlė Zigro Alko mechanikų skyrius. Įmonės Valstybinis Įgaliotinis mūsų korespondentui pranešė, kad Zigras Alkas štai jau pusė amžiaus atiduoda savo jėgas Valstybiniam Susivienijimui, vadinasi – ir mums visiems. Jis išaugino ir išauklėjo savęs vertą pamainą, du sūnus, trečiojo ir ketvirtojo lygio meistrus, kurie žada aplenkti tėvą jau kitą trečdalį.

Kaip pavyksta Zigro Alko dinastijai pasiekti tokių įspūdingų rezultatų? Mūsų straipsnio herojai to neslepia: jie pradėjo dirbti grei-

čiau uolių kinetikos pratybų dėka. Tobulinimosi Namų rengiamuose užsiėmimuose Zigras Alkas ir jo sūnūs pasiekė įspūdingo judesių tikslumo. Jų jėgų ekonomijos koeficientas vidutiniškai yra 20,3. Kone ketvirčio nereikalingų judesių pavyko atsisakyti laikantis Valstybinio Susivienijimo Gamybinių disciplinų akademijos Kinetoskopijos Instituto Mokymo centro rekomendacijų. Jau kuris laikas visas X-406-A5 kvadrato trečiosios tiksliųjų prietaisų gamyklos mechanikų skyrius ėmė lankyti kinetikos kursus. Daugelio jų vardai jau skamba rytais gamyklos garbingojo girdimumo zonoje.

Dobras Tikas

Apie rinkimus į kvadratų ketvirčius

Rinkimai į kvadratų ketvirčius – svarbus įvykis kiekvieno Valstybinio Susivienijimo piliečio gyvenime. Pasirengimas jiems intensyviai vyksta visuose regioninių Pasitarimų pilietiniuose komitetuose. Dėl to kyla nemažai problemų bei klausimų. Vieną iš jų mes ir norėtume aptarti.

Ne paslaptis, kad pastaruoju metu visuomenėje pradėtos skleisti mintys neva pirmųjų žemiau stovinčiųjų, bet ne pačių pirmininkų, rinkimai neatitinka demokratijos idealų. Bent jau mūsų spauda yra demokratiška, todėl mes sau suteikėme malonumą tokį klausimą užduoti Valstybės Pasitarimo Pirmajam Žemiau stovinčiam sekretoriui Biolui Arkui. Štai ką mums atsakė gerbiamas Biolas Arkas:

– Jūs labai gerai padarėte, jog atkreipėte dėmesį į eilinių gyventojų abejones ir mintis. Mintys užgimsta nuolatos, jos negali neužgimti, ir svarbu, kad žmonės ne spėliotų dėl vieno ar kito dalyko, o suprastų, kas ir kodėl vyksta. Jūs visiškai teisingai pastebėjote, kad štai jau daug skaičiavimų pas mus vyksta ne pačių Pirmininkų, o Pirmųjų ir taip toliau Žemiau stovinčiųjų rinkimai.

Tai kodėl gi mes nerenkame Pirmininkų? Klausimas teisėtas ir į jį reikia atsakyti, o ne nutylėti.

Toliau gerbiamasis padėjėjas pasakė:

– Kas yra Valstybinis Susivienijimas? Tai sudėtingiausia sistema, kurioje sėkmingai egzistuoja milijonai žmonių. Jame yra daugybė statinių, technikos, elektronikos ir t. t. Tą sudėtingiausią sistemą kiekviename lygmenyje valdo Pirmininkas. Ne vienas, žinoma: bet valdžios svertai turi būti vienose „aukščiau stovinčiojo" rankose. Pakanka įsivaizduoti du ar tris žmones, kurių kiekvienas spaudžia į savo pusę „savo" svertą – ir štai jums galas viskam. Sustos pneumotraukiniai, į namus įsirėš sraigtaplanai, nuo bėgių nulėks magnetiniai blokai. Mes visi iškart žūsime.

Dabar paklauskime savęs: kas per žmogus turi būti tas, kurio rankose sutelktas ketvirčio valdymas, ką jau kalbėti apie kvadratą arba apie patį Valstybinį Susivienijimą? Jeigu mes, be atodairos siekdami, kaip kai kurie sako, „demokratijos idealų", imsime rinkti ir Pirmininkus – tuomet atsiras teorinė galimybė, kad visiškai teisėtai į šį postą bus išrinktas neaišku kas: jūsų, dovanokit, puskvailis kaimynas arba šiaip jokių sampratų neturintis žmogus. Kas gi nutiks jūsų ketvirčiui, jūsų kvadratui, visam Valstybiniam Susivienijimui, kai tas „tesėtai išrinktas" žmogus sės prie Centrinio Valdymo pulto?

Kaip matome, tam tikri apribojimai, numatyti mūsų Konstitucijoje, nėra priešiško nusistatymo prieš demokratiją pasekmė. Jų priežastis yra kita ir suprantama kiekvienam blaiviai mąstančiam žmogui: techninio sudėtingumo lygis, kurio pasiekėme (ir kurio dėka visi palaimingai gyvename komforto sąlygomis) – reikalauja aukščiausios kvalifikacijos ir atsakomybės. Ar gali kiekvienas pilietis atskirai nuspręsti, ar pretendentas į Pirmininko postą turi specialiųjų žinių ir kokios jo moralinės nuostatos? Tai neįmanoma. Kad tai padarytum – reikia žmogų pažinti asmeniškai: nuodugniai žinoti, kas jis ir koks jis, – jo gyvenimą, jo fizinę ir psichologinę

būklę ir t. t. Visa tai geba nustatyti tik specialios įstaigos, tarp kurių visiems mums žinomas Vadovaujančio Korpuso Biuras, taip pat Valstybinės Ekspertizės Institutas. Ir, žinoma, Ilgaamžių, turinčių didžiulę gyvenimišką patirtį, Pasitarimas.

Baigdamas noriu dar kartą priminti, kad Aukščiausiasis Valstybinis Pasitarimas neturi kito tikslo kaip užtikrinti sėkmingą megapolio funkcionavimą. Jei ir nepavyksta iki galo įgyvendinti demokratinių idealų – tai priežastis yra kova už aukščiausius interesus, nuo kurių priklauso kiekvieno mūsų asmeninė gerovė, o ne kažkokia absurdiška nemeilė demokratijai. Mes visi mylime laisvę – ir visa mūsų technika dirba jai: mes vaikštome be mechaninių palydovų, mes laisvai keičiame artimąją erdvę, sėdę į pneumotraukinį ar sraigtaplaną. Ir visiems mums pirmiausia reikia valgyti, nesušalti, gyventi. Mums svarbu, kad amžinai egzistuotų orientatoriai ir akustiniai švyturiai, be kurių esame bejėgiai. Maistas ir gėrimai turi mus pasiekti laiku, o pėsčiųjų takeliai bulvaruose neturi sustoti. Tai nejaugi mes visu tuo rizikuosime – tik tam, kad apgintume savo teisę rinkti Pirmininkais „ką tik panorėsim"? Padaryti tokį itin svarbų dalyką, kaip aprūpinimas būtiniausiais dalykais, priklausomą nuo, dovanokite, nekontroliuojamų minios ambicijų, – tikra beprotybė.

Bet maža to: pagal Konstituciją, jei pusė gyventojų pasisakys už Centrinės Apklausos būtinumą, – ji, žinoma, bus atlikta. Ir jei remiantis ta apklausa bus nuspręsta numoti ranka į egzistencijos pagrindus, tačiau patenkinti „visiškos demokratijos poreikį" – tada visuomenės valia bus išpildyta. Jei milijonai panorės rizikuoti savo ir artimųjų gyvenimais – tai ką jau padarysi... Man regis, buvau nuoširdus, išdėstydamas savo požiūrį. Jo, kiek galiu spręsti, laikosi ir Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo dauguma.

Mūsų korespondentas padėkojo gerbiamam Pirmajam Žemiau stovinčiam sekretoriui už išsamų paaiškinimą.

Naja Bolz

Naujasis batų šildytuvas

Praktinės termostatikos laboratorijoje buvo sumontuotas naujas rudeninės ir žieminės avalynės šildytuvų tipas. Kaip žinome, mūsų pramonės išleidžiami šildytuvai iš esmės yra šildikliai, montuojami prie pado ir kaupiantys šiltą orą bato viduje.

Naujas išradimas veikia visai kitu principu. Avalynė gaminama iš specialaus šilumai pralaidaus plastiko, kuris įšyla iki žmogaus kūno temperatūros. Norint išvengti energijos nutekėjimo, batas iš viršaus aptraukiamas izoliacine plėvele. Šildytuvą „Termostatas-215 K" maitina du elektroniniai blokai, paslėpti pade. Skirtingai negu įprasti šildytuvai, jis sunaudoja mažiau energijos, yra tylus, o svarbiausia – vienodai šildo visą padą. Dabar žodį turi tarti avalynės pramonės įmonės.

Vorsas Ojaras

Iš Gabro dienoraščio

Nenoriu nieko – nieko žudyti, ir kad manęs niekas neliestų. Siaubingiausia, kad ieškau ir neberandu savo vietos. Tai baisu, bet dabar galutinai suvokiau, kad nebegalėsiu gyventi megapolyje: nuo ryto iki vakaro vaikštinėju gatvėmis, užeinu į namus, kavines, filmų sales, į aerostotis – viskas svetima, viskas! Ir artimųjų nebėra – ieškau jų, bet jų nėra.

Dabar rašau tuos žodžius vienoje kavinėje: rašau ir klausausi, apie ką aplinkui kalba. Kodėl viskas taip svetima, tolima? Gailestis šiems žmonėms manyje sumišęs su kažkokia nevalinga panieka. Jie nekalti, kad akli, o aš? Argi aš kaltas, kad matau?

Kada klausiu savęs – o ko man dar norisi, dėl ko dar galėčiau gyventi – aš vis dėlto surandu siaurutį išėjimą: ten, tunelio gale, – lengvumas, geidžiamas lengvumas, geidžiama laimė. Taip, tai to-

limoji erdvė. Aš numiriau, jau numiriau: esu toks pat lavonas kaip ir Oksas Niurpas. Dabar patyriau, kam jiems visiems šita idėja, kuriai tarnauja, kuriai tarnavo jų pirmtakai. Patyriau savo paties kailiu, savo jausmais. Jiems, vėl apakusiems, nėra į ką įsitverti: jų tikslas – vienintelis dalykas, kam jie dar gali save atiduoti, negyvendami Valstybinio Susivienijimo gyvenimu.

Bet aš kol kas matau. Ir man lieka siaurutis koridorius, vedantis prie naujos prasmės, į kurią, tai jaučiu, galiu įsitverti. *Eiti į pasaulį* – štai antrasis gyvenimas: eiti, išeiti – ir žiūrėti aplinkui, žiūrėti – gerti į save tylą, bangas, besislepiantį *didžiulį, apvalų*. Eiti *vis toliau*. *O kas* ten? Kas toliau? Galbūt – ten kiti žmonės, miškai, kalnai, kitokios šypsenos, nepažįstami gyvenimai, papročiai. *Kur pasaulio pabaiga*? Eiti į tolį – tai vienintelis išsigelbėjimas.

Dabar sėdžiu purviname bunkeryje, tarp skarmaluotų šešėlių, kalbančių apie pasitarimus, filmogramas, kaimynų šeimas. Noriu pamiršti visą tai kaip košmarišką sapną. Iš pradžių buvo skausminga atitolti – iš pradžių buvo siaubas, o paskui skausmas: ir aš veržiausi atgal – pas Lioz, pažįstamus, artimuosius. Bet aš atsimušiau į tokią sieną, tokį žiaurų nesupratimą, kad dabar artimieji liovėsi buvę artimaisiais. Niekaip negaliu įveikti to susvetimėjimo jausmo.

Todėl man lieka arba pakelti prieš save ranką, nes aš lavonas, arba – surasti save naują, visiškai naują, nesusijusį su senuoju gyvenimu: trečio kelio paprasčiausiai nėra. Mano senojo „aš“ vietoje – skylė: joje kaukia tuštuma, kurios neįmanoma ištverti.

Jei išeisiu toli toli – galbūt dar išsigelbėsiu. Galbūt pažinsiu kažką visiškai naujo, tapsiu kitu. Kitu žmogumi. Jaučiu savyje tą žmogų – bet megapolyje jis neužgims, neišvys pasaulio.

Okso kelias man netinka: jei mane apakins – siauras koridorius į laimę, į naują laimę, nepanašią į aklųjų laimę, – tas koridorius išnyks. Ir tada, norėdamas egzistuoti, turėsiu užsidegti Okso idėja – ir tarnauti jai ir jam perregimoje dėmėje. Bet aš nepajėgsiu! Aš tai

jaučiu: tai ne man. Manyje nėra ir nebus tiek pykčio: ne, aš tuomet paprasčiausiai nusižudysiu.

Aš neturiu pakliūti į Kontrolės ministerijos žmonių rankas, antraip viskas baigta. Man reikia pasprukti – ir nuo Kontrolės ministerijos, ir nuo Okso. Bėgti! Reikia surasti kažkokią išeitį.

Iš kur Oksas sužinojo, kad manęs nespėjo apakinti? Nejaugi Nija – ji vis dėlto buvo jo agentė? Kodėl nėra nė vieno, kas būtų su manimi, o ne prieš mane?

Mano kišenėje guli tas blokas. Jie laukia, jie skubina mane. Dar šiek tiek, ir aš susitiksiu su tuo žmogumi: ir tada viskas. Bijau vieno: jei tai padarysiu – ten, toli toli, negalėsiu būti laimingas.

Iš Čizo Dilko eilėraščių rinkinio „Artimas tolis“

Leidimo laikas – pirmasis IX skaičiavimo ketvirtis. Centrinis archyvas. Inventoriaus numeris 19-KL-41215. Dėžė Nr. 14421596. Vienas egzempliorius. Tiražas sunaikintas. Išnešti iš specialiojo fondo ir kopijuoti draudžiama.

Tu sudavei man per petį. Tai aš. Tu nusišypsojai. Tai aš. Tu, paprašęs manęs pagalbos. Tai aš. Tu, pabučiavusi mane į krūtinę. Tai aš. Tu, išvadinęs mane purvina kale, – tai aš. Tu, pakėlęs mane. Tai aš. Tu, pavergęs mane. Tai aš. Tu, linguojanti klubus. Tai aš. Tu, sugriovęs mano likimą. Tai aš. Kažkodėl jie ištatuiruodavo tirono ūselius po kairiuoju speneliu. Kad jis girdėtų, kaip plyšta širdys. Kaip dainavo vienas poetas, sudėjęs lūpas vamzdeliu. Paskui dar – jūs, prisilietę šilta rankos šildykle, ne, ne jūsų, plaučių oru, žodžiu ar žvilgsniu. Ach, brangieji. Tai aš. Spjaudę į mane. Tai aš. Sukandžioję mane visą iš pykčio. Tai aš. Išrengę mane, išbučiavę visą mane iš meilės, tarsi manęs nebūtų. Tai aš. Visa tai aš, ne kitaip.

Lioz / IV /

Ji pasirodė geležinių durų angoje – su kažkokiu apsiaustu, su rankine rankoje, susilenkusi, kaip ir visi. Akimirką pastovėjo ir patraukė penumostoties link.

Gabras nesislėpdamas ją stebėjo – juk niekas negalėjo to matyti. Jis nusprendė sėsti paskui ją į pneumotraukinį ir nuvažiuoti kartu iki jos universiteto.

Jis visą laiką sekė paskui ją dešimties metrų atstumu: nė kiek nesibijodamas, kad bus pastebėtas. Ir vagone atsisėdo per du krėslus. Tylėdamas kentė tamsą, kol ekspresas sustojo, ir išbėgo paskui Lioz į pusiau apšviestą pneumostoties bunkerį: ryški dienos šviesa krito iš viršaus, per skyles lubose.

Iškart už pneumostoties dunksojo virtinė kažkokių pastatų, pro kuriuos reikėjo praeiti, norint patekti į universitetą.

Studentai skubėjo į paskaitas, tiksliai orientuodamiesi į aukštai virš universitetinių bunkerių besisukantį akustinį švyturį.

Gabras užbėgo iš priekio ir pasislėpė viename iš pastatų. Čia buvo kažkokie sandėliai, ant durų kabojo elektroninės spynos. Sandėliai driekėsi skersai ir išilgai, iki pačios kontrolinės juostos, kurią galėjai įžvelgti tarp pastatų tolumoje.

Lioz nespėjo nė surikti, kai Gabras, užspaudęs jai burną, ant rankų nusinešė į sandėlių labirintą. Už vieno jų, kampe, jis nuleido Lioz ant žemės ir atsisėdo greta.

Lioz – apgailėtina būtybė, apsivilkusi kažką panašaus į maišą, su netvarkingai ant veido krentančiais plaukais, – visa drebėjo. Jos akys buvo užmerktos.

– Lio, – pasakė Gabras. – Lio, tai aš, ko gi tu? Man reikia su tavimi pasikalbėti.

Ji nieko neatsakė: jos rankos ir kojos drebėjo.

– Na, liaukis, girdi? – pasakė Gabras. – Kam mane gąsdini?

Užuot atsakiusi, būtybė ėmė dar labiau drebėti.

– Tu bijai manęs? Tai juk aš, tavo Gabras. Tu juk žinai, kad nieko tau nepadarysiu. Aš negalėjau kitaip... Tu manęs vengi, o tavo tėvai man sako, kad kažkur išvažiavai. Turbūt tai mūsų paskutinis susitikimas.

– Ne, ne, – ėmė virkauti būtybė, gailiai perkreipusi pilką neišvaizdų veiduką. – Nežudyk manęs.

– Lioz, liaukis! – įširdo Gabras. – Ką čia paistai? Jei būčiau norėjęs tave nužudyti – man nereikėtų tavęs temptis čionai. Ko tu visa taip įsitempei?

– Man baisu.

Gabras ištiesė ranką – norėjo paglostyti: bet būtybė atšoko nuo jo – kaip nuo elektros laido.

– Čia dabar, kas yra? – pasakė priblokštas Gabras. – Kas tave taip prigąsdino? Liaukis manęs bijojusi, girdi? Tu dar mane myli?

– Tu ligonis, – sukūkčiojo būtybė. – Tu baisus ligonis.

– Koks aš ligonis. Liaukis paisčius nesąmones, – tvirtai pasakė Gabras. – Aš matau pasaulį.

– Neįmanoma matyti pasaulio, – pasakė būtybė.

– Bet aš jį matau.

– Tai neįmanoma.

– Iš kur tu žinai, ką reiškia „matyti pasaulį"?

– Man paaiškino.

– Kas?

Tyla.

– Na gerai, paklausyk manęs įdėmiai, – pasakė Gabras. – Tu dar pameni pasimatymus prie orientatoriaus?

– Taip.

– O dvi savaites Poilsio Kvadrate? Kaip tu sakei man: „Aš tavo, Gabrai. Aš seniai jau tavo." Lio...

– Nereikia... aš viską pamenu. Viską. Aš nieko nepamiršau. Aš amžinai prisiminsiu.

– Tai kodėl gi tu tuomet... Nejaugi tai buvau ne aš?

– Aš myliu tave anąjį, – pasakė Lioz. – O to, kuris tu dabar...

– Netylėk gi. Sakyk.

– ...aš bijau.

– Kas per nesąmonė? – Gabras pašoko ant kojų. – Aš toks pat!

– Ne, tu kitoks, – tyliai pasakė Lioz. – Tu tapai kitokiu. Visa tai liga, aš žinau. Tu nekaltas. Bet tu juk nenori nueiti į Kontrolės Ministeriją? Atsigulti į dispanserį?

– Kad mane vėl uždarytų į kamerą? Kaip gali mane ten siųsti?

– Aš tik noriu, kad tu būtum sveikas.

– Lio... – jis vėl pritūpė šalia jos. – Duok savo ranką, nebijok. Paklausyk manęs – aš negaliu tau įrodyti, kad esu sveikas...

– Man sakė, kad tu visą laiką sakysi, kad esi sveikas...

– Kas tau sakė? Kam tu jų klausaisi, Lio? Jie viską ir sugriovė, kas buvo tarp mūsų – nejaugi tu to nesupranti?

– Ne, – papurtė galvą Lioz. – Jie nori padėti.

– Kam?

– Tau, man. Mums abiem.

– Netikėk jais! Tikėk manimi! Tu juk anksčiau visąlaik tikėjai manimi.

– Tu tada nebuvai ligonis.

– Aš negaliu, Lioz.

Ašaros dusino jį.

– Aš eisiu, – tyliai pasakė Lioz.

– Ir tu taip mane paliksi?

– Tu mane skaudini. Man vėl dreba rankos. Man negalima jaudintis.

Ji išsiėmė iš rankinės kažkokias tabletes ir susižėrė į burną.

– Kam tu ryji tą šlykštynę?

– Tai ne šlykštynė. Tai raminamieji.

– Lioz – prašau tavęs paskutinį kartą. Dėl visa šventa, kas buvo tarp mūsų: einam su manimi. Aš dar nežinau kaip, bet aš išsigausiu iš čia, iš megapolio, aš turiu išsigauti. Bet aš negaliu būti

vienas, supranti? Tavęs niekas daugiau taip nemylės. Aš tave nešiočiau ant rankų: aš tau pasakočiau apie viską, ką matyčiau – tu tarsi pati matytum. Aš maitinčiau tave, girdyčiau tave. Mes būtume tokie laimingi.

– Kur?

– Ten, tolumoje, labai toli. Tik tu ir aš. Tu, aš ir jūra. Ir *didžiulis, apvalus* virš jūros. Tai toks stebuklas, Lioz. Širdį spaudžia, kai tai matai. Ir norisi, kad tu būtum šalia, visada.

– Nereikia!

– Reikia, Lioz! Tu tai pajutai, taip – kaip mums galėtų būti gera.

– Ne! Man reikia baigti universitetą! Man reikia įgyti diplomą!

– Lioz, spjauk į viską, girdi? Aš padovanosiu tau kitokią laimę. Jeigu tu sutiksi, aš... aš tada įgysiu jėgų: aš nebūsiu vienas. Aš nuversiu kalnus, aš surasiu išeitį. Supranti – aš daugiau nieko nepajėgsiu taip mylėti kaip tave. Ten, toli, tu tapsi kitu žmogumi – mes būsime kitais žmonėmis, Lioz!

– Gydykis! Gydykis!

Ji staiga pašoko ir puolė bėgti. Bet Gabras iškart ją pagavo, pasuko link savęs: jos nematančios akys buvo stipriai ir amžiams užmerktos.

– Nežudyk manęs! – teatrališkai ėmė rėkti jinai.

Ir čia kažkas nutrūko Gabro viduje: jis perprato, kad Lioz iš tiesų netiki tuo, ką rėkia. Kam ji tai daro? Ir jis, nesuprasdamas savęs, iš visų jėgų trenkė jai per veidą, tarsi patvirtindamas tą savo įvaizdį, kurį ji jam siūlė.

– A! – sukliko Lioz. – Žmonės, gelbėkit! Mamyte!

– Liaukis! – sušnypštė Gabras. – Aš iš tiesų užmušiu tave. Baik maivytis!

Tada ji atmetė rankas ir dribo ant žemės. Dribo ir ėmė kratytis visu kūnu gargaliuodama.

– Lio, liaukis. Na, atleisk man, girdi? Aš nenorėjau tau suduoti.

Kodėl mane provokuoji? Kam tu visą laiką manęs prašai, kad tavęs nežudyčiau? Nejau aš galėčiau? Lio!

Kuo daugiau jis kalbėjo – tuo daugiau ji purtėsi visu kūnu, muistydama galvą iš kairės į dešinę, iš dešinės į kairę...

– Lio, aš myliu tave, girdi? Na, nekankink savęs ir manęs. Neapgaudinėk savęs ir manęs. Aš juk matau – tu mane myli. Tu viską atsimeni. Ir aš esu tas pats, prisiekiu tau. Tavo Gabras. Tu man reikalinga, antraip išeisiu iš proto. Aš siaubingai vienišas, siaubingai, Lio. Na, pagailėk manęs, girdi?

Pasilenkęs, jis glostė jos rankas ir kojas.

Trumpam ji nurimo, tarsi įsiklausydama į jo kalbas. Ir staiga, netarusi nė žodžio, ūmai pakilo ir puolė bėgti kiek kojos neša.

– Lio, sustok! – sušuko Gabras. – Tu susižeisi, Lio!

Bet buvo jau vėlu: Lioz atsitrenkė į vieno iš sandėlių geležinę sieną: ji negalėjo į ją neatsitrenkti, nereginti, bėganti.

Atsitrenkė ir pargriuvo: veidas apsipylęs krauju. Gabras puolė prie jos. Bet ji išgirdo jo kojų dunksėjimą ir vėl pašoko: pasileido į kitą pusę.

– Lio! Sustok! Lio!

Ir vėl smūgis – dabar ji trenkėsi į kažkokį stulpą, stirksojusį tarp sandėlių. Ir kraujas gausiai tekėjo jai per veidą ant nevalyvų skarmalų, kurie buvo jos drabužiai.

Gabras klūpojo ir verkė.

O Lioz, dar keletą kartų puolusi ir vėl skaudžiai atsitrenkusi į sieną, į kitą, palengva, svirduliuodama, – pagaliau nuėjo tarp sandėlių bulvaro link: staiga įsiklausydama į savo artimą erdvę, į švyturio virš universiteto spinduliavimą.

Gabras klūpojo, neturėdamas jėgų pajudėti. Jį purtė drebulys.

Pagaliau jis pakilo ir patraukė į priešingą pusę – link kontrolinės juostos. Peržengė ją ir persilenkė per barjerą: žiūrėjo ir žiūrėjo į apačią, į praskrendančius kanjono gilumoje magnetinius blokus.

Kiek taip stovėjo, įsiklausydamas į ratų dundėjimą, – jis nepamena: tik staiga kažkas stipriai stumtelėjo į nugarą – ir jo kūnas persisvėrė per barjerą. Ir kažkieno rankos pačiupo už kojų, pakėlė aukštyn – taip, kad jis laikėsi vien pirštais: iš visų jėgų įsikibęs į barjerą.

Staiga pavyko išlaisvinti vieną koją ir suduoti ja kažkam, stovėjusiam už nugaros – tučtuojau Gabro kūnas persisvėrė dar toliau ir išsilenkęs nukrito į kitą pusę, pakibo ant rankų virš bedugnės. Tik dabar Gabras pamatė šalmuotus šešėlius su paieškos indikatoriais rankose. Ištiesę galūnes, jie per barjero virbus bandė apčiuopti jo rankas.

Nedelsdamas nė sekundės, Gabras vien rankomis pasidavė į šoną. Dar po kelių akimirkų jis prisitraukė ir peršoko atgal už barjero, ant kontrolinės juostos: dabar buvo už kokių penkių metrų nuo būtybių grupės, dar tebegaudančios jį tarp virbų. Dėl visa ko pabėgęs dar toliau ir nuėjęs nuo kontrolinės juostos – jis žiūrėjo, kaip slenka palei barjerą neaišku kieno siųsti žmogžudžiai. Jie norėjo jį numesti į bedugnę! Kaip viskas paprastai išsisprendžia šiame pasaulyje: ėjo žmogus ir kažkur dingo, amžiams.

Nelaukdamas, kol jie susivoks ir ims kraipyti indikatorių antenas į visas puses, – Gabras pasuko už artimiausio sandėlio, nuėjo į priešingą nei pneumostotis pusę. Nusprendė eiti pėsčiomis iki kito kvartalo ir tik ten sėsti į pneumoekspresą. Jo sieloje vėl buvo tuštuma.

Iš knygos „Neišnaudotų jausmų diapazonas“

Autorius – Zarchas Linkas. Leidimo laikas – XIV skaičiavimo trečiasis sektorius. Inventoriaus numeris 18-LZ-44387. Dėžutė Nr. 3674445. Du egzemplioriai. Tiražas sunaikintas. Išnešti iš specialiojo fondo ir kopijuoti draudžiama.

V SKYRIUS. *IŠORĖ*

Šiame skyriuje noriu papasakoti apie sąvoką, kuri nežinoma daugeliui žmonių. Mes visiškai save tapatiname su savo balsu, jausmo, minties judėjimu. Kas mums yra stalas, mūsų butas, žmona? Klausimas ne toks jau beprasmis, jei susimąstytum.

Tarkim, pavyzdžiui, stalas: prisilietę prie jo, mes pajusime kietumą, nustatysime galbūt net medžiagą, iš kurios jis padarytas. Bet su kokia forma susidūrėme? Į tai atsakysime ne anksčiau nei apčiuopsime daikto paviršių. Apčiupinėję iš visų pusių stalčių, kojeles, stalviršį, apėję iš visų pusių, – pagaliau galėsime įsivaizduoti, kas yra prieš mus. Jeigu prieš mus yra spinta – ji mums, apčiuopusiems stalą, paprasčiausiai neegzistuoja. Kad spinta mums taptų realybe – turime su ja atlikti tas pačias operacijas. O jei kambaryje dar dešimtis daiktų? O kiek daiktų ir dalykų gatvėje, visame kvadrate, visame megapolyje?

Čia kol kas tik kartoju žinomus dalykus. Koledže mus mokė, kad forma yra spekuliatyvus įvaizdis, atsirandantis smegenyse, apčiuopus vienus ar kitus daiktus. Mes mokėmės, kad forma nėra esminė daikto charakteristika. Sėdant už stalo – mums nėra reikalo „prisiminti“ jo formą. Lygiai taip pat, kalbėdami su žmona, su vaiku, – mes negalvojame apie jų amžių, svorį, kūno formas, veidus ir t. t. Tai, kad vienos moters lūpos siauros, o kitos plačios – mums vis vien: ta ar kita moteris mums – tai ne jos lūpos, ne jos svoris, juo labiau – ne jos rūbai. Neimsime gi mes, norėdami sužinoti, kas ta moteris, – čiupinėti tai, kas yra ant jos kūno! Bet kuris pavadintų tokius veiksmus absurdiškais.

Mums, iš esmės, visiškai pakanka žinoti, kad ***kažkas*** yra prieš mus. Mums svarbus, galima sakyti, pats buvimo faktas: stalo, žmogaus. Ir, antra, mums svarbu žinoti, kad tas kažkas – stalas, kažkoks žmogus. Stalas mums papasakos apie save (ne apie savo formą, o apie save) – prisilietus prie stalviršio. O žmogus, veikiausiai, pasakys apie save balsu. Iš esmės, žmogaus atveju, mus domina tik balsas. Balsas – tai viskas, visas žmogus. Žinomi atvejai, kada žmogaus egzistavimo iliuziją pratęsdavo net po jo mirties, pamėgdžiodami jo balsą. Taip Ozlas Lirkas savo knygoje „Senovės avantiūristai" pateikia būdingą pavyzdį iš XIII skaičiavimo, kada vienas vikruolis, būdamas vieninteliu konkurento mirties liudininku, – apsigyveno jo šeimoje, sėkmingai imituodamas mirusiojo balso tembrą. Į klausimą, kodėl jo toks keistas balsas, vikruolis buvo pasirengęs atsakyti, kad yra stipriai peršalęs. Keisčiausia, kad jis išgyveno svetimoje šeimoje ilgą laiką – ir žmoną, beje, taip mažai domino jos vyro kūno forma, kad ji nepastebėjo ir kūno pasikeitimo. Ir tik pamažu, vaikams padedant, imitatorius buvo demaskuotas. Tas atvejis daug ką pasako.

Dabar noriu aptarti pačią sąvoką „išorė": tas žodis nežinomas amžininkams. Aš paėmiau ją iš senovės rankraščio, kurį man savo ruožtu perdavė vienas žmogus. Tai buvo seniai, kai dar buvau jaunas. Jos pratarmėje pasakyta, kad mūsų su jumis rašmenys – ne vieninteliai galimi. Neva kažkada egzistavo kiti rašmenys, mums neprieinami. Ir štai perrašinėtojas, galintis skaityti tuos rašmenis, palaikė reikalingu kai ką išversti iš vienų rašmenų į kitus. Pagrindinė jo mintis, aiškinanti, kam jam to prireikė, buvo susijusi su tuo, kad jis yra vienas iš paskutiniųjų, kam dar suprantami abiejų tipų rašmenys. Labiausiai mane nustebino pats pasakojimas – įprastinė meilės istorija, bet aprašyta taip, tarsi kalba eitų ne apie žmones. Štai to rankraščio fragmentas: „Ji ėjo, mosikuodama rankomis, nerūpestingai žvalgydamasi į šalis. Jos ilgas lengvas lietpaltis judėjo sulig kiekvienu žingsniu, sukurdamas bangos iliuziją. Pakeltas

smakras, atmesti atgal pečiai bylojo apie tai, kad ta mergina, nepriklausomai nuo to, kokią padėtį visuomenėje užėmė, žinojo savo vertę. Jos veidas, juodų garbanų įrėmintas, tarsi švietė paslaptinga šviesa: lūpų kampučiai buvo pilni švelnumo – kaip ir vos pastebimos smulkios raukšlelės akių kampučiuose. Lygi kakta ir tiesi nosis bylojo apie valią ir sutelktumą, išdidžiai pakelta galvutė oriai žvelgė į pasaulį. Nikas išėjo iš už kapo ir nužingsniavo jį priblokusios būtybės link, karštligiškai mąstydamas, ką ir kaip jis jai pasakys."

Čia nutrauksiu citatą: atrodytų – kas čia ypatingo (be daugelio nesuprantamų žodžių). Eina mergina – ir prieš ją atsiranda vaikinas. Bet atkreipkite dėmesį į sukrečiantį faktą: herojė egzistuoja herojui kaip kažkas visiškai *realaus* (ir *konkretaus*) dar iki to, kai ji jam ištarė pirmą žodį: ir apskritai iki to, kai jinai jį pastebėjo. Ar tai įmanoma?

Ir visas rankraštis pilnas panašių scenų: aprašymas po aprašymo. Bet kam reikalingi aprašymai? Mūsų autoriai perteikia tik dialogus, išreiškiančius sielos, minties judėjimą. Tame pačiame keistame rankraštyje, apie kurį kalbu – daugybė aprašymų. Tarsi forma jos autoriui būtų ne spekuliatyvi struktūra, o kažkas esminga! Juk epizode su mergina herojus suvokė merginą kaip jos formą! Forma jam ir buvo mergina.

Ar tik čia nekyla klausimas: o kokiu būdu jis sužinojo apie tą formą? Apie visas jos detales? Jei jis nebuvo priartėjęs prie objekto. Belieka tarti, kad tai – autoriaus gudrybė: tas visažinis autorius suteikia herojui kažkokį fantastinį gebėjimą suvokti formą per atstumą, visą iš karto, nedalomą. Aš taip iš pradžių ir suvokiau rankraštį: kaip fantastinį romaną. Kodėl iš tiesų nesugalvojus, kad egzistuoja kažkoks fenomenalus pasaulis, visas užpildytas formų? Man gali paprieštarauti, kad tai beprasmiška, kad to negali būti: nes tai kertasi su artimos erdvės fenomenu. Jei pasaulis pilnas suvokiamų formų – tada mes negalime išsilaikyti

artimoje erdvėje, mūsų susitelkimas į save išnyksta, mūsų dėmesys bus prikaustytas prie mums pasirodančių daiktų formų: kaip tam fantastiniam herojui, kurį priblokšė merginos forma. Tai jau, tiesą sakant, ir ne žmogus mūsų supratimu, o kitos, neįsivaizduojamos prigimties būtybė.

Taip, tai tiesa. Bet kodėl turėtume kalbėti tik apie tai, kas yra? Kodėl negalime pagalvoti, kad esama pačių fantastiškiausių dalykų? „Išorė", tas žodis daugel kartų sutinkamas minėtame rankraštyje, ir iš konteksto galima daryti išvadą, kad „išorė" – tai žmogaus forma, į kurią įeina visos kūno dalys, taip pat drabužiai. Sąvoka, mums nepažįstama, bet vis dėlto teoriškai galinti egzistuoti. Jei tik tartume, kad galima suvokti objektą ne dalimis, lytėjimu, o kažkaip iškart, nedalomai, akimirksniu, su visais jo ypatumais ir detalių gausumu, – tada reikėtų pripažinti, kad suvokiamas paveikslas savo ryškumu turi sukelti tokį priblokiantį įspūdį, kad išnyksta artimoji erdvė ir pasirodžiusi forma ar formos visiškai užpildo sąmonę. Ir tada, visiškai logiškai, forma iš spekuliatyvios konstrukcijos virsta kažkokia „realybe", tampa esminiu objekto požymiu.

Jei plėtotume šią logiką toliau, tai „išorė", jei jau yra suvokiama paties žmogaus, ją turinčio, ir aplinkinių, – įgyja didžiulę reikšmę. Jei įmanoma suvokti formą akimirksniu ir su visomis detalėmis – vadinasi, iš jos pirmiausia imama spręsti apie objektą. Būtent toks itin svarbus požiūris į išorę pastebimas romanų herojų elgesyje. Jie taip prisižiūri savo formą, kad atiduoda tam, mūsų nuomone, visiškai beprasmiškam užsiėmimui, didžiąją savo gyvenimo dalį. Ypač uoliai tuo užsiima herojės: jos, kaip galime suprasti, kažką daro plaukams, tepasi kažkokias medžiagas ant skruostų, kaktos, apveda kažkokiomis medžiagomis akių, lūpų kontūrus; ant kaklo jos kabinasi kažką panašaus į grandines, ant rankų – kažkokius žiedus. O jų drabužiai susideda kone iš dešimties dalių.

Visą tą košmarą, žinoma, galima priskirti įmantriai nežinomo

autoriaus fantazijai. Ir mūsų autoriai prisigalvoja herojų su dviem galvomis, su ragais ir t. t. Bet pribloškia *logika*, su kuria rodomas išskirtinis dėmesys „išorei" po to, kai forma tampa akimirksniu suvokiama: taip būtent ir turi būti!

„Išorė" – tai, kas „ne viduje". Pats žodis čia rodo, kad išeinama už susitelkimo ties savimi ribų, už artimosios erdvės ribų. Į savarankiškai egzistuojančių reiškinių pasaulį.

O dabar paklauskime savęs: kas yra mūsų „išorė"? Ar ji yra? Jos nėra, nes niekas iš mūsų apie ją negalvoja! Na o objektyviai? Tarkim, kad minėto romano herojus patenka į mūsų pasaulį. Kokie mes jam pasirodytume?

Ir mano mintis skrieja dar toliau: galbūt mes esame nevisaverčiai? Neturime kažkokių išorę suvokiančių organų? Galbūt mūsų išorė iš tiesų yra, tik todėl mes neturime organų jai akimirksniu suvokti? Nesąmonė?

Žinau: mane dauguma užsipuls. Kam gi malonu laikyti save nevisaverčiu! Jau lengviau apkaltinti iškrypusia fantazija, laukiniu mąstymu tą, kuris kalba panašius dalykus. Bet daugumos reikalas – užčiaupti man burną, o mano reikalas – kalbėti iki galo, kol galiu, apie savo mintis, savo spėliojimus ir hipotezes. Aš nieko netvirtinu. Aš tik galvoju. Apie šio pasaulio neišbaigtumą, apie kitokio žmogaus įvaizdžio galimybę. O kas, jei autorius to rankraščio, kurio kažkodėl nėra Centriniame archyve ir kuris pas mane pateko atsitiktinai, iš rankų į rankas, neaišku kiek kartų perrašytas. O kas, jei jo autorius buvo ne paprasčiausias fantazuotojas, puikus fantastas, o žmogus, gyvenęs epochų lūžyje? O jei jis rašė ne apie išgalvotus dalykus, o apie realų pasaulį, kuris jau ėjo – ar nuėjo – į nebūtį po jo mirties? Bent jau – skaitydamas tą kūrinį, kaip gryną fantastiką, pagaudavau save begalvojantį, kad aš imu tikėti aprašomų dalykų *tikrumu*. Kas tai – rašytojo fenomenalaus meistriškumo rezultatas ar liudijimas?

Ir pasakysiu šio skyriaus pabaigai: aš pajutau, kaip daužosi širdis,

kai skaičiau apie moterų „išorę“. Patyriau jausmus, kurių man niekados nesukeldavo moterys. Ir jei tas rankraštis būtų padaugintas – turbūt milijonai būtų patyrę kažką panašaus (kodėl gi jo nepadaugina – kodėl man jį perdavė slapta?!). Aš staiga supratau, kaip galima būti *pakeretam* „išorės“: jei prieš tave vientisas ir detalizuotas paveikslas, o ne „kažkas, turintis balsą“. Mūsų moterys mums – tai „kažkas, turintis balsą“. O ar mes pažįstame jas, kaip pažino savo mylimąją herojus? Ką mes žinome apie savo moters plaukus, akis, apie jos kaktą, nosies ilgį, smakrą, kaklą? Toks smalsumas pas mus laikomas vulgarumo apraiška. Bet kodėl? Jei mes įsivaizduotume tą *formą*, kuri yra (taip, yra!) mūsų moteris, bet kuri kita moteris, – mes galbūt patirtume iki tol nežinomus jausmus? Jausmus, kuriuos sukelia „moteriškumas“: žodis, kurį irgi aptikau rankraštyje. „Moteriškumu“, kaip galima spręsti, vadinamas bruožų subtilumas, ypatingas judesių pobūdis, moteriškos lyties būtybių drabužių ypatumas. Bet nejaugi mums rūpi visi ties dalykai? Kas iš mūsų apskritai žino, kad moters bruožai yra subtilesni nei vyrų? Bet juk bent tai yra tiesa! – kiekvienas gali apčiuopti savo draugės veidą ir tuo įsitikinti.

Na ir kas – gali man atsakyti: tegul ir bus tie bruožai subtilesni. Ir koks mūsų reikalas, kieno kokie judesiai ir drabužiai? Taip, koks mūsų reikalas – jei liekame tokie, kokie esame: patenkinti besimėgaujantys artimąja erdve: savimi. Bet kodėl mes nenorime pažvelgti toliau? Kodėl mūsų netraukia nežinomybė, kodėl negraužia ilgesys to, kas mums neprieinama? Kodėl esame viskuo patenkinti, kodėl nebemokame kentėti, draskyti savo širdies idealu? Kitų jausmų ilgesiu, kitų pasaulių nuojauta, neviltimi, kad mums neduota tuos pasaulius pažinti? Kodėl mirė mūsų vaizduotė? Kodėl išseko mūsų fantazija? Kuo mes tapome?

Žmogus yra ir turi likti kenčianti būtybė: antraip jis liausis būti žmogumi. Jei nėra „tolimosios erdvės“, tai reikia ją sugalvoti – kad būtų nusivylimų ir šauksmo priežastis, kad būtų gyvas troški-

mas išsiveržti už šio pasaulio ribų, kad nenumirtų siela, vaizduotė, dvasia. Ir „išorę“ reikia suprasti kaip kažką, kas mums galėtų daug ką reikšti: bet nereiškia. Ir tegul nemirs mumyse baimė: kad galime nugyventi gyvenimą, nepatyrę kažko labai svarbaus – nė nepatyrę jo ilgesio. Tegul nenurimsime spėliodami ir ieškodami. Tegul mus amžinai grauš abejonė, kad mes galbūt esame pernelyg pasitikintys savimi, atsakydami į klausimus: kas aš? kas mano žmona? kas ši moteris? ši valstybė? šis pasaulis?

Virš mūsų visų tvyro paslaptis. Kažkokia didžiulė paslaptis. Paslaptis vien todėl, jog pasaulis begalinis ir begalinis jausmų, kuriuos gali patirti žmogus, diapazonas. O mes, nepaisant to, visi tenkinamės labai siauru jausmų rinkiniu, susijusiu su artimąja erdve ir vien tik ja. Ar toli skrieja mūsų vaizduotė? Jei mes negalime atskleisti savo dvasinio siaurumo, visos mūsų esybės ribotumo paslapties – tai bent jau turime pajusti, kad ta paslaptis yra. Paslaptis, leidžianti nubrėžti kitas žinių apie mus, mūsų artimuosius ir pasaulį ribas.

Iš Čizo Dilko eilėraščių rinkinio „Artimas tolis“

Leidimo laikas – pirmasis IX skaičiavimo ketvirtis.
Centrinis archyvas. Inventoriaus numeris 19-KL-41215.
Dėžė Nr. 14421596. Vienas egzempliorius. Tiražas sunaikintas.
Išnešti iš specialiojo fondo ir kopijuoti draudžiama.

Dar tik vakar mylėjau – vakar, vakar. Šiandien – atsikelsi ir nieko nesuprasi: keturios sienos pasišiaušė užpraėjusiais metais sukaltomis vinimis. Žiūri į tave, dusina tave: laukan, laukan!

Apžlibins saulė – ir tu dar mažiau imsi suprasti šį pasaulį. Prieisi, svyruodamas, prie autobuso, paslysi lipdamas, vos išsilaikysi už turėklų, sudribsi ant galinės sėdynės: beveik nieko nesuprasdamas – nusipirksi bilietą ir užmerksi lakstančias nustebusias akis. Priva-

žiuosi, nugrimzdęs kėdėje, prie mažo kaimelio, ir ji tave pasitiks. Su balta prijuostėle pasitiks tave – tyliu balsu, lengvais bateliais, krūtinės daina, nusileidusiu ant tavęs tamsiu plaukų sparnu, banguotu, kvepiančiu. Dar ji pasitiks tave – staiga suošusiais medžiais, prabudusiais paukščiais, ištryškusia ašara ji pasitiks tave.

Ir vėl viskas tau pasidarys pažįstama.

– Aš atvažiavau. Atvažiavau, kad tave mylėčiau, – pasakysi, spausdamas ne jos petukus, o kažką daugiau.

Žiedas / II /

Sraigtaplanai artėjo iš trijų pusių – iš viršaus, iš viršutinio lygmens perdengimo, kažkur iš gilumos, išnerdami iš apatinių lygmenų, ir iš šono – laviruodami tarp kolonų estakados, po kuria, prisispaudęs prie sijos, virš bedugnės šliaužė Gabras. Abejonių nebuvo: jo gaudymas kruopščiai apgalvotas, ir viskas, kas vyko, – pati tikriausia operacija.

Apačioje, gero šimto metrų gilumoje, blankiai švytėdami metalu, spindėjo žemesnio lygmens namų stogai. Iš kairės ir dešinės, besidaugindamos iki begalybės, kvadrato atstumu, driekėsi tolyn tūkstančiai didelių ir mažesnių kolonų, ant kurių laikėsi gigantiškos atraminės konstrukcijos. Ir ten toli toli, savo kvadrate, – judėjo taškeliai, daug taškelių: žmonių, skubančių į darbą, į maisto paskirstymo punktus, į Poilsio Oazes, į vietinių Pasitarimų susirinkimus. O virš jų galvų, tarpiniame techniniame lygmenyje, – dundėdami ir kaukdami skriejo iki viršaus prikrauti magnetiniai blokai. Kažkur laukė to krovinio.

Gabras tik akimirką kabojo virš bedugnės, nejudėdamas: tarsi mėgaudamasis tuo, ką pamatė. Jis dar buvo laisvas – apsuptas iš viršaus, apačios ir iš šonų. Ir jo galioje buvo atleisti nutirpusius pirštus – ir nukristi nuo šaltos geležies į apačią, ant kontei-

nerių stogų, kuriuose irgi kažkas gyveno: savaip džiaugėsi, svajojo, nusivildavo.

Žinoma, jis padarė klaidą puldamas prie barjero, bandymas paliįsti po perdanga: niekieno nematomas. Jis manė, kad jiems neateis į galvą ieškoti jo čia, po ta plokšte, ant kurios jie stovėjo. Jie – iš mažens išmokyti nė nesiartinti prie kontrolinės linijos!

Vadinasi, tai buvo ypatingi žmonės? – su šalmais, ausinėmis ant galvų: ginkluoti ieškojimo indikatoriais ir rankiniais aeroforsais. Jie žinojo, kas yra už *kontrolinės* juostos; jie viską numatė. Ir tie sraigtaplanai, priskrendantys vis arčiau: kažkam žinoma megapolio sandara, kažkas žino apie tuštumų ir užpildytų erdvių labirintą. Nuo jų niekur nepabėgsi: jie apie viską pagalvojo, jie visagaliai.

Gabras ėmė šliaužti estakados link, kuri kirto tuščią erdvę tarp lygmenų: kuo toliau nuo kvadrato, kur gyveno, apie nieką nežinodama, jo motina.

Žinoma, tai beprasmiška: po kelių akimirkų jį pagaus, apakins, numes į 4-B kvadratą. Ateis galas viskam. Jis nenušliauš iki estakados – iš visų pusių sekamas. Be to, ar nelaukia jo ir ten, kur sija įsikerta į estakados perdengimą?

Bet jis vis dėlto nušliaužė: tarsi jo veiksmų beprasmiškumas irgi turėjo kažkokią prasmę. Pritraukdamas po savimi kojas, apžergusias siją, vis užsikabindamas rankomis – ir vėl ūmai pasistumdamas pirmyn. Ir taip be galo.

Laikas slinko, o sraigtaplanai vis suko tai čia, tai ten, kurtindami ausis propelerių gausmu: kodėl gi jie jo neima?

Pusapvalės dėžutės, aklinai uždarytos, neturinčios jokių angų, su kyšančiomis į visas puses antenomis – atrodė, jose nėra gyvų žmonių. Gabras slinko toliau. Vienas iš sraigtaplanų vos neužkliudė jo uodega, praskriedamas įžambiai į viršų. Jo plikas metalinis kūnas padvelkė į Gabrą šleikščiais tepalų sviltais. Paskui antras apskrido iš apačios, dingo iš akiračio. Dar dvi tratančios dėžutės pakibo tiesiai virš jo, sukdamosi apie ašį.

Gabras, rizikuodamas nusiristi, pakėlė galvą: iš išsipūtusių dugnų kaip vėduoklės kyšojo paieškos antenų čiuptuvai. Ir tada jis viską suprato: jie jo *negali aptikti*! Mažo vabaliuko, glūdinčio kažkur metalo labirinte. Kaip jam iš karto neatėjo į galvą: jų visagališkumas sąlyginis. Ne absoliutus. Kad gąsdinimas galingumu ir organizuotumu, kuriuos jie demonstruoja, – dar nereiškia, kad jie nepažeidžiami. Nereikia tikėti, kad jie dievai. Štai – jis juk jų panosėje, o jie ir toliau jo ieško, sukiodami antenas. Jie ne visagaliai, ne.

Gabras ėmė šliaužti tokiu greičiu, kad sijos nelygumai ėmė braižyti iki kraujo delnus ir blauzdas. Iki estakados liko kokie dvidešimt metrų.

Žinoma, taip greitai slinkdamas, jis išsiduoda. Po kelių akimirkų jį aptiks: lokatoriaus spindulys kris ant jo, ir bus viskas. Bet nejaugi laukti pasislėpus? Laukti, beprasmiškai tempiant laiką?

Kada iki estakados liko keli metrai, kabojęs virš galvos sraigtaplanas ūmai trūktelėjo ir ėmė leistis. Tą patį padarė ir kitas: pasigirdo kitų priskrendančių švilpimas. Gabras pasiekė ranka estakados kraštą ir prisitraukė, mėgindamas užsiropšti ant plokštumos. Sraigtaplanai dabar jį apsupo iš visų pusių. Paties didžiausio šonas staiga atsidarė – iš jo išlindo geležiniai čiuptuvai. Tiesdamiesi į jo pusę dviem paraleliomis linijomis, jie greitai pasiekė jo nugarą, sustojo kelių centimetrų atstumu ir tučtuojau tarp jų nusitiesė, išsivyniodamas ir įeidamas į griovelius, ploniausio plieno lakštas. Juo, dar neišsitempusiu iki galo, jau bėgo šalmuoti žmonės.

Gabras atsigulė ant pilvo ir iš paskutiniųjų permetė kūną ant perdengimo plokštumos. Dabar jis stovėjo per du žingsnius nuo lekiančių bėgiais magnetinių blokų. Jų dundėjimas staiga užgožė sraigtaplanų gaudesį. Magnetiniai blokai lėkė nesiliaujančiu srautu, pašėlusiu greičiu, perkirsdami šimtus kvadratų, skubėdami tik prie jiems žinomo tikslo. Didumo sulig keliais žmonėmis, be durų, primenantys apverstus kaušus: prie jų neįmanoma prieiti.

Gabras atsisuko: šalmuoti žmonės, su aeroforsais rankose, bėgo, kiek jėgos leidžia, ištemptu plieniniu takeliu, valdomi iš didžiojo sraigtaplano. Visos antenos dabar žiūrėjo į jo pusę: liko kelios sekundės. Operacija ėjo į pabaigą. Išsigelbėjimas – jei jis iš viso buvo – galėjo būti tik magnetiniai blokai. Tik jie.

Dviem šuoliais Gabras pasiekė koloną, palaikančią magnetus virš estakados. Keistai maudė galvą: magnetiniai laukai veikė smegenis, mintis. Gabras žinojo viena: užlipti ant kolonos, kaip nors užlipti, bet kokia kaina. Jis net nebūtų galėjęs pasakyti, ką gi jis darys toliau. Jį vis labiau pykino, o akyse raibuliavo. Kad tik užliptų.

Laimė – tai irgi buvo likimas – elektros laidų linija ėjo žemai ir Gabras įstengė įsitverti į didelius porcelianinius antgalius: rizikuodamas, kad jį iškart nutrenks aukštos įtampos srovė. Bet laidai buvo giliai porcelianinėse įdubose ir netrukus Gabras stovėjo ant vienos iš lėkščių – kaip tik prieš prie jo priskridusio sraigtaplano: viena antena net skaudžiai jam brūkštelėjo per kaklą. O šalmuoti žmonės jau buvo ant estakados, apačioje po juo. Dar akimirka, ir turėjo atsidaryti ir priskridusio sraigtaplano šonas.

Iš čia, kur įsitvirtino Gabras, buvo neįmanoma pasiekti magnetinio bloko: nebent kaip nors užlipti kolona iki elektros būdelės, o jau iš ten pabandyti nušokti ant kabančio virš trasos didžiulio plokščio magneto. Bet šaltas lygus metalinės kolonos cilindras buvo slidus ir nepasiekiamas. Tuo tarpu du su šalmais jau kabarojosi į viršų, o šalia kabančio sraigtaplano šonas ėmė akyse lėtai vertis, apnuogindamas siaubingą tamsų vidų.

Gabras nusitraukė per galvą drabužius ir sugriebęs dantimis lengvai juos perplėšė per pusę, paskui dar kartą – į keturias siauras juostas. Dabar jis buvo visiškai nuogas, į jį pūtė silpnas šaltas vėjas: viena koja jis rėmėsi į porceliano lėkštę, kita kabojo ore. Greitai surišęs keletą mazgų, jis stipriai apvyniojo save ir koloną dviem glaudžiais žiedais ties strėnomis ir pečiais: dabar jis negalėjo nukris-

ti. Nekreipdamas dėmesio į deginantį metalo šaltį, jis pabandė šliaužti viršun, kolona. Iš pradžių jis paprasčiausiai tampėsi. Bet trečiuoju bandymu jam pavyko pakelti apatinę kūno dalį ir tuoj pat ją aprišti žiedu. Dabar, atlaisvinęs žiedą ties pečiais, jis ištiesino kūną ir vėl užfiksavo pečius. Pirštų galiukais atlaisvino mazgą ant apatinės dalies. Ir vėl patraukė ją į viršų. Nors ir lėtai, bet jis galėjo judėti! O reikėjo pasikelti kokius du metrus: ten kabėjo elektros būdelė.

Šalmuoti žmonės tuo tarpu užsikabarojo ant porcelianinių lėkščių. Vienas, pats vikriausias, jau tiesė ranką į jį, čiuopdamas koją. Dar nors pusė metro – ir jie negalės jo pasiekti.

Tačiau sraigtaplanas – nuo jo neįmanoma buvo pabėgti: jis kilo Gabrui pavymui, visiškai šalia. Ir iš jo tamsių nasrų jau pasirodė lygiagretūs čiuptuvai. Dešimt sekundžių ištiesti kreiptuvus, dar tiek pat – išvynioti metalinį pagrindą. Ir viskas.

Gabras apsijuosė apačią ir, atrišęs mazgą ant pečių, metė į šalį vieną iš juostų. Dar po sekundės jo pilvo raumenys išsitiesino, ir rankos įsikibo į elektros būdelės pagrindą.

Jis jau buvo prie tikslo, prisispaudęs prie būdelės, kad nenukristų, – kada žmonės iš sraigtaplano išbėgo ant metalinio takelio, priartėjo prie jo keliais šuoliais. Gabras, nuogas, pastūmė vieną iš jų. Pasigirdo šauksmas, o paskui komanda: „Nešaudyti! Paimti gyvą!“ Ir jis, turėdamas labai nedaug laiko, sugebėjo dar kartą pasikelti, užmesti kūną ant elektros būdelės stogelio ir jau iš ten, iš viršaus, spirti antram šalmuotam.

Iš dešinės, manevruodami tarp kolonų ir kabančių magnetų, bandė priskristi dar keletas sraigtaplanų. Gabras žvilgterėjo į viršų: jie be garso – nes juos užgožė magnetinių blokų dundėjimas – dirbo propeleriais, kabėdami vienas virš kito. Kam tiek pajėgų?

Gabras žengė žingsnį atgal ir šoko: iš čia iki kabančio magneto nušokti nesunku. Jis pasileido magnetu, nekreipdamas dėmesio į pykinimą ir tamsą akyse. Po juo švysčiojo skriejantys pasiutusiu

greičiu kaušai. Apie nieką daugiau negalvodamas, mintyse atsisveikinęs su gyvenimu, jis – apsidraskęs iki kraujo, nuogas, sušalęs – kaip koks maišas nudribo žemyn.

Vyriausiojo partijos ginkluotųjų pajėgų vado įsakymas

Įsakau operaciją „Atpildas“ paskirti 17 skaičiavimo aštuntojo sektoriaus 2350 dieną. Operaciją vykdyti pavedu žvalgybos grupei ir asmeniškai agentui Z-8.

Visos ginkluotosios pajėgos, tarp jų ir priedangos bei saugos būriai, parengiami kovos veiksmams, vos gavus agento Z-8 signalą.

Generolas Oksas Niurpas

Atsišaukimas ir instrukcija operacijai „Atpildas“

Visiškai slaptai

Išankstinis susipažinimas – pulkininkų korpuse. Vadai susipažįsta prieš pat operaciją.

Tekstas. *Vyriausiojo ginkluotųjų pajėgų vado atsišaukimas*

Draugai! Išmušė mūsų atpildo valanda, valanda, dėl kurios gyveno daugelis mūsų partijos kartų.

Paskirtu laiku *regintysis* nusigauna į pagrindinę Centrinio Elektroninio Valdymo (CEV) salę, ir tai, dėl ko mes visi gyvenome, įvyks.

Visi mes turime būti pasirengę netikėtumams. Sėkmės atveju liekame perregimoje dėmėje iki operacijos pabaigos (išskyrus priedangos ir saugos būrį). Susiklosčius nepalankioms aplinkybėms, turime būti pasirengę ateiti į pagalbą *reginčiajam*: net rizikuoda-

mi savo gyvybe turime padėti *reginčiajam* atlikti užduotį. Nesėkmės atveju, kai pralaimėjimas neišvengiamas, įsakau atsitraukti, stengiantis *išsaugoti* kaip galima didesnį karių skaičių. Perregima dėmė turi egzistuoti ir egzistuos tol, kol tikslas bus pasiektas. Regintieji gims ir toliau. Mes nenugalimi, kol esame gyvi, kol gyvas tikėjimas ir mūsų tikslas.

Generolas Oksas Niurpas

Tekstas. *Instrukcija*

Atėjus X valandai:

1. Agentas Z-8 atgabena *regintįjį* prie objekto.

2. Priedangos ir saugos būrys budi arčiausiai esančiuose pastatuose, kad:

   a. transportuotų regintįjį po užduoties atlikimo;

   b. užgrobtų CEV susiklosčius „Delta“ aplinkybėms;

   c. atitrauktų dėmesį susiklosčiusių „Zero“ aplinkybėms.

3. Visoms Ginkluotosioms pajėgoms skelbiama karinė parengtis, jei netikėtai prireiktų masinio palaikymo;

4. Visų lygių agentūroms parengtis Nr. 1;

5. Informacijos centras perkeliamas į Vyriausiojo vado sraigtaplaną ir pradeda dirbti „Ekspreso“ režimu;

6. Perregimos dėmės techninė tarnyba lieka savo vietose, palaikydama sustiprintą neutralizacijos režimą.

7. Gydytojų grupė rengiasi ypatingosioms priemonėms pagal „Sigma“ skalę. Karo gydytojai yra megapolyje priedangos ir saugos būryje.

8. Žvalgybinė diagnostinė grupė ima veikti iškart po megapolio sustabdymo ir viso karių korpuso sugrįžimo į perregimą dėmę.

Generolas Oksas Niurpas

Tekstas. *Šifruotė. Agentui Z-8*

Įsakau sekti ir psichologiškai paveikti *regintįjį*. Tolesnio priešinimosi atveju panaudoti fazolino injekcijas ir loginę įtaigą. Operaciją pradėti patikrinus *reginčiojo* psichologinį pasirengimą.

Generolas

Iš Lioz dienoraščio

17 skaičiavimo aštuntojo sektoriaus 2349 diena. Viskas baigta. Nematau prasmės gyventi. Tėvai pasirengę budėti prie manęs visą laiką, bet, deja, tai nesugrąžins man Gabro. Gabras pasidarė svetimas ir baisus. Kada klausiu savęs, ar myliu jį, ar bijau, – man vis dažniau atrodo, kad bijau. Jis pasidarė nepažįstamas. O tas *mielas* Gabras, mano berniukas, – jis liks gyventi mano širdyje, amžiams. Aš nugyvensiu gyvenimą viena ir neištekėsiu. Tai likimas. Dabar man jau vis vien: vis viena, kas bus. Gyvensiu dabar diena po dienos, nežiūrėdama į ateitį. Nuo pusryčių iki pietų, nuo pietų iki elektrovonios. Skaitysiu knygas, klausysiuos filmų ir kūnogramų. O vasarą nuvažiuosiu į Oazę, tėtis žadėjo gauti kelialapį. Štai tokiais „nedideliais džiaugsmais" ir gyvensiu. Kaip visi. Būsiu „pilka pelyte", nes laimė – neįmanoma arba ne man skirta.

Iš Čizo Dilko eilėraščių rinkinio „Artimas tolis"

Leidimo laikas – pirmasis IX skaičiavimo ketvirtis.
Centrinis archyvas. Inventoriaus numeris 19-KL-41215.
Dėžė Nr. 14421596. Vienas egzempliorius. Tiražas sunaikintas.
Išnešti iš specialiojo fondo ir kopijuoti draudžiama.

Nenumirti, neišnykti visiškai...
Prisišaukti žodžiais. Akmeniu, moliu, iš proto išėjusia styga.

Natų ženklais, staiga nustojusiais būti natų ženklais: do-re-mi-fa-sol-lia-si. Prisišaukti baltu pastatu, nuskriejusia strėle į dangų – vargonais su aukštų klaviatūra, skambinančiais amžių amžiams.

Prasiveržti negyvame. Nugalėti mirtį, sustingti akmenyje, žodyje, spalvoje ir dar kažkur amžių amžiams. Užstrigti bent ranka, bent koja laike. Numirti įkvepiant, kad jau gyventum amžinai. Pereiti į kitą, jau nežmogišką, ne savo jau gyvenimą.

O tavo gyvenimas – kas jis?

Žiaumojantis kūne – eik sau. Mielasis mielasis. Dvokiantis dvokiantis. Ryti, miegoti, šildytis prie svetimos krūtinės ir vėl ryti, šypsantis prikimštam pilvukui: oi, mėgstu prisiryti, velnias. Ach, bul bul. O, prakeikimas. O, būk prakeiktas – sakau aš, šlovindamas tave giesme.

Ne, aš išeinu – daryk ką nori, man vis viena. Daryk, ką nori, aš išeinu į akmenį. Jau išeinu, tau matant. Traukia mane. Į akmeninį gyvenimą išeinu, kur bus man gerai, suprask.

Tiesa

Prošvaistė priekyje paplatėjo, ir Gabras paskubėjo jos link, spausdamasis prie tunelio sienos. Magnetiniai blokai skriejo labai arti, grasindami užkliudyti jį kokiu nors išsikišimu, nusitempti po sąstatu.

Iki šiol jis tebejautė burnoje skonį tos medžiagos, kurioje iškart atsidūrė, nukritęs nuo magneto. Tai buvo anglis, sumišusi su kažkokia rūgščia šlykštyne: ji gurgždėjo jam tarp dantų, prilindo į nosį ir ausis, į akis, kurios nepaliaujamai ašarojo. Magnetinių blokų greitis buvo toks didelis, jog per stebuklą patekęs į vieną iš jų, o ne tarp jų, – jis tučtuojau buvo prispaustas prie sienos ir turbūt būtų žuvęs nuo labai stipraus smūgio, jei ne juoda ir puri pervežama medžiaga, sušvelninusi smūgį. O vėliau Gabras jau nieko nebesuvokė: gulėjo tamsoje, laikydamasis už sumušto peties, ir klau-

sėsi sąstato dundėjimo. Nesustodamas, nemažindamas greičio sąstatas vis lėlė ir lėkė: per dešimtis, šimtus – tūkstančius! – kvadratų. Tai kokio gi dydžio yra megapolis? Prabėgus dviem valandoms, Gabras atsipeikėjo, pirmas jausmas, surusenęs jame, buvo džiaugsmas: jis toli – ir kas sekundę vis toliau nuo pavojaus. Jis paspruko jiems iš panosės – štai tau ir visa galybė! Jis, vienas, mažas, beginklis – ir jie: dešimtys, šimtai, apsiginklavę prietaisais, sraigtaplanais, aeroforsais. Ir jie nepajėgė jo sučiupti: taip, jie net nesitikėjo tokio akiplėšiškumo – tokio pasirengimo kovoti iki galo, kovoti tuomet, kada jau nėra jokios galimybės, jokios vilties. Va šito jie nenumatė: kad žmogus gali nepalūžti realios galybės akivaizdoje. Kaip tik tuo – ne tiek galybe, kiek psichologiškai, pakirsdami jėgas – jie ir nugali. Žinoma! – jie juk įprato susidurti su žmonėmis, *visiškai* sukaustytais baimės, visiškai priklausomais. Net turėdami daugybę galimybių išsigelbėti – dauguma šių žmonių to nedarytų: pamatę, kad paleista valdžios mašina, kad prieš jį stoja visa Valstybinio Susivienijimo galybė.

Jie, vadinasi, negalėjo numatyti, kad *matančio* žmogaus psichologija keičiasi: ir jis veikia neprognozuojamai. Antraip – kodėl gi jie nepagalvojo apie sijas, kuriomis galima nušliaužti iki magnetinės estakados? Kodėl gi nepastatė apsaugos ant estakados? Jie nesitikėjo to iš žmogaus!

Laikas ėjo, o sąstatas nė nemanė sustoti. Magnetiniame bloke nebuvo kuo kvėpuoti: dulkės graužė akis, maišydamosi su prakaitu, degino odą. Pamažu pergalės džiaugsmas susipynė su nerimu: kur jis skrieja? Kur nuvyks? Žinoma, jie susisieks su Centrine valdyba: sužinos, kokia linija, koks sąstatas. Jie nustatys ir sustabdys magnetinius blokus ten, kur jis jau nepaspruks. Juk jis spąstuose. Rado kuo džiaugtis: pats save įvijo į spąstus ir tik keletui valandų atidėjo tai, kas neišvengiama.

Ir vis dėlto Gabras nusprendė laikytis, neprarasti vilties: jei jie nevisagaliai – jei jie nesumojo užkirsti kelių į kontrolinius takelius,

prie barjero, link estakados – vadinasi, jie gali apsiskaičiuoti ir čia. Iš kur jis, tiesą sakant, žino, kad taip lengva nustatyti liniją, identifikuoti sąstatą, kuriuo jis dabar lekia? O gal tai ne taip jau lengva?

Sąstatas sustojo netikėtai – Gabras nuskriejo į kitą magnetinio bloko galą ir suriko, skaudžiai atsitrenkęs jau sužeistu petimi. Jis pasiruošė blogiausiam.

Laukti teko neilgai: kaušas apsivertė, ir Gabras, drauge su ta puria medžiaga, kurioje jis buvo, nuskriejo į bedugnę. Ant galvos jam ėmė byrėti vis naujos ir naujos porcijos.

Supratęs, kad jis gali būti palaidotas gyvas, Gabras ėmė šliaužti link sienos ir ten, apčiuopęs lanko pavidalo išsikišimus, ėmė ropštis į viršų. Ir netrukus jis jau iš viršaus žvelgė į didėjančią juodą kaugę apačioje. Sąstatas buvo ištuštintas ir patrauktas iš krovos aikštelės.

Viršuje, geležinės duobės kraštu, vaikščiojo kažkokie žmonės. Nejaugi tai galas? Gabras nepuolė slėptis ir ėmė ropštis aukštyn: kad sužinotų savo likimą, žinotų, ką daryti. Ne, jie nebuvo panašūs į tuos su ausinėmis, su šalmais ant galvų. Netrukus jis įsitikino, kad veikiausiai yra kažkokios įmonės atsargų sandėlyje. Žmonės vaikščiojo su keistais instrumentais, kažką priveržd avo duobės pakraščiuose.

Jis lukterėjo, kol jie nueis toliau, ir išlipo į viršų – ėmė bėgti tuneliu link prošvaistės tolumoje.

Tuo metu išėjimas užsidarė ir sąstatas prašvilpė pro prie sienos prisispaudusį Gabrą, per du centimetrus nuo jo nosies. Ir per tas minutes, kol jis nusigavo iki išėjimo, – dar keletas sąstatų praskriejo pro jį: dundėdami magnetiniais blokais, tuo, kas buvo vagonuose.

Tunelis išėjo į gelžbetoninį lauką, iš visų pusių apsuptą barjerų, ir pirma, ką pamėgino padaryti Gabras, tai perlipti per tuos barjerus, palikti kuo toliau šią vietą. O jei jau duotas signalas jo čia ieškoti?

Už barjerų plytėjo bedugnė: tai buvo kažkoks grynai techninis kvadratas. Slinkdamas pirmyn siauručiu už barjero esančiu kietu pagrindu, Gabras priėjo iki kyšančio virš bedugnės išsikišimo. Jis taip ir galvojo: jei yra įmonė, vadinasi, kažkur iškart už barjero turi būti liftai: jais darbininkai grįžta namo, į gyvenamuosius kvadratus.

Jauki šilta kabina greitai ėmė nešti jį į apačią ir netrukus sustojo: Gabras nuspaudė pirmą pasitaikiusį mygtuką – jam buvo vis viena. Kuo daugiau atsitiktinumo – tuo geriau.

Gatvė knibždėjo nuo žmonių gausybės, jie ėjo, laikydamiesi dešinės. Ant kūnų kabantys skarmalai, žemyn nuleistos galvos, užmerktos akys – visa tai jau nebekėlė Gabrui siaubo. Dabar jis galvojo apie vieną: kaip sušildyti sustingusį nuo šalto vėjo kūną. Ir kartu – dingti iš akių. Čia, šmirinėjančių tai čia, tai ten būtybių minioje, nuogas jis jautėsi nejaukiai. Keistas, seniau nepatirtas jausmas vertė jį kur nors pasislėpti. Ne, jis ne tik bijojo persekiotojų. Su tam tikru nuogąstavimu jis nužvelgė savo tamsias nuo dulkių kojas, klubus, pilvą. Niekas negalėjo jo pamatyti – čia, gatvės viduryje, niekuo neprisidengusio. Einantys per du žingsnius laiku apeidavo jį: niekas negalėjo numanyti, kaip jis atrodo. Ir vis dėlto buvo labai nejauku: tarsi kažkas, iš pasalų, jį mato. Šimtus tų apsirengusių būtybių ir jį – išsiskiriantį nuo jų, atsargiu žingsniu besiskinantį kelią per minią. Buvo nemalonu. Be to, jam pasirodė, kad kažkas už nugaros bėga. Jis girdėjo kažkokį triukšmą, panašų į kojų dunksėjimą.

Gabras staiga įėjo pro pirmas ilgo geležinio statinio duris ir patraukė prietemoje siauru koridoriumi. Iš kairės ir dešinės žiojėjo kiaurymės: Gabras žvilgterėjo į vieną, į kitą. Daugybė didelių ir mažų vamzdžių susipindami užpildė siaurų patalpų erdvę. Iš kai kurių veržėsi garai, buvo girdėti šnypštimas. Gabras ėmė greičiau eiti: jam vėl pasirodė, kad kažkas eina paskui jį. Koridoriaus gale buvo laiptai ir jis ėmė jais kopti. Nedidelėje aikštelėje atsikvėpė ir

įsiklausė: buvo tylu, tik nesuprantamas gausmas ir šnypštimas. Laiptai kilo dar aukščiau, o šalia – liuko dangtis. Gabras atsuko jį ir atšoko: iš jo veržėsi garai. Buvo malonu pajusti šilumos dvelksmą: ir norėjosi įlįsti į kokį nors urvelį. Pasislėpti atsitiktinėje vietelėje, atsitiktiniame kvadrate, atsitiktiniame lygmenyje. Kažkodėl norėjosi žinoti, kad didžiuliame megapolyje esi ten, kur tavęs niekas nesuras. Įlįsti kur nors ir laukti: atsitokėti.

Gabras kojos pirštais apčiuopė geležinį laiptelį ir įlindo į liuką, uždarydamas jį paskui save.

Garų buvo tiek, kad užgniaužda vo kvapą: bet Gabras neskubėjo atgal. Jautė, kaip jis, sušalęs į ragą, pamažu atitirpsta: kaip sušyla kiekvienas organas viduje.

Nusileido žemyn, ant kažkokių lygių, šlapių grindų ir beveik visiškame patamsyje ėmė slinkti palei sieną.

Balsai pasigirdo netikėtai: iš kairės ir iš dešinės. Daugybė balsų. Jie čia pasigirsdavo, nuskambėdavo aidu, čia paskęsdavo viską užgožiančių garų drėgmėje. Bet Gabras kažkodėl jų neišsigando: keistas džiaugsmas ir susijaudinimas slypėjo juose. Stebino ir jų skambumas: visi balsai buvo aukšti ir skardūs. Ir sklido jie, susišaukdami, čia iš kairės, čia iš dešinės, čia iš toli, čia iš kažkur visai šalia. Tarsi šimtai, tūkstančiai būtybių būtų buvę toje patalpoje. Gabras nieko nesuprato, ir jam atrodė, kad jis nugrimzdo į sapną: į kažkokį malonų ir saldų sapną. Staiga viskas išnyko – ir megapolis, ir supratimas, kur jis yra, kokioje situacijoje. Nuo prasiskverbusios į vidaus audinius šilumos buvo taip saldu, kad neturėjo jėgų galvoti apie nieką. Norėjo tik be galo būti toje tamsoje, tuose tirštuose garuose, klausytis skambių varpelių skardenimo.

Gabras nuėjo dar keletą žingsnių ir atsidūrė į kažkieno karštą, šlapią kūną. Jis pasuko į šoną, bet čia irgi buvo kažkieno plati nugara. Tada jis atsitraukė per žingsnį atgal: bet ir čia jo klubas įsibedė į kažką šiurkštaus, minkšto.

– Kas čia stumdosi? Tai tu, Dio?

Ir vėl, visai šalia, pasigirdo kažkieno skambus juokas: ir kažkas net sucypė iš džiaugsmo.

Gabras ėmė brautis tarp kūnų – bet jiems nebuvo galo: jis skendo paslankiuose audiniuose, pūkuotose klubų, pilvo, krūtų duknose – kol galutinai užstrigo, iš visų pusių suspaustas judančių, jį aplipusių kūnų. Kažkas lyžtelėjo jam kaklą ir nusijuokė. Ir staiga iš viršaus pasipylė karštas krioklys – ir oras prisipildė juoko, šūksnių ir kūnai aplinkui sujudėjo, į vienų vietą spraudėsi kiti, tokie pat apvalūs. Iš kažkur papūtė karštas, sausas vėjas, maloniai nuslinko veidu, plaukais, nudžiovino vandens lašus.

Kažkieno minkštas pilvas giliai kvėpavo, išsiplojęs ant Gabro pilvo. Ir dar vienas išsiplojo ties jo klubu. Ir kažkieno krūtis, prispausta, plaukiojo tai čia, tai ten jo nugara, prisispausdama speneliais. Ir abu jo pečiai skendo kažkieno pečių pagalvėlėse. Visa tai atrodė Gabrui artima, jo: tarsi erdvė būtų buvus pripildyta ne atskirų būtybių, o vientiso kūno – šildžiusio ir džiuginusio jį. Jis apskritai neprisiminė, kas jis ir kur jis: visas pasaulis, su visomis Gabro problemomis, išnyko, ištirpo jo pojūčiuose, jo kūno giesmėje.

Viršuje prasidarė liukas ir kažkas įlindo į vidų – ir nesandariai uždarė paskui save ertmę. Silpna šviesa dabar užliejo patalpą. Visai šalia, veidas prie veido, Gabras pamatė kažkieno užmerktas akis ir šypseną, kupiną palaimos. Ir tokie veidai buvo iš kairės, iš dešinės, iš priekio.

Jis parklupo ant kelių ir ėmė brautis pro kojų mišką – šliaužė, kol nusigavo iki laisvos vietos. Iš čia, užlipus ant išsikišimo sienoje, buvo galima apžvelgti salę. Kas tai? Būtybės, kurių jis niekada nebuvo matęs, stovėjo susibūrusios įvairiose vietose, prisispaudusios viena prie kitos, garsiai kalbėjosi, šūkaliojo.

Jos tarsi švytėjo, tos būtybės – net čia, prietemoje. Ir jų kūnų linijos, apvalumai ir ovalai žadino keistą jausmą. Gabras bandė suvokti ribą, kuri būtų skyrusi galvą nuo kaklo, kaklą nuo pečių ir krūtinės. Krūtinė, pilvas, klubai – viskas buvo sąlygina, viskas per-

siliejo viena į kitą: tai nebuvo tik žodžiai, o iš tiesų – kažkas vieninga, vientisa, šviesu. Nejaugi taip atrodo kiekviena moteris? Nejau tokios – Lioz, Nija? Ir jis, Gabras, – tik kiek kampuotesnis, liesesnis: čia, tarp šimtų moterų. Jei jos pažintų save!

Jis nusileido ir vėl prisiartino prie jų – jau įsižiūrėdamas į veidus, figūras. Jis jautė troškimą vėl įlįsti tarp jų – patirti nepriklausymo sau akimirką. Užmerktos akys, šypsenos, stirksančios į šonus krūtys, tamsūs trikampėliai pilvo apačioje... Bet taip ir neprieįęs, jis pasuko į šalį, garsiai daužantis širdžiai krūtinėje beveik bėgte puolė link metalinių laiptų, besileidžiančių nuo liuko. Jam tie jausmai buvo nepažįstami, nepažįstami ir bauginantys: noras įsisprausti tarp tų kūnų, pamiršti save – jis buvo toks saldus. Ir galima buvo apgauti save: įsiteigti, kad nėra nei Kontrolės ministerijos, nei Okso, nei megapolio. Tik ta maudymosi salė, tamsi ir karšta užsimiršimo salė.

Bet megapolis buvo – buvo Kontrolės ministerija: ne čia, uždarame bunkeryje, o apskritai. Vadinasi – visur.

Iš knygos „Neišnaudotų jausmų diapazonas“

Autorius – Zarchas Linkas. Leidimo laikas – XIV skaičiavimo trečiasis sektorius. Inventoriaus numeris 18-LZ-44387. Dėžutė Nr. 3674445. Du egzemplioriai. Tiražas sunaikintas. Išnešti iš specialiojo fondo ir kopijuoti draudžiama.

IX SKYRIUS. *GĖDINGUMAS*

Kad suvoktume, kas yra „gėdingumas“, reikėtų sugrįžti prie jau nagrinėtos penktajame skyriuje sąvokos „išorė“. Jei forma egzistuoja ne vien spekuliatyviai, bet realiai, gali būti kažkokiu būdu suvokta ištisai, kaip forma (o ne kaip jos dalis) – vadinasi, žmogus, turintis, kaip žinome, kūną, pirmiausia yra forma. Bent jau –

žmogaus forma ima atlikti esminį vaidmenį nusakant, kas yra „žmogus“. Visa tai yra keista mums, pripratusiems suvokti save ir kitus kaip bekūnį pradą, kaip balsą, ir tiek. Bet mes jau įsitikinome, kad gali egzistuoti ir vadinamoji „išorė“: mes galime turėti išorę – mūsų nosių, lūpų, kaklo, kojų ilgio skirtumas, pečių, krūtinės platumas, plaukų ilgis ir t. t. – gali būti ne tik kažką reiškiantys, bet ir darantys mus mumis, mus nusakančiais šiame pasaulyje. Ir negana to: ne tik kūnas, bet ir viskas, ką ant jo velkame, kabiname – gali pasidaryti labai svarbia mūsų pačių dalimi, sudaryti mūsų „įvaizdį“, mūsų „išorę“. Svarbu čia tai, kad reikia suvokti tą įvaizdį netarpiškai, o ne spekuliatyviai. Manymu, kad tokia galimybė, kuri iš mūsų su jumis atimta, egzistuoja, ir yra pagrįsti visi mano samprotavimai. Jei skaitytojas negali tarti, kad toks „momentinis“ formos suvokimas įmanomas – vadinasi, visos sąvokos, kurias čia mėginu paaiškinti, jam bus tik tušti žodžiai.

Bet aš kreipiuosi į tuos, kurie kaip nors gali įsivaizduoti, kad neįmanoma egzistuoja: ***ką*** turi pajusti žmogus, kuris yra pratęs tapatinti save ir kitus su tam tikrais, rafinuotais drabužiais, jei jis arba kitas staiga pasirodo be drabužių? Prieš apkaltindamas mane scholastika, neįmanomų situacijų išsigalvojimu – skaitytojas tegul dar truputį įtempia savo fantaziją ir įsivaizduoja tą ***kontrastą***, kurį turi patirti tas žmogus. Mes rengiamės tik tam, kad nebūtų šalta mūsų kūnui: nusimesdami drabužius, mes nepatiriame jokių jausmų, išskyrus į mus besiveržiantį šaltį. Kadangi mums neegzistuoja tokios niekingos smulkmenos, kaip, tarkim, pirštų ilgis, riebalinių sankaupų kiekis – mums nėra skirtumo ir tarp to, ar esame apsirengę, ar nusirengę. O ką jau kalbėti apie kitus žmones: nesusimąstydami, kokia jų išorinė forma, mes nesusimąstome ir apie tai, ar jie apsivilkę ar nusivilkę.

Ką aš noriu pasakyti? Nors pats niekuomet nesu patyręs tų žmonėms nežinomų jausmų, apie kuriuos mėginu papasakoti, – vis dėlto galiu įsivaizduoti, kokio stiprumo jausmą turi patirti tas,

kuris priprato žmogų suvokti apsivilkusį drabužiais – o paskui staiga jį mato be pastarųjų. Tas jausmas turėtų būti panašus į sukrėtimą.

Vis tik, kai aš paklausiau savo dukters, savo pažįstamų, apsirengę ar nusirengę tie, su kuriais jie kasdien bendrauja, – jiems iš pradžių buvo sunku atsakyti. Ir tik paskui atsakė, kad, matyt, apsirengę: bent jau gatvėje. Ir tuojau pat paklausė: „O kokią tai turi reikšmę?“ Šis faktas liudija, kaip mes nemėgstame mąstyti, nemėgstame galvoti apie daiktus, kurie mums atrodo akivaizdūs ir dėl to tarsi mums neegzistuoja.

Naują terminą, kurį galiu pasiūlyti, prieš galutinai pereidamas prie sąvokos „gėda“, – radau tame pačiame senoviniame nežinomo autoriaus rankraštyje. Jo reikšmė suprantama iš pastarosios citatos: „Atsegusi diržą ir nusimetusi sijoną, ji stovėjo drebėdama vienais apatiniais, žiūrėjo į jį maldaujančiu žvilgsniu. Jis priėjo ir atlaisvino dvi siauras juosteles ant jos pečių. Dabar ji buvo nuoga ir beginklė prieš jį, avintį sunkius batus ir dėvintį seną karišką švarką.“ Iškart abstrahuokimės nuo žodžių, čia įvardijančių nežinomas mums drabužių dalis: kaip galima spręsti iš rankraščio, „sijonas“ – tai vidurinė moteriškų drabužių dalis, o „apatiniai“, matyt, dar vieni drabužiai, velkami po viršutiniais neaišku kam. „Batai“ – galbūt kažkas, susiję su krūtinės papuošimu, o „švarkas“ – dalis drabužių, velkamų ant abiejų rankų. Bet atkreipkime dėmesį į žodį „nuoga“. Jis kartojamas rankraštyje daug kartų ir kaskart – tada, kai kalbama apie visišką drabužių nusimetimą. Tad galima atspėti, kad „nuogas“ – tai tas, kuris „be drabužių“, vien tik nepridengtu kūnu, ir tiek. Mūsų kalboje tos sąvokos paprasčiausiai nėra: ir tai irgi charakteringa, juk kalba atspindi tik tai, kas turi jos vartotojams reikšmę. Bet jei jau mums vis tiek, apsirengę mes ar ne, jei jau mes apie tai net negalvojame, – tai, atitinkamai, kalba nesukūrė sąvokos, įvardijančios mūsų būklę „be drabužių“.

Bet reikalas dar ir tas, kad „nuogas“ – ne vien tik konstatuojantis apibūdinimas. Jame negali nebūti išreikšta stipri emocija,

susijusi su aukščiau nurodyto „kontrasto“ išgyvenimu. Minėto rankraščio herojai kaskart išgyvena stiprų, nesuprantamą mums sukrėtimą, kada lieka „nuogi“. Tai, matyt, susiję su netarpišku žmogaus kūno formų suvokimu, apie kurį mes, kartoju, galime papasakoti tik pasitelkę šaltus aprašymus, grynai spekuliatyviomis priemonėmis. Bet ką mes jaustumėm, jei suvoktume formą, nuogą formą?

Taigi mes visiškai priartėjome prie dar sudėtingesnės sąvokos. Štai kokiame kontekste ji buvo pavartota: „Baimė, sumišusi su aštriu gėdos jausmu ir kartu su stipriu troškimu žengti į bedugnę, priklausyti *jam*, užvaldė ją. Ji negalėjo apsispręsti draskoma jausmų. Juo labiau sukretė pabaiga, kai, be jos valios, stiprios rankos pajudino ją iš vietos, kurioje ji apmirė – pakėlė nuo grindų. Dabar ne ji, bet jis buvo atsakingas už viską. Jos nebuvo, ištirpusios savo gėdoje, kuri dabar virto deginančiu malonumu.“ Ką galime suprasti iš šios ištraukos? Pirmiausia tai, kad „gėda“ yra susijusi su baime ir troškimu, kad tai, veikiausiai, į skirtingas puses nukreipti jausmai ir kad dėl skirtingų krypčių ir sustiprėja malonumas. Bet negalima nepastebėti ir to, kad „gėda“ – kintantis jausmas: iš pradžių jis atrodo labiau kaip baimė, nesuprantamas mums draudimas apnuoginti kūną. Paskui ji įveikiama, keičia savo vidinę esmę, į ją įsibrauna drąsa, įžūlumas. Bet dėl to ji nesiliauja būti gėda. Ir pagaliau tai, kas buvo draudžiama, dabar parodoma kaip pasididžiavimas ir atvirumas. „Gėda“ tampa „deginančiu malonumu“, „nuogumo“ akcentavimu.

Suprantu, kad kalbu apie miglotus ir pernelyg abstrakčius dalykus: bet taip kalbėti mane skatina intuicija. Aš net pats stebiuosi, iš kur tarsi turiu tų jausmų, kurių juk *netarpiškai* niekuomet nesu išgyvenęs, patirtį. Bent jau kodėl man darosi tokios aiškios, prieinamos sąvokos, kurios yra iš pradžių nepažįstamos?

Ar galime nubrėžti kokias nors paraleles su mūsų patirtimi? Juk mes irgi patiriame kūniškus malonumus: tarkim, maudyda-

miesi elektrovonioje, klausydamiesi kūnogramų. O galiausiai – turime ir lytinį aktą, žinome, ką reiškia užsimiršimo akimirka. Bet kaip tai vyksta? Mes jaučiame esančio šalia kūno šilumą, greitai susijaudiname, greitai patiriame palengvėjimą, ir viskas. Viskas įvyksta taip greitai, kad nepalieka beveik jokių pėdsakų. Ir tai suprantama, jei atsižvelgsime į tai, jog viena lytis ima egzistuoti kitai ne anksčiau negu kūnas prisiliečia prie kūno. Ir atitinkamai išsiugdėme refleksus: momentinius – kaip blyksnis. Mes nė nekreipiame į juos dėmesio: jie nesudaro mūsų vidinio gyvenimo dalies. Iškart po blyksnio – sąmonė sugrįžta ir mes nieko neatsimename: savęs netapatiname su tais blyksniais. Todėl niekas iš mūsų niekada apie juos nekalba: visuomenė tarsi yra suinteresuota, kad jie nebūtų apmąstomi. Ar verta, girdi, galvoti apie tokias smulkmenas?

Visai kitaip – senovinio rankraščio herojams. Mane sukrėtė, kada perskaičiau, kad vyras jautė potraukį moteriai gerokai prieš kūnišką kontaktą. Praėjo *daugybė mėnesių*, kol jis prie jos prisilietė: ir visus tuos mėnesius jis jautė potraukį jai! Kaip tai iš viso įmanoma? Koks turėtų būti geismas, šitiek laiko augantis. Mes net negalime įsivaizduoti, koks tai turėtų būti jausmas: tiek išnešiotas.

Mums neduoti tie hipotetiniai jausmai: susijaudinimas, kada liekame be drabužių, jausmų gama, vadinama gėda. Jei aš juos – sekdamas senovinio rankraščio autoriumi – paprasčiausiai išsigalvojau, – ką gi: aš tik ramiai atsidusiu. Bet, laikydamasis pagrindinės knygos koncepcijos, tebetvirtinu: mūsų jausmų pasaulis – ne vienintelis galimas. Mes galėtume (galime?) būti turtingesni, galime ir turime ilgėtis nerealizuotos savo prigimties dalies. Mes esame ta gamta – nors ir ribota savo pasireiškimais. Visa, ką norėjau pasakyti, telpa šioje frazėje: mes esame daugiau negu esame."

– Vos tik žengsite žingsnį, iškart būsite pagautas, – Širpas laikė Gabrą už rankovės, prikišęs prie jo blyškų neišraiškingą veidą. – Visos tarnybos pakeltos ant kojų. Jei jau jie paleido mašiną, nenurims, kol reikalas nebus sutvarkytas. Apsispręskite.

– Oksas žino apie šį pokalbį? – paklausė Gabras, nugara jausdamas šaltą metalo paviršių.

– Taip.

Jie stovėjo kažkokioje aklavietėje, tarp dviejų namų.

– Kaip mane suradote?

– Koks jums skirtumas? – klausimu atsakė Širpas. – Praėjusį kartą tai buvo lengviau padaryti.

– Aš bėgau nuo žmonių su šalmais.

– Aš žinau. Štai ką, – jis padėjo jam ranką ant peties, – dabar mes prasmuksime į centrinę liftinę ir pasikelsime į Elektroninio Kvadrato skyrių.

– Nejaugi tai šalia? – nustebo Gabras.

– Taip. Centriniams liftams viskas šalia: jie važiuoja įstrižai. Po valandos bus viskas baigta, aišku? Nagi, apsispręskite. Kvadratas apsuptas. Jūs iš čia nepaspruksite. Be manęs.

– Aš jumis netikiu.

– Eime.

Jis patraukė jį už rankovės. Už namo kampo atsivėrė vaizdas į bulvarą. Palei visą kontrolinį takelį stovėjo grandinė žmonių su ausinėmis.

– O dabar čionai, – sušnibždėjo Širpas.

Jie sugrįžo prie namo ir aplenkė jį iš kairės.

– Eime.

Širpas ėjo priekyje, įsiklausydamas į Gabro žingsnius. Aplenkę kažkokius statinius, jie išėjo į priešingą kvadrato pusę.

– Na, – pasakė Širpas. – Jūs gi turite akis. Žiūrėkite.

Palei takelį stovėjo ilga ginkluotų būtybių eilė.

– Šįkart viskas baigta – supratote? Dabar jūs jau nenušoksite ant magnetinio bloko.

– Iš kur jūs visa tai...

– Klausyk, vaikine, – pasakė Širpas. – Mes juk ne vaikai. Mes visur turime savo žmonių. Kontrolės Ministerijoje, specialiuose daliniuose. Mes žinome viską, ką jie sugalvoja. Aš tau sakau: tu iš čia išeisi negyvas arba aklas. Klaidos jie nepakartos. Nagi!

– Ir ką aš turiu padaryti?

– Pakaks! – Širpas skaudžiai trūktelėjo jį už rankos. – Aš atėjau čia ne durniaus volioti. Štai blokas – po pusvalandžio būsime Centrinėje Valdyboje, ir tu jį pakeisi.

– Ne!

– Tu pakeisi jį! Bukagalvi, tu būsi laisvas. *Laisvas*, supranti? Po valandos tau viskas baigsis.

– Jūs mane nužudysite.

– Ką?

Širpas ėmė kvatotis.

– Kuriam galui mums tave žudyti? Eik į visas keturias puses – mes nuvešime tave prie jūros, toliau nuo čia. Eik, kur nori, jei nepanorėsi likti su mumis.

– O ką jūs darysite? – paklausė Gabras.

– Mes? Mes švęsime pergalę.

– O paskui?

– Ir paskui švęsime. Na, eime. Laukti daugiau nebegalima. Po pusvalandžio bus vėlu. Mes turime suspėti į Centrinę Liftinę.

– O kur jūs dirbate?

– CEV, vaikine. Aš tave pervesiu per kontrolės punktą.

– Ir ką pasakysite?

– Aš nieko nepasakysiu. Ten budi žmogus, kuris tave praleis, aišku?

– O akustinė kontrolė?

– Viskas apgalvota. Vaikine, netempk gumos. Oksas jau įsakė kariuomenei būti pasirengus.

– Kariuomenei?

– Taip, savo kariuomenei. Viskas paruošta, vaikine. Tu negali išsisukti. Tu negali mūsų nuvilti.

– Bet aš...

– Tu negali išsisukti, esi įspraustas į kampą. Tave įspraudė į kampą, supratai? Tavo priešinimasis beprasmis. Ne tu, tai kitas, ne šiame, tai kitame skaičiamatyje padarys tai, ką reikia. Tu tik per kvailumą pražudysi save, savo gyvenimą – štai ir viskas. Na, eisi tu?!

Širpas griebė jį už rankos, patraukė paskui save. Gabras sekė paskui, apdujęs nuo to, kas vyksta. Jis nesitikėjo susitikti šito žmogaus, kada atrodė, kad Oksas apie jį pamiršo.

Liftinė buvo bulvaro centre, juodavo tamsus įėjimas. Sargyba iš kelių žmonių jį saugojo.

– Kas? – paklausė pirmasis vyrukas su šalmu, sugavęs indikatoriumi jų figūras.

– Vyriausiasis Centrinės Elektroninės Valdybos inspektorius, – atsakė Širpas ir įdėjo į ištiestą ranką nedidelę plokštelę. Budintysis patrulis tučtuojau įkišo ją į nešiojamo radiometro kiaurymę, palaukė, kol po pirštais atsiras informacija.

– Prašom, gerbiamas Širpai, – ištiesė jis plokštelę. – O kas jis?

– Centrinės Elektroninės Valdybos inspektorius.

Širpas ištiesė antrą plokštelę. Budintysis patrulis tučtuojau įdėjo ją į radiometrą.

– Prašom, gerbiamas Gankai.

Gabras paėmė iš jo plokštelę.

– Mes gaudome nusikaltėlį, – pasakė patrulis. – Todėl, atleiskite, esame priversti tikrinti visų dokumentus. Viso gero, gerbiamas vyriausiasis inspektoriau.

Jie praėjo į Centrinės Liftinės vidų, įėjo į kabiną.

– O kas, jeigu ten, Salėje, jie mane aptiks? – sušnabždėjo Gabras, kada liftas truktelėjo ir nuplaukė įstrižai į viršų.

– Tai neįmanoma, – garsiai atsakė Širpas. – Ir apskritai – čia nėra ko šnibždėti. Centriniuose liftuose pokalbių nesiklausoma.

– Kodėl neįmanoma?

– Įprastas apsikvailinimas, – nusišypsojo Širpas. – Jie taip kontroliuoja įėjimo prieigas ir patį įėjimą, kad nemano esant reikalinga pastatyti kontrolierius pačiuose koridoriuose ir salėje. Tu nesijaudink, vaikine: turint akis, tai niekų darbas. Ach, jei tik turėčiau akis...

Jo balsas sudrebėjo ir nutilo.

Liftas lėkė didindamas greitį, perskrisdamas įstrižai kvadratus.

– Tu vienintelis regintysis – įsidėmėk tai, – pasakė Širpas. – Jie visi bejėgiai prieš regintį. Dėl to taip mūsų nekenčia.

– Jūs irgi matėte?

– Taip, vaikine.

Kurį laiką jie skrido tylėdami.

– Dabar klausykis įdėmiai, – pasakė Širpas. – Tu pameni Okso instrukciją? Pameni, ko tavęs mokė? Koridoriuje aštuoni budėtojai. Tavo užduotis – praeiti pro juos neatkreipus į save dėmesio...

– Oksas man sakė...

– Neprisiartink arčiau kaip per du žingsnius. Koridorius platus ir tau nieko nereiškia nutaikyti momentą. Jie vaikščioja tai čia, tai ten, kiekvienas savo teritorijoje. Prisispausk prie sienos ir lauk. Blogiausiu atveju, jei būsi pastebėtas, – duosi leidimo kortelę. Bet tai nepageidautina.

– Kodėl?

– Yra tam tikra rizika. Geriau praeiti nepastebėtam.

Liftas sustojo, ir jie išėjo. Prieš Gabro akis didžiulės aikštės, kurią reikėjo pereiti, gale kilo kubo pavidalo Centrinės Elektroninės Valdybos pastatas. Visiškai neperžvelgiamas aklinas geležinis kubas, su keliomis angomis viršuje.

Aikštė buvo pertverta keliose vietose barjeru: praeiti buvo įmanoma tik per praleidžiamuosius punktus būdeles, stūksančias per patį centrą.

Širpas ėjo pirmas, šiek tiek sulinkęs, įsiklausydamas į save.

– Inspektorius Gakas iš naujojo telkimo.

– Saugumo skyriaus leidimas.

– Štai. Aš – Širpas iš pagalbinės tarnybos.

– Eikite.

Taip jie praėjo, vieną po kitos, visas šešias būdeles. Prie įėjimo į pastatą sustojo.

– Palauk manęs čia, – sušnibždėjo Širpas, – aš tuojau grįšiu.

Gabras liko vienas. *Didžiulis, apvalus* kabėjo aukštai virš galvos, užliedamas aikštę, būdeles, liftinės pastatą. Ir *nebebuvo daugiau lygmenų viršuje*. Vadinasi, jie ant megapolio stogo? Vadinasi – megapolis turi pabaigą.

Širpas vis negrįžo. Sieloje buvo nyku – taip kaip būna prieš svarbius gyvenimo momentus. Jis pažvelgė į tvarkingą, per visą aikštę išsidėsčiusių budelių, užlietų *didelio, apvalaus*, eilę. Kelio atgal nebuvo. Logika buvo negailestinga. Iš trikampio neįmanoma prasiveržti – galima tik iki tam tikro laiko blaškytis jo viduje: arba perregima Okso dėmė, arba beprasmis bėgimas į tolimąją erdvę (tave iškart aptiks ir sugaus), arba Okso užduoties vykdymas. Ką jis galėjo padaryti? Kodėl jam skirtas toks likimas, tokie išgyvenimai? Nejaugi dabar, po keleto minučių, jis sustabdys megapolį? Kam jis tai daro? Kur dingo jo atmintis: pamiršta viskas – Lioz, sena motina, dvasininkas, muzikantas, moterys maudyklose... Yra tik geležinė logika: geležinė situacijos logika, verčianti jį padaryti tai, kas neišvengiama. Nes... nes jis nori matyti šį pasaulį, jis negalės gyventi be šio *stebuklo*, jis nenori, kad vėl stotų tamsa.

Iš visų pusių jį taip stipriai spaudė, kad Gabras tarsi jau ir nebejautė savęs: jam atrodė, kad ne jis ir darys tai, ką teks padaryti. Jį *privertė*, taip. Tai ne jis. Kas galėtų atsilaikyti tokiomis

siaubingomis aplinkybėmis? Jis juk ne akmuo, Gabras: viso labo trapus žmogus.

Ne, jis *atsimena*: seną ropojančią motiną ir Lioz, ir moteris. Žmonės – jie gyvena šiame siaubingame pasaulyje. Gyvi žmonės. Jis dar nenusprendė, ne. Dar yra laiko. Galbūt jis dar savęs nepažįsta. Nežino, ką padarys paskutinę akimirką.

Automatinės durys pasislinko į šonus ir jų kiaurymėje pasirodė Širpas.

– Eime. Greitai!

Širpas nuvedė jį pro kažkokį žmogų su šalmu, patraukė už kampo.

– Štai ten, matai? Koridoriaus gale? Prieik ir palauk, kol jis pasuks į kairę – atsikvėpsi už kampo. Ten kampas. Už kiekvieno kampo – sargybinis, supratai?

– Taip, – atsakė Gabras.

– Schemą turi?

– Taip.

– Pirmyn!

Širpas stumtelėjo Gabrą į nugarą ir jis tyliai pasileido plačiu apytamsiu koridoriumi. Buvo akimirka, kai Gabrą užvaldė noras apsisukti, prasibrauti atgal pro įėjimo įrenginius ir šešias kontrolės būdeles, patekti į liftinę ir... Bet išsigelbėjimo nebuvo, jis tai žinojo.

Pagrindinė Salė buvo didžiulė patalpa, kurioje tris ketvirčius užėmė aparatūra. Prie valdymo pulto priešais mirksinčias lemputes ir šviečiančius panelius sėdėjo keistai apsivilkę žmonės, kokie penki. Ir dar vienas dalykas nustebino Gabrą: toje patalpoje buvo kažkokios kiaurymės sienose, vienoje iš jų matėsi *didžiulio, apvalaus* kraštas. Gabras, dar nebūdamas tikras, kad tai padarys, pasuko link aparatūros, esančios kampe kairėje. Ten, prie pačių grindų pagal instrukcijas, kurias davė Oksas, buvo reikiamas blokas. Gabras priklaupė ant vieno kelio ir, žvilgterėjęs į palinkusius ties pultais budėtojus, ėmė atsukinėti išsikišusį varžtelį.

– Ką jūs darote?

Gabras krūptelėjo ir apmirė: penki budėtojai keistais drabužiais sėdėjo puslankiu priešais jį. Jų akys buvo atmerktos ir įsmeigtos tiesiai į jį.

Iš Čizo Dilko eilėraščių rinkinio „Artimas tolis“

Leidimo laikas – pirmasis IX skaičiavimo ketvirtis.
Centrinis archyvas. Inventoriaus numeris 19-KL-41215.
Dėžė Nr. 14421596. Vienas egzempliorius. Tiražas sunaikintas.
Išnešti iš specialiojo fondo ir kopijuoti draudžiama.

O, pamilk mane, kad ir kas būtum, o, prašau tavęs. Pamilk mane už ką nors: pamilk už vyriškus pečius, pamilk už protą, pamilk už atodūsį, pamilk už mano meilę. Arba už mano gailestį. Ar už mano skausmą. O, kas nors! Ateik apkabink mane, nurenk ir apkabink mane – štai čia ranka, štai čia kita, štai čia koja, štai taip laikyk, tvirtai tvirtai. Nepaleisk manęs, prašau tavęs, taip man gera, kol tu laikai. Nes nežinau, kas man atsitiks paskui. Nepaleisk manęs, neduok man išsigąsti savęs.

O, kvėpuok burna į burną! O, prašau tavęs.

O, glostyk, glostyk mane – galvelę glostyk ir visą laiką būk apsikabinus, kad neatsiminčiau savęs, nes bus baisu, patikėk.

O, aš taip noriu!

O, kad ir kas būtum, pamilk, o, kad ir kas būtum, ateik pas mane. Antraip – kaipgi man būti, antraip – kaipgi man gyventi, nemylimam, visiškai nesuprastam. Išsekusiam nuo vienatvės.

O, aš bijau savęs.

Ramusis Kampelis

Gyvenvietė buvo išsidėsčiusi prie pat jūros, už miško, iš dalies slepiančio megapolio sieną. Namai buvo nedideli, su keistais nuožulniais stogais, o svarbiausia – kiekvienoje sienoje buvo ertmė, uždengta kažkuo persišviečiančiu. Gabras priėjo ir pačiupinėjo sieną: tai nebuvo nei betonas, nei geležis. Jūra teliūškavosi per du žingsnius – rami, ridenanti nedideles bangas.

– Mums šiek tiek toliau.

Ponas Ridčarsonas – taip prašė jį vadinti – nusivedė Gabrą kažkokia maža gatvele. Visi namai buvo šviesūs, švarutėliai – ir tokie pat šviesūs, asirengę ryškiais drabužiais buvo žmonės, kartais sutinkami kelyje. Visi jie ėjo labai greitai, plačiai atmerktomis akimis, visiškai nebijodami atsitrenkti į kliūtį. Kai kur prie namų smėlyje žaidė vaikai.

– Laba diena, dėde Ridčarsonai! – šaukė jie iš tolo.

Ir niekur Gabras nepamatė orientatorių. Nebuvo iš viso jokios technikos.

Jį nusivedė į namą, pasodino į minkštą krėslą.

– Norite gerti?

Ponas Ridčarsonas įpylė kažkokio karšto tamsaus gėrimo. Gabras išgėrė. Sienos viduje irgi buvo šviesios, kai kur kabėjo nesuprantami paveikslai: žmonių veidai, kalnai; kampe stovėjo kažkas panašaus į medį.

– Tai nusprendėte, kad esame išgamos? – paklausė Ponas Ridčarsonas, gurkšnodamas tamsų gėrimą. – Žiūrėk tu man, kur užsimojo: sustabdyti megapolį.

– Jūs, – pasakė Gabras. – Jūs, regintieji, – kaip galite sėdėti ten, Centrinėje Valdyboje, ir meluoti, meluoti!

– Taip, mes meluojame, – atsakė Ponas Ridčarsonas. – Nes... Jūs to nesuprasite, – jis pastatė puodelį ant stalo. – Jūs nesuprasite, kokia mūsų padėtis.

– Kokia gi? – Gabras rijo jį akimis.

– Štai šitie namai, kuriuos matėte, – tai viskas, kas mums liko: visas mūsų gyvenimas. Mūsų mažai, jaunuoli. Ir mums nieko kito nelieka, tik...

– Tik valdyti visą pasaulį? – nutraukė jį Gabras. – Juk žmonės, milijonai žmonių galvoja, kad Aukščiausiasis Valstybės Pasitarimas susideda iš tokių pat žmonių kaip jie. O, jeigu jie žinotų, kas užgrobė valdžią!

– Užgrobė valdžią? – ėmė juoktis Ponas Ridčarsonas. – Nejuokaukit. Nei aš, nei mūsų protėviai jos neužgrobė.

– Tai iš kur ją turite? Juk Aukščiausiąjį Valstybės Pasitarimą sudaro tik regintieji?

– Taip, į jį įeiną visų reginčiųjų šeimų galvos, – linktelėjo šeimininkas. – Anksčiau į jį įeidavo jų tėvai, dar anksčiau – jų tėvų tėvai. Ir ta grandinė driekiasi nuo seniausių laikų.

– Siaubinga, – papurtė galvą Gabras. – Ir jūs ramiai sau valdote milijonus, nė nesusimąstydami, kas jums davė tokią teisę?

– Kokia prasmė susimąstyti? – atsakė Ponas Ridčarsonas. – Kas nuo to pasikeis? Štai jūs mus smerkiate, o pats buvote pasirengęs atimti tų milijonų nelaimingųjų gyvybes.

– Aš... – Gabras prikando apatinę lūpą. – Aš nenorėjau. Paprasčiausiai...

– Na kaipgi nenorėjote? – gudriai pažvelgė į jį Ridčarsonas. – Juk jūs jau buvote bepakeičiąs bloką.

– Aš nenorėjau, prisiekiu.

– Galų gale, ne tai svarbu, – atsiduso šeimininkas. – Esmė ta, kad mes skirtingai suprantame žodžius „gėris“ ir „blogis“. Jums

atrodo, kad esame pikti, pabaisos – o mums taip visiškai neatrodo. Na kad ir toks atvejis: mes visi atsisakome valdžios, paliekame megapolį. Jūs to norėtumėt, taip? Ir kas gi sėdės prie pultų? Kas seks, kaip aprūpinama jų egzistencija?

– Bet jūs... jūs paprasčiausiai uzurpavote valdymo funkciją. Taip. Neregiai, jie... jie galėtų patys save valdyti. Tiktai... turėtų būti pritaikyta jiems aparatūra...

– Manote, kad to pakanka? Natali, eikš pas mus!

Duryse pasirodė būtybė lengvais kaip debesėlis drabužiais, perėjo per kambarį.

– Pasėdėk su mumis, a? Tu juk girdėjai apie jaunuolį iš megapolio?

– Taip, – atsakė mergina. – Pranešė vakar naujienų laidoje.

– Na štai, man pavedė jam parodyti mūsų Ramųjį kampelį. Įsivaizduoji, jis mano, kad neregiai galėtų patys valdyti megapolį.

Mergina nieko neatsakė, tik pakėlė akis ir atidžiai pažiūrėjo į Gabrą.

– O juk to niekas iš anksto negali garantuoti, – tęsė Ponas Ridčarsonas. – Mūsų giminės valdo tą milžiną daugybę skaičiavimų. Patirtis, žinios, kurių neprisiskaitysi knygose, na ir akys. Ir dėl ko, jaunuoli, mes imsime viską griauti, statydami ant kortos megapolio gyvenimą? Dėl jūsų „teisingumo“, kuris nežinia kam reikalingas? Be to, nepamirškite: neregiai valdo visuose žemesniuose lygmenyse. Mes tik viršuje, iš kur *viskas* matosi. Kiekviename kvadrate sava savivalda: mes pateikiame tik bendruosius nurodymus per Pirmininką.

– Jis regintysis? – paklausė Gabras.

– Taip. Mes stengiamės, kad kiekvieno regioninio Pasitarimo Pirmininkas būtų regintysis. Nes nors vienas turi žinoti paslaptį...

– Kokią paslaptį?

– Na, jei norite, mūsų valdžios paslaptį. Žinoma, tai turi būti regintysis, ar ne? Ir be to, pagalvokite pats, na, tarkim, mes parengtume tokį būrį valdininkų iš neregių, na, kad jie užimtų mūsų

vietas CEV, Aukščiausiame Pasitarime. Na ir kas iš to išeitų? Juos reiktų nuo mažens nuo visų izoliuoti, kad jie išaugtų, turėdami kitokią sąmonę.

– Kam? – paklausė Gabras.

– Kaip kam? – nustebo Ridčarsonas. – Argi įmanoma suprasti megapolį, jo struktūrą, jei esi įsitikinęs, kad nieko, išskyrus artimąją erdvę, nėra? O kaip, neturint tokio supratimo, jį valdyti?

– Bet jūs... jūs gi patys grūdate šį melą milijonams...

– Mes? – paklausė šeimininkas. – Nieku gyvu. Tai, ką jūs primetate asmeniškai mums, egzistuoja daugybę skaičiavimų, ir yra ne mūsų sugalvota.

– O kieno gi?

– Į tai sunku atsakyti. Mes, žinoma, galėtume pamėginti – vien pamėginti – imti įtikinėti žmones, kad jie kabo ore, gyvena geležinėse dėžėse ir apskritai – yra akli... Ko tylite? Ko gero, jūs tai bandėte daryti, ar ne?

– Taip, – nuleido galvą Gabras.

– Ar daug kas jumis patikėjo? O jei būtų patikėję? Kas būtų? Su megapoliu, su visais tais milijonais, su jų gyvybėmis? Žinote, koks skirtumus tarp mūsų ir jūsų?

– Jūsų? – pažvelgė į jį Gabras.

– Na, turiu omenyje Oksą Niurpą, visus tuos „kovotojus už teisingumą". Mes norime žinoti *pasekmes* to, ką darome. Mums ne vis vien, kas atsitiks, jei „teisingumas įsigalės". Ir kadangi mes labai labai abejojame dėl pasekmių, – mes... – jis atsiduso, – mes paprasčiausiai nieko nesiimame. Mes bijome ką nors keisti. Štai, tarkim, tokia smulkmena: tegul specialiai išauklėtų nuo mažens aklųjų būrys išauga, turėdamas panašią į mūsų sąmonę. Tai yra – prifarširuotą visų žinių apie tiesą, taip? Kas iš to išeis? *Klanas*. Naujas klanas, ir viskas.

– Kodėl?

– Todėl, jaunuoli, kad tarp jų ir visų kitų sąmonės bus neper-

žengiama bedugnė. O nesupratimas mases atstums, negalės neatstumti, sutelks grupelę „nesuprastų, bet reginčių tiesą“. Ir dar mūsų padovanota valdžia... Sukursime naują, nereginčią aristokratiją – kuri, įsidėmėkite, neaišku dar, ar gebės visavertiškai mus pakeisti – ir tiek.

– Tai jūs, vadinasi, pripažįstate, kad esate aristokratija? Reginti aristokratija? – paklausė Gabras.

– Na kokia mes aristokratija? Mes paprasčiausiai matome. Matome pasaulį.

– Bet jūs nedirbate šachtose, negyvenate bunkeriuose?

– Jūs manote, kad jie pajustų skirtumą tarp savo bunkerio ir štai šito namo? Na gerai, – ponas Ridčarsonas pakilo, – jūs čia pabendraukite su mano dukra, o aš netrukus grįšiu.

Trinktelėjo durys.

Gabras liko dviese su mergina. Ta nesidrovėdama įdėmiai žiūrėjo į jį.

– Jūs buvote neregys? – paklausė ji pagaliau.

– Taip, – atsakė Gabras. – Paskui staiga ėmiau matyti.

– Taip retkarčiais nutinka, – pasakė mergina. – O jūs iš tiesų norėjote sustabdyti megapolį?

– Nežinau.

– Vakar jus rodė naujienose.

– „Rodė“?

– Taip. Štai stereovizorius, ant sienos. Kaip jūsų radijo aparatas, tik akimis žiūrimas.

– Kodėl manęs neapakino?

– Aš nežinau. Apskritai apakiname ne mes.

– O kas gi?

– Jie patys.

– Neregiai?

– Taip. Tėvas sakė, kad mūsų mažai. Kontrolės Ministerijoje regintysis tik ministras. Visa Saugumo tarnyba – iš neregių.

– Kodėl jie apakina?

– Tai sunku paaiškinti, – atsakė mergina. – Jų galvose visiška sumaištis. Košė.

– O jie žino apie jus?

– Ne, ką jūs! – mergina net sumosikavo ranka. – Niekas, išskyrus ministrą, nieko nežino. Mes tik patys apie save žinome.

– Kaip jums pavyksta tai išlaikyti paslaptyje?

– Ai, gal truputį pasivaikščiokim, a? Aš jums viską paaiškinsiu.

Ji grakščiai atsistojo, pasitaisė lengvus kaip debesėlis drabužius ir išėjo į kiemą. *Didžiulis, apvalus* artėjo prie linijos už jūros. Ir vėsus, bet nestiprus vėjelis išpūtė merginos rankoves.

– Eikime štai ten, – ji parodė tolumoje matomos aukštumos pusėn. – Štai tas, – ji parodė į *didžiulį, apvalų*, – žinote, kaip vadinasi?

– Kaip?

– Saulė. O štai po ja, palei horizontą, tokie nuostabūs, išsidraikę...

– Taip...

– Tai debesys. Debesys, debesėliai, įsidėmėjote?

– Debesys, – pakartojo Gabras.

– O ta, didelė, tai – jūra.

– Jūra – aš žinau.

– Na štai, – ji apglėbė savo pečius. – Negalvokite, kad sutinku su viskuo, ką sako tėtė. Man pačiai šlykštu visa tai.

– Kas?

– Viskas. Ir megapolis, ir visas tas melas.

– Tiesa?

– Žinoma. Kas čia gero? Bet niekas nieko negali padaryti, suprantate? Prieš tokią galybę.

– Nelabai, – prisipažino Gabras, atsilikdamas nuo jos per pusę žingsnio.

– Na kaipgi: viskas susiklostė per tiek skaičiavimų, ir visiems tarsi gerai...

– Ne visiems, – paprieštaravo Gabras.

– Na žinoma. Atskiriems blogai. Bet dauguma priprato: apgautieji – prie melo, apgaudinėjantieji – prie apgaulės. Ir niekas jau nieko ypatingo čia neįžvelgia. Ir dar, – ji pasižiūrėjo į Gabrą, – mes... mes bijomės jų...

– Ko?

– Aklųjų.

– Jie juk bejėgiai.

– Tėtė jau sakė, kad jie viską vykdo, visa jėga jų rankose. Regintieji teturi Aukščiausiosios Valdžios autoritetą. O tas taip trapu... Štai jus gaudė, taip? Aš žiūrėjau per stereovizorių.

– Taip.

– Manote, kad mano tėtė gaudė ar kad jis tai įsakė daryti?

– O kas gi? – sustojo Gabras.

– Jie patys. Jie juk nesupranta, kad esate regintysis. Jie turi savas tarnybas... Jūs jiems... na, jūs gi žinote... ligonis, taip, – ji linktelėjo galva. – Jie jus ne apakinti, jie gydyti susiruošė. Nors... nežinau. Jų galvose tokia maišalynė, kad mes patys ne visada suprantame, dėl ko jie daro viena ar kita.

– Jūs, vadinasi, jų nekontroliuojate?

– Na, mūsų juk saujelė. Jei jūs pats nebūtumėt atėjęs tiesiai pas mus...

– Kas?

– Na, – atsiduso mergina, – regintieji turbūt nebūtų įsikišę.

– Ir jūs, patys matantys, būtumėt galėję ramiai stebėti, kaip iš tokio pat kaip jūs žmogaus atima patį brangiausią?

– Na, tai labai sudėtinga, – dar kartą atsiduso mergina. – Tokie, kaip jūs... Jūs juk buvote vienas iš jų?

– Tokie, kaip aš, – atspėjo Gabras, – svetimi? Vis tiek svetimi?

– Na... Supraskite... – ji stengėsi nugalėti save. – Mes žiūrime į juos iš tolo – mes juk matome, matome šį pasaulį. Tai sukuria prarają tarp mūsų ir megapolio. Ir viskas, kas darosi „pas akluosius“,

net praregėjimai, apakinimai, – visa tai *ten, ne mūsų pasaulyje*, suprantate? Visa tai „pas akluosius“.

– Regis, imu suprasti.

Jie sustojo, veidais į jūrą.

– Štai ten, kur linija, matote? – mergina parodė ranka. – Ten neaišku kas.

– Jūs nežinote?

– Ne, – palingavo galvą mergina. – Mes prikaustyti prie megapolio.

– Kodėl? Aš nesuprantu.

– Mūsų tėvai vaikšto į tarnybą megapolyje.

– Į CEV?

– Ir į CEV, ir į Aukščiausiąjį Pasitarimą. Labai daug reikalų. O mes... mūsų, jaunų, mažai – ir mes irgi visi, ypač vyrai, nuo mažens rengiamės tarnybai.

– Koks siaubas, – pasakė Gabras. – Jūs juk regintys!

– Na ir kas? – patraukė pečiais mergina.

– Kodėl jūs neišeinate?

– Kur?

– Toli toli.

– Kam?

Jie ėjo dar kurį laiką, tylėdami, kol priartėjo prie kopų.

– Eikime štai tuo takeliu.

Per smėlį buvo nutiestos medinės lentos, sutvirtintos skersiniais. Kojos lengvai atsispirdavo nuo kieto paviršiaus ir netrukus Gabras galėjo pažvelgti į Ramųjį Kampelį iš aukščio. Gyvenvietė pasislėpė už nedidelio miško, beveik pačioje už debesų dingstančios sienos papėdėje. Iš čia buvo matyti tik apatiniai žiojėjantys tuštumomis lygmenys. Kai kur blykstelėdavo ugnimis magnetinių blokų estakados.

– Kokie jūs keisti, – pasakė Gabras.

– Kiekvienas keistas savaip, – atsiliepė mergina.

– Jūs turite tokią valdžią – jūs viršūnėje, virš visų, kaip...

– Kaip dievai, – nusišypsojo mergina.

– Ir jūs... jūs vaikščiojate į tarnybą, jūs prikaustyti prie tos pabaisos, – jis parodė į dangų užstojančią sieną.

– O kas gi dar?

– Yra juk kitoks gyvenimas.

– Koks dar gyvenimas? Apie ką jūs?

– Na... – jis pažvelgė į atvirą merginos veidą. – Nejaugi jūsų nešaukia tolimoji erdvė?

– Tolimoji erdvė? A, tolis... Nežinau... Ne turbūt.

– Jūs nenorite išeiti iš čia – ir eiti, eiti...

– O kam? – atsakė mergina. – Ir ką ten valgysi? Pas mus čia sava laimė, savas pasaulis, – ji parodė į baltus namelius prie miško. – O nuo laimės kam bėgti?

– Ar jūs turite vyrą?

– Ne, – nusišypsojo mergina. – Kol kas tik vaikinas. Jis dar mokosi.

– Kuo jis bus?

– Jis bus Žaliavų pramonės ministras.

– Tai iš anksto žinoma?

– Žinoma, – linktelėjo mergina. – Jis juk toms pareigoms ir yra numatytas. Nuo vaikystės. Mūsų mažai ir mes nuo vaikystės žinome, kuo būsime.

– O jūs kuo?

– Aš Aukščiausiajame Pasitarime kuruosiu tris ministerijas.

– Jūs?

– Taip. O kas čia keista? Aš nebūsiu Pasitarimo narė, bet aš turiu kuruoti. Pasirašinėti įsakus.

– Tai tarsi – aukščiau negu ministras?

– Daugeliu atvejų – taip.

Ji tai ištarė be pasididžiavimo, kaip savaime suprantamą dalyką.

– O su kuo susijęs jūsų darbas?

– O, tai... sveikata, švietimas, apskritai – reikia daug mokytis. Na, eime atgal?

Ir ji pirma, prilaikydama drabužius, pasileido žemyn.

Iš Gabro dienoraščio

17 skaičiavimo aštuntojo sektoriaus 2355 diena.

Nesuprantu, ar jie žaidžia su manimi, ar sako tiesą. Aš jau trečia diena Ramiajame Kampelyje ir vis mažiau jaučiu jiems neapykantos. Iš pradžių, kada sužinojau, kad regintieji valdo viską, vos neišprotėjau. Toks niekšiškumas man atrodė nepakenčiamas. Bet dabar vis aiškiau imu suprasti, kad viskas kur kas sudėtingiau. Paprasta tik iš toli. Aš pavydžiu Oksui jo paprastų ir stiprių jausmų. Bet kaip jis klysta! Jis ne mažiau aklas nei visi kiti. Ir dar susivokiau, kad čia, Ramiajame Kampelyje, aš imu dusti kaip ir megapolyje. Aš nesuprantu, kaip galima turėti akis ir nebėgti toli toli, kuo toliau nuo monstro, nuo dusinančio gyvenimo. Aš kol kas jų nesuprantu. Ūmai man pasirodė, kad jų visagalybėje, jų didžiulėje valdžioje – yra kažkokia silpnybė. Iš pažiūros jie visi tokie džiugūs, pasitikintys, bet kada jų apie ką nors paklausi – jie tučtuojau nusuka į megapolio problemas. Jie žiūri į jį ir negali atitraukti akių, jis tarsi juos amžiams užbūrė. Kada miegi jų namuose, tai negali pamiršti, kad jis stūkso greta, kabo virš tavęs. Aš vis dėlto negaliu suprasti, kaip jie tai ištveria.

Man baisu: dabar jau kitaip. Iš pradžių praregėjau ir kažkokia bedugnė atsivėrė tarp manęs ir mano artimųjų. Paskui pažinau žmones, kurie irgi kadaise matė, bet ir jie, jų gyvenimas liko man svetimas. Ir štai susitikau tokius pačius, kaip aš – matančius šį pasaulį: iš pradžių kaip priešus, paskui vis labiau juos suprasdamas. Bet ir jie, su savo gyvenimu, man svetimi. Kas aš per žmogus? Jie man siūlo *tarnybą*. Jie turi mažai reginčiųjų ir siūlo man

tapti užimtumo ministru. Aš, esą, pažįstu aklųjų gyvenimą, jų psichologiją ir t. t. *Kam man tai?* Man to taip pat nereikia – kaip ir sustabdyti megapolį. *O ko man reikia?*

Aš turbūt siaubingas egoistas. Jei jau sąžiningai, jie nesišalina to darbo. Jie visi dirba, megapoliui, na ir kas, kad pačiuose aukščiausiuose valdžios sluoksniuose. Aš perpratau sukrečiantį dalyką: jie juk visi *gyvena megapoliu. Jie nejaučia poreikio turėti s a v ą gyvenimą*. Kiekvieną rytą Ramusis Kampelis ištuštėja: sraigtaplanai juos visus nuneša į tarnybą. Žinoma, jie neturi problemų dėl būsto, dėl valgio, drabužių. Bet ar tai svarbu? Kad jie gyvena turtingiau už akluosius, naudodamiesi valdžia. Ponas Ridčarsonas visus vakarus leidžia pasitarimuose, jis Aukščiausiojo Valstybinio Pasitarimo narys. Aš nesuprantu, kuo jis gyvena, kas jį palaiko. Nejaugi valdžia turi tokią galią? Kokia jos prasmė? Iš esmės visi jie čia, gyvenvietėje, džiaugiasi tik vienu – slėpdami nuo savęs ir nuo kitų: kad jie kažkokia aukščiausia visuomenė, *valdytojai*. Jie, jų tėvai, seneliai ir jų vaikai, anūkai. Jie valdo tą monstrą ir džiaugiasi! O man tai svetima.

Nesuprantu savęs, savo jausmų. Kartais jų nekenčiu, kartais laikau žmonėmis, kurie aukoja save nelaimingiems akliesiems. Taip sunku atskirti privilegijas, kurias jie turi, nuo jų tarnybos, nuo to, ką jie daro megapolio labui, palaikydami – geriau ar blogiau – jo egzistenciją.

Na gerai, o kas tada aš? Ko aš noriu? Kodėl man visi svetimi: ir mano praeitis, ir Oksas bei jo žmonės, ir tie valdantieji? Kodėl aš nenoriu nei gyventi Lioz gyvenimo (kaip aš galiu dabar taip gyventi, regintysis?), nei Okso gyvenimo (kam stabdyti šitą megapolį?), nei tų reginčiųjų valdytojų gyvenimo (kam man ta valdžia?)? *Kas aš toks?*

Spaudos apžvalga

Iš laikraščių „Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo žinios“, „Aklųjų pasaulyje“, „Žinios iš megapolio“, „Nepriklausoma nuomonė“, „Ramiojo Kampelio gyvenimas“

Netikėtas Gabro Silko pasirodymas

Neseniai dingęs Kontrolės ministerijos dispanseryje įvykusio gaisro metu Gabras Silkas vakar buvo sulaikytas pagrindinėje Centrinės Elektroninės Valdybos salėje, kai mėgino pakeisti gyvybiškai svarbų bloką.

Štai ką papasakojo mūsų korespondentui Venjaminui Bolderiui Aukščiausiojo Valstybinio Pasitarimo narys, Atsakingojo už Saugumo reikalus padėjėjas ponas *Čarlzas Bermingenas.*

Mūsų korespondentas. Ponas Padėjėjau, kaip nusikaltėlis įsigavo į elektroninę megapolio širdį?

Č.B. Šio žmogaus asmenybe domėjomės ne mes, o, kaip įprasta, aklųjų saugumo tarnybos. Mes į jų reikalus nesikišame. O jos, tos tarnybos, kovoja su visomis teroristinėmis organizacijomis, tarp kurių pati stipriausia ir pavojingiausia yra Okso Niurpo grupė. Apie minėto asmens artėjimą mums paskutinę akimirką pranešė kontrolės tarnybos, kai jis jau buvo pekeliui į pagrindinę salę.

Mūsų korespondentas. Dovanokite, bet kodėl jo iškart nesulaikė?

Č.B. Matote, tai gana sudėtingas ir subtilus klausimas.

Mūsų korespondentas. Ir vis dėlto.

Č.B. Esmė ta, kad čia paminėtas asmuo yra regintysis, o tai daugeliu atžvilgiu viską keičia.

Mūsų korespondentas. Taip, bet, pone Patarėjau, jis, kaip žinoma, dar visai neseniai buvo paprasčiausias aklasis.

Č.B. Kad ir kas jis būtų buvęs praeityje, šiuo metu jis yra regintysis, jis mato pasaulį ir mes negalime jo atiduoti atgal į aklųjų rankas.

Mūsų korespondentas. Dėl kokios priežasties? Jūs bijote, kad jis papasakos jiems, *kaip* viskas yra iš tiesų?

Č.B. Dėlto irgi. Bet, žinote, jis vargu ar tylėjo iki šiol. Kaip žinoma, kad patikėtum tiesa, reikia ją pamatyti, o ne klausytis postringavimų.

Mūsų korespondentas. Akliesiems jis psichikos ligonis, argi ne?

Č.B. Mums nerūpi tokie niuansai. Svarbu tai, kas ir koks jis yra mums.

Mūsų korespondentas. Tai kodėl jo negelbėjote nuo apakinimo dispanseryje, prieš šimtą dienų?

Č.B. Mes nieko apie tai nežinojome. Aklieji patys tvarko savo gyvenimą, tam yra atitinkami institutai. Mes negalime žinoti, kas dedasi kiekviename kvadrate, kiekvienoje gatvėje.

Mūsų korespondentas. Bet, tarkim, jūs sužinojote, kad praregėjusįjį vėl nori apakinti...

Č.B. Žinote, tai vėl delikatus klausimas ir jis nespręstinas impulsyviai. Viena vertus, žinoma, mes suinteresuoti, kad reginčiųjų skaičius didėtų, ir mums ne vis tiek, kad kažkur apakina matantį, kaip ir mes, pasaulį.

Mūsų korespondentas. Sako, visa Okso Niurpo banda – apakinti žmonės.

Č.B. Nežinau, galimas dalykas. Bet aš pabaigsiu savo mintį. Deja – egzistuoja ir „kita vertus", beje, tokių „kita vertus" gana daug. Tarkime, mūsų, leiskite taip pasakyti, rasės švarumas.

Mūsų korespondentas. Tie jūsų žodžiai nepatiks mūsų humanistams.

Č.B. Žinau. Bet pasiteisindamas galiu pasakyti, kad mūsų susivienijimas regėjimo pagrindu – neišvengiamas, mes esame nekalti, kad mūsų taip niekingai mažai ir visi mes, skirtingai negu milijonų milijonai aklųjų, – matome.

Mūsų korespondentas. Jie nelaimingi žmonės.

Č.B. Aš to neneigiu.

Mūsų korespondentas. Vadinasi, jūs tvirtinate, kad visi esame pasmerkti „rasės jausmui“?

Č.B. Aš nepavadinčiau to jausmo „rasistiniu“: mūsų susivienijimo pajautimas vienokiu ar kitokiu pagrindu – ir nevalingas savęs priešinimas aklųjų pasauliui išplaukia iš pačios realybės. Kaip galì nejausti, kad tam tikra prasme esi turtingesnis, laimingesnis, kai esi šalia aklojo? Tai psichologiškai neįmanoma. Mes visi matome, o jie nemato – ką čia gali padaryti?

Mūsų korespondentas. Taip, bet kuo čia dėta, kaip pasakėte, rasinio švarumo problema.

Č.B. O, ši problema – ne koks reginčiųjų pasipūtimas, patikėkite. Paprasčiausiai mes gyvename už megapolio ribų, Ramiajame Kampelyje, ir mūsų vaikai auklėjami mūsų mokyklose ir skaito ne pirštais, o akimis. Mes, regintieji, visi esame saviškiai ten, Ramiajame Kampelyje, mes turime savo bendravimo būdą, mus vienija bendri įpročiai, skoniai. Patikėkite, problema čia anaiptol ne pats regėjimas. Ir štai mes imame įtraukti į savo ratą, nors ir praregėjusius, bet megapolio žmones...

Mūsų korespondentas. Todėl ir nėra įstatymo, pagal kurį visi praregėję patenka pas mus?

Č.B. Matote, man sunku spręsti, kuo vadovavosi tie, kurie sukūrė megapolį ir jo įstatymus. Bet manau, kad jūsų pastaba gana logiška. Jei Ramųjį Kampelį užplūs išeiviai iš megapolio – jis nebebus Ramusis. Mūsų gerasis pasaulis išnyks.

Mūsų korespondentas. Na gerai. O kokios dar yra priežastys, kad jūs nesikišate į žemesniųjų saugumo tarnybų veiklą?

Č.B. Priežasčių daug. Mes bijome sutrikdyti egzistuojančią pusiausvyrą. Kaip jums žinoma, yra suformuota ypatinga aklųjų sąmonė: pabrėžiu, tai padarėme ne mes. Mes nežinome, kas kūrė visus tuos vadovėlius, žinynus ir mokymo kursus. Jų kūrėjų tikrai nepavadinsi kvailais, nes tik artimosios erdvės egzistavimo teorija itin gerai atitinka aklųjų jutimo organus. Jei jos nebūtų, kas nutik-

tų megapoliui, kaip galėtų gyventi jame žmonės ir apskritai kaip jie galėtų gyventi. Tai štai: jei egzistuoja tik artimoji erdvė, tai turi egzistuoti bent jau priešinga sąvoka, kurią, savaime suprantama, reikia pripažinti fikcija. Turi egzistuoti žmonės, kurie sakytų, kad tolimoji erdvė yra – ir kartu suteiktų pagrindo didžiuliam aklųjų skaičiui tobulėti tvirtinant, kad įmanoma tik artimoji realybė. Turi, taip sakant, būti pamišimo fenomenas: be pamišusiųjų dėl „tolimosios erdvės" milijonų įsitikinimas savo psichine sveikata nebus taip ryškiai išgyvenamas.

Mūsų korespondentas. Norite pasakyti: jei tolimosios erdvės ir žinių iš jos nebūtų – ją reikėtų išsigalvoti? Ar jums neatrodo, kad visi šie „teisingi" pamąstymai skamba gan žiauriai: juk kalbame apie žmogaus gyvybę.

Č.B. Aš tik noriu pasakyti, kad egzistuoja subalansuota sistema, kuri pati save reguliuoja. O mes, regintieji iš Ramiojo Kampelio, – tik prisitvirtinę prie tos sistemos iš šalies. Kada mes su jumis gimėme, ji jau buvo. Ką mes galime padaryti? Mano jausmai vaikinui, kurį nori apakinti – tai viena. O sistemos, megapolio gyvenimas – kas kita.

Mūsų korespondentas. Vadinasi, sugriaudami gyvenimą dešimtims apakinamų – mes perkam ramybę ir pusiausvyrą milijonams?

Č.B. Galvokite kaip norite.

Mūsų korespondentas. Atleiskite. Mes nutolome nuo konkretaus atvejo. Taigi, mes nebūtume ėmęsi vaduoti to vaikino iš dispanserio, net jei būtume žinoję?

Č.B. Pirma, mes nieko nežinojome – aš jums jau pasakiau. Be to, mes nelinkę grubiai įsikišti iš viršaus. Sistema to nemėgsta. Kontrolės ministerijoje regintysis tik ministras. Jei mes duosime nurodymą kištis į Gydytojų skyriaus, Dispanserio tarnybų veiklą...

Mūsų korespondentas. Kur tuomet slypi jūsų valdžia, neaišku. Jūs negalite įsakinėti?

Č.B. Ji santykinė. Mes viską galime, bet ne viską darome. Mes

galime primygtinai paprašyti ir mūsų paklausys. Bet kokios bus pasekmės? Kiekvienas poskyris sąlyginai savarankiškas. Supraskite, tuo vaikinu rūpinosi jau dešimtys ar šimtai žmonių, jis, kaip sakoma, „įsuktas" į procesą. Žmonės dirba, jie taip įprato, jie turi ketinimų, jie jau pasiekė tam tikrą stadiją. O čia pasirodome mes, „iš viršaus", ir sustabdome procesą. Taip nepriimta. Nebent ypatingais atvejais.

Mūsų korespondentas. Atleiskite, aš jus pernelyg ilgai trukdau. Vis dėlto atsakykite dar į porą klausimų. Juk galų gale atėmėme grobį iš jų? Nepabijojote įsikišti?..

Č.B. Tai skirtingi dalykai. Jie patys jį paleido. Mes nieko neatėmėme. Jis pabėgo nuo jų, ir viskas.

Mūsų korespondentas. Reikėtų suprasti, kad jie nežino Gabro Silko buvimo vietos? O kaipgi „pamišėlio" gaudymo operacija? Įdomu, ką jie su juo būtų padarę?

Č.B. Operacija atšaukta. Objektas dingo.

Mūsų korespondentas. Štai kaip? Ir tuomet paskutinis klausimas, pone Padėjėjau. Ar jūs laikote tą žmogų nusikaltėliu ir kam apskritai jo prireikė?

Č.B. Žinoma, jis norėjo sustabdyti megapolį, ir tai nusikaltimas. Bet mes, regintieji, kaip jums pasakyti... Mes juk galime jį suprasti geriau negu aklieji. Jis išsiveržė iš aklųjų pasaulio ir atėjo pas mus, kurie, kaip ir jis, mato pasaulį...

Mūsų korespondentas. Ką norite tuo pasakyti? Nejaugi, dovanokit, vėl kalbame apie jūsų „rasinį" jausmą?

Č.B. Tam tikra prasme. Ir įsidėmėkite: mes juk gyvename ne pagal megapolio įstatymus. Mes patys sprendžiame, ar jis nusikaltėlis, ar ne. Jis elgiasi gana padoriai ir demonstruoja neordinarinį mąstymą. Klausimas dėl tolesnio jo likimo kol kas svarstomas.

Mūsų korespondentas. Ačiū, gerbiamas pone Padėjėjau, už turiningą pokalbį.

„Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo žinios"

Apie Okso Niurpo gaują

Bandymas suvokti

Ta paslaptinga teroristinė organizacija egzistuoja jau seniai. Kada man pasiūlė parašyti straipsnį apie ją, iš pradžių atsisakiau. Bendrauti su aklaisiais iš saugumo tarnybų gana sunku, informacijos jie turi mažai, na ir ta pateikiama atrinkta. Tačiau du garsūs pastarojo meto įvykiai privertė mane imtis darbo. Turiu omenyje analogų neturintį Kontrolės ministerijos dispanserio užpuolimą ir tokį pat analogų neturintį Okso Niurpo pasiuntinio pasirodymą Pagrindinėje CEV salėje.

Pasak liudininkų, ne mažiau kaip dešimt 28-D K-1000 markės sraigtaplanų tuo pat metu priskrido iš įvairių pusių prie pagrindinio Kontrolės ministerijos dispanserio korpuso ir per keletą minučių, sugriovę keletą sienų, sukėlė gaisrą viduje. Dabar, kai dingęs iš psichosofijos skyriaus pacientas sugautas CEV pastate, daug kas užpuolėjų veiksmuose darosi suprantama. Galime tvirtinti, kad jie turi galingą ginkluotę, pačius naujausius sraigtaplanus ir aeroforsines penktojo kalibro patrankas. Bet svarbiausias jų koziris – jų netikėtas puolimas, tikslų slaptumas ir galiausiai tai, kad visiškai nieko nežinome apie jų bazės dislokacijos vietą.

Kaip megapolyje, kur kiekvienas kvadratas prikimštas akustinių jutiklių ir elektroninių indikatorių, pavyksta laikyti dešimtį ar daugiau sraigtaplanų, – lieka paslaptis. Keliama hipotezė, kad bazė – už megapolio ribų. Tačiau šiuo atveju erdvės sekimo sistemos spindulys užfiksuotų neatpažintus objektus. Aklųjų saugumo tarnybos jau daugelį skaičiavimų pagaudavo kiekvieną, kas mėgindavo sprukti iš megapolio. Beje, Okso Niurpo ir jo žmonių netikėtas pasirodymas reikiamu momentu byloja, kad bazė yra kažkur visai šalia.

Antroji mįslė – tai gaujos tikslai ir sudėtis. Kompetentingi aklieji

tvirtina, kad grupės tikslai grynai nusikalstami. Tai liudija ir mėginimai, nors ir juokingi, užsimoti prieš viso megapolio gyvavimą. Bet paklauskime savęs, kokia prasmė – pražudyti megapolį? Sakoma, kad blogis neturi prasmės, kad blogis yra savitikslis. Bet Okso gaujos žmonės veikia pernelyg jau atkakliai ir protingai, pernelyg tikslingai ir aukodamiesi, kad būtų galima kalbėti tik apie beprasmiškas piktadarystes. Kodėl jie, tarkim, neplėšia visko iš eilės, visų iš eilės nežudo?

Viena iš versijų teigia, kad tarp aklųjų susidarė savos priešiškos jėgos. Mes negalime žiūrėti į Okso gaują taip, kaip į ją žiūri patys aklieji. Pasak pasitikėjimo vertų šaltinių, pats Oksas priklauso retai kategorijai – vadinamiesiems „praregėjusiems akliesiems", tai yra jis praregėjo, o paskui saugumo tarnybos jį jėga apakino. O tai daug ką keičia. Jei Oksas Niurpas, nors ir neilgai, bet buvo regintysis, tai į jį negalima žiūrėti kaip į tipišką akląjį. Manau, su manimi sutiks ir skaitytojai: žmogus, kuris matė pasaulį, kaip mes jį matome, – tai ne šiaip sau aklasis. Tarp mūsų ir aklųjų egzistuoja neperžengiama siena, ne mūsų sukurta. Pirmiausia ji sukurta pačios gamtos. Be to, aklieji suvokia pasaulį visiškai kitaip, jų sąmonė, visiškai lemiama tikėjimo, kad yra tik artimoji erdvė, – mums be galo svetima. Mes net bijome tos tamsios ir siauros sąmonės. Dėl to nekalti nei mes, nei jie, bet taip yra. Tačiau tokiu atveju Oksas Niurpas neišsitenka mums svetimo pasaulio ribose.

Mes negalime ir neturime kištis į aklųjų tarpusavio kovą. Vis dėlto mes suprantame žmogų, kurį apakino. Daugelis skaitytojų, sužinoję iš „Informacinių įvairenybių" apie gaujos vado priklausymą „praregėjusiems", net sako, kad žavisi tuo „kovotoju". Tik neaišku – „kovotoju už ką"? Matyt, dar neužmirštas mitas apie kilnų plėšiką.

Kol kas mes nieko nežinome apie tuos, kurie šalia Okso Niurpo. Tai, kad „praregėjusiems" priklauso Gabras Silkas, kurį Oksas

pasiuntė į CEV, sukelia pačius įvairiausius spėjimus. Tikėsimės, kad tas žmogus galės suteikti mus dominančią informaciją. Jei staiga pasirodys, kad Okso Niurpo gaujoje susirinko vien tik apakintieji (o tai įmanoma), tai mūsų Aukščiausiajam Valstybės Pasitarimui jau pats laikas pagalvoti apie savo „mažesniuosius“, taip sakant, „brolius“, suplūstančius į štai tokius kolektorius. Šūkis „tegul aklieji su aklaisiais daro ką nori“, kuriuo dabar vadovaujasi mūsų aukščiausioji valdžia, tokiu atveju ima labai negražiai skambėti. Jei gamta padaro išimtį ir aklasis tampa reginčiuoju, tai ar ne geriau būtų mūsų žymiesiems humanistams, jei jau jie taip bijo turėti megapoliečių savo Ramiajame Kampelyje, – sukurti kur nors jų Kampelį, o ne pasmerkti būti apakintiems? Kodėl regintieji, turintys visą valdžią, bijo įsikišti į tokius reikalus?

Beje, aš vis labiau įsitikinu, kad versija apie „praregėjusiųjų ir apakintųjų gaują“ – net labai panaši į tiesą. Bet nuo tokios tiesos mūsų gerbiami ponai Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo nariai tik raukosi. Ach, kaip mes nenorime ką nors keisti: tai ir baisu, ir kelia nerimą. Jei jau taip yra daugelį skaičiavimų – tai kam dabar keisti? Štai kokia logika. Negana to, sako: o kas, jei aklieji ims masiškai praregėti? Kas tada?

Tai ko nesidžiaugiate, ponai humanistai? Verkšlenate, kad mūsų tiek mažai, o iš tiesų bijote, kad staiga pasaulis pasikeis – ir Ramusis Kampelis liausis buvęs ramus. Ir kažkur atsiras kitas, trečias Kampelis. Ir tik įsivaizduokim! – visi tie milijonai praregės ir nebeliks aklųjų: visi praregės ir pabėgs iš megapolio, ir pradės gyventi savarankiškai.

Vienas mano pažįstamas, kuris, kiek pamenu, lieja krokodilo ašaras dėl nelaimingų neregінčių milijonų, – pavadino šį jums aukščiau pateiktą vaizdą *košmaru*. Neblogai! Mes gailimės aklųjų, mes geradariai – ir mums taip patinka tas mūsų gailestis, tas mūsų geradariškumas, kad nebeįsivaizduojame savęs be šito. Au-ū! – noriu sušukti. – Mes jau nebeįsivaizduojame savęs be aklųjų. Ir ką gi: tegul vardan to

vėl apakina visus, kas praregės? O, kad tik amžinai gyvuotų Ramusis Kampelis ir amžinai stūksotų virš jo megapolis, kad tik mes amžinai išeitume iš ryto valdyti pasaulio. Argi ne taip, ponai?

Apžvalgininkas
„Nepriklausoma nuomonė"

Esame tokie, kokie esame

Atsakymas „Nepriklausomai nuomonei"

Neseniai atsiradusi „Nepriklausoma nuomonė" – tai kurso į tolesnį mūsų visuomenės demokratizavimą, kurį nubrėžė Aukščiausiasis Valstybės Pasitarimas, rezultatas. Demokratizuodami megapolį, mes negalime nedemokratizuoti ir reginčiųjų gyvenimo. Bet ką gi mums pateikia ką tik užgimusio laikraštėlio redaktorius? Nesigilindamas į visą situacijos sudėtingumą, jis, ilgai negalvodamas, paleidžia į apyvartą patį svarbiausią – neatsakingo jausmo – argumentą. Daugiau kilnių pozų, pasipiktinimo – ir štai tu jau publikos numylėtinis. Bet imkim ir susimąstykim. Galimas daiktas, kad anoniminio apžvalgininko versija dėl Okso Niurpo gaujos nėra be pagrindo. Ką tai rodo? Ką sako mūsų užuojautos akliesiems, pasipiktinimo apakinimo faktais (jei jie iš viso yra) jausmai? Jie kalba tik apie mus pačius.

Bet ar gali tokio didžiulio pasaulio, koks yra megapolis, valdantieji vadovautis jausmais? Ar todėl jie nesivadovauja vien tik jausmais, kad neturi sielos, o gal todėl, kad *privalo* vadovautis protu? O protas yra visada ir visur *atsargumas*. Tarkim, su minėto apžvalgininko emocijomis galima sutikti. Bet ką mums *siūlo* gerbiamasis, išjuokdamas „valdytojų" vaikščiojimą į tarnybą? Juk jis vaizduoja tik *hipotetinę* situaciją: neva visi megapolio gyventojai praregės ir mes neteksime valdžios. Ir neva dėl tos valdžios mes pasirengę išsaugoti tai, kas yra. Net jei reikėtų vėl apakinti kiekvieną praregėjusį.

Pateikęs tokią loginę seką, Apžvalgininkas užsipuola mitologinius tironus. Bet liaukitės! Kur jūs, gerbiamas Apžvalgininke, tokius matėte? Veikiausiai, jūsų paties tėvas – Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo narys. Jūs piešiate neįtikėtiną fantastiką ir tuo remdamasis prognozuojate, kaip elgtųsi ir ką jaustų aukščiausioji valdžia. Bet iš kur jūs tai galite žinoti? Kaip elgtumėmės ir ką jaustume mes visi, jei prasidėtų masinis milijonų praregėjimas? Turbūt mūsų, kaip valdžios atstovų, jausmai susidurtų su tų milijonų džiaugsmu arba siaubu. Mes negalime nė įsivaizduoti, kas tada dėtųsi mūsų sielose. Fakto jėga – tai ne koks nors tuščias prasimanymas: susidūrus su faktu, žmogaus sieloje daug kas pasikeičia. Ir apskritai neaišku, kokios būtų pasekmės: ar galite garantuoti, kad tie staiga praregėję milijonai nepavirstų į pamišusią minią, puolančią nuo lygmenų žemyn galva? Ar pagalvojote, gerbiamasis Apžvalgininke, apie tą psichinį *šoką*, kurį turėtų išgyventi milijonai? Ir kuo tas šokas – „orientuoto į aklųjų sąmonę" megapolio sąlygomis – baigtųsi? Ir ar pagalvojote apie *atsakomybę* už praregėjimą (jei jis priklausytų nuo mūsų), apie parengiamojo darbo aklųjų masėse būtinybę ir t. t. Kur jau ten! Jums praregėjimas – gėris, ir viskas: ko čia dar galvoti! Duoti regėjimą milijonams, ir viskas. O ten – nors galva žemyn.

Štai taip, gerbiamasis Apžvalgininke. Remdamiesi jūsų paties fantastiniu pavyzdžiu, mes demaskuojame jūsų emocinį neatsakingumą. Dabar meskime šalin tuščius prasimanymus. Jau 17 skaičiavimų egzistuoja Valstybinis Susivienijimas ir megapolis. Per tą laiką pasikeitė tūkstančiai kartų. Tūkstančiai ir aklųjų, ir reginčiųjų kartų: nes mes gyvename tik šiek tiek ilgiau už akluosius, tai jūs žinote. Ir kažkodėl visą tą laiką nebuvo ne tik masinio aklųjų praregėjimo, bet buvo skaičiavimai, kuriuose nebuvo net ir vieno praregėjimo! Juk jums turėtų būti žinoma, kad aklojo praregėjimas – be galo retas ir sunkiai paaiškinamas faktas. Remdamasis tuo išimtiniu atveju jūs darote absurdiškus apibendrinimus ir kuriate spėliones. Ir tų spėlionių pagrindu išjuokiate mūsų meilę Ramia-

jam Kampeliui, tarnybai, mūsų požiūrį į akluosius kaip į neišvengiamą mūsų gyvenimo faktą. O ko gi jūs *norėtumėt*, gerbiamasis? Kad Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo nariai liautųsi vaikščioję į darbą? Kad jie sugriautų savo ramų gyvenimą? O kartu ir megapolio gyvenimą (nes jis iš pradžių sumanytas – ne mūsų! – kaip *reginčiųjų* valdomas)?

Matyti akluosius kaip potencialius reginčiuosius ir todėl gailėtis jų, – galbūt ir kilnu, bet beprasmiška. Šiame pasaulyje kiekvienam sava dalia: mes turime džiaugtis pasauliu, kurį matome, o aklieji – tegul gyvena savo džiaugsmais ir savo gyvenimą. Jie jų turi. Taip, mes neįsivaizduojame savęs be aklųjų, jūs teisus, gerbiamasis. Kažkokia archajiška jėga mus prikaustė prie megapolio, visas mūsų gyvenimas susijęs su juo. Tokia mūsų sąmonė: megapolis teikia mums maistą, nedidelius patogumus, valdžios naštą, už kurią priklauso nors koks džiaugsmas. Visa tai esame mes, o be megapolio – mes ne Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo nariai, ne Ministrai, ne Ramiojo Kampelio gyventojai, galiausiai – ne jūsų laikraščio skaitytojai, pone Redaktoriau! *Kas mes tuomet*? Mes esame niekas.

Kaip matote, apkaltinti mus tuo, kad esame tokie, kokie esame, – tiesiog beprasmiška. O patys jūs – apie ką gi rašytumėte kiekviename numeryje, jei nebūtų megapolio, jo gyvenimo ir su juo susijusio mūsiškio gyvenimo? Tikrovė mus laiko savo galingose rankose ir niekur nedingsi nuo savo apibrėžtumo.

Daugiau atsakingumo, pone redaktoriau. Kursas į demokratizaciją neturi reikšti, kad mūsų reginčioje visuomenėje bus prarastas tas atsargus požiūris į savo jausmus, kuris palaikė ir palaiko ją tiek skaičiavimų.

Bilas Kegelmanas,
Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo narys, psichosofijos daktaras,
bendrųjų disciplinų Akademijos Prezidentas

„Aukščiausiojo Valstybinio Pasitarimo žinios“

Aš jį tebemyliu

Akla piktadario nuotaka
davė interviu mūsų korespondentui

Nedidukė susikūprinusi būtybė, su nerimu „žvelgianti" į grindis, visa įsitempusi ir iškankinta. Tokia man pasirodė 126 prim-universiteto studentė, vienos jos pažįstamos žodžiais tariant, be kelių minučių Gabro Silko – piktadario, kuris šiomis dienomis ketino susprogdinti megapolį (žr. praeitą ŽIM numerį) – žmona. Labai mums pasistengus ir spaudžiant tėvams, ji sutiko duoti mūsų laikraščiui trumpą interviu. Mes laikomės jos reikalavimo nenurodyti pavardės, toliau ji mums bus tiesiog Lioz.

Pirma, ko paklausiau Lioz, – ar ji seniai pažįstama su Gabru... Ir ką ji galvoja apie šį žmogų. Anot Lioz, jos vaikinas buvo neblogas draugas, bet pastaruoju metu pasireiškė keistos ligos požymiai. Mergina atsisakė kalbėti apie detales. Ji įsitikinusi, jog iš jos interviu imame dėl to, kad jos vaikinas ieškomas, bet ji mano, kad visa tai dėl tolesnio jo gydymo. Informaciją apie įvykius Pagrindinėje CEV salėje, kaip žinoma, užblokavo Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo budėtojas ir ji nepateko į aklųjų pasaulį. Mes nemėginome pakeisti jos ir jos tėvų, kurie panoro dalyvauti mūsų pokalbyje, nuomonės.

Pasak Lioz tėvų, jų dukros vaikinas – siaubingas žmogus, atnešęs skausmą į jų šeimą. Tačiau pati mergina nepatvirtino šių žodžių. Tėvai mano: kol Gabras Silkas nepagautas ir neuždarytas psichosofiniame skyriuje, jų ir jų dukters gyvybės yra pavojuje. Jie papasakojo siaubingą istoriją apie tai, kaip pabėgęs iš dispanserio pamišėlis patykojo jų dukters sandėlių kvartale, netoli nuo universiteto, kur mokosi Lioz. Pasak jų, dukra buvo sumušta ir sugrįžo namo apsipylusi krauju. Jos rankos ir kojos drebėjo.

Pati Lioz tik iš dalies patvirtino, kas buvo pasakyta. Ji bijo savo vaikino, bet „niekuo jo nekaltina". Ji mano, kad jis nesavas ir „gai-

lisi jo“. Į klausimą, ar jis iš tiesų ją sumušė, ji neatsakė. Tuo tarpu tėvai mano, kad jis keršijo jų dukrai už tai, kad ta, galvodama apie jo pasveikimą, iškvietė ypatingosios pagalbos brigadą.

Šioje miglotoje istorijoje daug kas lieka neaišku. Bent jau tai, kaip visa ta istorija gali būti susijusi su pastarųjų dienų įvykiais. Neatrodo, kad teroristai buvo renkami iš pamišėlių. Arba, gali būti, kad čia paprasčiausias sutapimas ir nesėkmės asmeniniame piktadario gyvenime neturi ryšio su jo nusikalstama veika?

Tačiau įdomu kas kita: interviu metu vargšei merginai įvyko nervų priepuolis – ji šaukė visiškai priešingus dalykus, negu buvo sakiusi prieš tai. Tarkim, gan santūri Gabro Silko „kaip neblogo draugo“ charakteristika jos lūpose transformavosi į žodžius, bylojančius apie stiprų jausmą. Ji šaukė, kad jos vaikinas puikus žmogus, kad ji nekenčia visų ir pirmiausiai savęs, kad ją paliktų ramybėje. Po to ji nukrito nuo kėdės ir ėmė tampytis draskoma traukulių.

Visa tai, sutikite, gana keista. Tėvai su neslepiamu siaubu suvokė, kad duktė apimta neapykantos juos prakeikė. „Aš myliu jį“, „aš jį tebemyliu“ – šias frazes ji ne kartą ištarė interviu metu. Taigi – nervų liga serganti mergina tebemyli savo vaikiną, laikydama jį ligoniu, nors jis, būdamas teroristinės gaujos narys, jau spėjo užsimoti į jos ir viso megapolio gyvybę. Sukrečianti istorija. Laukite mūsų reportažų kitame numeryje.

„Žinios iš megapolio“

Okso Niurpo agentas Ramiajame Kampelyje

Vakar apie pusiaudienį regintysis Okso Niurpo agentas Gabras Silkas buvo pristatytas į Ramųjį Kampelį ir laikinai apgyvendintas gerbiamo Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo Sekretoriaus B.-M. Ridčarsono namuose. Kaip mums pranešė Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo informacijos regintiesiems skyriuje, Gabro Silko

buvimas Ramiajame Kampelyje pagrįstas tuo, jog kol kas esama įvairių nuomonių dėl tolesnio piktadario likimo. Gerbiamas ponas Sekretorius sutiko trumpai išdėstyti motyvus, paskatinusius valdžią įvertinti agento poelgį su akivaizdžiu atlaidumu.

– Žinau, – pasakė B.-M. Ridčarsonas, – kai kurie mūsų leidiniai išpučia tą įvykį, nuspalvindami jo veikėją tamsiais grėsmingais tonais. Tačiau norėčiau perspėti, kad mes negalime teisti žmogaus tik vien pagal jo veiksmus, be to – gan naivius ir nesukeliančius to pavojaus, apie kurį trimituoja kai kurie laikraščiai. Sustabdyti megapolį – ne toks jau paprastas dalykas. Bet ne čia esmė. Žmogus, apie kurį visi kalba, neturi nieko bendra su tuo sužvėrėjusio ir fanatiško bandito tipu, kurį piešia informacijos neturintys žurnalistai. Keletas dienų bendravimo įtikino mane, jog susidūrėme su gan nuoširdžiu ir maloniu jaunuoliu, kuris veikė ypatingų aplinkybių spaudžiamas. Tiesa, mes dar tebesiaiškiname detales, tarp jų ir tai, kokiu būdu buvo užmegztas ryšys tarp praregėjusio aklojo ir žinomos teroristinės gaujos. Bet jau šiandien aišku, kad vaikino pasaulėžiūrai svetimi bet kokie teroristiniai kompleksai. Veikiausiai jį šantažavo. Dabar atsakysiu į jūsų klausimą, ką mes rengiamės su juo daryti. Aš esu ekspertų komisijos, tiriančios šį atvejį, narys. Nors nuomonės šiek tiek ir skiriasi, komisijos nariai vis labiau linkę nepateikti jaunuoliui kaltinimų dėl nusikalstamos veiklos.

Toliau ponui Sekretoriui buvo užduotas klausimas: kaipgi toks poelgis, t. y. mėginimas sustabdyti megapolį, nors ir nepasisekęs ir ne iki galo suvoktas, gali būti vertimas ne kaip sunkus kriminalinis nusikaltimas.

– Jūs painiojate teisinę aklųjų sąmonę su mūsų teisine sąmone, – pasakė ponas B.-M.Ridčarsonas. – Pagal Valstybinio Susivienijimo įstatymus Gabro Silko veiksmams gali būti taikomas D-316-IK straipsnis. Ir jei tas žmogus būtų patekęs į megapolio teisėsaugos rankas, jam būtų grėsusi sunki bausmė. Dėl to esate visiškai

teisus. Tačiau, kaip jums turėtų būti žinoma, teisėsauga egzistuoja megapolio gyvenimo tvarkai palaikyti ir, turėdama absoliučią galią akliesiems, mūsų akyse – tik *priemonė* gyvybinei sistemai palaikyti. Regintiesiems, gyvenantiems iš esmės kitoje materialinėje ir etinėje aplinkoje, megapolio įstatymai neegzistuoja. Mes elgiamės taip, kai manome esant reikalinga. Tai iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti neteisinga ir pasipūtėliška. Bet iš tiesų kitaip ir būti negali. Juk mes nesame niekam pavaldūs; vaizdingai kalbant, mes patys kuriame įstatymus. Ir kuriame juos ne sau. Aklieji gali laikyti žmogų nusikaltėliu, įsikibę į kokio nors įstatymo raidę. O mes remiamės *savo* požiūriu ir supratimu. Ir tiktai. Kaip aklasis gali įžvelgti nusikaltėlyje regintįjį, jei pati sąvoka „regėjimas" aklajam neegzistuoja? Ir kaip jis gali suprasti mūsų, reginčiųjų, požiūrį į regintįjį? Ir mūsų ketinimus pakviesti jauną regintį žmogų į mūsų šeimą? Jūs žinote, kaip mums trūksta vyrų valdžios funkcijoms atlikti. Tas žmogus, kurį laikraščiai, nesigilindami į esmę, vadina „teroristu", „piktadariu", demonstruoja neeilinius protinius gebėjimus. Tam, kad mūsų skaitytojai geriau jį suprastų, atskleisiu jo nedidelę paslaptį: tas žmogus nežinojo, kad megapolyje yra regintieji, kaip to nežino visi kiti milijonai gyventojų. Kodėl apie tai nerašo laikraščiai? Jau vien tai atmeta bet kokį priešiškumą iš jo pusės mūsų, reginčiųjų, atžvilgiu. Be to, kaip jau sakiau, jis veikė patirdamas didelį spaudimą, anaiptol nebūdamas įsitikinęs būtinybe to, ką jis turėjo daryti, ir net viduje priešindamasis. Jūs žinote, kad pas mus nėra nei teismų, net kalėjimų regintiesiems, mes visi gyvename kaip gana draugiška ir vieninga šeima. Mums nereikia kovoti, stumdant vienam kitą, dėl valdžios, maisto, gėrybių ir t. t. Viso to kiekvienas mūsų gauna su kaupu. Ir aš manau, būtų kvaila kurti mums į rankas patekusiems regintiesiems kokius nors kalėjimus. Ar dar kvailiau – atiduoti jį į rankas akliesiems, kad tie jį teistų ir įkištų už grotų. Mums, kaip sakoma, nuo to nei šilta, nei šalta. Na ir akliesiems tai neturėtų rūpėti.

Padėkoję gerbiamam Sekretoriui, mes pamėginome pasikalbėti su jo globotiniu. Tačiau visa, kas mums pavyko, – tai pamatyti Okso Niurpo agentą, bevaikščiojantį paplūdymiu su gerbiamo pono B.-M. Ridčarsono dukra ir palaimingai žvelgiantį į jūros bangas. Kas tai, jei ne likimo šypsena dar tik vakar persekiotam ir ėjusiam į žūtį teroristinės grupės agentui? Ar tik nepamatysim vieną gražią dieną to žmogaus kokio nors atsakingo valstybės aparato darbuotojo poste?

Bobas Švarckofas
„Ramiojo Kampelio gyvenimas"

Okso Niurpo raštelis Gabrui Silkui

Įsakau jums tęsti pradėtą operaciją. Šio įsakymo įteikėjui raportuokite apie pasirengimą antrajam bandymui. Pasaulis, pagrįstas melu, turi išnykti! Nieko nebijok, vaikine, tu turi akis, tu vienintelis regintysis megapolyje. Tu nugalėsi juos. Antrąjį bloką paslėpk į saugią vietą iki akcijos pradžios.

Tavasis generolas

Natali / I /

– Man regis, pažinau jus visą gyvenimą. Keistas jausmas, ar ne?

Praėjo tiek dienų nuo to laiko, kai Gabras pirmąkart pateko į Ramųjį Kampelį, kad jam ėmė rodytis, tarsi niekada nebuvo aklas. Jis jau žinojo, kad *didžiulis, apvalus* – tai „saulė", kad *neįmanomas*, kuris virš galvos, virš jūros, – tai „dangus". Ir jis „žydras", „dangus", o „saulė", kai leidžiasi į vandenį, – „raudona". Bet vartojo jis tuos žodžius retai: keista, bet jis nenorėjo įvardyti to, ką matė.

– Man baisu, kad aš priprantu.

Jis metė akmenėlį į atriedančią bangą.

– Baisu?

– Dar man atrodo: aš čia gyvenau visada.

– Man su jumis gera, – sušnabždėjo Natali.

Jis nežinojo, ką atsakyti.

– Kaip būtų gerai, jei nebūtų megapolio, – jis atsiduso ir įmetė akmenėlį į vandenį.

– Gabrai, – ji pakėlė į jį akis. – Jūs man abejingas?

– Jūs man labai patinkate, – jis pažvelgė į jos apvalų veidą, nuolaidžius pečius. – Jūs tokia rami.

– Taip, aš nusprendžiau, kaip bitutė, išgerti visą nektarą iš tų gėlių, kurias turiu. Nenoriu būti paukščiu ir skristi neaišku kur, ieškant naujų, nematytų gėlių.

– Jūs taip keistai kalbate.

Jis vėl metė akmenėlį.

– Ar ne geriau mokėti gerti nektarą iš kiekvienos gėlės? Tada visas gyvenimo skonis štai čia, – ji ėmė juoktis ir iškišo drėgną liežuvėlį. – Štai čia, ant galiuko. Ir nėra reikalo kažko ieškoti. Karštligiškai dairytis aplinkui.

Gabras nusišypsojo, nors ir ne visiškai ją suprato. Mergina, kaip ir jis, tupėjo; suspaudusi baltą sijoną tarp kelių.

– O jei gyvenimo skonis akyse, o ne ant liežuvio, tuomet... – ji atsiduso, nepabaigusi. – Ne, aš bitelė, aš mėgstu mėgautis medumi. Štai mano namas – aš myliu kiekvieną jo kampelį, kiekvieną daiktelį. Ir žinote, kodėl? Man daug nereikia, ir aš laiminga. Galima būti laimingai, atidarant ir uždarant dėžutę su gražiu koljė.

Jis nesuprato, kurlink ji suka.

– Gabrai... – neatsistodama ji prisitraukė prie jo. – Kodėl jūs liūdite?

– Nežinau, – patraukė jis pečiais. – Niekaip negaliu atsitokėti.

– O aš negaliu patikėti, kad jūs buvote aklas. Kodėl jūs nesiryžtate gyventi su mumis?

– Su jumis?

– Taip, su mumis visais? Jūs juk toks pat regintysis kaip ir mes.

– Aš gyvenu su jumis.

Ir vėl metė akmenėlį. Banga palietė kojas.

– Ne, visai su mumis, suprantate? – ji pažvelgė jam į veidą. – Tėtė vakar pasakė, kad greitai bus priimtas sprendimas.

– Koks sprendimas?

– Apie jūsų paskyrimą užimtumo Ministru. Jūs visiems labai patikote pokalbio metu.

– Ministru... – jis liūdnai nusišypsojo.

– Jūs sugebėsite. Iš pradžių bus bandomasis periodas, jums parodys, kaip ir kas. Taip pažindamas akluosius – jūs sugebėsite. Gabrai! – ji visa palinko prie jo. – Sutikite, gerai?

– Aš bū-siu-mi-nist-ras, – pasakė jis susimąstęs, tarsi tai būtų buvę vien tik žodžiai, nieko nereiškiantys žodžiai.

– Taip. Gabrai... Jūs gyvensite čia, su mumis...

– O jei aš nesutiksiu? – jis pasisuko į ją veidu. – Kodėl visi tokie įsitikinę, jog aš tik ir laukiu, kad... Manęs nė neklausia: tarsi manęs nėra.

– Jūs negalite nesutikti. O kur jums dar dėtis? Jūs juk nesugebėsite gyventi su aklaisiais.

– Ten visi mano pažįstami, draugai. Mano motina irgi akloji – ar žinote?

– Bet, Gabrai, – mergina suėmė jo delną į savo rankas. – Visa tai praeitis. Ten jau nebeįmanoma sugrįžti.

– Praeitis? Nežinau. Galbūt tai tiesiog aš. Baigiau koledžą, universitetą, dirbau, turėjau merginą, buvo planai, mėgstama kavinė, mėgstama kėdė. Visas gyvenimas, iki paskutinės akimirkos – tai buvau aš. Kas aš be to?

– Aš suprantu, Gabrai, bet... – ji suspaudė jo delną.

– O dabar kaip? – atrodė, jis jos nepastebi. – Viskas sugriuvo.

– Jūs ***matote***. Tai juk svarbiausia, ar ne? Ir jūs sugrįšite į savo

megapolį – štai jis, šalia, – ji parodė kažkur už nugaros, bet Gabras neatsisuko, tarsi nenorėjo įsitikinti to, ką ji rodė, realumu. – Jūs kasdien ten skraidysite ir praleisite didžiąją dienos dalį. Nagi?

– Taip, aš ten sugrįšiu... Kaip *kas*? Sugrįšiu iš padebesių – kaip aukščiausia būtybė. Aš įžengsiu į jį ir...

– Kas?

– Tai juk nebūsiu aš, – jis atsivėdėjo ir laisva ranka metė akmenį labai toli.

– Tai būsite naujas jūs. *Naujas*.

– Naujas aš?

– Taip, naujas. Neliūdėkite dėl praeities. Nereikia į ją kabintis, Gabrai.

– O į ką gi?

– Į dabartį. Į ateitį... Žiūrėkite į žuvėdras!

Baltų paukščių būrys, garsiai krykšdamas, praskriejo virš galvos, nutūpė ant šlapio smėlio, beveik į bangas.

– Jūs turite gyventi su mumis, mūsų gyvenimu. Jūs toks pat kaip ir mes: matote šiuos paukščius, šitas bangas. Atsitokėkite. Jūs nebuvote aklas, Gabrai. Viskas prisisapnavo. Na? Viskas juk prisisapnavo.

– Nežinau, – jis atsargiai ištraukė ranką iš jos delnų, lėtai ištiesė nutirpusius kelius. – Aš bijau.

– Ko?

– Visko. Ir praeities, ir ateities...

– Jūs paprasčiausiai dar neatsitokėjote, Gabrai, – ji atsistojo ir netikėtai prigludo jam prie krūtinės. – Gabrai...

– O jūsų vaikinas? – paklausė Gabras.

– Jis... Aš jo nemyliu.

– Tikrai?

– Gabrai, aš taip noriu laimės, – tarė ji, užuot atsakiusi.

Jie ėjo namo palei jūrą – kartais įžengdami į atskubančią bangą. Ir *didžiulis, apvalus* metė prie kojų karštą ilgesingą juostą.

Kambaryje buvo tylu ir šilta. Nuo sienos į jį žiūrėjo besišypsanti jauna moteris su kažkokiu apvaliu daiktu rankoje.

– Tai mano mama, – pasakė Natali, užtraukdama užuolaidas. – Ji seniai mirė.

– Kas jos rankose? – paklausė Gabras.

– Tai kamuolys. Ji buvo sportininkė, jaunystėje.

– O kur jūsų tėvas?

– Šiandien jam pasitarimas, megapolyje. Gabrai, eikite čia.

Ji patraukė jį prie savęs, pati atsisėdo ant lovos.

– Jūs saugus, Gabrai. Pagaliau jūs esate saugus, girdite? Nuo šiol ir visados.

– Visados, – pakartojo Gabras.

– Taip, visados. Jūs *mūsiškis*. Jau beveik mūsiškis. Jūs būsite ministras, girdite? Ir Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo narys. Ir galėsite kiekvieną vakarą vaikščioti čia, palei jūrą. O laisvadieniais degintis. Jums reikia turėti žmoną ir vaikų. Kaip visiems. Jus visi mylės. Ir štai tokį tylų namą, su židiniu ir vonia, ir – jokių daugiau problemų. Nuo šiol – visos jūsų problemos praeityje. Jūs suradote savo vietą. Girdite?

Iš pradžių jis nustebo, kad ji tokia drąsi – kad ji taip su juo ėmė elgtis: čia, savo namuose. Bet jos žodžiai... jie keistai ramino jį: tarsi visi tie sudėtingi dalykai, nuo kurių jis taip pavargo, dingo. Ir praeitis iš tiesų kažkur nutolo: drauge su motina ir Lioz, senu muzikantu ir Oksu, vaikystės draugais ir žmonėmis iš Kontrolės ministerijos. Jis sugrįš į megapolį, pas juos visus – jau visiškai svetimas, svetimas ir pagaliau suprantamas pats sau: ir jie nebepažins jo. Jis sugrįš kitu pavidalu, ir jis – tai bus jo parašas ant dokumentų. Tik parašas. O, jis sugrįš į svetimą, nepažįstamą jam megapolį, į kurį žiūrės iš viršaus – drauge su visais reginčiaisiais. Ir niekas neatspės, kad jis – tai jis. Ir jis įtikins save, kad neturi ir niekada neturėjo praeities. Antraip... Antraip jis negalės gyventi ir būti laimingas.

– ...nėra ir nieko nebuvo. Girdi?

Ji užvertė jį, sutrikusį, palaimingai nugrimzdusį į svaigulį, ant savęs, sušnabždėjo:

– Tu būsi naujas žmogus. Na eikš gi čionai, aš tave išgelbėsiu. Aš išspręsiu viską už tave. Tu juk jau galėjai negyventi, girdi? Tau *vis tiek*. Tu išgyvenai ir tau *vis tiek*. Tam, kad gyventum, turi kažkuo būti. *Kažkuo*, girdi?

Jos šnabždesys, jo drėgnas karštas alsavimas kuteno jo ausį. *Kas tai? Kur jis?*

– ...kitas žmogus...

– ...aš bijau jo...

– ....nebijok. Aš palaikysiu. Tu man reikalingas...

Ir jis su palaima atidavė save į jos rankas: tarsi tai būtų buvusi pati – nuo visko išvaduojanti – mirtis.

Kažkur visai greta dundėjo, drebėdamas nuo magnetinių blokų trenksmo, megapolis. Bet Ramiajame Kampelyje, atrodo, tą vakarą apie jį niekas neprisiminė.

Iš Čizo Dilko eilėraščių rinkinio „Artimas tolis“

Leidimo laikas – pirmasis IX skaičiavimo ketvirtis.
Centrinis archyvas. Inventoriaus numeris 19-KL-41215.
Dėžė Nr. 14421596. Vienas egzempliorius. Tiražas sunaikintas.
Išnešti iš specialiojo fondo ir kopijuoti draudžiama.

Baltomis dėmėmis krito ant mano gyvenimo, akinančiomis dėmėmis krito ant jo – žmonės! žmonės! – krito pasliki, ne – nusirito kamuoliais, gražiais kupolais, galvų, krūtų, sėdmenų kupolais, gražiais bicepsų kupolais – žmonės! žmonės! – šmėkščiojančios raudonos pėdelės; jūsų, jūsų, jūsų – lūpos, besitiesiančios į mane – žmonės! žmonės! – nežudykite manęs, nežudykite vienas kito, jums nėra dėl ko varžytis šioje žemėje – baltieji dievo plyksniai, šiltas

gyvenime, kažkuo besidedąs: žmonės! žmonės! – aš verkiu, žmonės: mergina, šilta, brangi, prisispaudusi prie manęs perpildytame autobuse; iš penkių pusių suremtas jūsų – žmonės! žmonės! – aš girdžiu, girdžiu, kaip kvėpuojate jūs – penkeriais plaučiais, krūtine, krūtine, krūtine, krūtine, krūtine – trimis moteriškomis, dviem vyriškomis – prisispaudę prie manęs perpildytame autobuse: tarsi prieš galą, prieš patį galą – žmonės! žmonės! – tarsi aš visuomet buvau jūsų, jūs visada buvote mano. Perpildytame gyvenimo autobuse aš, aš apverkiu jus, kodėl? kodėl? Šiltas nuo jūsų kūnų, nuo jūsų kvėpavimo šiame autobuse, lekiančiame link bedugnės, aš apverkiu jus, kvailus, kvailus, nekenčiančius vienas kito.

Natali / II /

Brangioji Berta! Labai džiaugiuosi, kad tau taip linksma gyventi Reabilitaciniame Centre! Greičiau „reabilituokis“ ir sugrįžk, klasėje visi tavęs pasiilgo, ypač mažasis Džonas, nuolat prašo manęs tau perduoti „didžiausius nuoširdžiausius linkėjimus“.

O aš turiu naujieną, susipykau su Pjeru galutinai. Jis labai pasikėlė į puikybę ir apskritai, pati supranti. Aš juk visada sakiau, kad kvaila mus supiršinėti, mes tokie skirtingi. Jis mano, kad vyras turi arti neprisileisti moters, „laikyti ją kumštyje“ ir visa kita. O man nusibodo, jau seniai. Jo tėvas taip su savo žmona elgiasi, štai jis ir pasipūtė. Na, tegul sau susiranda tinkamą partiją.

Berta, klausyk, dabar pats svarbiausias dalykas! Aš įsimylėjau! Tu neįsivaizduoji. Iš tikrųjų. Tą vaikiną, iš megapolio, aš tau rašiau. Aš save suradau jame, tai bent – niekad nebūčiau pagalvojus. Aš šitiek laiko gyvenau vien laukimu ir nesupratau, ko man reikia. Tu žinai, kad klasėje visąlaik esu nuošaly, pati nežinau, kodėl taip. Viskas man nepatiko bendraujant su vaikinais: kažkokie jie visi grubūs, nesupratingi. Ir visi dedasi esą Aukščiausiojo Valstybės

Pasitarimo nariais. Net šlykštu. O žinai, ko man trūko? *Ko nors gailėtis.* Pamėgink pagailėti visų tų laimės kūdikių.

Berta, jei tu jį, Gabrą, pamatytum! Toks keistas ir toks nelaimingas; na, stačiai negaliu. Paklausyk, ką jis išgyveno: buvo aklas, visą gyvenimą, paskui praregėjo ir jį norėjo apakinti, paskui jį įtraukė į teroristinę gaują, paskui jį vaikėsi aklųjų specialiosios tarnybos. Na, stačiai baisu pasakoti. Toks vargšas ir sutrikęs. Ten jo motina, pažįstami pasiliko, net mergina, su kuria susipyko: visi ten, visi akli. O jis viską mato, kaip mes: ir vos neišprotėjo, kada viską pamatė ir sužinojo. Aš juo kaip noriu manipuliuoju, garbės žodis. Toks didelis vyriškos lyties vaikas. Kad tik jis visam laikui liktų Ramiajame Kampelyje. Jis jau verkė man ant krūtinės – o aš tiesiog iš proto kraustausi, kada jis verkia: taip man gera, kad esu vienintelė, kuri gali jį nuraminti. Na ir teko žmogui likimas. Bet jis dar kažkoks pasimetęs. Stengiasi manęs visad klausytis – tiek laiko buvo visiškai vienas, nieko jam gyvenime neliko. Dabar vis labiau pasikliauja manimi, nors dar ir privengia.

Ir žinai, Berta, – jis ir tėvui patiko. Taip kad – beldžiu į medį. Galbūt greitai tave pakviesiu į vestuves, mano pati pati brangiausioji drauguže. Aš taip noriu ištekėti, kad nebegaliu, taip nusibodo vienai namuose. Noriu vyro, vaikučių, ir gaminti vyrui valgyti, laukti jo sugrįžtant iš megapolio, o švenčių dienomis ir laisvadieniais – vaikščioti į svečius. Kaip bus šaunu, įsivaizduoji? – tu irgi ištekėsi ir mes vaikščiosime vieni pas kitus *šeimomis*. Paika aš, tiesa? Aš nesuprantu tų protuolių, kurie juokiasi iš tokių svajonių. Neva lėkštos, žemiškos svajonės: o kokios gi dar? Visa siela vien tik to ir nori, nieko daugiau: ir tavo, ir mano siela, juk taip? Tos šeimyninės laimės. Taip, ramios, taip, nepastebimos. Bet galbūt pačios giliausios, pačios reikalingiausios ir tikriausios. Kai pagalvoju, kad visa tai turėsiu, – man regis, aš mirštu iš džiaugsmo. Man tai pati didžiausia laimė, girdi? O tau?

Ir dar mano jausmas jam kaip aklajam, na, truputėlį. Nežinau,

kaip paaiškinti, bet taip netgi geriau, jog atsimenu, kad jis buvo *vienas iš tų*. Kažkaip jaudina tai. Kartais, žinai, pažiūriu ir pagalvoju akimirką: tai juk *aklasis*, šalia guli *aklasis*. Jis *buvo* aklas. Tai keista, tiesa? Aš dabar suprantu Magdą. Aš dabar jos nesmerkčiau drauge su visais. O su ja taip žiauriai pasielgė, pameni, apgyvendino ją drauge su vyru už gyvenvietės. O ji paprasčiausiai *norėjo* aklojo. Norėjo ir susirado sau, ir parsivedė. Aš taip nebūčiau padarius, bet turbūt aš irgi trenkta: vis mažiau galiu pakęsti mūsų vaikinus. Jie visi kaip dvyniai. Ir norisi kažko ypatingo... na, tu mane suprasi, turbūt.

Ne, aš jo neniekinu, ką tu. Bet panašus jausmas kartais būna. *Aš jo nebijau*, štai kas. Jis man kažkoks prijaukintas, nes jis juk *aklasis*. Na ne aklasis, bet *iš jų*. Bet, kita vertus, aš jam dar kartais sakau „jūs", man taip patinka. Noriu įsivaizduoti, kad jis kažkoks nepasiekiamas, man nepažįstamas. Na taip ir yra: man taip saldu jį valdyti, bet aš juk jo dar iki galo nepažįstu. Jame praeitis dar labai tvirtai įsišaknijusi ir laiko jį. Bet čia, Ramiajame Kampelyje, jis pamažu atitirpsta, diena po dienos. Tai taip džiugu matyti.

Na ir priplepėjau aš tau, dovanok. Kaip kvaiša, ar ne? Šį bei tą. Bet tu juk mano artimiausia draugė. Aš irgi laukiu, kad tu man parašytum apie tą Maiklą, su kuriuo žaidi rytais. Ir apskritai – rašyk apie viską, ką galvoji ir jauti. Man siaubingai įdomu.

Stipriai tave bučiuoju
Tavoji Natali

Straipsnis iš žurnalo „Aklųjų pasaulyje"

Dar kartą apie humanizmą ir žiaurumą (regėjimo paslapties klausimu)

Pastarojo meto įvykiai, ypač žinomas atvejis su buvusiu akluoju, neseniai paskirtu aklųjų Užimtumo ministru, privertė mus susi-

durti su kai kuriom etinėm problemom. Tos problemos egzistavo visada, bet dažniausiai gyvenimo tėkmė jas nustumdavo į antrąjį planą. Nepaisant to, klausimas apie mūsų humaniškumą ir mūsų žiaurumą – kaip sakoma – visuomet su mumis, tai labai skausmingas klausimas.

Ne paslaptis, kad egzistuoja teorinė prielaida laikyti visus mus, reginčiuosius, valdančius megapolį, kažkokiomis pabaisomis, užgrobusiomis valdžią ir pavergusiomis milijonus invalidų ir slepiančiomis nuo tų milijonų tikrąjį pasaulio vaizdą egoistiniais, savanaudiškais tikslais. Jau trečiajame skaičiavime, kaip byloja senovės leidiniai, regintieji išgyvendavo tą kaltės kompleksą. Žinomas tokio Žoržo Čestersono bandymas „nueiti pas milijonus ir papasakoti jiems visą tiesą". Istorijos vadovėliai aprašo, kuo visa tai baigėsi. Po kurio laiko, penktojo skaičiavimo devintame tūkstantmetyje, jaunų žmonių grupė, vadovaujama Samuelio Vichtenšteino, įkūrė „tiesos mokyklą", kurioje keletui dešimčių aklųjų buvo pasakojama apie tolimosios erdvės egzistavimą, jų aklumą ir megapolio struktūrą. Tas atvejis mažiau žinomas, bet ne mažiau charakteringas: penki patys gabiausieji mokiniai, kurie suprato „visą tiesą", o svarbiausia – ja patikėjo, baigė gyvenimą savižudybe. Kiti išėjo iš „tiesos mokyklos" su tokia sąmonės trauma ir koše galvoje, kad teko juos gydyti specialiuose psichosofinių dispanserių skyriuose. „Ligonius" gydė elektros šokais, užgoždami prisiminimus apie tai, ką jie sužinojo, taip pat panaudodami „atvirkštinę įtaigą". Visaverčiais visuomenės nariais jie taip ir netapo. Didesnių pasekmių mokymas neturėjo tik nedidelei atsiliekančiųjų grupei, kurie buvo nepajėgūs, nepaisant mokytojų pastangų, suprasti, ko ir kam juos moko. Tie, sugrįžę į savo aplinką, greitai adaptavosi ir gyveno daugiau nebeprisimindami to keisto epizodo savo gyvenime.

Galima pateikti dar daug panašių pavyzdžių, kai regintieji neištverdavo žinojimo naštos ir, apie nieką negalvodami, puldavo „pasidalyti tiesa". Deja, akluosius visada apimdavo siaubas nuo įteigi-

nėjamų jiems „praregėjimų“. Vieną tokį švietėją devintajame skaičiavime jie net nužudė.

Kam visos tos kalbos? Pastaruoju metu daugeliui reginčiųjų ėmė kilti abejonės dėl mūsų ir visos mūsų santvarkos žmoniškumo. Apie tai kalbama nenoriai, bet geriau votį prapjauti iš karto, nes nėra nieko blogiau nei vidinių konfliktų nutylėjimas. Kiekvienas iš mūsų turi teisę paklausti: o kodėl gi priklausau tarsi aukščiausiai rasei? Remiantis tokia teise, aš nuo vaikystės esu pasmerktas neribotai valdžiai, turtui, gyvenimo patogumams? Ir kodėl aš, nepajudinęs nė piršto, atsiduriu pačioje piramidės viršūnėje, o aklajam, norint užkopti nors vieną laiptelį pačioje apačioje, reikia viso gyvenimo? Galiausiai – kas tai per visuomenė, kurioje milijonai nežino, nenutuokia, neturi supratimo apie svarbiausią: apie šviesą, regėjimą, apie tai, kas juos visus valdo? Ir – kokią aš turiu teisę laikyti tokios daugybės žmonių protus, sąmonę nežinioje? Kas suteikė teisę milijonus prilyginti avinams, išmokytiems „nuo ir iki“?

Kam nors galbūt yra labai naudinga rodyti reginčiuosius kaip pabaisas, amoralias ir gudrias pabaisas, kurios kaip akies vyzdį saugo svarbiausią paslaptį, kad jos nesužinotų milijonai. Bet ar mes pabaisos ar ne – apie tai leistina spręsti tik tam, kas atsidūrė mūsų kailyje. Taip, iš šalies žvelgiant mūsų santvarka, tie pamatai, ant kurių laikosi Valstybinio Susivienijimo, megapolio gyvenimas, – gali pasirodyti pabaisiška. Bet mes – mes juk gyvename sistemos viduje; kiekvienas iš mūsų, vos gimęs, patenka į geležinių aplinkybių nelaisvę. Mūsų padėtis, mūsų valdžia, o ką jau kalbėti apie mūsų regėjimą, – ne mūsų asmeniškai pasirinkti. Lygiai taip pat *paslaptis*, kuri atveria bedugnę tarp mūsų ir aklųjų pasaulio, – ne mūsų sugalvota. Tai realybė, su kuria esame *priversti* skaitytis: mes susiduriame su ja, jau egzistuojančia, kiekviename žingsnyje, vos tik įžengiame į megapolį.

Žinoma, ne paslaptis, kad tarp reginčiųjų buvo ir yra žmonių, kurių pernelyg nejaudina visi šie klausimai. Jie ramiai žiūri į mi-

nias kirbančių megapolyje aklųjų, nepatirdami jokių ypatingų jausmų. Bet apie ką tai kalba? Tie apgailestavimo, suglumimo, protesto jausmai, apie kurios buvo kalbama anksčiau, – jie labai stiprūs jausmai, kylantys iš pačios žmogaus gelmės. Bet ar ilgai žmogus gali gyventi giliais jausmais? Šimtą dienų, tūkstantį, dešimt tūkstančių dienų? Be to, stiprus jausmas ieško išeities – bet kurgi ji? Išeitis tik viena – kovoti. Bet su kuo? Su kuo kovoti? Ką reikia daryti?

Aklumas – lemtingas dalykas. Taip, mes slepiame nuo aklųjų savo žinias apie pasaulį, ir tas skirtumas, ką žinome apie pasaulį mes ir ką žino jie, – neišvengiamai sukuria tarp mūsų neperžengiamą prarają. Ir neįmanoma išsivaduoti nuo užplūstančio jausmo, kad milijonai aklųjų, šmirinėjančių megapolio lygmenimis, – tai skruzdėlės, svetimos mums būtybės iš svetimo ir visiškai mums nesuprantamo gyvenimo.

Ar blogi mūsų jausmai? Galbūt jie blogi, bet jie yra. Yra likimas, kybantis virš aklųjų, virš megapolio, virš mūsų visų. Tol, kol jaučiamės didvyriais ir pasaulio valdovais, – mes esame atsakingi už viską. Bet, reikia pasakyti, visagalybės jausmas, kuris aplanko reginįjį, žvelgiantį į jo valdomą pasaulį iš elektroninio valdymo pulto aukštumų, – tas jausmas yra apgaulingas. Ką byloja reginčiųjų mėginimas sugriauti paslapties barjerą? Kaip reaguoja aklojo psichika į paslapties atidengimą? Ar mūsų pačių psichika gali ištverti gyvenimą aklųjų apsuptyje?

Kol įsivaizduojame esą visagaliai, – į mus gali prasiskverbti kaltės kompleksas. Bet ar mes nesame – kaip ir aklieji – likimo galioje? To negana – ar tik mes nesusidūrėme akis į akį su didžiausia iš paslapčių, kurios neatskleidėme? Nuo mažens įsisąmoninome, kad pasaulis – tai megapolis ir Ramusis Kampelis jo papėdėje, kad mūsų, reginčiųjų, gyvenimas – tai pasirengimas tarnybai, o paskui pati tarnyba megapolyje, jo aukščiausiose pakopose. Mes nė nesusimąstome: o kodėl būtent taip yra. Pasinėrę į kasdieninio, gerai

pažįstamo egzistavimo malonumą, mes liaunamės giliai galvoti. O galbūt ir nenorime. Nenorime sugriauti savo laimės.

Bet jei jau klausimas apie mūsų kaltę, mūsų „žiaurumą" sugriebia už gerklės – ar mes neturime teisės atsikvošėti ir ar neturime teisės paklausti: o *iš kur* atsirado megapolis? Juk negali būti, kad jis buvo amžinai. *Iš kur* tiek aklųjų, jame gyvenančių, paleidžiančių į pasaulį naujus milijonų milijonus, statančių savo pačių rankomis, nors ir mums vadovaujant, vis naujus lygmenis, vis naujus kvadratus. Ir dar paklausti: o *kodėl* jie aklieji? *Kodėl* jie gimdo akluosius? *Kodėl* megapolis taip sugalvotas, kad nevaldant regintiesiems gyvybė jame tučtuojau užges? *Kodėl* negalima papasakoti aklajam apie pasaulį? *Kodėl* jis nieko nesupras? Arba, jeigu supras, *kodėl* išprotės, negalės daugiau normaliai gyventi? Pagaliau – *kodėl* mes, regintieji, matome?

Jei giliau susimąstytum, visi esame likimo valioje, kažkokios nepaaiškinamos paslapties valioje. Ir jau vien tai turėtų nuimti nuo mūsų sielų kaltės naštą. Jei mes ir kalti prieš akluosius – tai „nekalta kalte". Kaip gali būti „kaltas" matantis pasaulį prieš tą, kuris jo nemato. Bet ar mes sukūrėme aklą aklu?

Kita vertus, išsaugodami pagrindinę paslaptį, mes dar vadovaujamės ir humaniškais sumetimais. Lengva spręsti apie gėrį ir blogį tam, kas apimtas jausmų. Samueliui Vichtinšteinui „gėris" buvo jo deginantis „teisingumo jausmas": jis norėjo pasidalyti tiesa „su mažesniaisiais broliais", kaip kad juos vadino. Ir jis padarė, ką norėjo: nuo jo tiesos penki žmonės nusižudė, o dar dešimt kone visą gyvenimą gydėsi traumuotą sąmonę. Kuo virto Samuelio Vichtinšteino „gėris"? Ir kas yra mūsiškis tiesos slėpimo nuo milijonų „blogis"? Mes viso labo tik negriauname egzistuojančios nuo amžių glūdumos ir ne mūsų sukurtos auklėjimo ir švietimo sistemos, kurios pagrindas yra tik artimos erdvės egzistavimo teorija. Taip, kiekvienas iš mūsų, kasdien žvelgdamas į jūros tolį, žino, kad yra melas. Kiekvienas žino, kad milijonai visam gyvenimui giliai „įsisavina" akivaizdų melą. Ir ką gi? Tai blogis ar gėris?

Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo nariai galėtų parengti „tiesos mokytojų“ būrį – ir paleisti jį į megapolį. Tai nesudėtinga padaryti. Galima sukurti „tiesos mokyklų“ sistemą, parengti žmones. Bet ***kam***? Tas klausimas nekyla Žoržo Čestertono ir Samuelio Vichtinšteino orientacijos žmonėms. Tiesa neva egzistuoja pati sau. Bet štai prieš mus storas „Aklojo sąmonės“ tomas, kurį parengė Valstybinio Susivienijimo Bendrųjų disciplinų akademijos Psichosofijos institutas. Toje nešališkoje ir įspūdingoje studijoje išanalizuoti, be kita ko, visi žinomi aklųjų sąmonės „praregėjimų“ atvejai, taip pat šiuolaikiniai laboratoriniai tyrimų duomenys. Skyriuje „Sunkios sąmonės traumos“ skaitome: „Įsisąmoninimas to fakto, kad tu ir visas tavo gyvenimas yra nevisavertis, – viena iš pačių giliausių sąmonės traumų. Dvasinė aklojo, gyvenančio aklųjų, akliesiems pritaikytame pasaulyje, laimė tiesiogiai priklauso nuo jo nežinojimo laipsnio. Bandymai aklajam įteigti tolimosios erdvės idėją dažniausiai susiduria su įnirtingu pasipriešinimu. Aklajam pripažinti, kad jo jausmų ir minčių pasaulis nevisavertis, būtų tolygu paneigti save. „Tiesos“, tai yra to, kad jis yra aklas, įteiginėjimą aklajam tenka pripažinti labai žiauriu, negailestingu aktu. Laboratorijos sąlygomis atlikti eksperimentai liudija, kad pasąmonė visokeriopai priešinasi tokiam įteiginėjimui. Šiuo atžvilgiu įtaigai geriau pasiduoda vaikai. Iš principo įmanoma sukurti aklą žmogų, kuriam auklėjimu įteigta, kad jis yra neįgalusis. Tokiu atveju sąmonės trauma, kurią patiria įtaigos metu suaugęs aklasis, nepastebima. Tačiau nevisavertiškumo jausmas vis dėlto negali nenulemti to, kuris iš mažens žino, kad „yra aklas“, asmenybės.

Taigi, dvasinė žmogaus laimė – tai iš esmės ir yra jo dvasinė, psichinė sveikata. Kaip matome, „paslapties“ ir „tiesos“ atveju, mes atsiduriame prieš nelengvą dilemą: arba traumuoti visam gyvenimui žmogų neabejotina tiesa, arba prisiimti sau tiesos naštą, paliekant žmogui jo psichinę sveikatą ir dvasinę laimę. O jau apie tai,

ką apskritai darytų megapolyje milijonai aklųjų, nuolatos suvokiantys savo aklumą, – čia nekalbame. Tik pastebėsime, kad toje pačioje knygoje „Aklojo sąmonė" pripažįstama, jog psichiškai neįmanoma gyventi megapolyje tam, kuris tiksliai įsivaizduoja patį miestą ir jo sandarą. Net regintiesiems, kaip žinoma, nerekomenduojama ilgai žiūrėti į megapolio sieną, nes vaizduotė pažeidžiama taip, jog galimi psichikos sutrikimai. Žinomi reginčiųjų isterijos atvejai, kuomet jie pernelyg ilgai žiūrėjo į megapolį nuo Ramiojo Kampelio kopų. Megapolio galybė ir didybė, taip pat jo mechanizmai, negyvybė sukelia žmoguje stiprius, sunkiai paaiškinamus jausmus.

Taigi egzistuoja daugybė priežasčių, dėl kurių „viskas lieka taip, kaip yra". Ir reikia gerai apmąstyti priežastis, prieš pradedant save kankinti klausimu, o kodėl aš asmeniškai žaidžiu su akluoju slėpynes: ar tai nežemina manęs kaip žmogaus?

Kas yra humaniškumas, o kas žiaurumas šiame pasaulyje? Ar egzistuoja gėris, atskirtas nuo blogio? Ar visada reikia pasiduodant jausmų antplūdžiui skubėti „daryti gėrį"? Žmogus – ne tik tas, kuris beatodairiškai klausosi jausmo riksmo, bet ir tas, kuris bent jau kelia sau tokius klausimus.

Maiklas Felou,
Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo narys,
VDA Pasaulėžiūros instituto etikos problemų skyriaus vedėjas

Užimtumo reikalų ministerija

– Klausau, pone Ministre.

Durys užsidarė paskui sekretorių ir Gabras atsilošė krėsle. Kabinetas buvo nedidelis, bet šviesus, su didžiuliais langais sienose, visas išmuštas medžiu. Kabantis penkiakampis šviestuvas, drožinėtos durų staktos, karnizai, paveikslai, vaizduojantys jūrą ir

miškus, – viskas buvo skirta reginčiajam. Tarnautojams, užeinantiems čionai pagal iškvietimą, buvo vis tiek: jie buvo aklieji.

Ministerija buvo Valstybinio lygmens Valdančiųjų struktūrų kvadrate. Akliesiems tai paprastas 18M-126-X kvadratas. Visai šalia, už kelio su kontroline juosta, buvo gyvenamieji konteineriai: ilgos daugiaaukštės dėžės, apkaltos nerūdijančio plieno lakštais, su keletu išėjimo angų pirmajame aukšte. Kam reikėjo išdėstyti ministerijas šalia gyvenamųjų kvartalų? Kodėl negalima buvo padaryti viso kvadrato valdančiuoju, atitinkančiu savo pavadinimą? Ir tas žaidimas su aklaisiais katę ir pelę: gyvendami šalia jie neįtaria, kad juos mato pro savo langus tie, iš kurių jie gauna visus įsakymus...

Gabras pamasažavo akis ir pasilenkė prie stalo. Prieš jį gulėjo vakar dienos gyventojų užimtumo suvestinė: vienoje kolonėlėje – sunkiojoje pramonėje dirbančiųjų skaičius pagal įmones, kitoje – stiklių gamybos pramonėje, elektronikos ir chemijos pramonėje. Toliau buvo pateikti duomenys apie maisto pramonės darbuotojus, statybininkus, kultūros veikėjus... Atskirai – valdininkai. Ir pačiame suvestinės gale – „laikinai laisvų“, laukiančių paskyrimo skaičius.

Gabras apvertė puslapį – čia buvo informacija apie trūkstamus kadrus kiekvienoje iš sferų, o toliau – įsakymas, kurio viršuje buvo parašyta „Tvirtinu. Užimtumo reikalų ministras Gabras Silkas“. Žemiau – kas ir kur, į kokią įmonę skiriamas. Dalis „laikinai laisvų“ buvo siunčiama įgyti reikiamą kvalifikaciją. Buvo atsižvelgiama į polinkius ir gyvenamąją vietą: atranką atliko kompiuteris, prižiūrimas šeštojo koreguojančiojo ministerijos skyrius. Į ketvirtąją elektroninių akustinių sistemų gamyklą buvo siunčiama 250 absolventų iš elektronikos mokyklos, esančios kaimyniniame 18K-34-D kvadrate. Ten buvo siunčiami ir trisdešimt keturi 62 primuniversiteto elektronikos fakulteto diplomantai dirbti gamyklos konstruktorių ir kontroliniuose biuruose, taip pat tiksliųjų matavimų laboratorijoje. Dar 12 žmonių, neturėjusių darbo (buitinės

elektronikos specialistai), buvo siunčiami perkvalifikuoti į Elektroninės pramonės ministerijos Kvalifikacinį centrą. Ir taip toliau. Viskas numatyta, į viską atsižvelgta, laukė tik postūmio. Visas darbas buvo atliktas, ir iš Gabro buvo reikalaujama viena – pasirašyti Įsakymą. Tik pasirašius Ministrui, pilnateisiam Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo atstovui, – Įsakymas įgydavo galią.

Gabras pastūmė popierius. Į kairę nuo radiofonų sistemos, ant specialaus pakilimo, stovėjo grakštus trijų pakopų dėžutės formos aparatas su dviem mygtukų eilėmis. Gabras atsivertė dar vieną segtuvą, ant kurio, aklųjų raštu, buvo išbadyta: „Moterų užimtumo suvestinė". Vieną po kito jis sudėjo visus esančius ten lapus į dėžutės konteineriuką ir, uždaręs dangtelį, nuspaudė didelį mygtuką. Aparatas sugaudė ir iš kiaurymės apačioje ėmė lįsti reginčiųjų raštu abėcėlės tvarka atspausdinti dokumento lapai. Tai buvo dar viena gudrybė – viena iš daugelio, kuria naudodavosi regintieji, kad išsaugotų pačią didžiausią paslaptį. Visas ministerijos aparatas buvo sudarytas iš aklųjų ir visos suvestinės, aišku, buvo pateikiamos aklųjų šriftu ir skirtos skaityti pirštais, o ne akimis. Ministras juos sudėdavo į aparatą, gaudavo vertimą, perskaitydavo, užrašydavo rezoliuciją arba pastabas ir vėl įdėdavo į aparatą: atgaliniam vertimui. Tad aklieji nieko negalėjo įtarti, gaudami nurodymus iš Ministro savo kalba.

Išėmęs paskutinį lapą, Gabras ėmė peržiūrinėti moterų užimtumo suvestinę. Jis greitai išmoko reginčiųjų rašto ir įsitikino, kiek jis patogesnis ir prieinamesnis: perskaityti raideles ir ištisus žodžiu vos užmetus žvilgsnį, iškart apimti ištisas pastraipas ir net puslapius. Moterų užimtumas turėjo savo ypatumų. Štai čia, iš kairės, ėjo skaičiai, fiksuojantys nėščiųjų, gimdyvių ir mažamečius vaikus turinčių motinų skaičių. Šiek tiek žemiau – skaičius tų, kurių vaiko priežiūros atostogos baigėsi rytoj. Toliau buvo galima sužinoti namų šeimininkių ir pensininkių skaičių. Dalis namų šeimininkių prašėsi dirbti vienoje ar kitoje sferoje, kitai daliai, turin-

čiai deficitines specialybes, buvo siūloma išsiųsti Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo prašymą. Jį pasirašydavo tos sferos, kurioje trūko specialistų, ministras ir patvirtindavo Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo sekretorius.

Gabras įdėmiai perskaitė Prašymo pavyzdį:

Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo prašymas

Aukščiausias Valstybės Pasitarimas ir Valstybinio Susivienijimo medicinos ministras prašo jūsų, turinčių anesteziologijos seselės-adjutantės specialybę, padėti Jūsų kvadrato 274 dispanserio ketvirtajam chirurginiam skyriui atlikti inkstų operacijas. Aukščiausiasis Valstybės Pasitarimas ir Valstybinio Susivienijimo medicinos ministras liks Jums dėkingi, jei sutiksite užimti vakuojančią anesteziologijos seselės-adjutantės vietą minėtame skyriuje. Jums sutikus, Jums bus palikta namų šeimininkių išmoka, taip pat būsite atleista nuo mokesčių į valstybinį fondą.

Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo
sekretorius
Valstybinio Susivienijimo medicinos
ministras

Gabras atidėjo popierius ir, pastūmęs kėdę su lenkta nugarėle, priėjo prie lango. Jam pranešė, kad retai kas atsisako, kai gauna Prašymą. „Mes galėtume priversti, bet geriau taip. Žmonės mėgsta, kada juos mato, išskiria ir gerbia *iš tokių aukštumų*.“ Kas tai pasakė? Kiek susitikimų, rekomendacijų, konsultacijų per pastarąsias dienas... Galvoje – tik balsų aidėjimas, intonacijos... Štai ten, toli apačioje, už kontrolinės juostos, vyksta įprastas gyvenimas. Gatvėmis, akustikų nukreipiamos, juda, čia apmirdamos, čia vėl pasileisdamos pirmyn, minios pilkų būtybių nuleistomis galvomis. Taip,

dabar jis supranta, kam tie langai ir tas vaizdas į gyvenamuosius kvartalus. Čia, viršuje, atitvertas aukščiausios valdžios sienomis, apsuptas aklų aparato darbuotojų, gali prarasti realybės pojūtį. Matysi tik popierius, įsakymus, skaičius. Skaičius ir nieko nesakančias pavardžių raideles. Kvadratas, užkimštas vien tik Valdančiomis struktūromis, verdantis savo paties sultyse ir atiduodantis įsakymus į niekur – nuo to gali išprotėti.

Praskrido sraigtaplanas – tolimo lygmens fone. Žvilgsnis rėmėsi į geležį ir betoną – į begalybėn nutolstančių tamsių karkasų dėžutes. Ir ten, virš galvos, irgi vien geležis. Gabras pažvelgė į laikrodį: iki darbo pabaigos liko dvi valandos. Po dviejų valandų jis bus prie jūros, Ramiajame Kampelyje, ten jo laukia Natali. Dvi valandas reikia dar čia išsėdėti. Kam? Jis Ministras, jis tarnyboje.

– Aš – Ministras, – pasakė jis garsiai. – Aš Valstybinio Susivienijimo Ministras. Aš sprendžiu žmonių likimus. Aš pati valdžia.

Staiga jis atsitūpė ir nykiai nusijuokė. Kas dedasi. Kur jis yra? *Ką jis čia veikia?* Beprotiška, bet įkyri mintis. *Kam man to reikia?* Jis paklaūsė Natali, taip. Nebuvo kur dėtis. Palauk... Jis galėjo išeiti, taip, iš Ramiojo Kampelio. Kodėl jis neišėjo? Jis suprato: *mane iškart užčiuops ir pagaus. Ir tuomet – viskas.* Taip, jis negalėjo niekur išeiti, net jei – kaip anksčiau – būtų norėjęs. Čia jis Ministras ir nepasiekiamas. O sugautas aklųjų saugumo tarnybų plyname lauke, jis – nusikaltėlis, psichinis ligonis, kurį reikia apakinti. Ir plėšti jo iš aklųjų rankų regintieji nesiims. Apie tai jam irgi pasakė Natali.

Gabras atsistojo. Čia, ministro kėdėje, jis užsimiršdavo. Bet ateidavo akimirka, kada nei iš šio, nei iš to jį supančios sienos imdavo slinkti į jį, grasindamos uždusinti. *Man ankšta. Aš nerve.* Tas jausmas buvo nepakeliamas, kankinantis ir varantis į nevilį. Nejaugi tai jis – ministras? Ir nejaugi *tuo* turėjo baigtis jo praregėjimo stebuklas? Ar vertėjo praregėti? Koks jis buvo laisvas *tada*, pačioje pradžioje, kada jau nebebuvo aklas, bet dar buvo

niekas. Taip, jis bijojo, baimė drumstė jo laimę: bet taip *kvietė tolis*. Ir norėjosi *išeiti. Kuo toliau*. Ir ten, tame tolyje, tolimojoje erdvėje, buvo *visa prasmė*. Jo pirmosios minutės prie jūros: kada saulė dar nebuvo saulė, o *didžiulis, apvalus*. Ir tai, kas bėgo iš visų pusių prie jo, prie jo kojų, uždusdamas džiaugsmingose putose, – buvo toks pat kvapą gniaužiantis ir nesuprantamas. Dar nepavadintas. Visa buvo pirmąkart – viskas veržėsi į sielą ir užpildė ją iki kraštų. O dabar? Jis parskrenda į Ramųjį Kampelį ir eina prie jūros: kiekvieną dieną jis mato vieną ir tą patį. Kiekvieną dieną. Jis pripranta. Ir – kaip keista – tolis jau nebeplėšo jam širdies kaip kadaise. Kodėl?

Pasigirdo skambutis ir įėjo sekretorius – mažas sulinkęs žmogutis su ministerijos tarnautojo apsiaustu; veido, nuleisto žemyn, nematyti.

– Pone Ministre.

– Taip.

– Atėjo duomenys iš kvadratų valdybų.

– Padėkite ant stalo, aš dirbu.

– Klausau, pone Ministre.

Sekretorius lėtai nuėjo stalo link, sustojo per du žingsnius ir ištiesęs ranką apčiuopė stalviršio kraštą.

– Palikite mane.

– Klausau.

Sekretorius apsisuko ir taip pat lėtai priėjo prie durų, užčiuopė rankeną.

Duomenys iš kvadratų valdybų. Kur slypi valdžios saldumas? Ar jis jaučia nors kokį saldumą? Ar nedūsta tarp tų sienų? Ir tai viskas, ką duoda valdžia? Valdžia – tai kontora... Viso labo kontora. Kažkas prarandama negrįžtamai. Ar tai jis bėgo nuo saugumo tarnybų, šoko į magnetinį bloką? O tas *muzikantas kavinėje*? Ir *dvasininkas*? O *Nija*? Keista moteris. Ji... O *profesorius Mokras*... Kada tai buvo? Ar ten buvo jis?

Gabras priėjo prie stalo ir stovėdamas surinko kompiuteryje profesoriaus Mokro duomenis. Štai jo radiofonas ekrane: 8-8-4-3-K-P-10. Drebančiais pirštais jis surinko numerį.

– Alio.

– Taip, klausau.

– Profesoriau...

– Taip, kas čia?

– Jūs manęs neatpažįstate?

– Nejaugi Gabras?

– Taip, profesoriau.

– Kur tu dingai? Aš jau pradėjau jaudintis. Prikalbėjai man visokių nesąmonių apie haliucinacijas ir dingai tiek laiko. Alio, kur tu dabar?

– Viename kabinete.

– Kabinete?

– Tai ilga kalba, profesoriau.

– Kažkas atsitiko? Kodėl tu tyli?

– Nežinau nė kaip pasakyti. Ir atsitiko, ir ne.

– Bet tau viskas gerai?

– Taip. Jūs pamenate mūsų pokalbį?

– Žinoma. O tau kilo naujų minčių?

– Jūs buvote teisus tada, dėl knygų.

– Kokių knygų?

– Knygos, kuriose nieko neparašyta.

– A...

– Jose parašyta.

– Suprantama. Bet iš kur tu tai žinai?

– Profesoriau... Man buvo ne haliucinacijos.

– O kas gi?

– Gal susitiktume?

– Aš mielai, bet išvažiuoju skaityti paskaitų, į 16-OD kvadratą. O tu labai užimtas?

– Truputį.

– Tu man paskambink vėliau dėl visa ko. Galbūt aš atidėsiu išvykimą, čia turiu reikalų, dukra susiruošė gimdyti.

– Suprantu.

– Na, tai paskambinsi? Gal dar suspėsime susitikti.

– Pasistengsiu. Iki pasimatymo.

Jis nuspaudė svirtelę. Profesorius Mokras. Išvyksta skaityti paskaitų. Dukra susiruošė gimdyti. Mokras ir jo gyvenimas. Profesoriaus Mokro gyvenimas.

Pirštai patys siekė klaviatūros. Ir štai jau girdėti šaukiniai. Nieko nėra namie? Na ir gerai. Taip geriau.

– Aš klausau.

– Tai Lioz?

– ...

– Lioz... Tai tu, žinau. Netylėk.

– ...

Kažkoks ūmus garsas, tarsi būtų nukritęs ragelis, kažkieno šaižus riksmas, iš toli, kažkokie sujaudinti balsai, ir viskas. Kažkas nuspaudė svirtelę.

Jis sugrįžo į megapolį, Gabras Silkas. Jis paskambino į praeitį. Viskas kaip buvę.

Tvirtinu:
Generolas Oksas Niurpas

Jungtinio ginkluotųjų pajėgų štabo nutarimas

Siekdami užtikrinti Ginkluotųjų pajėgų Vyriausiojo vado įsakymo vykdymą, nutariame: parengti ir artimiausiu metu pradėti operaciją agento Gabro Silko buvimo vietai nustatyti. Jis pagrobiamas ir pristatomas į bazę. Aptikimo užduotį vykdys agentūrinis

žvalgybos grupių tinklas. Pagrobimo ir pristatymo užduotį vykdys Pirko Čoiso operatyvinė grupė. Nutarimas įsigalioja nuo jo pasirašymo momento.

Jungtinio štabo viršininkas
Pulkininkas Zapras Očkas

Iš Čizo Dilko eilėraščių rinkinio „Artimas tolis“

Leidimo laikas – pirmasis IX skaičiavimo ketvirtis.
Centrinis archyvas. Inventoriaus numeris 19-KL-41215.
Dėžė Nr. 14421596. Vienas egzempliorius. Tiražas sunaikintas.
Išnešti iš specialiojo fondo ir kopijuoti draudžiama.

Suaugusi duktė, visiškai suaugusi, ji sako tau „tėte“. „Tėte“ – sako ji tau, tu tą supratai? Ir tu užkimšai ja savo gyvenimo skylę – štai tuo tavo pagimdytu ir išpuoselėtu putniu šešiasdešimties kilogramų kūneliu – kaip daug – užkimšai tu tamsią skylę, išeidamas. Suspėjai, suspėjai ją paleisti į pasaulį, o, išgelbėtasis.

Suaugusi duktė, sakanti tau „tėte, padėk man užsitempti tuos džinsus“, kas tai?, raustanti nuo savo pirmojo narsumo, dėl to pasisukanti į tave užpakaliu. Džinsai iš tiesų ankštoki, ankštoki, ko gero, tie džinsai. Tuojau, tuojau. Bet tu viską supratai, tu viską supratai, žinoma, nustėręs.

Suaugusi duktė, sakanti tau „tėte“, vadinanti save Žana, skambinanti, lakstanti, pasisukanti, jau vikriai pasisukanti, žiūrinti į tave šiek tiek atlaidžiai: gimdytojas. Tarsi ne tu ją paleidai į pasaulį – akinantį plyksnį, baltą, visiškai baltą, raudoną iš vidaus. Pilną karšto kraujo. Tarsi ji būtų galėjusi atsirasti, pasivadinti kažkokia Žana, aikčioti karštoje vonioje ir visa kita – be tavęs. Be tavęs.

Tarsi ji būtų galėjusi rašyti šiuos laiškus, lakstyti į pasimatymus, verkti ir kepti blynelius, jei tu nebūtum jos panorėjęs. Jei tu nebūtum panorėjęs.

Tarsi ne tu būtum padovanojęs jai gyvenimą – viską.

Mano tėtė? – geras, bet paikas. Dar.

Tarsi ji būtų kokia nors Žana, o ne tavo noras.

Natali / III /

– Bet tu juk supranti, kad tokie dalykai nedaromi taip greitai.

Pasakęs tai, ponas Ridčarsonas padėjo šaukštą ir pažvelgė į dukterį.

– Tėte, aš negaliu be jo. Jis juk tau patinka.

– Taip, bet aš negalvojau... Mums trūko vyrų, valdymo darbui. Dėl to mes...

– O man trūksta vyro.

Ji nervingai kramtė lūpas, įsirėmusi rankomis į palangę už nugaros.

– Tu taip nori ištekėti?

– Taip, tėte. Aš maniau... Aš maniau, tu pats viską numanai. Argi tu – nieko nematai?

– Mačiau, kad jūs susidraugavote, bet aš... – ponas Ridčarsonas patraukė pečiais. – Aš nemaniau, kad iš to... O kaipgi...

– Aš jo nebemyliu, – ji jam neleido baigti. – Tėte, Gabras...

– Ką?

– Jis... Mes su juo...

– Tu nori pasakyti...

– Taip.

– Bet...

– Tai ne jis, tai aš. Aš pati panorėjau, kad...

– Tu mane stebini, mano mergyte.

Ponas Ridčarsonas atsistojo, pakilo iš už stalo.

– Kodėl tu prieš jį nusistatęs? Ar nori, kad aš išvis neištekėčiau?

– Ne, žinoma. Bet aš nemaniau, kad...

– Tu nemanei, kad tavo žentas bus iš buvusiųjų neregių? Taip, ar ne?

– Mes jo nepažįstam, Natali.

– Bet jūs juk paskyrėte jį ministru. Jį, kuris norėjo susprogdinti megapolį.

– Bet tai skirtingi dalykai – kaip tu nesupranti! Mes jį gerai pažinome, viską ištyrėme, visas aplinkybes. Susprogdinti... Tai buvo nesąmonė, tai, ką jis norėjo padaryti. Vaikų žaidimai. Kada jis pasakė, kad visiškai nesirengė to daryti, mes juo patikėjome, taip. Nes taip ir buvo. Jį tempte įsitempė už rankos į CEV. O jis...

– Na matai, tėte! O tu sakai: mes jo nepažįstame.

– Palauk, – ponas Ridčarsonas protestuodamas sumosikavo rankomis. – Aš turiu visa tai apgalvoti.

– Tėte, aš jau nebegaliu savęs įsivaizduoti be jo. Aš noriu turėti jo kūdikį.

– Tu? Kūdikį?

– O kas čia tokio? Argi moterys neturi gimdyti vaikų?

– Ne, paprasčiausiai... – ponas Ridčarsonas išsiėmė iš kišenės pypkę ir ėmė kimšti į ją tabaką. – Paprasčiausiai tu visada buvai tokia tyli...

– Ką reiškia tyli, tėte?

– Na, tu su manimi niekada taip nekalbėjai.

– Nes kalba neidavo apie gyvenimiškai man svarbius dalykus. Tu ištisom dienom darbe ir nepastebi, kas man darosi.

– Tikrai? – pažvelgė į ją ponas Ridčarsonas. – Tada atleisk. Aš iš tiesų perkrautas darbais. Vadinasi, tu norėtum ištekėti?

– Taip, tėte.

– O jis?

– Jis... Jis dar nelabai žino, ko jam reikia.

– Na matai, – pasakė ponas Ridčarsonas užsirūkydamas.

– Tėte, nedūmink valgomajame.

– Man reikia nusiraminti, dukra. Tu mane pribloškei, garbės žodis.

– Na gerai, rūkyk, – ji nervingai trūktelėjo galva, pažvelgė į šoną. – Svarbiausia, kad jis be manęs negali.

– Tu tuo įsitikinusi?

– Taip. Jis taip skuba pas mane po darbo. Ir apskritai...

– O jo praeitis?

– Jis pamirš ją, kaip košmarišką sapną.

– Košmariški sapnai nepasimiršta.

– Na, tėte. Ką tu nori įrodyti?

– Aš noriu, kad būtum laiminga.

– Aš irgi to noriu. Aš būsiu laiminga tik su juo.

Ji pasitraukė nuo lango, nuėjo į kampą, prie sofos, atsisėdo.

– Aš pasakiau jam apie santuoką.

– Pirmoji?

– Taip. O kas čia bloga?

– Žinai, priimta...

– Kas priimta? Jis juk kitoks, tėte. Ir viskas mums kitaip, ypatingai.

– Na ir ką jis atsakė?

– Jis pasakė: gerai.

– Jis iš tiesų nori turėti šeimą?

– O tu kaip manei? Kada jam pasakoju apie mūsų būsimą gyvenimą – jo veidas pasidaro toks šviesus ir laimingas. Jei tik tu pamatytum! Jis taip pasiilgo šilumos, vargšelis. Vargšelis Gabriukas.

– Na gerai. Pagalvosiu. – Ponas Ridčarsonas išleido dar vieną dūmų ratilą ir padėjo pypkę. – Nemaniau, kad tu... kad viskas taip rimtai.

– Rimtai, tėte.

– O tu jau visai suaugusi, matau.

– Seniai jau.

– Na, man laikas. Niekur šiandien neisi?

– Tik su Gabru pasivaikščiosiu.

– Grįšiu anksti, šiandien sutrumpinta diena.

– Gerai, tėte, – atsakė Natali, keldamasi nuo sofos.

Ji nurinko indus nuo stalo, sudėjo į indaplovę, švariai nušluostė dangtį. Įjungė gėlių aromatą. Paskui atsigulė ant sofos ir ėmė žiūrėti albumus. Nepastebėjo, kaip užsnūdo.

Gabras tik akimirką pastovėjo ant slenksčio, žvelgdamas į lygų miegantį veidą. Paskui tyliai uždarė duris – nuėjo, žvalgydamasis į megapolio sieną, prie jūros.

Iš Žako Puasono knygos „Etika“

Išleista XIV skaičiavime. Ramiojo Kampelio biblioteka, 10 egzempliorių. Tiražas 50 000 egzempliorių

IŠ III SKYRIAUS

Realybės jėga ir žmogaus atsakomybė

...tai, ką vadiname realybės jėga, yra mus supančių aplinkybių, kurios stipresnės už mus, neišvengiamybė. Yra aplinkybių, kurios iš esmės nugalimos, bet yra nenugalimų aplinkybių. Pastarosios ir sudaro realybės jėgą. Tarkim, gelžbetoninė siena, kurią norėtume pereiti kiaurai, – yra tokia realybės jėga. Ji privers mus skaitytis su ja. Lygiai tokia pat realybė yra ir mūsų mirtis. Ne mažiau akivaizdus ir mūsų galimybių ribotumas: mes negalime sustabdyti potvynio, priauginti žmogui dar dvi rankas, padaryti apsiniaukusį dangų žydrą. Taigi – žmogus gimdamas patenka į tam tikrą aplinkybių narvą, iš kurio jis niekad neišsiverš. Nori to žmogus ar ne, potvynis bus ir dieną pakeis naktis, ir prie dviejų rankų, duotų jam nuo gimimo, niekada neprisidės trečioji, ketvirtoji. Visa tai yra realybės jėga, ne tik slegianti žmogų iš visų pusių, bet ir formuojanti jį, pačią jo esmę ir jo gyvenimo esmę.

Ar atsakingas tokiu atveju žmogus už pasaulį? Reikalavimas „žmogus turi pakeisti pasaulį“ visiškai priklauso nuo klausimo apie žmogaus galimybes. Negalima sąvokos „turi“ atsieti nuo sąvokos „gali“: antraip žmogaus viduje atsiras jį draskantis konfliktas. Tarkim, žmogus, apimtas gailesčio, nori išgelbėti visas atoslūgio metu žūstančias žuvis: ir jis bėgioja krantu, mėto žuvis atgal į vandenį. Bet krantas – didžiulis, beribis ir rytoj naujas potvynis paliks ant kranto naujas žuvis. Žmogus jaučia, kad „turi“: turi veikti, kažką daryti. Bet, susidūręs akis į akį su realybe, jis mato visą savo pastangų beprasmiškumą.

Etinis klausimas yra toks: kaip šioje situacijoje pasielgti žmogui? Jei pasaulis sukurtas aukščiausios būtybės – tai ko ta būtybė reikalauja iš žmogaus?

Apžvelkime tris galimus atsakymo variantus. A. Žmogus nekreipia dėmesio į išmestas žuvis. B. Žmogus jaučia dūstančių žuvų kančias, bet nieko nesiima. C. Žmogus jaučia dūstančių žuvų kančias ir laksto krantu, genamas noro išgelbėti visas žuvis.

Taigi: koks variantas etiškas? Kas iš tikrųjų yra žmogus? Mes nesuklysime pasakydami, kad žmogus yra ir A, ir B, ir C. Kad žmogus yra visų variantų galimybė. A variantas yra bejausmiškumo variantas. B variantas – jausmingumo ir gilios išminties suderinimo variantas. C variantas – yra nuogo ir „kvailo“ jausmingumo apoteozės variantas. Koks vis dėlto *turėtų* būti žmogus?

Atsakymas į šį klausimą priklauso nuo atsakymo į kitą klausimą: ko reikalauja iš žmogaus aukščiausia būtybė – paties jausmo ar paties veiksmo? A variantas yra paviršutiniškas gyvenimas, nepagaunantis būties antinomijos gelmių. Bet, pradedant variantu B, prabyla gelmė, jausmų gelmė. Idealiu atveju bet koks stiprus jausmas galų gale išsilieja veiksmu. Ir veiksme suranda savo mirtį: nes bėgiojantis krantu dorasis žmogus vis labiau jaučia savo fizinį nuovargį, kraujo pulsavimą ausyse, o gailesčio visatai jausmas, kurį patyrė be veiksmo žvelgdamas, išgaruoja, veikiamas nuovargio

ir susierzinimo. Deja, patys stipriausi, patys giliausi jausmai išgyvenami nieko neveikiant, o veiksmas, jų išprovokuotas, – tampa tikruoju tų jausmų žudiku.

Taigi paklauskime savęs dar kartą: ko reikia aukščiausiajai būtybei – sukūrusiai ir tą jūrą, ir tą potvynį, ir tas išmestas į krantą žuvis? Mūsų realios „pagalbos" gelbstint žuvis? Jam, visagaliui, kuriam pirštą pajudinus pasislenka žemės pluta? Būtybei, kuri sukūrė ir gali keisti būties dėsnius – nereikalinga pagalba šimtui žuvelių išgelbėti. Akivaizdu, kad esmė ne mūsų veiksmai, bent jau – ne jų stiprumas. Ne tai, kad žmogus, pakėlęs ir įmetęs į jūrą dešimt žuvelių – doresnis už tą, kuris įmetė tik vieną žuvelę. O žmogus, išgelbėjęs šimtą žuvelių – doresnis už tą, kuris išgelbėjo dešimt. Turbūt ne tuo matuojamas dorovės laipsnis. Tada – kuo gi? Kuo gi dar, jei ne vidinio jausmo *stiprumu* ir *gilumu*: jausmo, kuris išsiliedamas gali susidurti su „viską suprantančiu protu" ir pereiti į gilų kontempliacinį liūdesį. Nes – kas iš to, kad pakelsi 10 žuvelių, jei palei jūrą jų milijonai? Kas iš to, kad paklausysi jausmo – aklo jausmo? Ar aukščiausiajai būtybei reikia tų dešimties žuvelių, kurias pakėlei, ar tavo jausmo? Ir negyvą mechanizmą galima priversti pakelti 10, 100 žuvelių. Jei ir reikalingos aukščiausiajai būtybei tos 10 žuvelių, tai tik kaip grynasis simbolis, tavo jausmo simbolis, bet anaiptol ne kaip tavo „reali pagalba". Jausmai tie reikalingi ne žuvelėms, kurių milijonai, o žmogui: aukščiausioji būtybė nori matyti *žmogų žmogumi*. Na o milijono žuvų išgelbėjimas, kaip ir senų kalnų irimas bei naujų kalnų susidarymas, – priklauso nuo tos būtybės piršto judesio. Jau tik ne žmogui su jo skruzdėliškomis galimybėmis dėtis pasaulio gelbėtoju ir visatos tvarkytoju. Jau tik ne jam, kurio gyvenimas – akimirksnis, pakeisti jėgą realybės, kurią ne jis sukūrė, padaryti gelžbetoninę sieną pereinamą.

Klausimas apie mūsų atsakomybę pasidarys ne toks abstraktus ir aktualesnis, jei nuo žuvelių pereisime prie pačios giliausios mūsų žaizdos – megapolio, kuriame gyvena milijonai aklųjų, egzistavimo.

Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo sekretorius ponas B.-M. Ridčarsonas ir jo giminės kviečia visus norinčius atšvęsti jo dukters Natali sutuoktuves su Gabru Silku Iškilmingų Švenčių Rūmuose poryt, XVII skaičiavimo aštuntojo sektoriaus 2593 dieną. Laukiame jūsų penktą valandą vakaro.

Koridorius

Iš pradžių Gabras norėjo nuvažiuoti iki Mičhoko, kaip tai darydavo anksčiau: nusileidus pėsčiųjų takeliu, kuris nešė dengtos ekspreso stoties link. Nuvykti į kvadratą, kuriame gyveno profesorius Mokras, pažįstamu keliu – kad viską prisimintų. Po kelių valandų jis jau būtų buvęs ten. Kad viskas pasikartotų: kaip tada, kai jis, gelbėdamasis nuo baimės ir „haliucinacijų“, lėkė pas profesorių. Dar kartą pasinerti į grėsmingą praeities stichiją, kad... Kad ką? Nusimestų dabartinį kailį? Pajustų išsilaisvinimą? Nuo ko? Nejaugi nuo šiol jis toks supančiotas?

Gabras paspaudė mygtuką ir pasakė į mikrofoną:

– Liftą į pakilimo aikštelę.

Jis skris sraigtaplanu: kaip ir visi regintieji. Jam jau nebūtina lįsti į tą siaubingą geležinį pneumotraukinio vamzdį. Vien nuo minties, kad jis įeis į jį ir kelias valandas bus uždarytas visiškoje tamsoje, kažkokiame į dėžę panašiame daikte, jam apmirė širdis. Dabar jis supranta, kodėl regintieji nesilanko pas akluosius – kodėl tarp jų ir aklųjų nėra jokių žmogiškų ryšių. Įpratęs prie šviesos negali pakęsti patamsių. Ir plikos geležies, šlykščių baldų, purvo viduje. Bet akliesiems neegzistuoja plika geležis, nėra daiktų ir kūnų bjaurumo, jie nemato purvo ant sienų. Materialiojo pasaulio jiems yra tiek, kiek gali apčiuopti: o jie taip mažai gali apčiuopti per visą savo gyvenimą. Neįtikėtinai mažai.

– Liftas atvažiavo, pone Ministre!

– Gerai.

Gabras pakilo ir pasuko link vos pastebimų durų, apmuštų tokiu pat medžiu kaip ir visas kambarys. Suveriamos durys be garso atsidarė, kai tik jis įžengė į šviesos relės veikimo zoną.

Ir štai kabina truktelėjo, ir liftas įstrižaine ėmė jį nešti į viršų, į sraigtaplanų pakilimo aikštelę. Maloni minkšta šviesa liejosi neaišku iš kur. Viskas aplinkui buvo apmušta veliūru. Skambėjo tyli lengva muzika. Gabras atsisėdo kampe ant sofutę primenančios sėdynės. Kodėl jie nepasikviečia aklųjų pas save, į Ramųjį Kampelį? Juk niekas nedraudžia. Jei psichologiškai sunku išsėdėti geležiniame tamsiame bunkeryje – pasikviestų juos pas save, į savo šviesius ir jaukius namus... Ne, tai neįmanoma. Ištverti totalinį melą *šalia* savęs. Viena – priimti sistemos melą, kas kita – meluoti *asmeniškai*, kažkam, ką pažįsti, kas tau gali tapti kažkuo reikšmingu: draugu? žmona? Tik tada apims tikrasis siaubas: meluoti asmeniškai, meluoti tam, kas pasidarė, nors ir nedidele, bet tavęs *dalimi*. Tik tada atsiskleis tikrasis *niekšiškumas*. Priimti savo namuose draugą, slepiant nuo jo svarbiausia, nutylint, kad esi ne aklasis kaip jis, kad tu – *kitoks*, gyveni *kitokiame* pasaulyje. Žmogaus psichikai to per daug.

Gabras išlipo iš lifto ir pasuko link jau gaudžiančio sraigtaplano. Viena iš mašinų visą laiką budėjo – laukdama kurio nors reginčiojo.

– Į Mičhoko kvadratą.

Jis įlindo į saloną, įsitaisė patogiau. Pilotas paleido sraigtus pakilimo greičiu, jų pliauškėjimas virto riaumojimu. Kabina pakrypo, pakabėjo metro aukštyje virš pakilimo aikštelės ir nuplaukė į tarpą tarp lygmenų – sraigtaplanų tiesiąja. Sraigtaplanų tiesioji – erdvė, kurioje nėra konstrukcijų, ji kerta lygmenis ir kvadratus statmenai. Sukurta specialiai ypatingosios eskadrilės sraigtaplanams. O ypatingoji eskadrilė buvo skirta regintiesiems. Gabras sėdėjo viename iš tokių „Oriono“ markės sraigtaplanų, –

mažai kuo primenančiame aklųjų sraigtaplanus. „Orionas“ buvo nepalyginti didesnis, su papildomais sraigtais po pagrindiniu sraigtu, bet svarbiausia – iš abiejų salono pusių sienos buvo perregimos: galima stebėti, kas vyksta išorėje, maudytis šviesos sraute.

Viskuo buvo pasirūpinta „Orionuose“: minkštas krėslas, paverčiamas lova (tereikėjo paspausti mygtuką po ranktūriu), staliukas, stereovizorius ir kompiuteris, pritvirtinti prie sienos; dirbtinės – neatskirsi nuo tikrų – gėlės kampe ir virš staliuko. Dėžutė naujiems laikraščiams ir net nedidelė bibliotekėlė ant sienos po stereovizoriumi.

Gabrui buvo gėra – čia, jaukioje aplinkoje, tarp šviesos ir žalumos. Kaip mažai reikia žmogui. Nejaugi iš tiesų to tereikia? Tarp dviejų sienelių, koridoriaus gale, jis matė piloto galvą. Visi ypatingosios eskadrilės pilotai buvo akli. Valdė sraigtaplanus akluoju būdu, orientuodamiesi į taktilinius ir garsinius aparatūros parodymus. „Darbiniai arkliukai“? Kaip su tuo taikstosi sąžinė?

– Atleiskite, galėčiau jūsų paklausti?!

– Prašau į mikrofoną.

– Ką?!

– Kalbėkite į mikrofoną, užsidėkite šalmą. Jis šalia krėslo.

Garsas ėjo neaišku iš kur. Gabras pasilenkė ir pamatė nedidelį šalmą su lankeliu ir stirksančiu į šoną mikrofonu.

– Aš klausiu – ar nesutrukdysiu, jei pakalbinsiu, – pasakė Gabras, užsidėjęs lankelį ant galvos.

– Ne, pone Ministre. Sraigtaplanas kol kas dirba automatiniu režimu.

– Kur jūs mokėtės?

– Baigiau aukštuosius pilotavimo kursus, pone Ministre. O prieš tai mokiausi oro mokykloje.

– Jums patinka jūsų darbas?

– Labai, pone Ministre. Aš nuo vaikystės svajojau dirbti ypatingojoje eskadrilėje.

– O tenai sunku patekti?

– Beveik neįmanoma. Reikia įveikti dvylika atrankinių turų. Aš iki tol dirbau krovinių pervežimo stotyje prie savivaldos: ir tai buvau laimingas.

– Tenai irgi sunku patekti?

– Mano draugai dirba 167 brigadoje.

– O kas tai?

– Jie vežioja šiukšles. Tai sanitarinė brigada prie medicininio oro štabo skyriaus. Ten štai taip sėdi – ir pakrutėti negali. Pilotavimo kabina siaurutė ir tvanki, vienas iš mūsų neteko sąmonės ir sudužo.

– Kam gi tokius sraigtaplanus gamina? – nusistebėjo Gabras.

– Naujų neužtenka. Naudoja visokį šlamštą. Mano, kad šlamštą galima šlamštu ir vežioti. O apie žmones negalvoja, pone Ministre.

– Sakykite, ar jūs nepavydite savo keleiviams?

– Nesupratau, pone Ministre.

Gabras sėdėjo nugrimzdęs į minkštą krėslą, žiūrėjo į nugarą su juo kalbančiam pilotui.

– Ar jūs nenorėtumėte valdyti Valstybinio Susivienijimo?

– Juokaujate, pone Ministre. Aš mažas žmogutis.

– Jūs laimingas?

– Taip, labai, dirbti ypatingojoje eskadrilėje – mano svajonė. Iš pilotavimo kursų aš vienas čia patekau.

– O šeimą ar turite?

– Turiu, žmoną ir dvi dukreles. Štai nuvešiu jus tenai ir atgal – ir pas jas.

– Ar toli gyvenate?

– D-48-213-X kvadrate.

Gabras atsipalaidavo ir užmerkė akis.

Mičhoko kvadrate gyveno universiteto dėstytojai ir keleto šalia esančių įmonių tarnautojai. Geležinė daugiaaukštė dėžė, apkalta nuo apačios iki viršaus metaliniais lakštais, buvo skirta čia pat, netoliese, esančio universiteto dėstytojams. Universiteto, kuriame mokėsi Gabras.

Krentanti pro įėjimo angą šviesa apšvietė tik koridoriaus pradžią. Toliau reikėjo eiti visiškoje tamsoje. Bet trauktis nebuvo kur. Sukaupęs drąsą, Gabras nugrimzdo į tamsą, nuėjo sulėtintu žingsniu į dėžės gilumą. Iš pradžių vis atsitrenkdavo į posūkių sienas ir kampus, bet štai susivokė, kad eina vis labiau pasitikėdamas savimi. Jame budo tai, kas buvo pamiršta: ir tai gąsdino. Gąsdino pats mokėjimas jausti ir atpažinti kliūtį, mokėjimas susitelkti artimoje erdėje. O koridorius vis nesibaigė, vingiavo ir vingiavo, čia kilo aukštyn, į antrąjį aukštą, čia palaipsniui leidosi žemyn. Jis buvo aklas: jis yra aklas. Artimojoje erdvėje jis vėl susitiko save – tą, atrodė, seniai pamirštą: artimoji erdvė, ji, pasirodo, niekur nedingo. Pasirodo, ji gyveno jame visą laiką: laukdama savo valandos. Jis matė *didžiulio, apvalaus*, „saulės“ nusileidimą, matė *neįmanomą,* kuris kadaise pripildė jį iki kraštų, kabodamas virš jūros. Taip, jis įžengė į kitą pasaulį – kur viskas buvo kitaip. Bet... Artimoji erdvė – ji neišnyko, ne: ji kiūtojo jame. Taip, jo praeitis. Ta praeitis, lyg skausmas pažįstamas „aš“. Bejėgis ir stiprus. „Aš“, kuriam *neegzistuoja regimasis pasaulis*: tas „aš“, kuriame amžinai budi susitelkimas ir drebantis *nepasitikėjimas, atsargumas*. Sveikas, Gabrai: tai tu. Tai aš. O *tas* aš? Kažkur yra banga, banga ir paukštis žuvėdra. Kažkur jie yra. Bet ten aš toli nuo savęs – ten aš nepažįstamas sau! Aš ten svetimas. Svetimas sau: su naujais ir svetimais žmonėmis. Ne aš. Arba aš. Kur iš tikrųjų esu aš?

Sunkiai kvėpuodamas, Gabras užčiuopė sieną ir atsirėmė į ją, susilenkęs. Kur jis skuba? Jau geriau nebūtų ėjęs į šiuos patamsius. Kam grįžti prie buvusiojo savęs jausmo? Norisi. Tai pažįstama.

Tai *artima*. Artimas aklumas, taip. Ir svetimas svetimas regėjimas. *Artima amžina baimė*: nežinai, kas prieš tave, kas už tavęs, iš šonų. *Artimas* „tik savęs“ jausmas: ir visi kiti – tik balsai, balsai ir kartais prisiliečiančios kūno dalys. Daugiau nieko.

Prakaitas žliaugė jo veidu, buvo tvanku: norėjo ir bėgti iš čia, ir likti amžinai. Turbūt jis pasiklydo.

Bijodamas nukristi, nušliuožė palei sieną ant žemės, apmirė nustėręs.

Iš Čizo Dilko eilėraščių rinkinio „Artimas tolis“

Leidimo laikas – pirmasis IX skaičiavimo ketvirtis.
Centrinis archyvas. Inventoriaus numeris 19-KL-41215.
Dėžė Nr. 14421596. Vienas egzempliorius. Tiražas sunaikintas.
Išnešti iš specialiojo fondo ir kopijuoti draudžiama.

Kai šliauži kėliais, suki veidą į viršų, jos link, o ji ims ir durs kulniuku į tą artimą veidą, į tas artimas akutes, įveikusi save, dievą savyje, – tada... palauk, kas gi tada? Tada tu eini į gūdžią girią ir surandi vabaliuką po šimtamečiu ąžuolu. Ir pritūpęs, visas šešėliuotas nuo jo lapų ir saulės, švytinčios ten kažkur, virš vainiko, malonioje to šimtamečio ąžuolo vėsoje, – tu tyrinėji tą vabaliuką. Kaip jis judina kojytes, ūselius. Tau taip įdomu, tarsi daugiau nieko pasaulyje nėra. O paskui... palauk, o kas paskui? Paskui tu paimi tas judančias kojytes, tuos virpančius ūselius, tą gyvybę!

Ne, ne – visiškai ramiai, triumfuodamas, suprasdamas viską, tu išnarstai vabaliuką. Juk dėl to ėjai į šį mišką.

„O man? O man, manai, neskauda?“ – sakai, nutraukdamas kojytes. Taip lėtai, po vieną.

Stereovizoriaus laidos „Atvirai apie nežinomą“

Įrašas

Dalyvauja:
Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo narys ponas Č. Nelsonas;
megapolio reikalų ekspertė ponia L.R. Eibach;
Vedėjas.

Vedėjas. Laba diena, brangūs stereovizoriaus žiūrovai. Mūsų šiandieninio pokalbio tema – terorizmas, jo ištakos ir pasekmės. Leiskite jums pristatyti mūsų gerbiamus svečius, Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo narį poną Nelsoną ir megapolio reikalų ekspertę ponią Eibach.

Pradėsime nuo laiško, kurį į mūsų studiją atsiuntė Eleonora Bleik. „Gerbiamas vedėjau, jums rašo jūsų žiūrovė, savo laidoje jūs pasakojate apie įvairius mažai žinomus reiškinius, tik netiesiogiai susijusius su mūsų kasdieniu gyvenimu. Prašome papasakoti, apie tokį reiškinį kaip terorizmas: kas tai ir kiek tai pavojinga. Neseniai perskaičiau, kad teroristai grasina ne tik akliesiems. Norėtųsi sužinoti ką nors apie tuos žmones, apie jų tikslus.“

Ir tokių laiškų pastaruoju metu susikaupė nemažai. Gerbiamasis pone Patarėjau, ką jūs atsakytumėt mūsų žiūrovei.

Č. Nelsonas. Pirmiausia reikėtų paaiškinti išaugusio susidomėjimo priežastį...

Vedėjas. Jūs visiškai teisus. Leiskite atsiprašyti: šių laiškų srauto priežastis į vizostudiją buvo pastarojo laiko įvykiai Centrinėje Elektronikos Valdyboje. Iki to atvejo „terorizmo“ problema ir pati jo sąvoka mažai ką domino.

Č. Nelsonas. Aš su jumis sutinku. Kol terorizmas buvo susijęs tik su aklųjų pasauliu, mes, gan hermetiškos būtybės, domėjomės kitomis sferomis. Bet štai pirmąkart pamėginta pakenkti visų mūsų, matančių šią akimirką mano atvaizdą vizoekrane, gyvenimui.

Vedėjas. Viso labo pamėginta, pone Patarėjau.

Č. Nelsonas. Ir vis dėlto. Mes pirmąkart tiesiogiai susidūrėme su terorizmu, ir natūralu, kad daugelis susidomėjo nauju, nežinomu jiems reiškiniu.

Vedėjas. Pone Patarėjau. Jūs jau seniai užsiimate panašiais klausimais. Papasakokite trumpai, kas tokie yra teroristai ir ko jiems reikia.

Č. Nelsonas. Pirma, teroristai – tai aklieji. Kodėl būtent aklieji? Tai pasidarys aišku, jei mes apibrėšime tyrinėjamo reiškinio esmę: iš esmės terorizmas yra ginkluotas žmonių ir objektų užpuolimas, norint jiems pakenkti. Kokia užpuolimo prasmė? Šiandien mes suprantame terorizmą labai plačiai, priskirdami jam didelį tikslų diapazoną – nuo elementaraus pasipelnymo iki politinio priešininko gąsdinimo.

Vedėjas. Atleiskite, pone Patarėjau, perduosiu žodį poniai Eibach, kuri gerai žino sąvokas, nusakančias gyvenimą megapolyje, tarp jų ir sąvoką „politinis priešininkas".

L. R. Eibach. Iš tiesų, mes, regintieji, gyvename ypatingame pasaulyje. Tarp mūsų nėra ir negali būti „politinių priešininkų". Kaip žinome, politinė kova – tai viso labo kova už valdžią. Dėl tam tikrų priežasčių mums nesuteiktas tas malonumas.

Vedėjas. Jei galima, detalizuokite savo teiginį. Nejaugi neįmanoma kova dėl aukščiausios valdžios?

L. R. Eibach. Matote, atsakymą į jūsų klausimą pirmiausiai mums duotų psichologas. Taigi. Jūs pats pasakėte, kad kalbame apie aukščiausią valdžią: tai yra, apie tokią, kurios lygį pasiekus, daugiau nebėra už ką kovoti. Lieka vienintelis pagrindas kovai: norinčiųjų aukščiausios valdžios kiekis yra didesnis už esamų vietų skaičių. Mes, būdami tokie negausūs ir turėdami ypatingą, paveldimą valdžios statusą, esame unikalioje padėtyje: mums *trūksta* žmonių aukščiausiai valdžiai. Kaip žinote, turime kelias vakuojančias vietas Ministerijose, neužimti lieka aukšti postai Centrinėje Elektro-

ninėje Valdyboje ir pačiame Aukščiausiajame Valstybės Pasitarime. Ir visa tai todėl, kad megapolį valdyti gali tik regintieji.

Vedėjas. Turite omenyje įsišaknijusias tradicijas?

L. R. Eibach. Ne tik. Net jei mes panorėtume pasodinti akluosius prie aukščiausio valdymo pultų – nieko iš to neišeitų. Visa techninio valdymo sistema yra pritaikyta regintiesiems: perdaryti daugybę aparatūros, atsižvelgiant į akluosius, neįmanoma. Bet svarbiausia net ne barjeras, kurį sukuria aklumas. Yra rimtesnis barjeras.

Vedėjas. Kas gi tai per barjeras?

L. R. Eibach. Sąmonė. Aklųjų sąmonė, suvokianti pasaulį tik kaip artimąją erdvę. Kad vadovautum didžiuliam megapoliui – reikia jį matyti, įsivaizduoti, žinoti *visą tiesą*, suprantate? Tą tiesą, kuri gali būti prieinama tik reginčiajam.

Vedėjas. Bet mūsų vizožiūrovus turbūt domina klausimas, ar negalima akliesiems *papasakoti* tiesos? Ir taip suteikti jiems tą tikrovės supratimą, kuris būtinas norint valdyti megapolį?

L. R. Eibach. Papasakoti? Jūs rimtai? Nejaugi galima papasakoti aklajam apie šviesą? Nejaugi galima duoti supratimą apie dešimtis lygmenų, šimtus kvadratų tam, kuris visą gyvenimą nugyveno būdamas įsitikinęs, kad egzistuoja tik grumstas sausažemio, ant kurio jis gyvena?

Vedėjas. Aš jus suprantu. Bet mūsų vizožiūrovai... Jie nori gyventi įsitikinę, kad padaryta viskas, kas įmanoma.

L. R. Eibach. Kad jų sąžinė švari?

Vedėjas. Būtent.

L. R. Eibach. Ką gi, tai suprantama. Turbūt turite omenyje galimybę išauklėti akluosius, jei taip galima pasakyti, „reginčiojo" dvasia. Taip sakant, akivaizdžios tiesos dvasia. Bet kas iš to išeis? Aš nenorėčiau čia veltis į atsakomybės prieš mokinius temą.

Vedėjas. Atleiskite, jūs pasakėte „atsakomybės"?

L. R. Eibach. Visiškai teisingai. Ištisus skaičiavimus atliekami tyrinėjimai įrodė, kad aklojo psichika nepakelia tiesos naštos. At-

plėšdami akluosius nuo jų aplinkos, atskirdami juos nuo kitų, tarsi bedugne, tiesos žinojimu – mes padarome juos psichikos luošiais.

Vedėjas. Ačiū, ponia Eibach. Manysime, kad jūs pakankamai išsamiai paaiškinote, kodėl yra neužimtų vietų prie aukščiausios valdžios vairo, vadinasi, ir tas priežastis, kodėl regintieji neturi motyvų kovoti dėl valdžios. Taigi, kova dėl valdžios egzistuoja tik aklųjų visuomenėje, o kartu ir terorizmo galimybė. Ar teisingai supratau jūsų argumentus?

L. R. Eibach. Taip. Skirtingai negu aukščiausia valdžia, kuri priklauso regintiesiems, aklųjų valdžia hierarchiška. Tai ir lemia valdžios elementų prasiskverbimą į visus lygmenis, kiekvieno tarpelio užpildymą. Lygmens valdžia, kvadrato valdžia, kvadrato viduje – sava hierarchinė valdžia. Ir žmonės aukoja gyvenimus, kad pakiltų nors vienu laipteliu. Tokiomis sąlygomis negali neatsirasti, neva dėl valdžios, prielaidų terorizmui.

Vedėjas. Taigi jūs tvirtinate, kad terorizmas yra politinio charakterio?

L. R. Eibach. Ne tik. Megapolyje veikia keletas teroristinių grupuočių, kurių tikslas – butų, pramonės objektų, netgi paskirstymo fondų plėšimas. Su tomis grupuotėmis kovoja specialusis aklųjų saugumo skyrius.

Vedėjas. Kitaip tariant, teroristai – tai plėšikai?

L. R. Eibach. Galima ir taip sakyti. Bet noriu pabrėžti, jog ir vieni, ir kiti yra žmonės, iškritę iš savo aplinkos, tai valdžios, esamos tvarkos opozicija. Taip ar kitaip – tai nuskriaustieji, dėl kažko įsižeidę. Panašūs dalykai neįmanomi tarp reginčiųjų, kurie viską turi.

Vedėjas. Kalbėdama apie „kitus“, jūs turbūt turėjote omenyje politinius teroristus?

L. R. Eibach. Taip.

Vedėjas. Ačiū jums. Suteikiu jums, gerbiama ponia Eibach, galimybę atsikvėpti. Pone Patarėjau, dabar klausimas jums.

Č. Nelsonas. Taip, aš klausau.

Vedėjas. Štai man perdavė mūsų vizožiūrovės klausimą. Ji prašo detaliai išdėstyti pagarsėjusį atvejį su Okso Niurpo agentu. Ar negalėtumėt papasakoti, kas toks yra Oksas Niurpas ir kas yra jo grupė?

Č. Nelsonas. Žinoma, galiu. Šiuo atveju susiduriame su politinio atspalvio terorizmu. Nors grupės tikslai ir paties vadovo asmenybė mums nėra visiškai aiškūs. Žinome tik tai, jog ta grupė, ko gero, viena iš pavojingiausių, turint omenyje jos skaičių ir apsiginklavimą.

Vedėjas. Pasižiūrėkime nedidelį stereofilmą, kurį nufilmavo mūsų operatorius. Tai, ką dabar matote prieš save – yra kontrolės Ministerijos trečiojo sektoriaus dispanserio liekanos. Jį iki pamatų sugriovė Okso Niurpo grupė. Buvo panaudoti sunkieji sraigtaplanai ir aeroforsinės patrankos. O štai unikalūs kadrai, nufilmuoti prieš keletą dienų. Operatoriui atsitiktinai pavyko nufilmuoti teroristų sraigtaplaną, įskridusį iš laisvosios zonos pusės ir išskridusį iš megapolio po gana trumpo laiko. Vizito tikslas lieka nežinomas. Prašome parodyti padidintą vaizdą. Štai dabar aiškiai matote iškirstą sraigtaplane kiaurymę, o joje dvi figūras su aeroforsais rankose. Nėra abejonių, kad juos persekiojant ginklai būtų paleisti į darbą. O štai jų veidai. Prašome arčiau. Nesunku pastebėti, kad tie žmonės – aklieji. Štai arčiausiai esančio akys. Matote, jos užmerktos.

Taigi, pone Patarėjau, ko mes galime laukti iš šios grupės? Juk ji pamėgino sustabdyti megapolį!

Č. Nelsonas. Na, manau, pagrindo nerimauti nėra.

Vedėjas. Nejaugi tai, ką ketino įgyvendinti Okso Niurpo agentas, – ne veiksmas, šįkart nukreiptas prieš reginčiuosius? Štai ir mūsų vizožiūrovai susirūpinę kaip niekad. Juk seniau terorizmas neišeidavo už aklųjų pasaulio ribų.

Č. Nelsonas. Regis, įvyko nesusipratimas. Esmė ta, kad, mūsų turimomis žiniomis, Oksas Niurpas ir jo žmonės mano, jog aukš-

čiausia megapolio valdžia yra aklųjų rankose. Čia nėra nieko keisto. Juk ir mes pavargstame ir paprasčiausiai užmirštame, kad apie mūsų su jumis regėjimą aklųjų pasaulis nė neįtaria. Apie jį žinome tik mes patys.

Vedėjas. Tai kokių tikslų siekė teroristai?

Č. Nelsonas. Matyt, juos vedė ir veda kerštо jausmas ar kažkas panašaus. Jų veiksmai kalba apie tai, jog jų programa yra griaunamoji.

Vedėjas. Bet kam ir už ką keršija tie nesuprantami žmonės?

Č. Nelsonas. O štai į šį klausimą tikro atsakymo nėra. Viena iš versijų teigia, kad Niurpo gaujoje surinkti tie, kurie patyrė laimę praregėti, o paskui buvo apakinti. Bent jau pats Oksas Niurpas priklauso tokiems neeiliniams žmonėms.

Vedėjas. Jei taip – tada šis tas darosi suprantama.

Č. Nelsonas. Vis dėlto, net jei taip ir yra, mes negalime tiksliai žinoti visos tokių žmonių jausmų ir minčių gamos. O svarbiausia – jų užmačių, ketinimų, galutinių tikslų: tie žmonės dažnai veikia pernelyg impulsyviai ir sunkiai paaiškinamai.

Vedėjas. Vadinasi – jie labai pavojingi?

Č. Nelsonas. Mums – ne. Megapolis veikė ir veiks.

Vedėjas. Iš kur toks tikrumas? Mūsų vizožiūrovus labai jaudina tas klausimas.

Č. Nelsonas. Tikrumo priežastis – paprasta. Tos grupės veiksmai – stačiai juokingi, mūsų nuomone.

Vedėjas. Prašom paaiškinti.

Č. Nelsonas. Na pirmiausia juokingas jau pats mėginimas nepastebėtam prasibrauti į Pagrindinę CEV salę ir pakeisti „gyvybiškai svarbų bloką“. Nei teoriškai, nei praktiškai „nepastebėtam“ to padaryti neįmanoma. Net jei atjungtume visas sekimo ir kontrolės sistemas – kaip galima pakeisti bloką nuolatos budinčios Pagrindinėje salėje reginčiųjų brigados *akyse*? Tai, kad teroristai žengė tą absurdišką žingsnį, tik dar kartą įrodo, jog jie mano, kad aukščiausia megapolio valdžia yra aklųjų rankose.

Bet yra dar vienas dalykas: nors blokas, kurį ketinama pakeisti, iš tiesų atlieka esminį vaidmenį orientuojant milijonus žmonių, – vis tiek naivu teigti, kad yra taip lengva tai padaryti.

Vedėjas. Matyt, egzistuoja kažkokia blokavimo sistema?

Č. Nelsonas. Žinoma. Net jei jį ir pavyktų pakeisti, nieko neįvyktų. Aš pats nesu elektronikos specialistas, bet tokios specialios komisijos, kuri neseniai baigė darbą, išvados.

Vedėjas. Tai kaip turėtume galvoti? Kad teroristai – naivūs ir elgiasi kaip vaikai?

Č. Nelsonas. O kodėl gi ne? Taip ir yra. Jų apsiginklavimas, jų skaičius – dar nieko nesako.

Vedėjas. Bet jų ketinimai tokie rimti...

Č. Nelsonas. Žmogus gali turėti begalę rimtų ketinimų, bet viską lemia realybės pažinimas, informacijos apimtis. Mes juk susiduriame su aklaisiais, galvojančiais ir planuojančiais savo veiksmus *jiems prieinamo supratimo ribose*.

Vedėjas. Norite pasakyti, kad jie yra savo siauros sąmonės aukos. Bet tokiu atveju jie gali pamėginti dar kartą.

Č. Nelsonas. Ir vėl liks nieko nepešę. Nors ir šimtą kartų.

Vedėjas. O jei jie nuspręs paprasčiausiai užmėtyti Centrinę Elektronikos Valdybą bombomis?

Č. Nelsonas. Tai neįmanoma.

Vedėjas. Kas būtent neįmanoma, pone Patarėjau?

Č. Nelsonas. Visa gyvybiškai svarbių objektų apsaugos sistema sukurta ir išplėtota gerokai prieš mums gimstant. Ji ideali. Blogiausiu atveju, jei Pagrindinė salė bus sunaikinta – tuojau pat įsijungs Pagrindinė salė Nr. 2.

Vedėjas. Pagrindinė salė Nr. 2?

Č. Nelsonas. Taip, lygiai tokia pati salė, dirbanti automatiniu režimu. Centrinė Elektronikos Valdyba – pernelyg sudėtinga struktūra, kad ją būtų galima sugriauti. Praktiškai ji nesunaikinama.

Vedėjas. Tuo sunku patikėti. Kurgi yra Pagrindinė salė Nr. 2?

Č. Nelsonas. Manau, jūs pajuokavote, manęs apie tai klausdamas?

Vedėjas. Taip, pone Patarėjau.

Č. Nelsonas. Šią informaciją apie dubliuojančias struktūras išduodu vien tik norėdamas nuraminti Ramiojo Kampelio gyventojus. Mūsų būties pagrindai nepajudinami. Galite tuo neabejoti.

Vedėjas. Ir dar vienas klausimas, pone Patarėjau. O regintieji, kurie gali žūti bombardavimo atveju?

Č. Nelsonas. Aš paminėjau *blogiausią* atvejį. Bet jo nebus. Pagrindinę Salę Nr. 1 supa saugumo zona. Ką tai reiškia? Tai, kad bet koks karinis ar bent panašus į karinį objektas, kuris įsibrauna į tą zoną, tuojau pat yra sunaikinamas. Jei aeroforsinės bombos bus paleistos iš toli – jos virs dulkėmis vos pasiekusios zoną. Štai ir viskas. Atjungti saugumo zoną – neįmanoma. Norite sensacingos naujienos?

Vedėjas. Taip, pone Patarėjau.

Č. Nelsonas. Nė vienas regintysis neturi informacijos, kaip atjungti tą saugumo zoną. Ir nė vienas regintysis, net ir labiausiai norėdamas, negalės sustabdyti megapolio.

Vedėjas. Čia tai bent! Jūs apie tai žinojote, ponia Eibach?

L. R. Eibach. Ne, man tai irgi naujiena.

Vedėjas. Naujiena, verta pamąstymų.

Č. Nelsonas. Tiesiog norėjau galutinai nuraminti brangiuosius vizožiūrovus.

Vedėjas. Ačiū. Nors tuomet kyla daug kitų, jau neturinčių nieko bendra su mūsų pokalbiu, klausimų.

L. R. Eibach. Pavyzdžiui – kas esame mes, regintieji, šiame megapolyje? Jei net neturime galios tam, ką valdome?

Č. Nelsonas. Niekas iš mūsų valdžios neatima.

L. R. Eibach. Bet, dovanokite, pone Patarėjau, jūs pats pasakėte, kad ne tik teroristai, bet ir mes – mes, regintieji! – bejėgiai sustabdyti megapolį.

Č. Nelsonas. O kam jums to reikia?

L. R. Eibach. Kas tai per valdžia, jei ji negali sustabdyti ekspreso, kurį valdo?

Č. Nelsonas. Jūs jį valdote.

L. R. Eibach. Bet neturime galios jį sustabdyti.

Č. Nelsonas. Visiškai teisingai.

L. R. Eibach. Tada nesuprantu, kuo pasireiškia mūsų valdžia ekspresui.

Č. Nelsonas. Tuo, jog jūs jį valdote.

L. R. Eibach. Bet tai juk... dovanokite, bet tai kažkoks absurdas. Mes turime mokėti sustabdyti, antraip mes... Mums reikalingas ne sustabdymas pats savaime. Mums reikia *suvokimo*. Taip, *suvokimo*, kad *panorėję* sustabdytume. Antraip...

Č. Nelsonas. Kas antraip, ponia eksperte?

L. R. Eibach. Antraip mes – kas? Kokie mes valdytojai? Tuomet reikia paklausti: nejaugi mes tik funkcija? Valdančioji funkcija, ir viskas? Iki šiol mes laikėme save valdytojais.

Č. Nelsonas. Na taip, amžinais ir nepakeičiamais.

L. R. Eibach. Nesuprantu, kas čia juokinga?

Č. Nelsonas. Aš tik norėjau paklausti: kam jūs ketinate uždavinėti šiuos klausimus? Kas sukūrė Valstybinį Susivienijimą, megapolį – tokius, kokie jie yra? Štai ir paklauskite jų. Jie, kaip sakoma, toli, ar ne taip. O su mumis realybė. Ir ne tokia jau nepriimtina realybė, kai susimąstai.

L. R. Eibach. Ką norite pasakyti?

Č. Nelsonas. Jei anoniminiai megapolio kūrėjai nebūtų numatę automatinės, nuo žmogaus nepriklausomos jo gyvybingumo palaikymo sistemos, – ar jis būtų gyvavęs tiek skaičiavimų, kaip jūs manote?

L. R. Eibach. Ir jūs galite taip ramiai apie tai kalbėti?

Č. Nelsonas. Apie ką, leiskite paklausti.

L. R. Eibach. Apie tai, kad mes, visi mes, – funkciniai negyvo organizmo priedėliai.

Č. Nelsonas. Kodėl negyvo?

L. R. Eibach. Na, juk ne žmogiško. Kas mes – po jūsų pranešimo?

Č. Nelsonas. Kas ir buvome.

L. R. Eibach. Mes manėme, kad mūsų valdžia megapoliui neribota. Tik todėl mes jį mylėjome, žiūrėjome į jį kaip į savo kūdikį.

Č. Nelsonas. Aš jūsų nesuprantu – o dabar kas? Kas jį valdo? Kas dar, be mūsų? Kas yra virš mūsų?

L. R. Eibach. Jis yra *savo paties valdžioje*.

Č. Nelsonas. Taip, brangioji ponia Eibach, ir dangus, ir saulė – jie savo valdžioje. Nejaugi jūs nesijaučiate žmogumi dėl to, kad negalite sustabdyti saulės judėjimo, jūros potvynių?

L. R. Eibach. Bet megapolis – tai ne saulė! Jis sukurtas žmogaus rankomis!

Vedėjas. Leiskite įsiterpti į šį be galo įdomų ginčą. Aš džiaugiuosi, labai džiaugiuosi, kad mūsų apvalusis stalas tapo iš tiesų diskusijų stalu, o ne nuobodžiu informacijos lukštenimu. Deja, brangus pone Patarėjau, deja, brangi ponia Eibach, mūsų laidos laikas baigėsi. Mums jau rodo ženklus. Man tik lieka jums padėkoti už įdomiausią ir išsamiausią pokalbį, o mūsų vizožiūrovams pranešti, kad kitoje laidoje kalbėsimės apie tokį mažai žinomą reiškinį kaip kamuolinis žaibas. Taigi – iki kitų susitikimų!

Profesorius Mokras / II /

Gabras vis atsitrenkdavo į profesorių, lėtai judantį priekyje. Jis jau nebežinojo, ar jo akys atmerktos, ar užmerktos. Gūdžioje tamsoje nieko nebuvo galima įžiūrėti.

– Atleiskite.

– Nieko nieko. Gyvenu pačiame gale. Štai čionai, kolega. Čia posūkis.

Pagaliau jie kažkur pateko: turbūt tai Mokro butas. Tačiau Gabrui

jis buvo prietemų karalystės tąsa. Praėjo visa amžinybė nuo to laiko, kai jis pateko į tą karalystę, kur egzistavo tik garsai. Tik garsai ir prisilietimai.

– Brangioji! Pas mus svečias! Pameni – Gabras, mano studentas?

– A, labai malonu, – iš kažkur pasigirdo moteriškas balsas. – Užkaisiu organinio gėrimo?

– Žinoma, jei gali. Tu sėsk. Ji tuojau paruoš organinio gėrimo. Nusiplūkė, dukra tuoj turi gimdyti. Ką tik sugrįžo iš Kūdikių centro.

– Viskas gerai? – paklausė Gabras.

– Taip. Kol kas viskas normaliai. Brangioji! Radiofonas neskambėjo?

– Skambino Šil, – atsakė moters balsas.

– Kaip jai sekasi?

– Ruošiasi įskaitai iš teosofijos.

– Kaip inkstai?

– Dieta. Tėvai reikalauja, kad gultųsi į dispanserį.

– O ji?

– Nori išlaikyti įskaitas. Sako, gal dar kaip nors praeis. Jai paskyrė trilagenus.

– Tai mūsų pažįstamų duktė, – paaiškino profesorius. – Aš ją rengiau stojamiesiems į universitetą. Na, dabar apie tave. Kaip gyveni? Kur tada dingai? Kaip tu apskritai?

Mintys painiojosi: jis atprato nuo tamsos. Per tokį trumpą laiką. Staiga pasirodė, kad profesoriaus nėra. Taip, profesoriaus nebuvo. Buvo balsas, jis klausinėjo. Kad profesorius būtų – jį... reikėjo matyti, taip, matyti. Nuo šiol viską, kad jis iki galo būtų, – reikėjo matyti. Antraip nėra to buto, nėra žmonių, nėra nieko.

– Nežinau, kaip jums paaiškinti, – pasakė Gabras: tarsi būtų kalbėjęs su savimi pačiu. – Jūs negalėsite tuo patikėti.

– Kuo?

– Tuo, kas man nutiko.

Siaubinga, bet jis niekaip negalėjo priprasti. Jau užsnūdusi baimė, tamsos baimė, sukaustė vėl: su kuo jis, tiesą sakant, kalbasi? Kur jis? Jis tarsi prarado save.

– Na kas gi nutiko? Dėstyk.

– Senkai! – pasigirdo balsas iš toli.

– Taip!

– Organinis gėrimas paruoštas!

– Nešk jį čia!

Pasigirdo žingsniai.

– Vaišinkitės.

Gabras ėmė grabalioti ranka aplinkui ir atsitrenkė į staliuko kraštą.

– Atsargiai, karštas, – pasakė moters balsas.

– Zija, palik mus. Mums reikia pasikalbėti.

– Taip, taip, eisiu į virtuvę.

Kažkas išėjo.

– Aš tavęs klausau.

– Na... – pasakė Gabras. – Jūs tada buvote teisus, dėl knygų tuščiais puslapiais.

– Egzistuoja ypatingi jutimų organai?

– Taip, – iškvėpė Gabras.

– Aš taip ir žinojau. Iš kur gavai informaciją?

– Aš turiu tuos organus.

– Tu nori pasakyti...

– Taip, aš ėmiau matyti. Ant jūsų knygų puslapių – ten... ten paprasčiausi ženkliukai. Jie perskaitomi, ir viskas.

Karštas organinio gėrimo gurkšnis – ir tarsi praeitis padvelkė į veidą, užvaldė jį. Jis gėrė tą gėrimą visą savo gyvenimą. Reginčiųjų pasaulyje, ten gėrė kitką – ten viskas buvo kitaip. Dabar... Dabar jis vėl tas žmogus, toje pačioje vietoje, geria tą patį gėrimą. Ilgų koridorių gilumoje, gūdžios tamsos pragare. Ir ten – toli toli – ten yra *kitas pasaulis*: yra šviesa ir jūra, ir begalybė... Staiga jį užplūdo džiaugsmas: kad ir aną, tą kitą pasaulį jis turi. Čia,

tamsos gelmėse, jį užplūdo tas džiaugsmas. Ir net Natali veidas, geras ir valdingas, šviesūs plaukai ir šviesūs antakiai, – iškilo atminty kaip kažkas šilta, artima. Tarsi jam jau būtų buvę svarbu jausti, kad jis kažkam rūpi ne tik čia, bet ir *ten*, kitoje bedugnės pusėje.

– Palauk, – jis išgirdo, kaip profesorius padėjo ant stalo puodelį. – Tu, vadinasi, lietei tas knygas?

– Aš jas mačiau, – pasakė Gabras. – Akimis.

– Akimis?

– Taip, akimis. Naujo pojūčio organai – akyse.

– Tai labai įdomu. Dovanok. Zija!

– Taip!

– Prašau paskambinti į Kūdikių centrą. Jau laikas.

– Tuojau!

– Na na. Ir ką gi tu? Kaip praktiškai tu tai panaudoji?

– Įvairiai.

– Kontrolės ministerija nuo tavęs atsikabino?

– Tarsi taip.

– Ir neprasidėk su jais niekada. Paklausyk: o kaip apskritai viskas įvyko?

– Nežinau, – pasakė Gabras. – Staiga atsirado tas gebėjimas, ir viskas.

– Girdėjau. Taip. Retkarčiais taip nutinka. Bet tai nelabai trukdo gyventi? Tu dar tyrinėji savo temą?

– Ne, profesoriau. Aš... Jūs girdėjote apie naujo užimtumo Ministro paskyrimą?

– Na taip, – atsakė balsas, – apie tai pranešė per radijo žinias, ir laikraščiuose rašė. Dabar pas jį mūsų nauji paskyrimai. O kas, tiesą sakant, yra?

– Aš... – jis nurijo seilę. – Apskritai aš ne laiku pas jus.

– Nieko nieko, viskas gerai. Tu tęsk. Man naudinga dabar atsipalaiduoti. Ką gi ministras?

– Tai... Na... tai aš.

– Nesupratau?

– Ministras Gabras Silkas. Tai aš.

– Juokauji?

– Ne, profesoriau. Tai ilga istorija.

– Na na, papasakok, – jis pasislinko arčiau. – Tu iš tiesų nejuokauji?

– Na ne. Visi, kas mato, na, kas turi tuos ypatingus jutimo organus, jie... – Gabras atsiduso: kaip kvaila. Kaip viskas kvaila. – Jie užima aukščiausius postus.

– Na na. Atleisk. Zija! Ar ką nors sakei?

– Sakau, negaliu surinkti numerio.

– Bandyk dar!

– Gerai!

– Na na. Aš klausau.

Gabras tikėjosi visko: tik ne tokios reakcijos. Profesorius, buvo girdėti, gurkšnojo gėrimą.

– Aš klausau. Ko nutilai?

– Na... Jie priėmė mane kaip savą, paskyrė ministru.

– Kas?

– Regintieji. Jie valdo megapolį.

– Regintieji?

– Taip, profesoriau. Kieno akys mato.

– Mato...

Kažkas pastatė puodelį ant stalo.

– Tai labai įdomu: tai, ką tu pasakoji.

– O jūsų nestebina, kad aš ministras?

– Tiesą sakant, stebina. Bet žinai... Aš juk nelendu į tas sferas. Man užtenka universiteto.

Kažkas tyliai nusijuokė.

– O kad megapolį valdo regintieji? Jūs tai žinojote?

– Koks skirtumas, Gabrai?

– Kaip – koks skirtumas?

– Koks skirtumas, kas valdo megapolį?

– Bet jūs juk nežinojote, kad regintieji valdo.

– Regintieji... Ką reiškia regintieji? Jei teisingai supratau, jie turi papildomus jutimo organus.

– Taip, – atsakė Gabras.

– Berniuk mano. Tai man ne naujiena. Pas mus universitete dėsto žmogus, kuris priima ultragarsines bangas, garbės žodis. Aš pats, jei nori žinoti, turiu tam tikrų gebėjimų. O tu žinai, kad prieš dešimt skaičiavimų žmonės nepagaudavo deltaspinduliavimo? Mes nežinome, ką gali žmogaus prigimtis. Mes patys sau paslaptis.

– Bet juk... juk niekas nežino, kad Valstybinį Susivienijimą valdo regintieji. Reginčiųjų kasta.

– Na ir kas? Aukščiausioji valdžia visada kastinė. O „ypatingi gebėjimai"... Jie tokie pat žmonės kaip mes, ar ne? Vaikšto, turi po dvi rankas, dvi kojas, kalba...

– Taip, bet...

– Na ir ko tu nori? – neleido jam pabaigti profesorius. – Jei jų rankose viso megapolio gyvenimas – jie turi turėti kažkokius ypatingus gebėjimus. Čia nėra nieko keisto.

– Jūs... Jūs net neįsivaizduojate, kaip tai siaubinga, – Gabro balsas nutrūko.

– Na kas čia siaubinga, mano berniuk? Aš nugyvenau dvigubai daugiau negu tu ir gerai žinau, jog net tam, kad valdytum grupę dykaduonių, – reikia ypatingų gebėjimų ir, jei nori žinoti, savo „aukštumo" jausmo, taip. O kaipgi kitaip? Manai, mes, universiteto dėstytojai, nesijaučiame „kasta", „dėstytojų kasta"?

– Bet jie į jus visus žiūri kaip į akluosius.

– Ką reiškia „aklasis"?

– Tas, kuris neturi tų gebėjimų, tų jutimo organų...

– Man atrodo, tu teiki pernelyg didelę reikšmę tokioms smulkme-

noms, – jis atsistojo, atitraukė kėdę. – Argi svarbu, kaip skaitai knygą – pirštais ar, kaip tu sakai, akimis? Gyvenimas vienas – mes visi žmonės: visi gyvename, visi kvėpuojame, gimdome į save panašius. Dėl to, kad kažkas geba papildomai priimti ultragarsą arba elektromagnetines bangas, – dėl to mūsų bendrumas nesumažės.

– O jeigu... – Gabrui užgniaužė kvapą. – Jei visi žinotų.

– Ką žinotų?

– Kad juos valdo regintieji.

– Nejaugi tai paslaptis?

– Taip, – atsakė Gabras.

– Nematau prasmės slėpti. Argi taip svarbu, kas padeda mūsų gyvenimui realizuotis. Jei tam reikalingos kokios nors ypatingos savybės – tai dėl dievo meilės: galime jausti tik dėkingumą. O šiaip jau, mano berniuk, kiekvienas užsiėmęs savo gyvenimu, tu tą suprask. Man regis, tu iki šiol dar to nesupratai. Kiekvieną geriausiu atveju domina, kas jo artimiausias viršininkas. O pati aukščiausia valdžia... Kas su ja yra susidūręs?

– Bet žmonės juk turi žinoti, kas ir kaip ten patenka.

– Kas turi laiko, laisvo nuo asmeninio gyvenimo, tas šį tą žino, sutinku. Bet ką? Štai kad ir aš – manau, kad žmonės, užsiimantys valdymu, gali palaipsniui skintis kelią valdžios koridoriais. O kai kuriems pavyksta iki pačių viršūnių prasiskinti. Bet aš ir milijonai į mane panašių – mes valdžios nesivaikome: mums vertikalė neegzistuoja. Visas mūsų gyvenimas horizontalus, supranti? Ir dėl to jis, beje, turtingas. Dėl to gyvenimas.

– Jūs taip kalbate... – pasakė Gabras. – Jūs paprasčiausiai neįsivaizduojate, ką reiškia matyti.

– Žinoma, neįsivaizduoju.

– Jūs neįsivaizduojate, ką reiškia būti „aklam“, jaustis „aklam“.

– Bet tai vien žodžiai – „aklasis“, „regintysis“... Visi mes žmonės. Ir ten, pačiame viršuje, juk sėdi ne būtybės su ragais, ar ne? Ir

sparnų jie neturi. Juk kažkas ten turi sėdėti? Štai ką tau pasakysiu: laikykis toliau nuo Kontrolės ministerijos. Sakau kaip senas ir patyręs draugas.

– Dabar ji manęs negali pasiekti, – pasakė šiek tiek susierzinęs Gabras.

– Atleisk, ji kažką sako.

Žingsniai ir kažkieno garsūs balsai iš toli. Kam reikėjo čia eiti? Kam daužyti kakta sieną, lįsti ten, kur tau vietos nėra?

– Na, Gabrai, atleisk. Mums reikia važiuoti. Prasidėjo gimdymas.

– Taip, žinoma žinoma, – jis atsistojo.

– Tu pats surasi kelią? Mums dar reikia persirengti.

– Taip.

– Na, laikykis, – iš patamsio jį palietė kažkieno putni ir sunki ranka. – Sėkmės tau naujose pareigose. Ir skambink, girdi?

– Gerai. Jums irgi sėkmės.

Laikydamasis ranka už sienos, jis išėjo pro duris ir atsitrenkė į kažkieno kūną.

– Oi, jums ne čia, – išgirdo jis moters balsą. – Pasiklydote? Išėjimas štai ten.

Kažkas stumtelėjo jį už pečių, nukreipė į kitą pusę. Gabras žengė kelis žingsnius, praėjo pro kiaurymę ir vėl į kažką atsitrenkė.

– Tai tu, Gabrai? – išgirdo jis profesoriaus Mokro balsą.

– Kur aš?

– Patekai į mano kabinetą. Leisk aš tave palydėsiu. Tu jau dovanok, kad nepavyko kaip reikiant pasišnekėti.

– Nieko, viskas gerai.

– Štai čia. Iki!

Jį stumtelėjo, ir Gabras peržengė slenkstį, nuėjo, pats nežinodamas kur. Ėjo greitai ir todėl visą laiką atsitrenkdavo į posūkių

kampus, kartą net susižeidė sau ranką. Koridoriui, regis, nebuvo galo. Jis praėjo kažkokią siaurą vietą ir tučtuojau atsitrenkė į neaiškų objektą.

– Kas čia? – paklausė išgąsdintas moteriškas balsas.

– Atleiskite, kur išėjimas?

– Ko jums čia reikia?

– Ieškau išėjimo į gatvę.

– Tai visiškai kitoje pusėje. Jūs trečiajame sparne.

– Atleiskite.

Jis išėjo ir pasuko atgal. Kažkas ėjo priešais.

– Atleiskite, kur čia išėjimas į gatvę?

– Eikite tiesiai, – atsakė vyriškas balsas.

Kažkas praėjo pro šalį.

Jis nuėjo tiesiai, bet netrukus sustojo prie posūkio: tiesiai į kairę ar tiesiai į dešinę?

Grabaliodamas rankomis sieną, Gabras apčiuopė kiaurymę ir įėjo į kažkieno butą.

– Atleiskite, ieškau išėjimo į gatvę. Man sukti į kairę ar į dešinę? Atleiskite.

Kažkieno karštos rankos netikėtai apsivijo jam apie kaklą.

– Kvaileli, eikš čia, – išgirdo jis kažkieno balsą ir atšoko.

– Kvaileli, ko išsigandai?

Jis puolė bėgti – gūdžioje tamsoje – trankydamasis į sienas, krisdamas ir vėl stodamasis, kol išsitiesė paslikas ant grindų. Ne, jis nebegalėjo orientuotis tamsoje. Kaip kadaise. Daugiau nebegalėjo.

Iš Čizo Dilko eilėraščių rinkinio „Artimas tolis“

Leidimo laikas – pirmasis IX skaičiavimo ketvirtis.
Centrinis archyvas. Inventoriaus numeris 19-KL-41215.
Dėžė Nr. 14421596. Vienas egzempliorius. Tiražas sunaikintas.
Išnešti iš specialiojo fondo ir kopijuoti draudžiama.

Mano vyriškis! Taip, taip! Aš tavo, tavo.

Ne, nereikia: ką tu, ką tu. Nereikia niekam priklausyti, ne, nereikia. Kam? Būti tavo berniuku: kam? Matyti save tavomis akimis: kam? Kam?

Štai tu atėjai – atėjai, sakau, krūtinės banga, šilta banga, sakau, uždengei mane: ir ką gi? Aš vis tiek ne tavo. Nenoriu, nenoriu.

Nes paskui pames – paskui vėl juk pames: ar ne taip? Štai buvau tavimi, visas tavimi su tavo koja, su tavo ranka, su savo rankomis, atiduotomis tau. Ir štai tu išėjai: juk išėjai. Ir aš susižeidžiau į užtrenktas duris – visas susidaužiau: pažiūrėk, pažiūrėk. Štai kraujas, štai: matai, matai? Kodėl išėjai, juk tau atidaviau šitas rankas, visa tai – tu juk žinojai, kekšiuke. Kodėl tu išėjai, kodėl, klausiu.

Ach atleisk, dabar vis viena: ir meilė, ir žvakės, tas medis, padengtas radioaktyviomis dulkėmis, tos nepažįstamos merginos kojos, lendančios iš po sijono. Ach, vis viena. Ką gali suprasti šiame pasaulyje?

Vėl kažkam save atiduoti: kokia kvailystė. Kokia laimė: mirti, gyventi.

Ramusis Kampelis / II /

Jūros šniokštimas skverbėsi į kambarį: net jei būdavo uždaryti langai. Jūra šniokštė nuolatos, o ypač stipriai trumpomis vasaros naktimis. Gyventi šalia šios pabaisos, kuri yra tavo namuose visada, visada su tavimi. Išeiti prie jos rytą – jau ramios, apsimetančios,

kad tai ne ji graužė visą naktį tvirtas uolas. Nuolankiai puolančios prie kojų dar viena banga, besigerinančios. Gabras jautė, kad jam būtų geriau negyventi čia: jei jau jis dirba tenai, kur dirba. Geriau jau nežiūrėti kasdien tenai, kur dangus ir vanduo susieina.

Stereovizorius rodė „Naujienas iš megapolio". Gabras, nepasikeldamas nuo sofos, perjungė programą: kažkoks filmas apie gyvūnų gyvenimą. Paukščiai suko lizdus medyje. Diktorius pasakojo apie kiaušinių dėjimo metą.

– Tau atnešti atsigerti?

– Ne, ačiū.

– Gerai, netrukdysiu.

Natali pirštų galais išėjo iš kambario. Buvo girdėti, kaip ji tyliai kalbėjosi su tėvu, vakarieniaujančiu virtuvėje.

Gabras vėl perjungė kanalą: Ramiojo Kampelio vaikai, vadovaujami mokytojos, dainavo daineles. Vakar rodė interviu su juo, Gabru („O dabar pasisakys kandidatas į Aukščiausiąjį Valstybės Pasitarimą, užimtumo reikalų Ministras Gabras Silkas"). Jis gulėjo lygiai kaip dabar – ir žiūrėjo į save patį. Niekas nežinojo, kad jis neseniai lankėsi pas profesorių Mokrą. Niekas nežinojo, ką jis išgyveno: ir nereikia. Ir geriai, kad taip mažai apie jį žino. O profesorius Mokras – kaip ir visas aklųjų pasaulis – nieko nežino apie jo interviu, apie tai, kad jis – tuo metu, kai milijonai buvo užimti savo artimąja erdve visuose lygmenyse, gelžbetonio viduje – jis tuo metu buvo Ramiajame Kampelyje, šalia pliuškenančios jūros, štai ant šios sofos. Gulėjo ir žiūrėjo į save, atsakinėjantį į klausimus. „Pone Ministre, kaip jaučiatės naujame vaidmenyje. Dovanokit, ar jums netrukdo jūsų praeitis?" „Žinoma, ne. Jaučiuosi labai gerai. Kaip sakoma, savo vėžėse." „Be to, jūs gi užsiimate aklųjų kadrais. Ar tai nors kiek kompensuoja jūsų nutolimą nuo jų?" „O taip, jūs visiškai teisi. Aš tvarkau likimus žmonių, su kuriais esu susijęs glaudžiais ryšiais." „Dovanokit už galbūt įkyrų smalsumą – bet jūsų atvejis yra išskirtinis Ramiojo Kampelio gy-

venime, ar ne taip? Sakykite: jums nekyla noras vėl viską sugrąžinti atgal? Kur jums geriau gyventi? Aš tik perduodu mūsų vizožiūrovų klausimus.“ „Nieko baisaus, aš su malonumu atsakysiu. Aklųjų gyvenimas yra savaip laimingas. Bet, suprantama, Ramusis Kampelis pirmiausia laimingas todėl, kad žino tiesą. Žino tiesą ir laikosi per atstumą nuo megapolio.“

Jis matė, kad vedėjai patinka jo atsakymai. Apie ką jis kalbėjo? Ne, jis nieko nepasakė apie savo jausmus. Pernelyg sudėtinga, o svarbiausia – tie jausmai nieko bendra neturi su vizožiūrovų problemomis. Jiems nereikalingi jo kompleksai, jie nori išgirsti, kad jis, žmogus iš to pasaulio, yra laimingas, gyvendamas jų matavime: jie norėjo pagaliau tai išgirsti iš paties aklojo lūpų (unikalus atvejis!): kad jis atiduoda pirmenybę gyvenimui Ramiajame Kampelyje, o ne megapolyje. Bet kartu, sakydamas tai, ko iš jo laukė, – jis visą laiką, o ypač čia, gulėdamas ant sofos, jautė, *kas* jis yra laidos vedėjai, vizožiūrovams. Kodėl kilo susidomėjimas juo? Žinoma, jis buvo ir liks *akluoju*. *Akluoju*, kuris dabar gyvena su jais, yra vienas iš jų. Bet... bet visi jie laukia *dėkingumo*. Visi laukė jo *džiaugsmo*. Visiems norisi, kad jis, ano ir šio gyvenimo liudininkas, ne šiaip dėtųsi visuomet gyvenęs su jais, o *būtų „buvęs aklasis“*. Jo vieta čia, jo skiriamasis ženklas – „pirmas aklasis Ramiajame Kampelyje“. Taip, regintysis, bet *aklasis*.

Interviu baigėsi, ėmė rodyti reklamą, o Gabras niekaip negalėjo suprasti: ką gi jis matė. Bent jau tas, mandagiai šypsojęsis į vizokamerą – nebuvo jis. Ir Gabras staiga, vieną akimirką, ėmė neapkęsti tos kaukės. *Kaukės, su kuria nuo šiol jį nori matyti*. Nuo šiol iš jo lauks šios *kaltos šypsenos*. Ir visi graudinsis, kokie jie visi geri, kad priėmė jį į savo šeimą. Ir jiems taip patiks tas jausmas, kad mirtinai įsižeis, kai pamatys, kad kalta šypsena dingo ir jis palaikė save „vienu iš“. Pamiršo savo vietą. Bet dėl ko jis iš tiesų kaltas?

– Gabrai, aš tau nesutrukdžiau?

– Ne, užeik.

– Klausyk...

Natali priėjo ir atsisėdo šalia jo ant sofos.

– Ne, aš šiaip sau, – ji įrėmė kaktą jam į krūtinę. – Aš taip džiaugiuosi.

– Taip, – jis žiūrėjo virš stereovizoriaus, į paskutinių saulės spindulių užlietą langą.

– Gabrai, juk viskas gerai?

– Taip.

– Tave kažkas kankina? Pasakyk.

– Kad ne.

Jis negalėjo jai papasakoti „apie viską“: pats ne iki galo suprato. Kaip jis jai papasakos apie tą ***koridorių*** pas profesorių Mokrą? Kaip ji supras, ką jis pajuto, kada profesorius neatkreipė dėmesio į jo prisipažinimą – ir paliko jį vieną su jo tiesa? Kaip jis perteiks savo neviltį: kad profesorius nieko nesuprato. Jis nenustebo, išgirdęs tiesą: vadinasi, tiesa – nėra tiesa.

– Apie ką galvoji?

– Pats nežinau.

– Vargšeli, pavargsti darbe, – ji paglostė jo ranką.

– Turbūt.

Nuo to laiko, kai jie ėmė gyventi kartu, ji pakeitė taktiką. Ji liovėsi jį „valdžiusi“ ir patirdavo kažkokį keistą malonumą, po šimtą kartų klausinėdama: „Aš tau nesutrukdžiau?“ „Galima, aš eisiu?“, „Ar nenori valgyti? Atnešiu tau čionai?“ Iš pradžių jis stebėjosi, nesuprasdamas, kas nutiko? Jis tapo centru, o ji ėmė suktis apie jį. Natali. Pasidarė staiga romi ir net erzinamai nuolanki. Ir jo širdis tirpo, tirpo: jis pyko ant savęs už tai, bet nieko negalėjo padaryti. Nelyginant kokius dūmus užleido: atpalaiduodavo jį. Ir Gabras norėjo užsnūsti jos rankose – ir taip pramiegoti visą gyvenimą. Praleisti visą gyvenimą maloniai užsimiršęs: kodėl gi ne? Tik va – realybėje – anksti rytą reikėjo skubėti prie sraigtaplano.

Prie sraigtaplano, kuris nunešdavo jį į Valdančiųjų Struktūrų Kvadratą. Neišvengiamai. Kodėl? Apie tai niekas neklausdavo. Apie tai niekas nesusimąstydavo. Viskas slinko sava vaga.

– Pas mus ateis Berta, gerai?

– Gerai, – jis pabandė nusišypsoti.

Žinoma, jis jai – ne šiaip sau jis. Jai svarbu, kad Gabras Ministras, netrukus bus Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo narys. Ji tuo slapčia didžiuojasi: jis tai žino. Jis jai... Taip, jis jai yra viskas: kažkas susiję su vidumi, bet labai daug ir išoriško – ir viso to negalima atskirti, viskas jai susilieję, susilydę į vieną visumą. Ir ta visuma – jis, Gabras Silkas, praregėjęs aklasis, tapęs vienu pasaulio valdovų, nusipelniusio ir gerbiamo Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo nario žentas, vyras, kurio nekantriai laukia namie po svarbaus ir nelengvo darbo. Ji seniai tai išsigalvojo – ir padarė viską, kad įgyvendintų svajonę: ir todėl dabar tokia laiminga. Jis – savimi, tuo, jog paklausė jos – jai dabar sukuria laimę. Bet jis pats, pats – kas jis? Kur jo laimė? Ar jo, *jo paties*, jau nebėra? Niekada nebuvo?

– Tau juk patinka Berta?

– Taip, ji įdomus žmogus.

Ne, jis yra – nes yra praeitis. Didelė praeitis, jo praeitis. Ir visas reginčiųjų pasaulis – su visa savo valdžia ir spaudimu – nepajėgs jo priversti pamiršti savęs. Yra praeitis, kurioje, regis, *nieko ypatingo* ir *nebuvo*. Jis turėjo – ir turi – Lioz. Turi? Jis turi? Ir Lioz, ir Niją, taip. Keista moteris. Buvo „perregima dėmė". Juk buvo: ne sapnas. Ir buvo laužas prie ežero – ir taip keistai, toks mąslus skambėjo jos balsas. Apie ką jie kalbėjosi? Kur ji dabar?

– Berta turi vaikiną – aš tau pasakojau.

– Ji rengiasi tekėti?

– Kol kas neaišku. Bet ji norėtų kada nors ateiti su juo į svečius. Tu nieko prieš?

Kodėl jis taip nemyli Natali? Ne, čia kas kita. Jis jaučia spaudi-

mą: viskas sudėliota taip, kaip jie pageidauja. Viskas padaryta, kaip jie norėjo: jis tapo Ministru, jis vedė, jis gyvena šiame name, vaikšto į tarnybą, jis duoda tokius interviu, kurių reikia. Jis jau pamiršo, ko jis norėjo, o ko jie. Jis *pateisino pasitikėjimą*. Ir Natali – ji to plano dalis: ji to nemato. Ji nori laimės, savos – bet ji buvo to plano dalis. Viso to dalis. Kodėl ji nepanoro išeiti su juo – kuo toliau ir nuo megapolio, ir nuo Ramiojo Kampelio? *Juk yra trečioji vieta?* Juk yra? Bet Ramiajame Kampelyje – jame niekas negyvena tolimąja erdve: jie turi akis, bet erdvė nieko nekviečia. Nieko niekur! Tai be galo keista? O jame erdvė gyvena – jis tai prisimena. Ir ką gi – dabar viskas? Dabar visas gyvenimas aiškus: nebus nieko naujo. *Štai viskas*, viskas, kas yra – viskas sustojo į savo vietas.

– Nori pailsėti? Aš tau trukdau.

– Ne, nieko.

– Eisiu, tu ilsėkis.

Natali pabučiavo Gabrą į skruostą ir išėjo. *Ant pirštų galiukų.*

Baisiausia, kad ji nesupranta: nieko nesupranta. Kad jai *gėra* jau vien todėl, kad jis kasdien sugrįžta iš darbo. Kad ir koks sugrįžtų: kad ir piktas. Sugrįžta ir gulasi ant sofos. Jis *kuria* jai laimę. Tuo, kad yra. Bet ar gali tavo gyvenimo esmę sudaryti vien tai, kad tu *kažkam kuri laimę*? O tu? *Tu pats*? Jis, Gabras, gyvena kaip šešėlis. Kažkieno šešėlis. Kol kas jis taip gyvena. Kaukė bendraujant su pavaldiniais Ministerijoje, kaukė stereovizijoje, kaukė pokalbiuose su ponu Ridčarsonu. „Gabrai, esu labai jumis patenkintas.“ „Ačiū, pone Ridčarsonai.“ „Su manimi kalbėjosi Pirmininkas – jūs gerai atliekate savo darbą.“ „Stengiuosi.“ O *ką* atsakyti? Ar gali jam atverti savo sielą? *Kas* ištvertų, kas suprastų jos *gelmes*? Jis gali tik išgąsdinti, „viską sugadinti“. Viską sugadinti... *Ką*? Ar yra *ką* gadinti? Juk jis – Gabras Silkas – jis juk niekada nesvajojo apie tai, ką turi. Juk tai tiesa. O jei turi tai, apie ką nesvajojai, – tada... ar tai tavo? Ar tai tu gyveni? Kuo jis

gyveno, apie ką svajojo? Jis, būtent jis. Nejaugi net neprisimins? Ko aistringai troško?

Šalia miegamojo buvo vonia – dideliame šviesiame kambaryje, su matiniais langais nuo grindų iki lubų. Ir ten buvo tai, kas taip patiko Gabrui, apie ką jis anksčiau neturėjo supratimo. Ir žodį, įvardijantį *tai*, jis pirmąkart išgirdo iš Natali: kaip iš jos išgirdo ir „saulė", „dangus". Ir tas žodis buvo „švara". Taip, *tas nesuprantamas dalykas*, kuris suteikė *darną* sielai, nuotaiką. Jis ilgai nesuprato, kodėl Natali *nuolatos* trina vonią, laiptelius jos link, grindis, valo sienas. Ji ir pati negalėjo to dorai paaiškinti. „Kad viskas blizgėtų" – taip ji kalbėjo.

Dabar jis stovėjo tarpduryje. Įjungti karštą vandenį, pripildyti ovalų rezervuarą – gulėti, klausantis savo kūno, pamiršus viską. Jis jau spėjo tai išbandyti ne kartą. Palaimą, gyvenimo malonumus. Sėdėti ministro kėdėje ir visą dieną... taip, galvoti apie šilto vandens palaimą, kuri tavęs laukia. Įsivaizduoti – *žinoti* – kaip sugrįžęs namo iškart atsidursi tankiame *globos* žiede. Gyventi suvokimu, kad esi *laimės kalvis*: nejaugi tai nemalonu? *Kažkas kažkam*. Nejaugi to nepakanka, kad gyventum – nugyventum skirtą tau gyvenimą?

Jis ėmė belsti pirštais į staktą. Viskas ne taip. Nuobodulys prie stereovizoriaus, o paskui nuobodulys vonioje: ir rytoj vėl – ministerijos kabinetas. Ir ta Berta ateis į svečius. Visa nelaimė ta, kad buvo pasaulis – iki jo – pasaulis, apie kurį neturėjo supratimo, Ramusis Kampelis: tame pasaulyje buvo laisva, neužimta vieta. Buvo reikalingas Ministras – Valstybiniam Susivienijimui, ir vyras – reginčiai merginai, pono Ridčarsono dukrai. Ir dar buvo reikalingas aklasis, apsigyvenęs Ramiajame Kampelyje: visiems regintiesiems. Iki pilno komplekto – trūko *„buvusio neregio tarp mūsų"*. Ir jis – Gabras Silkas – *savimi* užpildė visas tas spragas. Jis vienas. Buvo ne *jo* poreikiai, o *pasaulio*, apie kurį vakar nieko nežinojo, poreikiai. Štai, tiesą sakant, ir viskas. Visa gudrybė. Jis savimi užpildė tuštumą. Ir toliau turi būti „kūnu prie kūno", amžinos nerū-

dijančios mašinos, kurios gyvenimo eiga nesustabdoma štai jau šitiek skaičiavimų, sraigteliu.

Gabras uždarė duris į vonią, staiga atsisuko. Virtuvėje ponas Ridčarsonas pasakojo dukteriai apie paskutinį ministerijos aktyvo posėdį. Per stereovizorių rodė laidą daržininkams mėgėjams apie bulvių kultivavimo būdus. Išeiti iš namų buvo galima tik per virtuvę – pro besikalbančiuosius.

Ką daryti? Rytoj. Rytoj ateis Berta. Poryt... ir rytoj, ir poryt jis anksti rytą sėdės sraigtaplane, nešančiame jį negyvos begalinės sienos link. Kiek dar jo laukia štai tokių interviu? Formalių pokalbių su ponu Ridčarsonu? Vonios palaimos?

Jis parkrito veidu ant sofos ir taip gulėjo, nejudėdamas. Kam jis visa tai padarė? Kodėl jis sutiko? Nejaugi jis svajo apie tokį gyvenimą? Nejaugi jam reikėjo ministerijos, valdžios, štai šito namo? Jam, Gabrui Silkui? Tad kodėl jis tai padarė? Kam įlindo ne į savo gyvenimą? Nes... Nes jo gyvenimas iš esmės jau baigėsi: jis tai suprato dabar. Nieko ***naujo*** nebus. Pasibaigė ***jo*** gyvenimas ir prasidėjo... gyvenimas apskritai. Šiaip gyvenimas, ***niekieno***. Beprasmis.

Sumaigęs po savimi pagalvę, jis įbedė galvą, stipriai suspaudė ištiesta ranka sofos atlošą. Vėl aklavietė – ir kur kas baisesnė negu ***ana***. Tos, kada jis – juk jis – šoko žemyn galva į apačioje skriejančius magnetinius blokus. Tada jis pažino savo priešo veidą. O dabar... dabar jis pats sau priešas. Nors... Jis ryžosi aplinkybių spaudžiamas. Taip. Jis nenorėjo, iš pradžių. Jis norėjo matyti, nenorėjo pakliūti į rankas saugumo tarnyboms. Jis bijojo dėl tolimosios erdvės, jis negalėjo jos netekti. Tai kurgi ji? Kur ji dabar? Kodėl jo praeitis – vis toliau, o jis pats... virsta – jau pavirto? – kažkuo baisiu, svetimu pačiam sau?

– Gabrai...

Jis krūptelėjo, susigūžė, tarsi kažkas būtų ruošęsis pulti jį iš nugaros.

– Gabrai... Girdi? Tau blōga, a? Kas tau?

Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo sekretoriato pranešimas

Vakar vakare, maždaug apie septintą valandą, nepažįstamųjų grupė pagrobė kandidatą į Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo narius, Užimtumo reikalų Ministrą Gabrą Silką. Kaip praneša liudininkai, pagrobiant buvo panaudota ne mažiau kaip dešimt sraigtaplanų. Įvykio aplinkybėms tirti sudaryta speciali valstybinė komisija, vadovaujama pono B.-M. Ridčarsono. Duoti nurodymai visoms specialiosioms aklųjų tarnyboms, taip pat ypatingajai Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo Pirmininko brigadai. Įvestas ypatingasis Ramiojo Kampelio apsaugos režimas.

Natali / IV /

Brangioji Berta!

Praėjo jau tiek laiko nuo tos baisiosios dienos. Tu vėl toli, o aš vėl viena. Tarsi kažkoks košmariškas sapnas. Na, kodėl taip? Kodėl man? Aš apimta nevilties, negaliu atsipeikėti. Pasirengusi jo ieškoti bet kur. Visas mano gyvenimas sugriautas, aš nebenoriu gyventi. Aš nė nežinojau, ką Gabras man reiškė. Jis nebuvo laimingas su manimi, žinau, bet aš tikėjau, kad ilgainiui jam galėsiu duoti daugiau. Jis buvo toks nelaimingas pastaruoju metu, jei tu tik būtum mačius. Kažkas jam nedavė ramybės, o aš nieko negalėjau padaryti. Jis neprisileido manęs artyn: vadinasi, aš to dar neužsitarnavau. Neužsitarnavau jo pasitikėjimo. O dabar viskas prapuolė – Gabro nebėra, Berta. Pati nežinau, kam aš tai tau rašau. Bet negaliu laikyti savyje. Niekas nieko nežino – nei apie jį, nei apie tuos žmones. Taip turėjo nutikti, aš tai jaučiau: kad mano laimė trapi, visą laiką drebėjau ir tikėjau. Tikėjau, kad nuojautos – kvailystė, kad viskas bus gerai. Ach, Berta, kodėl? Kodėl aš tokia nelaiminga? Atleisk, kad taip verkšlenu.

Tavo Natali

Generolas Oksas

– Tai kad ne! – Gabras trūktelėjo ir ištraukė alkūnę iš jo kibių pirštų. – *Jie visi regintieji. Visi*!

– Vaikine, ką tu mali? – Oksas vėl skaudžiai sugriebė jam už alkūnės. – Tu manęs neapmausi, girdi? Liaukis niekus malęs.

– O aš jums sakau, kad *visi jie regintieji. Visi iki vieno.*

– Tai tu manai, kad šitiek kartų nebūtų susigaudę? Velniai rautų, ką čia mali? Tai neįmanoma? Sėsk!

Jis pastūmė Gabrą į sandėlio kampą – taip, kad jis nukrito ant nugaros, skaudžiai užsigaudamas į kažkokį daiktą.

– Kodėl taip su manimi elgiatės?

– Tylėk! – Oksas, aukštas, pražilęs, stovėjo duryse, užstodamas šviesą. – Tu gavai įsakymą?

– Jis beprasmis! Beprasmiška brautis į CEV!

– Ach tu bjaurybe! Tu vykdysi įsakymus ar ginčysies?

– Aš jums nesisamdžiau. Aš...

– O aštuoni mūsų vaikinai? Tie, kuriuos paklojom, kai tave, kalės vaiką, gelbėjom nuo apakinimo. O dar du vakar. Juos pašovė, kaip kurapkėles. Ir kokie vaikinai! Ir viskas dėl tavęs, netikėli! Tu parsidavei! Prisipažink: tu jiems parsidavei.

– Kam?

– Piemenims. Piemenims, kurie gena avinų bandą. Tu, regintysis, parsidavei akliesiems, pats panorėjai tapti avinu.

– Ne, ne! – suriko Gabras. – Jūs nieko nesuprantate! Viskas ne taip! Jie regintieji. Visas Aukščiausiasis Pasitarimas – regintieji.

– Velniai rautų, kuo tu mane laikai, vaikine, – Oksas kalbėjo mosuodamas rankomis. – Galėjai išsigalvoti protingesnę pasaką. Anot tavęs, visus avinus valdo regintieji? Cha-cha! – Jis garsiai nusijuokė. – Prajuokinai tu mane, vaikine. Tai palik siaubo filmams. O dabar klausykis manęs atidžiai: šiomis dienomis būsi pristatytas į Pagrindinę Salę ir pakeisi bloką. Šįkart paskui tave seks mūsų žmogus. Tu neišsisuksi. Jei pamėginsi išsprūsti – būsi sunaikintas drauge su Elektronine Valdyba, supratai?

– Jos neįmanoma sunaikinti.

– Na, mes dar pažiūrėsim: įmanoma ar neįmanoma, – jo žvalus juokas vėl pasigirdo duryse.

– Kam tada aš jums?

– Kad apseitume be didelių aukų, supratai?

– Jūs netikite, kad CEV galima subombarduoti!

– Vakar netikėjome, o šiandien viskas paruošta. Štai taip, vaikine. Prieš tokias bombeles, kokias turime, joks metalas neatsilaikys, cha-cha. Taip kad neriesk nosies – jei reikės, apseisime be tavęs. Bet tu, velniai rautų, vis tiek įvykdysi tai, ko iš tavęs reikalaujama, supratai? Pasaulis, pagrįstas melu, išnyks. Ir artimiausiomis dienomis. Mūsų žmonėms nusibodo laukti. Viskas! Supratai? Nutrūko siūlelis.

Jis pasisuko, bet jau už durų, prieš jas užtrenkdamas, ištarė:

– Kvailys tu, vaikine. Padarysi darbą – ir varyk, kur nori. Ir sugalvok naujesnę pasakėlę.

Durys trinktelėjo ir sandėlyje pasidarė tamsu.

Iš Čizo Dilko eilėraščių rinkinio „Artimas tolis“

Leidimo laikas – pirmasis IX skaičiavimo ketvirtis.
Centrinis archyvas. Inventoriaus numeris 19-KL-41215.
Dėžė Nr. 14421596. Vienas egzempliorius. Tiražas sunaikintas.
Išnešti iš specialiojo fondo ir kopijuoti draudžiama.

Kad ir kas tu būtum, atrask tai savyje.

Kokia nors troleibusinė pelytė staiga šmėkštelės tarsi undinė po perregimu, šviesos sklidinu vandeniu prieš tavo akis. Ir tavo paties lankstus kūnas grimzta vis giliau, dugno link. Pamiršęs apie kaklaraištį, akinius. Tarsi niekada nebuvai žmogumi.

O, kas gi tu esi?

Kokią nors troleibusinę pelytę palaikysi undine, išpūsta krūtine nardančią, lanksčią, su ištempta į viršų dvikoje uodega. Pirmyn, brangioji! Kad ir kas tu būtum. O paskui, išnėrusią, plaukiančią brasu. Taip.

Ir į dvi šiltas galūnes, stiprias ir ilgas, pasislepiančias aptemptame

kostiumėlyje, balta šviesa iššaunančias prieš tavo akis – į šalis ir žemyn – žiūrėsi nustebęs: kas tai? Stebėdamasis gyvybe. Apie nieką negalvojanti, kaip ir žuvis, plaukianti ir nardanti štai tuo gyvavedžiu kūnu. Nesuprantama ir jaudinanti. Aptempta ištisinės odos. Gyvybė, kurią myliu.

Kokia nors troleibusinė pelytė, sakau jums, tampa undine, panirdama po vandeniu. Svajone, užsėsdama ant arklio ir nuskriedama, prisispaudusi prie karčių.

Iš Gabro dienoraščio

17 skaičiavimo aštuntojo sektoriaus 3125 diena. Tai likimas. Aš nenorėjau Natali, nenorėjau *to* gyvenimo – ir štai jis tapo praeitimi. Ir man baisu: nieko nejaučiu, tik baimę. Mano realybė vėl sugriauta. Aš nenorėjau būti Ministras – ir štai vėl tapau niekas. Šito aš norėjau? Aš tapau niekas – ir viskas suraibuliavo prieš akis ir – *bloga*. Ko iš tiesų noriu? Ko man reikia? Galbūt ten, Ramiajame Kampelyje, ir buvo vienintelė galima *laimė*? Ramybėje. Bet aš... manyje nuolatos kažkas maištavo. Ko aš norėjau? Ko man trūko? O dabar man trūksta Natali – ar nejuokinga? Aš vėl ne centre: ne kieno nors gyvenimo centre – vėl vienas su savimi. *To* aš norėjau. Taip, *to*. Būti vienam su savimi, gyventi tik *savo* gyvenimą: kad būtų galima pasakyti – štai čia mano gyvenimas, *mano* – ir niekieno daugiau. Na štai ir gyvenk – ir nestenėk, nesigailėk. Tu norėjai tos naštos – ir tu ją turi. Ir džiaukis – kur tas džiaugsmas? Iš kur apgailestavimas?

Ratas užsidarė. Aš vėl tame taške, kur buvau – ir man vėl reikia praeiti tuo keliu: į Pagrindinę Salę. Puiku. Arba – patekti į aklųjų specialiųjų tarnybų rankas, amžiams: netekti šviesos. Vėl viskas kartojasi. Ir ten, pagrindinėje salėje, – būti sutiktam *reginčiųjų*. Vėl atsiduoti į jų rankas. Kaip *kadaise*. Kaip jie priims šį kartą? Taip pat? Ar jau kitaip?

Tas pats sandėlis – ir tas kelias prieš akis: kaip keista. Ar buvo *pirmasis* kartas? Tarsi kažkas būtų nutikę laikui: viskas pasirodė, prisisapnavo štai čia, sandėlyje – Ministerija, Natali, viskas. Dabar – *šįkart* – bus viskas jau iš tiesų. Paprasčiausiai kažkas leido *sužaisti,* kaip bus: ir dabar aš žinau. Dabar viską žinau – ir galiu rinktis. Ar *noriu* tokio gyvenimo? O jei ne – tai *kur dėtis*? Vėl į tą patį plyšelį: kiek kartų? Mane vėl pavogs generolas Oksas. Ir aš vėl, *trečiąjį* kartą, nueisiu keisti bloko. Ir vėl mane pasitiks, ir padarys Ministru, ir Natali pasakys: „O Gabrai! Tai tu, štai tu." Ir taip bus amžinai – be galo – perėjimai iš vieno pasaulio į kitą ir atgal. Amžinai. Vadinasi – visa tai ne iš tikrųjų: žinoma. Ir Natali, ir Oksas – jie netikri. Ir – jokio skirtumo. Vis tiek.

Iš laikraščio „Aukščiausiojo Valstybės Pasitarimo žinios"

Teroristai sunaikinti

Šiandien vakare grupė iš aštuoniolikos sunkiųjų sraigtaplanų dideliu greičiu įsiveržė į Centrinės Elektroninės Valdybos saugumo zoną ir buvo sunaikinta avarinės CEV tarnybos sistemos. Nė vienas iš teroristų neišsigelbėjo. Smulkesnė informacija bus pateikta vėliau.

Barkas Sapas

Nija / III /

Iš kažkur išlindo saulė, apšvietė slėnį, apatinius dabar jau tolimos sienos lygmenis: viršutiniai slėpėsi susitvenkusiuose debesyse.

– Prisėskim pailsėti, – pasakė Nija, nusiimdama kuprinę.

Jiedu susėdo greta, veidais į megapolį ir įlanką. Į nugaras jiems pūtė šaltas vėjas.

– Ten, – Nija linktelėjo galva, – viskas kitaip. Tu verki?

– Nekreipkit dėmesio, – pasakė Gabras.

– Aš suprantu. Ten visas tavo gyvenimas.

Kalno viršūnė buvo plika ir galėjai matyti, kaip iš abiejų pusių, puslankiu, kyšo kitos viršūnių grandinės.

– Šis pasaulis, – pasakė Nija. – Jis užsidaręs savyje. Savyje ir susikoncentravęs į save.

Gabras pakėlė sausą šakelę, pasukiojo rankose.

– Jūs įsitikinusi, kad mūsų nepagaus?

– Nė už ką, – nusijuokė Nija. – Aš jau tikrinau tuos daikčiukus. – Ji paplekšnojo sau per išsipūtusią kišenę. – Aš juk jau čia buvau.

– Čia? – nustebo Gabras.

– Taip. Aš patikrinau. Iškart, kai tik pavyko pavogti neutralizatorius. Štai ten dar guli mano paliktas butelis, prie krūmo. Aš va ten sėdėjau.

– Vadinasi, jūs jau seniai sumanėte bėgti?

– Aš visą laiką apie tai galvojau.

– Sakykite: o tada, prie ežero...

– Taip, – linktelėjo galva Nija. – Aš turiu tuos neutralizatorius seniai.

– Kodėl gi jūs...

– Kodėl aš nepasiūliau tau tada? O ar aš tave pažinojau?

– O dabar? – paklausė Gabras.

– Dabar tave geriau pažįstu. Tu perėjai ratus. Pragaro ratus.

Ji kažkodėl nusijuokė.

Gabras keliu perlenkė šakelę ir garsiai ją perlaužė.

– Nejaugi niekas perregimoje dėmėje neįtarė? – pasakė jis ir nusviedė sulaužytą šakelę tolyn į apačią.

– Kad aš reginčioji? O tu ar įtarei?

– Jūs todėl mane pasikvietėte prie ežero, tada?

– Žinoma, todėl, – linktelėjo Nija. – Tu matei pasaulį, kaip ir aš. Ir dar buvai toks jaunas, gerokai jaunesnis už mane.

– Na ir kas?

– Man tai patiko. Tu buvai jaunas, ir tu jautei tolimąją erdvę – kaip ir aš.

– Ir todėl jūs atrakinote sandėlį?

– Žinojau, kad tave turi pristatyti ir minte myniau Oksui ant kulnų. Niekas to nematė.

– Dabar mūsų ieško?

– O tu kaip manai. Mes juk einame visą dieną. Jie apieškojo visą dėmę ir turbūt suprato, kad tu pabėgai.

– Ką gi jie dabar darys?

– Jie prakeikti, Gabrai, aš tau jau sakiau. Jie visi prakeikti. Jiems nėra vietos šiame gyvenime.

– Kaip ir man.

– Aukščiau nosį! – ji lengvai sudavė jam per nosį. – Tu laimėjai. Ar tai supranti? Tu vis dėlto išsiveržei iš rato. Vienas iš milijonų. Vienas iš visų. O jie, – ji patylėjo, – jie ne.

Praskrido kažkoks paukštis virš galvos.

– Kodėl jie neišeina iš čia – jei turi neutralizatorius? Jiems niekas nesutrukdytų išeiti.

– Kišeninius neutralizatorius pasivogiau tiesiai iš laboratorijos, – pasakė Nija. – Tai kontroliniai pavyzdžiai. Nė nežinau, kam jiems jų prisireikė: juk jie visą laiką skraido sraigtaplanais arba sėdi dėmėje. Tačiau ne tai svarbu. Suprask: jie akli, ir jiems nėra kur eiti. Jie neturi tolimosios erdvės, kaip mes.

– Jums jų gaila? – paklausė Gabras.

– Aš juos suprantu. Aš pernelyg ilgai su jais pragyvenau. Imkim ir užkąskim.

Ji atrišo kuprinę ir išėmė iš ten maisto.

– Valgyk. Mums teks toli eiti.

– Kiek?

– Galbūt visą gyvenimą.

– Visą gyvenimą?

– Ne, aš juokauju. O gal ir nejuokauju, – pasakė rimtai.

Gabras paėmė iš jos rankų sumuštinį, atkando. Jūra tolumoje buvo nusėta baltų avinėlių. Ir sužibėdavo sienoje, besidriekiančioje nuo jūros iki begalybės, vos matomos ugnelės: magnetinių blokų trasose.

– Jūs keista, – pasakė Gabras.

– Aš tik patyrusi. Ir gerokai vyresnė už tave.

– Aš reikalingas jums, taip? Prisipažinkit.

– Ko tu klausi, kvaileli, – ji juokdamasi sušiaušė jam plaukus.

– Ten, perregimoje dėmėje, jūs išsvajojote sau bendrakeleivį, su kuriuo galima išeiti į tolimąją erdvę...

– Teisingai, išsvajojau, – sutiko Nija. – O tau kažkas nepatinka?

– Ne, – atsakė Gabras. – Paprasčiausiai viena moteris, ji irgi sau išsvajojo gyvenimo palydovą. O iki jos... – jis liovėsi kramtęs ir susimąstė.

– Na, kas iki jos? – paklausė Nija.

– Dar kita moteris: svajojo apie dar kitokį gyvenimo palydovą... Aš tiesiog jums reikalingas.

– O tai blogai? – jos akys gudriai prisimerkė.

– Nežinau. Jūs naudojatės manimi.

– Nekompleksuok! – ji vėl švelniai sudavė jam per galvą. – Tu juk norėjai išeiti, išsiveržti iš čia? Na ko gi tu tyli?

– Taip, turbūt.

– Mes išeisime su tavimi ten, kur tu norėjai – kur veržėsi tavo siela. Štai ten – žiūrėk, – ji parodė į dar vieną kalnų grandinę tolumoje, – už tų viršūnių, ten...

– Kas ten?

– Ten... džiaugsmas, taip. Ir laimė.

– O jei ten irgi megapolis? Jei visoje žemėje vien megapoliai?

– Neplepėk nesąmonių. Ten nieko nėra. Jei ten ir yra žmonės, tai visai kitokie – ir gyvenimas ten visiškai kitoks. Mes pažinsime juos – ir eisime tolyn. Mums su tavimi nieko ypatingo nereikia –

tiesa? Tu juk viską turėjai – ir namą, ir vonią, ir šlovę, ir valdžią. Reikia tau to?

Jis neatsakė.

– O kodėl regintieji neatskrenda, neaptinka perregimos dėmės? – paklausė jis staiga. – Neutralizatoriai bejėgiai prieš regėjimą. Bazę galima paprasčiausiai *pamatyti*.

– Kam jiems skraidyti ir kažko ieškoti, – patraukė pečiais Nija. – Jie ir tarnybų tokių, paieškos, neturi.

– Iš kur jūs žinote?

– Vadinasi, žinau, jei sakau. Antraip perregima dėmė neegzistuotų tiek skaičiavimų. Aukščiausioji valdžia nesikiša į aklųjų reikalus, tu juk žinai. Oksu ir pasiklydusių aklųjų gaudymu užsiima patys aklieji. Regintieji tik valdo pasaulį.

– Ir jūs visą laiką tą žinojote? – paklausė Gabras.

– Apie ką?

– Apie tai, kad regintieji valdo pasaulį.

– Aš įtariau.

– Tai kodėl nenuėjote pas juos?

– O kodėl tu nenuėjai? Dar kartą?

Gabras neatsakė.

– Na, pakaks plepėti, kvaileli, imk, pagerk, – ji ištiesė jam butelį. – Iš pradžių tu, paskui aš.

Gabras užvertė galvą, bet nesuspėjo net gurkštelėti, kaip ji juokdamasi pargriovė jį ant žolės, vanduo iš butelio lėtai tekėjo, drėkindamas žolę.

– Nija, – sušnabždėjo Gabras. – Aš...

– Nieko nesakyk. Tylėk.

Ji beveik gulėjo ant jo: ir jos į palaidinę įsprausta stangri krūtinė rėmėsi jam į šoną, kur širdis. Jis girdėjo, kaip dažnai tvinkčioja jos pulsas.

– Mes abu būsime laimingi. Kaip niekas kitas.

– Kaip niekas kitas, – sušnabždėjo Gabras.

Paskui jiedu gulėjo šalimais ir Gabras kalbėjo:

– Tu nežinai. Aš tau nepasakojau. Ėjau sveikatingumo zona, nepamenu jau, kokiame lygmenyje, labai aukštai – nes buvo rūkas. Ir ten buvo aikštelės, deginimuisi. Na, tu žinai. Kaip būna tokiose zonose. Ten gulėjo aklieji, po du. Vienas ant kito. Ir paskui dar ne kartą mačiau, gatvėse, nuošaliuose kampeliuose. Jie juk aklieji ir jaučiasi saugiai. Nieko neįtaria. O aš viską mačiau. Viską. Jie galvoja, kad jie visą laiką pasislėpę, patamsyje. Jie nežino apie šviesą. Nieko nežino apie šviesą.

– Aš irgi buvau akloji, – pasakė Nija. – Liaukis. Tu kažkoks kompleksuotas. Tau reikia atsipalaiduoti, pamiršti apie viską. Apie visus. Kas tau tie aklieji? Ko tu visą laiką apie juos? Jie ten, toli, jų gyvenimas dabar – svetimas. Svetimas tau. Tu jau regintysis – tu gali tai suprasti? Štai pereisime kitą grandinę – ir viskas. Jie amžiams išnyks. Tarsi jų nebūtų buvę. Niekada.

– Aš nenoriu jų pamiršti, – pasakė Gabras. – Aš...

– Na ką?

– Aš gyvenu jais.

– Tu visais gyveni, – pasakė nepatenkinta Nija. – O taip negalima.

– Kodėl?

– Tam, kad jaustum tolimąją erdvę, gyventum ja – reikia pamiršti. Viską pamiršti. Gyventi tik ja. Ji reikalauja visko. Viso žmogaus.

– Pamiršti save? – paklausė Gabras.

– Kodėl save? Nejaugi galvoji, kad Ministras – tai buvai tu?

– Galbūt...

– Na tu ir kompleksuotas, – ji vėl plekštelėjo jam per galvą, nusijuokė. – Tokio dar nemačiau. Tu vyras ar ne? Ar pats dorai žinai, ko nori?

Užuot atsakęs, Gabras sujudėjo visu kūnu, atsisėdo. Saulė jau pasislėpė už tos, antrosios, grandinės, ir tolima megapolio siena pajuodavo, o detalės tapo nebeįžiūrimos. Mažutėliai Ramiojo

Kampelio namukai sienos papėdėje apskritai išnyko: besitvenkiančiose sutemose.

– Eime, – pasakė Nija, keldamasi. – Reikia suspėti iki girios.

– Kokios giros?

– Ten, kitoje pusėje – giria. Nenakvosime juk po atviru dangumi.

Jie susikrovė kuprines, Gabras padėjo jai ir užsimetė savąją. Galima buvo eiti.

Staiga tolimas griausmas privertė juos drauge atsisukti. Ir tą pačią akimirką kažkoks ryškus plykstelėjimas apšvietė vienoje vietoje, beveik po debesimis, megapolį. Ir vėl pasigirdo griausmas: ir dar vienas plykstelėjimas.

– Kas ten? – Gabras nustebęs pažvelgė į Niją.

– Nežinau, – atsakė ta susimąsčiusi. – Man pasirodė...

– Kas?

Ir dar keletas smarkių, dundančių garsų.

– Galbūt tai Oksas... – pasakė ji keistu dusliu balsu.

– Ką Oksas?

– Galbūt jie... Eime, Gabrai. Einam greičiau. Jau naktis.

– Bet kas ten? – jis parodė ranka į sienos pusę: tarsi ir be to nebūtų buvę aišku, apie ką kalba.

– Eime, Gabrai, blyksnių daugiau nebėra. Tu juk matai.

Ir, neatsisukdama, ji kone tekinomis ėmė leistis žemyn, šlaitu, pasinerdama į tamsą.

Akimirką Gabras dar luktelėjo viršūnėje. Jam reikėjo tos akimirkos: vienatvės akimirkos. Norėjo likti vienas. Įtempęs akis, jis žvalgėsi į tolį. Ten liko jo praeitis. Motina – nesuprantama pilka, skarmaluota būtybė, šliaužiojanti prie kojų: ten, kažkur pasiklydusi nesuskaičiuojamuose sienos labirintuose. Lioz. Ir Natali – štai, toje vietoje papėdėje, prie pačios jūros, namelyje, pasislėpusiame migloje. Ką jos dabar veikia? Jei būtų buvusios ne trys, o viena – galbūt jis būtų pasileidęs bėgti: taip nelauktai įsitempė, taip ėmė mausti artumo gijos. Bet jis negalėjo bėgti

pas jas visas – ir gyventi su visomis iškart. Ir jis žinojo, kad praeitis šaukia širdyje tik tol, kol ji yra praeitis: iš toli. Jis žinojo, *ką* jis patirs ir *kas* iš tiesų, *koks gyvenimas* – pilnas nesusipratimų, ilgesio, aklaviečių – prasidės, jei ims gyventi *šalia, su jomis*. Štai tos, kurios kadaise jį mylėjo. Kurios galbūt myli jį ir dabar! Kiekviena savaip: bet myli. O daugiau... Daugiau nemyli jo niekas šioje žemėje. Nėra nieko daugiau. Niekur.

Kitą akimirką jis apsisuko ir nubėgo žemyn šlaitu – į sutirštėjusią tamsą, kurioje ištirpo Nija.

Epilogas

Brangioji Berta! Jau šitiek laiko prabėgo, kai dingo Gabras. O tu vėl, kaip kadaise, Reabilitaciniame centre ir aš vėl tau rašau. Žaklina jau žino, kas yra saulė. Kada klausiu: „Kur saulytė?“ – ji parodo pirštuku į viršų. Ir dar ji išmoko sakyti seneliui „Labas“: kaskart, kada senelis grįžta iš darbo. Tik neištaria visų garsų.

Žinai, ji darosi vis panašesnė į Gabrą. Jei ne ji – Gabras pamažu taptų negyvu skausmu – ir viskas. O taip jis gyvas: Žaklina turi jo akis ir lūpas. O pameni, kaip bijojau, kad ji gims akla? Dabar ji, vos nubudusi, atmerkia akutes ir sako: „as dilbu“. Aš jos klausiu: kaipgi tu dirbi? Ką tu darai? O ji atsako: „mamyte, as juk ziūliu“.

Berta, brangioji mano drauge, kaip džiaugiuosi dėl tavęs, dėl tavo šeimos. Perduok karštus linkėjimus Maiklui ir mažajam Ričardui. Žaklina tampo mane už rankos ir neleidžia rašyti. Jau baigsiu. Greičiau sugrįžk! Nueisim su tavimi prie kalno ir susikursim ten laužą!

Tavo Natali

Iš Čizo Dilko eilėraščių rinkinio „Artimas tolis“

Leidimo laikas – pirmasis IX skaičiavimo ketvirtis.
Centrinis archyvas. Inventoriaus numeris 19-KL-41215.
Dėžė Nr. 14421596. Vienas egzempliorius. Tiražas sunaikintas.
Išnešti iš specialiojo fondo ir kopijuoti draudžiama.

Atspėkite kas nors manyje didelį paukštį – nerangų paukštį ilgais sparnais, sunkiai kylantį pasitikti besileidžiančios saulės. Norintį pakilti, atsispiriantį. O, atspėkite kas nors manyje didelį paukštį, besidaužantį į miesto stiklą septintame aukšte, bejėgiškai nušliaužiantį ant kilimo šalia karšto radiatoriaus geltoname kambaryje, išsidriekusiame per vieną vienatvę. Nerangų paukštį, sėdintį nugara į radiatorių, su nuostaba žvelgiantį į du baltus savo kojų akordus. O ne! Ne! – ir besirangantį visu kūnu ant vėsių grindų, suleidžiantį nagus į kilimėlį, kad net skauda. Baltą paukštį su moters krūtine, su vyrišku džiaugsmu – o, nežinau. Atšlubavusį į savo septintąjį dangų iš darbo, kur jį vadino... palauk, kaipgi – Marja Petrovna, Ivanu Ivanovičiumi, regis...

Ir tas mėnuo. Tu dink. Dink iš akių. Ko čia švieti virš mirusio miesto. Tarsi būčiau dar gyvas. Gyva. O, įspėkite kas nors manyje didelį paukštį, kuris nenori būti žmogumi.

apie autorių

Jaroslavas Melnikas gyvena ir rašo Europoje – esančioje ir būsimoje. Gimė Ukrainoje (1959), studijavo Lvove ir Maskvoje, nuo 1984 m. gyvena Vilniuje. Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla išleido J. Melniko prozos rinkinius *Rojalio kambarys* (2004), *Pasaulio pabaiga* (2006), *Labai keistas namas* (2008); garsi Prancūzijos leidykla Robert Laffont išleido romaną *Les Parias d'Eden* (*Išguitieji iš rojaus*). 1996 m. Vilniuje išleista filosofinių esė knygą *Laisvė ar nuodėmė*. J. Melnikas yra Lietuvos ir Ukrainos rašytojų sąjungų narys.

Kiekviena nauja Jaroslavo Melniko knyga patraukia skaitytojų ir kritikų dėmesį. 2004 metais J. Melniko „trumpieji romanai" tapo respublikinio trumposios prozos konkurso nugalėtojais. Jau ne kartą Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto literatūrologai jo knygas išskyrė tarp kūrybingiausių metų knygų. Prozos rinkinys *Pasaulio pabaiga* sulaukė geriausios 2007 metų knygos nominacijos. Knyga *Labai keistas namas* buvo įtraukta į 2008 „Metų knygos" sąrašą. 2008 metais J. Melnikui įteikta respublikinių prozos skaitymų „Imbiero vakarai" pagrindinė – Jurgio Kunčino premija.

turinys

I D A L I S

) 7 (

I I D A L I S

) 80 (

I I I D A L I S

) 159 (

I V D A L I S

) 247 (

Epilogas

) 259 (

apie autorių

) 262 (

Melnikas, Jaroslavas
Me-126
TOLIMA ERDVĖ: ROMANAS / JAROSLAVAS MELNIKAS. - VILNIUS: LIETUVOS RAŠYTOJŲ SĄJUNGOS LEIDYKLA, 2008. - 260 P.
ISBN 978-9986-39-571-3

Romane metaforoje, pasakojančiame apie pasaulį, kurį be išlygų valdo elektronika, kalbama apie žmogaus prigimtį ir apie tai, kas ir kodėl slepia nuo jo tiesą. Nors veiksmas vyksta išgalvotoje valstybėje tolimoje ateityje, mes atpažįstame šiuolaikinės technokratinės civilizacijos bruožus, civilizacijos, vis labiau paverčiančios žmogų bejėge ir nelaisva būtybe.
Pagrindinis romano veikėjas tolydžio suvokia visą savo padėties siaubą, praregi ir stoja į kovos kelią. Bet tas siaubas pasidaro šimtą kartų didesnis, kai sukrėstas herojus sužino, kas iš tiesų valdo šį pasaulį.
Pasitelkdamas aštrų siužetą, autorius įveda skaitytoją į egzistencinių, aktualių kiekvienam iš mūsų, idėjų pasaulį. Tai kūrinys apie valdžios prigimtį ir Dievo paieškas, meilę ir išdavystę, apie prievartą ir gyvenimo prasmę.

UDK 888.2-3

JAROSLAVAS
MELNIKAS
tolima erdvė / romanas

/ Redaktorius Justinas Kubilius / Dailininkas Romas Orantas
/ Maketavo Dalia Kavaliūnaitė / Korektorė Virginija Savickienė
2008 12 01. 10,5 leidyb. apsk. l. Užsakymas 1406.
712-oji leidyklos knyga. Išleido Lietuvos rašytojų
sąjungos leidykla, K. Sirvydo 6, LT-01101 Vilnius.
www.rsleidykla.lt / info@rsleidykla.lt
Spausdino AB „Aušra“, Vytauto pr. 23, LT-44352 Kaunas.

Mus išmokė, kad mūsų „artimoji erdvė" esame mes. Mus išmokė gyventi šita erdve, ir mes jau pamiršome, kad egzistuoja ir tolimoji, susijusi su pačiu Dievu, erdvė, kur valdžios nėra. Valdžia baigiasi ten, kur prasideda jūra.

Tiesa baisi ir paslėpta nuo visuomenės. Kažkas valdo mus, nes mes tai leidžiam. Kas yra valdžia? Blogis ar gėris?

Mes gimstame, patekdami į pasaulį, kurį ne mes sukūrėme. Bet jei tas pasaulis būtų tik gamtos pasaulis! Deja, mes gyvename kaip mašina veikiančiame pasaulyje, kuris susiaurina mūsų sąmonę iki taško. Bet, kaip sakė Nyčė, žmogus yra tik „projektas". Ar suprasime kada nors, kad mes – tik kažkieno įgyvendintas projektas? Ir įgyvendintas – o tai baisiausia – ne Dievo, o tokių pat kaip mes patys žmonių? Ir kas yra mūsų laisvė, jei to nesuprasime?

Jelnikovas

9 789986 395713